САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ STENOGRAFSKE BELEŠKE

КЊИГА I БЕОГРАД, 1954 ГОДИНЕ СВЕСКА 6

SAVEZNO VEĆE

OD 17-te DO 19-te SEDNICE DRŽANE OD 23 DO 25 NOVEMBRA 1954 GODINE

VEĆE PROIZVOĐAČA

OD 15-te DO 17-te SEDNICE DRŽANE OD 23 DO 25 NOVEMBRA 1954 GODINE

SAVEZNO VEĆE I VEĆE PROIZVOĐAČA

8-ma I 9-ta ZAJEDNIČKA SEDNICA DRŽANE 24 I 25 NOVEMBRA 1954 GODINE

VEĆE NARODA

7-mi SASTANAK DRŽAN 24 NOVEMBRA 1954 GODINE

SADRŽAJ:

Strana

17-ta sednica Saveznog veća — 23 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 859

2) Pitanja narodnog poslanika Mirka Lackovića i odgovor Saveznog izvršnog veća — — — 859

Dnevni red:

1) Utvrđivanje dnevnog reda — — — — — 861

Govornici: Vlada Zečević, Mirko Lacković, Adem Hercegovac.

15-ta sednica Veća proizvođača — 23 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 863

2) Pitanja narodnih poslanika Filepa Lajoša i Trifuna Markovića i odgovori Saveznog izvršnog veća — — — — — — — — — — — — — 863

Dnevni red:

1) Utvrđivanje dnevnog reda — — — — — 865

Govornici: Ivan Božičević, Filep Lajoš, Trifun Marković.

Strana

8-ma zajednička sednica Saveznog veća i Veća proizvođača — 24 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 866

2) Utvrđivanje dnevnog reda — — — — — 866

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika — — — — — 867

2) Ekspoze Mome Markovića, člana Saveznog izvršnog veća — — — — — — — — — — — 873

Govornici: Moša Pijade, Stanka Veselinov, Isidor Brdarić, dr Jerko Radmilović, Čedomir Jelenić, Moma Marković.

16-ta sednica Veća proizvođača — 24 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 899

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika — — — — — 899

2) Potvrda pravila stručnih udruženja — — 909

3) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe — — — — — — — — — — — — — — 909

Strana

4) Pretres Predloga grupe narodnih poslanika o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine — — — — — — — — — — — — — — 912

Govornici: Ivan Božičević, Emil Kevrešan, ing. Drago Čeh, Marko Naumovski, ing. Božidar Nikolić (2 puta), Mato Tomas, Greta Kavaj, Josip Cazi, Nikola Bosanac, Milivoj Trivunac, Isidor Brdarić (3 puta), Filep Lajoš, Mijo Đurić, Norbert Veber, Jaroslav Tureček, Dobrivoje Radosavljević, Josip Bosnar, Paula Humek, Anton Frntić, Antun Šturm, Nikola Šegota.

18-ta sednica Saveznog veća — 24 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — — 914

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika — — — — — — 914

2) Pretres Predloga zakona o javnom tužiоštvu — — — — — — — — — — — — — — — — 926

3) Pretres Predloga zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava FNRJ od 1946 godine — 927

Govornici: Vlada Zečević, Đuro Salaj, dr Jože Potrč, Todor Vujasinović, Ilija Materić (3 puta), Stanka Veselinov (3 puta), dr Jerko Radmilović (2 puta), Edvard Kardelj (2 puta), Moma Marković, Radivoj Davidović (2 puta), Moša Pijade, Hasan Burić, Dušan Bogdanov, Ninko Petrović, dr Maks Šnuderl, Živko Bernot.

7-mi sastanak Veća naroda — 24 novembra 1954

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava iz 1946 godine — — 935

Govornici: Josip Vidmar, Ninko Petrović, Lazar Koliševski.

9-ta zajednička sednica Saveznog veća i Veća proizvođača — 25 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 936

Dnevni red:

1) Donošenje Odluke o proglašenju Zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava iz 1946 godine — — — — — — — — — — — — — 936

Strana

2) Izbor pretsednika i sudija Vrhovnog privrednog suda — — — — — — — — — — — — — 937

3) Izveštaji odbora za narodnu privredu oba doma o Predlogu odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu i ekspoze pretstavnika Saveznog izvršnog veća ing. Mijalka Todorovića — — — — — — — — — — — — — — — 937

Govornici: Moša Pijade, dr Zaim Šarac, Obren Stišović, Velibor Ljujić, Marijan Cvetković, Janko Rudolf, ing. Mijalko Todorović.

19-ta sednica Saveznog veća — 25 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja — — — — — — — — — — — 945

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o vojnim sudovima — — — — — — — — — — — — — — — — 945

2) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe — — — — — — — — — — — — — — — 945

3) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu — — — — — — — — — — — — — — — — 947

4) Pretres Predloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu — — — — 947

Govornici: Vlada Zečević, Dragomir Nikolić, Drago Gizdić, Ljubomir Zafirov (3 puta), Ljubo Babić.

17-ta sednica Veća proizvođača — 25 novembra 1954

Pre dnevnog reda:

1) Odgovor na pitanje narodnog poslanika Nikole Bosanca — — — — — — — — — — — — 968

Dnevni red:

1) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu — — — — — — — — — — — — — — — — 969

2) Pretres Predloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu — — — 969

Govornici: Ivan Božičević, Osman Karabegović (2 puta), Ištvan Vig.

SAVEZNO VEĆE

17-ta SEDNICA

ODRŽANA 23 NOVEMBRA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda:

1) Saopštenja
2) Pitanja Mirka Lackovića i odgovor Saveznog izvršnog veća

Dnevni red:

Utvrđivanje dnevnog reda.

Govornici: Vlada Zečević, Mirko Lacković, Adem Hercegovac.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
VLADA ZEČEVIĆ

ZAPISNIČAR:
OBREN STIŠOVIĆ

Početak u 11,00 časova

Pretsednik **Vlada Zečević** *(Izborni srez jadranski, NR Srbija):* Otvaram sedamnaestu sednicu Saveznog veća.

Zapisnik današnje sednice vodiće zapisničar narodni poslanik Obren Stišović.

Molim zapisničara da pročita zapisnik 16-te sednice.

Zapisničar **Obren Stišović** *(Izborni srez ariljsko-moravički, NR Srbija)* čita zapisnik 16-te sednice od 25 oktobra 1954 g.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Da li ima primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja.

Poslanička otsustva. Tražili su otsustva narodni poslanici: Mirko Lenac, Vladimir Dedijer, Rako Bjelica, zbog bolesti; dr Ivo Sunarić, Velimir Stojnić, Vlajko Begović, Tasa Mladenović, zbog puta u inostranstvo; Ale Golić i Vlada Popović, zbog bolesti.

Da li Dom odobrava tražena otsustva? (Odobrava).

Objavljujem da su tražena otsustva odobrena.

Poslanička pitanja. — Narodni poslanik Mirko Lacković postavio je preko Pretsednika Savezne narodne skupštine, 22 oktobra 1954 godine, pitanje Saveznom izvršnom veću. Od Pretsednika Savezne narodne skupštine dobio sam sledeće pismo *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Pretsednik
SNS (PP) 19
Beograd, 26. X. 1954 godine

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U smislu čl. 92 Poslovnika Savezne narodne skupštine obaveštavam Vas da je narodni poslanik Mirko Lacković, član Vašeg Veća, uputio neposredno preko mene Saveznom izvršnom veću pitanja koja vam dostavljam u prepisu.

S. F. — S. N.

Pretsednik
M. Pijade, s. r.

Pismo narodnog poslanika Mirka Lackovića glasi *(čita):*

Županja, dne 22. X. 1954 god.

PRETSJEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsjedniče,

Molim Vas da u smislu člana 92 Poslovnika Savezne narodne skupštine dostavite Saveznom izvršnom vijeću dolje navedeno pitanje na koje bih želio odgovor bilo pismeno bilo na jednoj od idućih sjednica Doma kome pripadam ili na zajedničkoj sjednici.

Objašnjenje bih molio na slijedeće pitanje:

U posljednjih par mjeseci osjeća se znatna oskudica na dijelovima za poljoprivredne strojeve počem od neophodnih dijelova za traktore svih tipova, tako isto i za kosilice tipa »Pobjeda«, sječkare »Mura« i druge. Iz kojih razloga nedostaju dijelovi koje može i koje treba da proizvodi naša industrija poljoprivrednih strojeva i alata?

Obrazloženje

U pripremama za ovogodišnju jesenju sjetvu i u sabiranju i pripremanju krmne hrane mnogi strojevi u poljoprivrednim organizacijama na mom terenu bili su neupotrebljivi zbog pomanjkanja dijelova i to često vrlo sitnih stvari koje mogu da proizvedu naše tvornice. Slično je stanje i na susednim kotarevima istočne Slavonije kod poljoprivrednih organizacija. Naprimjer, na traktorima tipa »Ansaldo« često se kvari glavni zupčanik za pokretanje. Tih zupčanika, kao rezervnih dijelova, uopće nema i zbog toga jedan dio ovih strojeva stoji van upotrebe iako je sve ostalo na njima ispravno i novo. Kod kosilica »Pobjeda« i sječkara »Mura« također se češće kvare pojedini dijelovi, a rezervnih dijelova ni u servisima ni u tvornicama nema.

Nadalje, pojedine tvornice proizvodile su prije određene tipove kosilica ili sječkarica i prešle na pro-

izvodnju drugog tipa (boljeg i praktičnijeg). Međutim, za one strojeve koje su proizvodili prije i kojih na terenu ima veliki broj nitko više ne proizvodi dijelove i oni stoje neiskorišteni.

Serviska služba za poljoprivredne sprave i dijelove još je uvijek prilično uska i udaljena od proizvođača pa je vjerojatno i to razlog da nema tog stalnog toliko potrebnog kontakta, kako bi se svi problemi brže rješavali.

Narodni poslanik
Mirko Lacković, s. r.

O ovom pitanju primio sam od Pretsednika Savezne narodne skupštine pismo sa odgovorom. Pismo glasi *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Pretsednik
P. br. SNS (A) 19
Beograd, 22. XI. 1954 god.

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Druže Pretsedniče, dostavljam Vam u prilogu odgovor Saveznog izvršnog veća na pitanje narodnog poslanika Mirka Lackovića, člana Vašeg Veća, koji mi je upućen aktom broj 678 od 6. XI. o. g. i molim da sa ovim odgovorom upoznate svoje Veće i narodnog poslanika Lackovića.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Moša Pijade, s. r.

Odgovor glasi *(čita):*

Na pitanje zašto se u poslednjih nekoliko mjeseci oseća nestašica delova za pojedine poljoprivredne mašine, a naročito za traktore »Ansaldo«, kosilice tipa »Pobeda«, sečke tipa »Mura« i druge, daje se sledeće objašnjenje:

Što se tiče momentane nestašice rezervnih delova za traktor »Ansaldo«, treba imati u vidu da se ovde radi o proizvodima inostranog porekla čiji uvoz zavisi od raspoloživih deviznih sredstava i o stanju platnog bilansa sa inostranstvom.

U zavisnosti od ovih faktora odvajaju se devizna sredstva za kupovinu navedenih rezervnih delova. Tako je Industrija motora Rakovica, početkom avgusta ove godine, za kompletiranje svog asortimana poručila od italijanske firme »Ansaldo Fossati« rezervnih delova za traktor »Ansaldo« u vrednosti od 13 miliona lira, a preduzeće »Interkomerc« koje ima zastupništvo te italijanske firme, poručilo je pre otprilike mesec dana navedenih delova za 100 miliona lira.

U pogledu rezervnih delova za privredne mašine koje se proizvode u zemlji utvrđeno je da ih naša proizvodna preduzeća izrađuju u dovoljnim količinama. Ovde je verovatno u pitanju neefikasan rad trgovačkih preduzeća.

Da li je narodni poslanik Mirko Lacković zadovoljan odgovorom na postavljeno pitanje?

Mirko Lacković *(Izborni srez Županja, NR Hrvatska):* Zadovoljan sam.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Pretstavke i žalbe. — U vremenu od 23. X. do 19. XI. 1954 godine dobili smo 109 pretstavki i žalbi.

Pošto je spisak pretstavki i žalbi umnožen i razdeljen narodnim poslanicima i pošto će biti unet u stenografske beleške, predlažem da se isti ne čita. Da li se Veće slaže s tim. *(Glasovi:* Slaže!). (Videti prilog).

Predlozi i nacrti zakona i drugih akata. — Od Saveznog izvršnog veća primili smo:

1) Nacrt zakona o prevozu na železnicama koji je dostavljen Odboru za narodnu privredu; Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu koji je dostavljen Odboru za narodnu privredu; Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu koji je dostavljen Odboru za narodnu privredu.

Po oba ova predloga pretstavnik Saveznog izvršnog Veća je drug Mijalko Todorović, član Saveznog izvršnog veća.

Nacrt zakona o javnom tužištvu koji je dostavljen Odboru za organizaciju vlasti i upravu; Nacrt zakona o nasleđivanju koji je dostavljen Odboru za organizaciju vlasti i upravu.

2) Od grupe narodnih poslanika primili smo Predlog zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine.

Pošto je ovo predlog grupe poslanika u vezi sa Zakonom o javnom tužištvu to će se isti staviti na dnevni red kada tome bude vreme, a prema odredbama Poslovnika Savezne narodne skupštine, pošto o tome treba da rešava i Veće naroda.

3) Od skupštinskih odbora primili smo, i to:

Od Odbora za organizaciju vlasti i upravu: izveštaj uz Predlog zakona o javnom tužištvu; izveštaj uz Predlog zakona o vojnim sudovima; izveštaj uz Predlog zakona o izmeni zakona o pravnom položaju verskih zajednica koji je podneo narodni poslanik Adem Hercegovac.

Pošto je Odbor za organizaciju vlasti i upravu doneo odluku da se ne prihvati predlog narodnog poslanika Adema Hercegovca za izmenu člana 14 Zakona o pravnom položaju verskih zajednica, ja ću pročitati u vezi s tim izveštaj Odbora. Izveštaj glasi *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za organizaciju vlasti i upravu
Br. 108
19. XI. 1954 god.
Beograd.

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Odbor za organizaciju vlasti i upravu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici od 16 novembra ove godine, kojoj je prisustvovao i pretstavnik Saveznog izvršnog veća drug Dobrivoje Radosavljević, razmatrao je predlog narodnog poslanika Adema Hercegovca za izmenu člana 14 Zakona o pravnom položaju verskih zajednica.

Odbor je obavešten da Savezno izvršno veće prati primenu pomenutog zakona kao i da smatra sada osnovnim donošenjem bližih propisa za njegovo sprovođenje. Predlog narodnog poslanika Adema Hercegovca mogao bi se uzeti u razmatranje kada se ovaj

zakon bude i po drugim pitanjima eventualno menjao ili dopunjavao.

Odbor je doneo odluku da se predlog narodnog poslanika Adema Hercegovca za izmenu čl. 14 Zakona o pravnom položaju verskih zajednica ne prihvati i da se saglasno toj odluci u vezi sa Poslovnikom dalje postupi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Vladimir Simić, s. r.

Molim narodnog poslanika Adema Hercegovca da se u vezi sa ovim izveštajem i stavom Odbora izjasni.

Adem Hercegovac *(Izborni srez Teslić i Kotor varoš, NR Bosna i Hercegovina):* Primam obrazloženje i povlačim svoj predlog.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Pošto narodni poslanik Adem Hercegovac prima obrazloženje i povlači svoj predlog, to se ova stvar smatra okončanom.

Dalje, od Pretsednika Savezne narodne skupštine primio sam sledeći akt *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Pretsednik
P. br. SNS (A) 42
23. XI. 1954 god.
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Obaveštavam Vas da me je Savezno izvršno veće izvestilo aktom B. br. 624/1 od 22. XI. o. g. da je za svog pretstavnika pri pretresanju u Vašem Veću Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika odredilo druga Momu Markovića, člana Saveznog izvršnog veća.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Moša Pijade, s. r.

Od Zakonodavnog odbora primili smo: izveštaj uz Predlog zakona o vojnim sudovima; izveštaj uz Predlog zakona o javnom tužioštvu; izveštaj uz Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Od Odbora za pretstavke i žalbe primili smo: izveštaj o radu Odbora u periodu od 15 maja do 15 septembra 1954 godine; izveštaj o zaključcima donetim na sednicama održanim u periodu od 15 maja do 6 novembra 1954 godine; izveštaj uz predlog za rešenje pretstavke Jurković Stjepana, zemljoradnika iz Bilog Briga.

Od Savezne izborne komisije primili smo sledeće obaveštenje *(čita):*

SAVEZNA IZBORNA KOMISIJA
Broj 40
16 novembra 1954 godine
Beograd

SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI
SAVEZNOM VEĆU

Beograd

Savezna izborna komisija, na svojoj sednici od 16 novembra 1954 godine, potvrdila je predlog zborova birača za opoziv Cerović Radivoja Komnena, iz Titograda, narodnog poslanika tog Veća u Izbornom srezu pljevaljskom i durmitorskom, jer je našla da je predlog za opoziv donet saglasno zakonskim propisima (član 194 i 196 Zakona o pravima i dužnostima, izboru i opozivu saveznih narodnih poslanika).

Glasanje o opozivu određeno je za dan 5 decembra 1954 godine.

O prednjem se obaveštavate shodno članu 197 Zakona o pravima i dužnostima, izboru i opozivu saveznih narodnih poslanika.

Sekretar
Dr **Dražen Sesardić**, s. r.

Pretsednik
Mihailo Đorđević, s. r.

Na osnovu svega gore izloženog predlažem Domu sledeći dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika;

2) Pretres Predloga zakona o javnom tužioštvu;

3) Pretres Predloga zakona o vojnim sudovima;

4) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe.

Da li se Dom slaže sa predloženim dnevnim redom? (Slaže).

Pošto se Dom slaže, objavljujem da je dnevni red usvojen.

U dogovoru sa Pretsednikom Veća proizvođača predlažem Domu da se sutra, 24 novembra 1954 godine, u 9 časova, održi zajednička sednica oba doma na kojoj će se saopštiti izveštaji odbora Saveznog veća i Veća proizvođača o Predlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i na kojoj će dati ekspoze Moma Marković, član Saveznog izvršnog veća. Da li se Dom slaže sa ovim predlogom? (Slaže).

Objavljujem, prema tome, da je ovaj predlog za zajedničku sednicu usvojen.

Ovu sednicu zaključujem, a naredna će se održati sutra, 24 novembra 1954 godine, u 11,30 časova.

(Sednica je zaključena u 11,20 časova).

PRILOZI

SPISAK

PRIMLJENIH PRETSTAVKI I ŽALBI ZA SAVEZNO VEĆE SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE U VREMENU OD 23. X. 1954 DO 19. XI. 1954 GODINE

Antić Aleksandar iz Beograda; Alkuševski Sidor iz Beograda; Belanović Čedomir iz Beograda; Marković Joca iz Baranjskog Petrovog Sela, srez Beli Manastir; Todoran Dane iz Zemuna; Pljakić Dragomir iz Beograda; Kovačević Franka iz Trpnja, srez Korčula; Zonenvald Franciska iz Beograda; Kalaver Vladimir iz Zemuna; Plemić Dušan iz Banja Luke; Mikšić Nikola iz Dugog Polja, Srez virovitički; Sjeverac Đuro iz Zemuna; Nikolić Bogoje iz Strumice; Popović Sava iz Korbova, Srez ključki; Dinić Danica iz Beograda; Ostojić Jovan iz Beograda; Vranjković Sima iz Zemuna; Čordaš Martin iz Novog Sada; Erdeši Mihajlo (sa 11 potpisa) iz Svilojeva, Srez somborski; Novačikić Petar iz Žagubice; Jovanović Miljuša iz Beograda; Perović Darinka iz Ćuprije; Vulić Ristan iz Nikšića; Bordejašević Kostandin iz Vel. Vrbice, Srez ključki; Veličković Živana iz Voljčinaca, Srez dobrički; Stojanović Milunka iz Beograda; Kostić Dragoslav iz Kragujevca; Mandić Olga iz Beograda; Trepov Petar iz Pule; Mirković Čedomir i Tihomir iz Drenovca, Srez pocerski; Lončar Mane iz Bačkog Brestovca, Srez odžački; Senišin Dragica iz Zagreba; Horvat Pavle iz Beograda; Milenković Vladimir iz Niša; Đorđević-Katarivas Vukosava iz Negotina; Blaževski Andrija iz Tetova; Šaherl Robert iz Maribora; Antić Julijana iz Beograda; Hofer Ana iz Rume; Košuta Filomena iz Zagreba; Kostić Milan iz Laznice, Srez homoljski; Lakić Đura iz Pančeva; Vujicić Jovanka iz Nikšića; Franić Maksim iz Beograda; Fost Franc iz Trbonja, srez Slovenjgradec; Mrdaković Čedomir iz Beograda; Mitrović Danica iz Kraljeva; Dimitrijević Ljubiša iz Beograda; Stanojević Radun iz Grljana, Srez zaječarski; Tomanović Anka iz Nevesinja; Kojić Sreten iz Beograda, Blažujević Vojislav iz Borova, Srez vukovarski; Sajevic Janez iz Predoslja, srez Kranj; Simonović Jana iz Nikšića; Majić Kosta iz Paraćina; Zendelov Risto (sa 3 potpisa) iz Štipa; Spaso Božinov Milev iz Štipa; Džundžev Todor iz Titovog Velesa, Ristić Dragoslav iz Požarevca; Nikolić Jovan iz Čačka; Knežević Jovanka iz Bosanske Krupe; Sitar Josip iz Ljubljane; Stamboliski Petar iz Skoplja; Stanojević Blagoje iz Beograda; Faktulin Ante iz Rijeke; Miladinović Sima iz Beograda; Golubović Mihajlo iz Beograda; Pravdjuk Mihajlo iz Beograda; Brujić Danica iz Beograda; Popović Ida iz Beograda; Tašić Milica iz Beograda; Dabić Ana iz Beograda; Ristanović Milomir iz Železnika; Kostić Đuro iz Bačkog Brestovca, Srez odžački; Đaković Nikola iz Novog Sela, Srez bosansko-brodski; Pavao Relja iz Kaštel Starog, Srez splitski; Milenković Đorđe iz Beograda; Rajković Nikola iz Prijepolja;; Medenica Milojka iz Sarajeva; Pertot Slavko iz Skoplja; Kojić Despina iz sela Skupljena, Srez posavotamnavski; Duraković Tomo iz Beograda; Veljković Vukadin iz Beograda; Tomović Vučko iz Beograda; Abdurahman Hajri iz Prištine; Marić Vjera iz Sarajeva; Simić Stepan iz Dragojevca, Srez pocerski; Jovanović Živko iz Siga, Srez homoljski; Kulenović Ibrahim iz Bjelajca, srez Mrkonjić Grad; Popović Radivoje iz Novog Sela, Srez titogradski; Radojković Radomirka iz Beograda; Halačev Kiril iz Zagreba; Dimitrijević Jakov iz Beograda; Mojise Radu iz Beograda; Lukić Krstina iz Kosovske Mitrovice; Nedeljković Katarina iz Požarevca; Knežević Stevan iz Bačkog Brestovca; Mašulović Božidar iz Srpskog Miletića; Pavlović Milan iz Umke, Srez beogradski; Nikšić Ljudevit iz Zagreba; Lučić Milan iz Beograda; Petrović Svetislav iz Mataruške Banje, Srez žički; Kuraš Franc iz Jasenica, srez Radovljica; Janošević Jovanka iz Beograda; Ricman Adam iz Beograda; Šokčević Martin iz Privlake, srez Vinkovci; Topuzović Bogosav iz sela Podvorice, Srez pocerski; Ilić Jovan iz Krepoljina, Sreza homoljski; Novaković Stevan iz Vukovara;

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

15-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 23 НОВЕМБРА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда:

1) Саопштења
2) Питања Филепа Лајоша и Трифуна Марковића и одговори Савезног извршног већа.

Дневни ред:

Утврђивање дневног реда.

Говорници: Иван Божичевић, Филеп Лајош и Трифун Марковић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
ИВАН БОЖИЧЕВИЋ
ЗАПИСНИЧАР:
ИСИДОР БРДАРИЋ

Почетак у 11 часова

Претседник: **Иван Божичевић** *(Изборни срез Загреб III, НР Хрватска):* Другови и другарице, отварам 15-ту сједницу Вијећа произвођача Савезне народне скупштине.

Записник данашње сједнице водиће записничар, народни посланик друг Исидор Брдарић. Молим записничара да прочита записник 14-те сједнице.

Записничар **Исидор Брдарић** *(Изборни срез Београд I, НР Србија)* чита записник 14-те седнице од 25 октобра 1954 године.

Претседник **Иван Божичевић:** Чули сте записник 14-те сједнице Вијећа произвођача. Има ли ко какву примједбу на записник? (Нико се не јавља). Пошто примједаба нема, записник ће се овјерити.

Молим да саслушате саопштења.

Посланичка отсуства. — Тражили су отсуства народни посланици: Радин инж. Никола, два мјесеца ради путовања у САД као стипендиста; Радић Војислав, због болести; Клобучар Виктор, због презаузетости у подузећу; Михл Фрањо, због службеног пута у иноземство; Кнежевић инж. Филип, због примопредаје подузећа; Новак Фрањо и Зорко Марица, због болести.

Да ли Дом одобрава тражена отсуства? (Одобрава). Констатујем да су одобрена тражена отсуства.

Претставке и жалбе. — У времену од 23 октобра до 19 новембра 1954 године примљено је седам претставки и жалби, и то од: Нисић Радована, из Славујевца, срез Лесковац; Вдовч Лудвика, из Крања; Поповић Радивоја, из Н. Козарца, Срез кикиндски; Влатковић Лазара, из Београда; Магбула Торока из Београда; Ленаси Милана, из Љубљане, и Шешлије Милована, из Сочња, Срез јашатомићки.

Посланичка питања. — Преко Претсједника Савезне народне скупштине примио сам од Савезног извршног вијећа одговоре на питања која су поставили народни посланици Филеп Лајош и Трифун Марковић. Молим записничара да прочита одговор.

Записничар **Исидор Брдарић** *(чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
СНС (ПП) 16/54
5-XI-1954 године.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављам Вам одговор Савезног извршног већа на питања народног посланика Трифуна Марковића, члана Вашег Већа, који ми је упућен актом Б. бр. 1149 од 25-X о. г., и молим Вас да о одговору обавестите своје Веће и народног посланика Марковића.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

ОДГОВОРИ:

1) Све задружне организације могу добити кредите за откуп пољопривредних производа, исто тако као и трговинска предузећа, без обзира да ли откупљују производе од својих чланова или других произвођача. У том смислу Главна централа Народне банке ФНРЈ променила је свој првобитни став у погледу давања кредита земљорадничким задругама за откуп пољопривредних производа и о томе обавестила своје филијале.

2) Тачком 2 главе XVII Савезног друштвеног плана за 1954 годину прописано је да „Каматну стопу од 2% годишње од вредности основних средстава плаћају привредне организације у пољопривреди".

Тачком 5 исте главе Савезног друштвеног плана за 1954 годину прописано је даље да се „камате на основна средства у оквиру привредне организације плаћају по јединственој стопи која се одређује према основној делатности привредне организације".

Значи да само она земљорадничка задруга, којој је пољопривреда основна делатност, плаћа на своја основна средства камату у висини од 2% годишње.

Ако основна делатност једне земљорадничке задруге није пољопривреда, већ трговина или која друга делатност, таква земљорадничка задруга има да плаћа на сва своја основна средства 6% годишње, без обзира да ли она служе пољопривреди или чему другоме.

3) Према одредби тач. 2 главе XXIV Савезног друштвеног плана допринос за социјално осигурање сезонских радника пољопривредних добара уплаћиваће се по стопи коју пропише народна република.

Под пољопривредним добром у смислу горе поменуте одредбе треба разумети и земљорадничке задруге основане као предузећа, сељачке радне задруге и пољопривредна добра задруга.

Међутим, према члану 22 Уредбе о финансирању социјалног осигурања („Службени лист ФНРЈ", бр. 54/53), ако народна република одреди за привредне организације појединих привредних грана допринос за социјално осигурање по најнижој стопи од јединствене стопе редовног доприноса, дужна је у свом буџету да обезбеди накнаду за смањење прихода републичком заводу за социјално осигурање.

Друго се односи на друга Филепа *(чита)*:

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
СНС (ПП) 18/54
4-XI-1954 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављам Вам одговор Савезног извршног већа на питања народног посланика Филепа Лајоша, члана Вашег Већа, који ми је упућен актом Б. бр. 1148 од 25 октобра о. т., и молим Вас да о одговору обавестите своје Веће и народног посланика Лајоша Филепа.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

ОДГОВОРИ:

1) На основу Уредбе о допунама Уредбе о кредитима за обртна средства и другим краткорочним кредитима, Народна банка ФНРЈ је извршила исправке у висини кредита за стална обртна средства која су добиле привредне организације на конкурсу.

Допунама уредбе предвиђено је да привредне организације добијају кредите за стална обртна средства свака три месеца на бази просечног коришћења свих кредита у протеклом тромесечју и применом процента прописаног од стране Савезног извршног већа на тако утврђену основу (80% за трговину и угоститељство, односно 90% за предузећа осталих привредних области).

2. Ових дана ће се формирати посебна комисија за целокупну проблематику стручног образовања радника, која ће проучити систем стручног оспособљавања радника путем нижих стручних школа, као и признавање степена стручности стеченог путем практичног рада. На основу рада комисије припремили би се прописи који би, у складу са постојећим односима, регулисали ово питање и предвидели мере и органе који би га убудуће решавали. Тиме би се омогућило да се стручном образовању радника — као важном фактору производње, али и регулатору висине плата, пензије и др. — посвети потребна пажња.

Претседник **Иван Божичевић:** Питам друга Филепа Лајоша да ли је задовољан одговором.

Филеп Лајош *(Изборни срез Суботица — АП Војводина, НР Србија)*: Јесам.

Претседник **Иван Божичевић:** Питам друга Трифуна Марковића да ли је задовољан одговором.

Трифун Марковић *(Изборни срез Ниш, — НР Србија)*: Јесам.

Претседник **Иван Божичевић:** Треће посланичко питање на које Савезно извршно вијеће треба усмено да одговори јесте питање народног посланика Николе Босанца. Од Савезног извршног вијећа обавијештен сам да ће одговор дати члан Савезног извршног вијећа друг Мијалко Тодоровић. Међутим, друг Тодоровић није дошао на ову сједницу и позваћемо га да на наредној сједници да одговор.

Примљени приједлози и нацрти закона и друга акта. Преко Претсједника Савезне народне скупштине од Савезног извршног вијећа примили смо:

Нацрт закона о пријевозу на жељезницама. Овај нацрт достављен је Одбору за народну привреду; Приједлог за измјену и допуну Савезног друштвеног плана за 1954 годину, као и Приједлог за допуну Савезног друштвеног плана за 1954 годину. Ови приједлози упућени су Одбору за народну привреду.

Од групе народних посланика чланова Савезног вијећа примили смо Приједлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године. У току наредних сједница ово ће бити на дневном реду.

Добили смо на потврду Правила Стручног удружења индустрије цемента Југославије и Удружења подузећа за откуп и обраду дувана.

Ова су правила достављена на разматрање Одбору за привредне организације.

Затим имамо извјештаје одбора:

Од Одбора за претставке и жалбе примили смо извјештај о раду Одбора у времену од 14. V. до 15. IX. 1954 године.

Од Одбора за питања рада и социјалног осигурања извјештај о Приједлогу закона о здравственом осигурању радника и службеника.

Од Законодавног одбора извјештај о Приједлогу закона о здравственом осигурању радника и службеника.

Од Одбора за привредне организације примили смо извјештај о приједлогу за потврду правила.

У току данашњег или сутрашњег дана Одбор за привреду даће нам још извјештај

— како смо обавијештени — о приједлозима за измјену Друштвеног плана за 1954 годину.

На основу горе изложеног предлажем Дому слиједећи дневни ред:

1) Претрес Приједлога закона о здравственом осигурању радника и службеника.

2) Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

3) Претрес Одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

4) Претрес извјештаја Одбора за привредне организације.

5) Претрес извјештаја Одбора за претставке и жалбе.

Да ли Дом усваја предложени дневни ред? (Усваја). Према томе, објављујем да је предложени дневни ред прихваћен.

У договору са Претсједником Савезног вијећа сутра у 9 часова одржаће се заједничка сједница оба дома са слиједећим дневним редом:

1) Експозе претставника Савезног извршног вијећа Моме Марковића о Приједлогу закона о здравственом осигурању радника и службеника.

Посебна сједница Вијећа произвођача почеће сутра у 11,30 часова са усвојеним дневним редом, уколико не буде било неких измјена о чему ћете бити обавијештени на заједничкој сједници.

Поред тога, замолио бих народне посланике за слиједеће: Према Пословнику народни посланици могу се јављати за ријеч и усмено и писмено. Досад су се углавном јављали само усмено. Ја бих сада замолио другове који унапријед знају да ће дискутовати о неком приједлогу закона да унапријед писмено јаве своје име и презиме да би лакше текла сједница. Ово наравно не значи да се неко не може јавити и усмено. Исто тако, замолио бих другове уколико унапријед имају неке приједлоге на нацрте и пројекте закона да своје амандмане унапријед припреме, јасно стилизују и напишу.

Овим закључујем сједницу и објављујем да ће сутрашња заједничка сједница почети у 9 часова.

(Сједница је закључена у 11,20 часова)

SAVEZNO VEĆE
i
VEĆE PROIZVOĐAČA
8-ma ZAJEDNIČKA SEDNICA
ODRŽANA 24 NOVEMBRA 1954

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda:
1) Saopštenja
2) Utvrđivanje dnevnog reda.

Dnevni red:
1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika
2) Ekspoze Mome Markovića, člana Saveznog izvršnog veća.

Govornici: Moša Pijade, Stanka Veselinov, Isidor Brdarić, dr Jerko Radmilović, Čedomir Jelenić, Moma Marković.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
MOŠA PIJADE
ZAPISNIČAR:
OBREN STIŠOVIĆ

Početak u 9,05 časova

Pretsednik **Moša Pijade** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Otvaram današnji VIII zajedničku sednicu, koja je sazvana na zahtev oba doma.

Molim narodnog poslanika Obrena Stišovića, zapisničara Saveznog veća, da pročita zapisnik prethodne sednice.

Zapisničar **Obren Stišović** *(Izborni srez ariljsko-moravički, NR Srbija)* čita zapisnik VII sednice Saveznog veća i Veća proizvođača Savezne narodne skupštine održane 25 oktobra 1954 godine.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ima li primedaba na zapisnik? (Niko se ne javlja). Pošto nema primedbi, zapisnik se overava.

Molim vas da čujete saopštenja:

Savezno izvršno veće dostavilo je predlog za obavezno tumačenje članova 25, 26, 28, 55 i 56 Osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima.

Predlog je dostavljen Komisiji za tumačenje zakona.

Pavle Branković, narodni poslanik Saveznog veća, podneo je predlog za obavezno tumačenje člana 19 stav 2 Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama.

Predlog je dostavljen Komisiji za tumačenje zakona.

Dvadesetčetvorica narodnih poslanika — članova Saveznog veća podneli su Predlog zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava iz 1946 godine.

Predlog je dostavljen pretsednicima domova Savezne narodne skupštine na dalji postupak.

Savezno izvršno veće podnelo je predlog za izbor pretsednika, šest sudija i 34 povremene sudije Vrhovnog privrednog suda.

Predlog je dostavljen Odboru za izbore Savezne narodne skupštine i Odbor je o tome već podneo svoj izveštaj.

Od Vrhovnog privrednog suda dobio sam akt u kome pita da li narodnog poslanika štiti njegov imunitet ako je učinio kakav privredni prestup.

Na to pismo sam odgovorio, tumačeći Poslovnik, da pošto se tu ne radi o krivičnom delu, da imunitet poslanika ne pokriva privredne krivice koje se smatraju kao prestupi.

Pošto je to principijelna stvar i tiče se svih poslanika, koji mogu doći u takvu situaciju *(smeh)*, pitam Skupštinu da li se slaže sa mojim tumačenjem. Ustav i Poslovnik štite poslanika kada se radi o krivičnom delu, ali pošto se ovde radi o prestupu koji se po današnjim propisima ne smatra kao krivično delo, ja sam smatrao da imunitet ne pokriva to delo, ali mislim da Skupština treba da se složi ili ne složi sa mojim tumačenjem. Ko se slaže, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema).

Pretsednici domova Savezne narodne skupštine obavestili su me da su oba doma zaključila da se održi zajednička sednica na kojoj će biti pročitani izveštaji odbora domova o Predlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i na kojoj će podneti o ovom pitanju ekspoze drug Moma Marković, pretstavnik Saveznog izvršnog veća.

Na osnovu toga predlažem da u dnevni red današnje sednice stavimo pretres Predloga za-

kona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, i to:

1) Izveštaj Odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća;

2) Izveštaj Odbora za pitanje rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača;

3) Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća;

4) Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća proizvođača i

5) Ekspoze pretstavnika Saveznog izvršnog veća narodnog poslanika Mome Markovića.

Prima li Skupština ovaj dnevni red? (Prima).

Objavljujem da je otvoren pretres o Predlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Ima reč izvestilac Odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća narodni poslanik Stanka Veselinov.

Izvestilac Odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća **Stanka Veselinov** *(Izborni srez belocrkvansko-kovinski) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje
Br. 165
16. XI. 1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća, na svojim sednicama od 18 marta, 1 aprila, 4, 5, 7, 8, 10 i 12 juna, 1 jula, 25 oktobra, 15 i 16 novembra 1954 godine, i na zajedničkim sednicama sa Odborom za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača od 18 marta, 1, 20, 21 i 22 aprila, 3 i 7 juna i 1 jula 1954 godine, pretresao je teze o bolesničkoj grani osiguranja dostavljene Saveznoj narodnoj skupštini od strane Saveznog izvršnog veća i druge materijale koje su odbori prikupili putem svojih anketa te na osnovu svega toga izradili tekst Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

U vezi s tim predlogom zakona, a saglasno članu 135 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća podnosi Saveznom veću sledeći izveštaj.

I

Ističući potrebu revizije sistema socijalnog osiguranja, Savezno izvršno veće je glavne probleme iz ove oblasti iznelo pred oba odbora Savezne narodne skupštine — Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća i Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača, preporučujući im da oni, uz aktivnu saradnju pretstavnika Saveznog izvršnog veća obrade tu materiju. Skupštinski odbori su prihvatili ovu inicijativu Saveznog izvršnog veća i istovremeno usvojili preporuku da treba početi sa bolesničkom granom osiguranja, kao najaktuelnijim problemom za rešavanje.

Obzirom na karakter i osetljivost ovih pitanja, smatralo se da u diskusiju o njima treba uključiti i širu javnost, naročito same osiguranike, angažovati stručnjake, zdravstvene i socijalne radnike, sindikate i druge, sa ciljem da se nađe što pravilnije rešenje.

Odbori Savezne narodne skupštine prihvatili su se ovog posla i pripreme novog zakonskog predloga.

Na svojoj prvoj zajedničkoj sednici, održanoj 18 marta 1954 godine, oba odbora saslušala su i usvojila ekspoze pretstavnika Saveznog izvršnog veća druga Dobrivoja Radosavljevića o potrebi izmena u dosadašnjem sistemu socijalnog osiguranja. Odbori su takođe primili i teze o zdravstvenom osiguranju, koji su izradili organi Saveznog izvršnog veća.

Na odvojenim sednicama odbora izabrani su pododbori i komisija stručnjaka, kojima je dat zadatak da pripreme Nacrt zakona o zdravstvenom osiguranju.

Na drugoj zajedničkoj sednici od 1 aprila 1954 godine saslušano je detaljno obrazloženje teza o problemima zdravstvenog osiguranja, koje je podneo pretstavnik Saveznog izvršnog veća. Takođe je primljen i zajednički plan ankete, izrađen u pododborima. Obrazovano je 6 anketnih komisija, sastavljenih od članova oba odbora. U komisije je izabrano 19 članova Saveznog veća i isto toliko članova Veća proizvođača. Taj broj je mnogo veći ako se uračunaju i narodni poslanici, koji su se u rad uključili neposredno u srezovima i gradovima gde je anketa vršena.

U toku aprila 1954 godine izvršena je široka anketa u svim republikama. Njome su bili obuhvaćeni radni kolektivi većih industriskih preduzeća, sindikati, saveti za narodno zdravlje, zavodi za socijalno osiguranje, zdravstvene ustanove, lekari, politički radnici i drugi javni organi i pojedinci. Tako je otpočela opšta javna diskusija i konsultovanje mnogobrojnih osiguranika, ustanova i organizacija koji imaju neposredan interes za donošenje ovog zakona. Dnevna štampa i časopisi sistematski su pratili tok ove diskusije i mnogo doprineli objašnjavanju važnijih pitanja, stavova i predloga. Posebno ističemo da su se odbori za socijalnu politiku i narodno zdravlje republičkih narodnih skupština i republički saveti za narodno zdravlje takođe angažovali u ovom radu, bilo da su to činili sami, ili u zajednici sa anketnim komisijama. (Iz publikacije koju su izdala oba skupštinska odbora, a koja je zajedno sa predlogom zakona podeljena narodnim poslanicima, vidi se koja su pitanja anketirana, pa smatramo da ih ovde ne treba navoditi.)

Valja podvući da je ova javna diskusija pružila obilje materijala i mnogo doprinela da odbori pri izradi zakonskog nacrta zauzmu principijelne i konkretne stavove po mnogim pitanjima. Značaj ankete, međutim, ne iscrpljuje se time što je pružila bogat materijal za rad. Mnogo je veći njen politički značaj. U pripremi ovog zakonskog akta u priličnom broju učestvovali su i oni kojih se taj akt direktno tiče i koji će ga realizovati. Kritikujući dosadašnje pojave neopravdanog trošenja i lošeg gazdovanja društvenim sredstvima pretstavnici radničkih kolektiva i drugi učesnici u anketi dali su istovremeno i niz konstruktivnih sugestija i predloga. Intencija ovih predloga bila je, u duhu teza koje su služile kao osnova za anketu, da se ustanovi stimulativniji sistem zdravstvenog osiguranja koji će obezbediti pravilniju raspodelu i racionalnije trošenje materijalnih sredstava, koja se u tu svrhu daju. Najveći broj predloga ušao je u predlog zakona. Prema tome, može se reći da ovaj zakonski predlog nije samo delo narodnih poslanika i stručnjaka, koji su na njemu neposredno radili, nego u izvesnom smislu i delo mnogobrojnih neposrednih proizvođača i drugih osiguranika i socijalnih i zdravstvenih ustanova. U tome je i garancija da će se budući zakon doslednije i efikasnije sprovoditi u život.

Na trećoj zajedničkoj sednici, od 20 aprila 1954 godine, odbori su saslušali izveštaje o radu anketnih komisija i otpočeli pretres o njima kao i o načelnim pitanjima koje je trebalo obraditi u nacrtu zakona. Posle toga izabrane su dve komisije od članova oba odbora — jedna da razmotri problem kruga osiguranika, a druga sistem finansiranja.

Već u početku rada, pored ostalih, postavilo se i pitanje kategorija osiguranika koje bi trebalo zako-

nom obuhvatiti. Bilo je, naime, mišljenja da se u novom zakonu ne bi trebalo ograničiti samo na lica u radnom odnosu i njihove porodice, nego smelije poći u pravcu nacionalnog osiguranja. S tim u vezi istaknuto je kao aktuelno pitanje zdravstvene zaštite novih kategorija stanovništva, kao što su studenti, deca i omladina uopšte, zanatlije, pripadnici ostalih slobodnih profesija, poljoprivredni proizvođači, sezonski radnici, kućni radnici i dr. Međutim, zdravstveno osiguranje ovih kategorija vezano je za plaćanje doprinosa. Raniji sistem budžetiranja socijalnog osiguranja, odnosno pokrivanje rashoda iz opštih društvenih fondova, već se uredbom menja u tom smislu da se finansiska sredstva obezbeđuju u posebnim fondovima obrazovanim iz doprinosa koji plaćaju privredne i druge organizacije, ustanove i poslodavci. Diskusija o finansiranju socijalnog osiguranja, koja se vodila u odborima, potvrdila je taj princip kao jedino pravilan. Zato je on, kao jedan od osnovnih principa, unet u novi predlog zakona. Prema tome, u vezi sa plaćanjem doprinosa pokazalo se da nije moguće jedinstvenim zakonom o zdravstvenom osiguranju obuhvatiti celokupno radno stanovništvo, pa su oba odbora zauzela stav da se prvenstveno pristupi izradi novog zakona o zdravstvenom osiguranju samo za radnike i službenike i s njima izjednačena lica i njihove porodice.

U odborima je takođe zauzeto stanovište da se pitanja zdravstvenog osiguranja, odnosno zdravstvene zaštite ostalih kategorija građana, ukoliko su već sazrela za rešavanje zakonodavnim putem, treba da regulišu posebnim zakonima.

Na osnovu rezultata poslaničke ankete i diskusije u odborima, komisija stručnjaka izradila je Nacrt zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Na šestoj zajedničkoj sednici od 3 juna 1954 godine počeo je pretres nacrta zakona. Budući da su sva principijelna pitanja već bila prodiskutovana i da su stavovi, formirani u toku tih diskusija, ušli u nacrt, nije bilo potrebe za ponovnom načelnom debatom. Zbog toga su odbori na odvojenim sednicama otpočeli pretres u pojedinostima.

Posle usvajanja nacrta zakona u Odboru u pojedinostima upućen je on kao predlog zakona Zakonodavnom odboru Saveznog veća i Saveznom izvršnom veću. Odbor je takođe izabrao svoje pretstavnike u Zakonodavnom odboru. Glasanje za predlog zakona u celini bilo je odloženo sve do pred ovo zasedanje Savezne narodne skupštine da bi se svim narodnim poslanicima omogućilo da Odboru podnesu svoje primedbe pre konačnog usvajanja.

Zakonodavni odbori stavili su niz amandmana na predlog zakona koji su se pretežno odnosili na stilizaciju teksta pojedinih članova, izuzimajući dva koja su bila principijelne prirode. Ali pošto je sve ove amandmane naš Odbor prihvatio i izmenio odgovarajuće članove onako kako su bili predloženi, smatramo da nije potrebno da ih navodimo. Prema tome, tekst predloga zakona, koji je jula 1954 godine bio poslat svim narodnim poslanicima, bio je rezultat saradnje sva četiri skupštinska odbora i Saveznog izvršnog veća.

Razmotrivši Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, Savezno izvršno veće je na svojoj sednici od 4 novembra 1954 godine zaključilo da Saveznoj narodnoj skupštini podnese na ovaj zakonski predlog više amandmana. Navešćemo samo one koji imaju načelan karakter.

Prvi amandman odnosio se na visinu novčane naknade umesto plate za vreme nesposobnosti za rad usled bolesti. O ovom problemu se veoma mnogo diskutovalo i u toku sprovođenja ankete i u skupštinskim odborima. Diskusija je dala mnogo predloga, ali je dominiralo mišljenje da u pogledu materijalne naknade treba napustiti princip ekvivalentnosti koji je bio ustanovljen u ranijem zakonu.

Skupštinski odbori su stali na stanovište da se princip neekvivalentnosti primeni samo na prvih mesec dana bolovanja i da visina naknade umesto plate za to vreme treba da iznosi 80%, a za bolovanje preko mesec dana 100% od utvrđenog osnova za naknadu. Izuzetno od ovog opšteg pravila, puna naknada pripadala bi od prvog dana posebnim kategorijama obolelih osiguranika, i to: obolelim od tuberkuloze, profesionalnih bolesti, nesreća na poslu kao i porodiljama i učenicima u privredi.

Savezno izvršno veće, međutim, zauzelo je u svom amandmanu stav da naknada umesto plate za vreme bolovanja u principu ne treba da bude ekvivalentna. Na osnovu toga ono je predložilo da naknada bude 80% samo za prvih 7 dana, a posle 7 dana — 90% od osnova za naknadu. (Izuzeci, o kojima je bilo reči, ostali su važeći.)

Ovaj stav je obrazložen time da nije pravilno da osiguranici, koji su na bolovanju, dobijaju isto, pa čak i više (jer je kao osnov uziman tarifni stav), nego kad rade i od onih koji rade.

Amandmanom je takođe preporučeno da sami odbori izvrše sličnu korekturu za osiguranike koji nemaju navršeni propisani pristupni staž.

Drugi amandman odnosio se na finansiranje zdravstvenog osiguranja. Smisao ovog amandmana bio je da se glava VI predloga zakona (člana 83—104) u celosti briše, s tim da se samo neke odredbe iz te glave prenesu na odgovarajuća mesta u ostalim glavama predloga zakona. Prema tome, da se, u vezi sa brisanjem glave VI, u prelaznim i završnim odredbama ovlasti Savezno izvršno veće da, do donošenja zakona o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja, može svojim propisima regulisati organizaciju i finansiranje socijalnog osiguranja saglasno odredbama člana 4 i 5 predloga zakona.

Ovaj amandman obrazložen je time da ne bi bilo moguće ovim zakonom utvrditi sistem finansiranja zdravstvenog osiguranja, a da se ujedno, sa dovoljno preciznosti, ne sagleda sistem finansiranja svih grana socijalnog osiguranja kao povezana celina. Ovo sagledavanje moguće je tek prilikom detaljne zakonodavne razrade ustanovljavanja osiguraničkih prava i obezbeđenja ostvarivanja prava u ostalim granama socijalnog osiguranja. Zbog toga je celishodnije da se problematika organizacije i finansiranja privremeno reguliše putem uredbe.

Napominjemo da su skupštinski odbori u početku pripremanja ovog predloga zakona takođe bili mišljenja da bi ovaj zakon trebalo da sadrži samo osnovne principe finansiranja, ne ulazeći detaljno u razradu sistema iz istih onih razloga koje je istaklo Savezno izvršno veće. Pa ipak, diskusija u odborima nije mogla da mimoiđe ta pitanja. Odbori su nakon diskusije pokušali da tu materiju formulišu u pomenutoj glavi VI, koja je sada na osnovu amandmana Saveznog izvršnog veća u definitivnom tekstu predloga zakona izostavljena.

Treći amandman odnosio se na zdravstveno osiguranje lica koja se nalaze u aktivnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i Narodnoj miliciji. U toku rada odbori su bili mišljenja da ovaj zakon treba da obuhvati i ove naše građane. Ali s obzirom na specifičan položaj vojnih osiguranika, kao i na postojanje posebne armiske zdravstvene službe trebalo je na poseban način rešiti neka pitanja, kao naprimer naknada umesto plate, postupak za ostvarivanje prava, način finansiranja itd. Zbog toga su odbori tražili mišljenje odgovarajućih vojnih institucija. Pošto ova pitanja nisu bila prodiskutovana s armiskim organima u vreme štampanja predloga zakona (jula meseca), ostala su otvorena, s tim da se kasnije reše i unesu u definitivan zakonski predlog. Na osnovu amandmana Saveznog izvršnog veća ova materija regulisana je posebnim članom (123) u prelaznim odredbama.

Četvrti amandman tiče se naziva ustanova za socijalno osiguranje. Na osnovu njega je u celom tekstu predloga zakona umesto termina »zavod za socijalno osiguranje sreza (grada)« upotrebljen termin »sreski (gradski) zavod za socijalno osiguranje«. Ovo je uči-

njeno zbog toga što termin »zavod za socijalno osiguranje sreza (grada)« nije adekvatan, jer se ne radi o nekom organu sreza ili grada, već o ustanovi koja deluje na području jednog sreza ili grada. Zbog toga u nazivu takve ustanove treba da bude izražena i obeležena samo njena područna nadležnost.

Ostali amandmani Saveznog izvršnog veća nisu principijelne prirode i uglavnom preciznije formulišu pojedine odredbe predloga zakona.

Sve amandmane Saveznog izvršnog veća naš Odbor je na svojoj sednici od 15 novembra ove godine usvojio. Time su oni postali sastavni deo predloga zakona i ušli u prečišćeni tekst, pa smatramo da nije potrebno da nabrajamo i one koji su se odnosili na pojedine odredbe.

Odbor je takođe raspravljao i o amandmanima, koje su podneli neki narodni poslanici. Tako je primljen amandman da se stranim državljanima, koji su zaposleni kod međunarodnih organizacija i ustanova na području FNRJ, omogući zdravstvena zaštita po ovom zakonu ako dotična ustanova, odnosno organizacija prijavi na dobrovoljno osiguranje celokupno svoje osoblje.

Drugi prihvaćeni amandman odnosio se na ovlašćenje Saveznom izvršnom veću da može propisati elastičniji način za utvrđivanje osnova za naknadu umesto plate za vreme bolovanja. U predlogu zakona uzet je princip da se naknada utvrđuje na osnovu tromesečnog proseka plata sa stalnim dodacima. Međutim, takav metod ustanovljavanja osnova za naknadu zahteva vrlo složenu i tačnu evidenciju plata i obiman posao oko utvrđivanja proseka. To će se moći odrediti tek kad bude poznat novi platni sistem. Zato je amandmanom predloženo da se ovlasti Savezno izvršno veće da može propisati da se za sve osiguranike, ili pojedine kategorije, naknada određuje prema razredima osiguranja, ili po drugim osnovama po kojima se radnici i službenici razvrstavaju radi određivanja plata.

Amandmani sa kojima se Odbor nije složio — odbačeni su.

Svi usvojeni amandmani ušli su u tekst predloga zakona.

Na sednici od 15 novembra ove godine Odbor je u celini primio predlog zakona, koji danas podnosi ovom Domu na usvajanje.

Naš Odbor smatra da bi u ovom izveštaju trebalo navesti i osnovne karakteristike predloga zakona. Zato mi dozvolite da u ime Odbora te osnovne postavke izložim.

Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika postavljen je tako da sistematizuje i utvrdi ukupnu materiju zdravstvenog osiguranja radnika i službenika i ostalih zaštićenih lica. U tome se ovaj zakonski predlog bitno razlikuje od zakonodavstva iz 1950 godine, po kome je samo minimalan deo te materije bio obuhvaćen zakonom, a pretežni deo regulisan raznim uputstvima, naredbama i rešenjima donetim radi sprovođenja i primene zakona. Ovakvo postavljanje zakona delovaće pozitivno na stabilizaciju sistema i prakse zdravstvenog osiguranja, a time i na učvršćenje zakonitosti u ostvarivanju osiguraničkih prava.

Polazeći od načela jedinstvenosti prava, zakonski predlog obezbeđuje svim osiguranicima pod jednakim uslovima jednaka prava iz zdravstvenog osiguranja, bez obzira na razlike koje stvarno postoje u razvijenosti i ekonomskoj snazi pojedinih krajeva i užih društvenih zajednica.

To osnovno načelo jedinstvenosti prava pretstavlja aktivan stimulativan faktor u nastojanjima da se zaostalost, gde je još ima, što bolje i brže savlada. U tom smislu usmeren je i sistem finansiranja zdravstvenog osiguranja u nacrtu nove uredbe o finansiranju socijalnog osiguranja koji je pripremljen na osnovu stavova do kojih su skupštinski odbori došli u diskusiji o finansiranju. Taj sistem treba da obezbedi solidarnost u snošenju tereta, tj. da se ostvarena slobodna sredstva (viškovi) upotrebe za unapređenje zdravstvene zaštite osiguranika.

U zakonskom predlogu posebna pažnja se posvećuje razvijanju zainteresovanosti kako radnih kolektiva tako i pojedinaca za uspeh zdravstvenog osiguranja. Obaveza privrednih i drugih organizacija da iz vlastitih sredstava obezbede naknadu umesto plate radnicima i službenicima za prve dane izostanka sa posla, povoljno će uticati na borbu radnih kolektiva za poboljšanje uslova rada i otklanjanje uzroka oboljenja, za efikasnije lečenje obolelih, za bolju i ekonomičniju zdravstvenu zaštitu u celini. Interes radnog kolektiva interes je i svakog trudbenika, slabije ekonomsko stanje privredne organizacije mora u većoj meri zainteresovati same radnike i službenike, nego što ih interesuju opšti problemi koji se javljaju usled velikih rashoda socijalnog osiguranja, premda ne treba potceniti ni razvijanje njihove zainteresovanosti u tom pravcu putem društvene aktivnosti u organima samoupravljanja socijalnog osiguranja i aktivnim radom samouprave.

U izgradnji sistema zdravstvenog osiguranja vodilo se računa i o neposrednoj zainteresovanosti svakog pojedinog radnika i službenika za rad, uspeh ili neuspeh, službe socijalnog osiguranja odnosno mera preduzetih radi zdravstvene zaštite osiguranika. To je pre svega došlo do izražaja u zakonskom predlogu u ustanovljavanju prava osiguranika i u postupku za njihovo ostvarivanje.

Princip dosadašnjeg sistema zdravstvenog osiguranja, po kome se obezbeđivala pored pune zdravstvene zaštite, i puna naknada prihoda za slučaj oboljenja, u svojoj praktičnoj primeni pokazivao je i izvesne nedostatke, u prvom redu zbog toga što nije potsticao samog osiguranika, naše radne kolektive i ustanove socijalnog osiguranja i zdravstvene službe na dobro upravljanje i ekonomično korišćenje društvenih sredstava. Zato je u novom predlogu zakona napušten princip ekvivalentnosti i preciznije je određeno što se uzima kao osnov za naknadu umesto plate za vreme bolovanja. Kao osnov za naknadu uzima se stvarni prihod pojedinca u određenom razdoblju, a ne više tarifni stav koji je mogao znatno da otstupi naniže ili naviše.

U predloženom zakonu poboljšava se zaštita lica s manjim stažom, jer im se već od prvog dana zaposlenja, ako boluju, daje naknada umesto plate za prvih 7 dana u visini od 60%, a preko 7 dana 70% od osnova, dok je dosada do navršenog trećeg meseca rada naknada iznosila 50% od osnova. Isto tako poboljšanje uslova za ostvarivanje naknade pretstavlja i skraćivanje prekidanog radnog staža od dosadašnjih 18 na 12 meseci za protekle 2 godine, kao i ukidanje staža za sticanje prava na naknadu za vreme otsustva zbog trudnoće i porođaja i za sticanje prava na pomoć za opremu novorođenog deteta. Ali, za razliku od ranije, svi radnici i službenici sa navršenim stažom od 6 meseci prvih 7 dana bolovanja od akutnih oboljenja primaju 80%, a preko 7 dana 90% od osnova kao naknadu umesto plate. Međutim, za vreme lečenja u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi, u kojoj je osiguranicima obezbeđena potpuna opskrba, pripada im pravo na delimičnu naknadu, čija visina zavisi od broja članova porodice koju osiguranik izdržava. Tako će osiguranici bez porodice dobijati 50%; sa jednim članom porodice — 75%; sa dva člana — 90%; a sa tri i više članova porodice — 100% od osnova za naknadu.

Porodilje, učenici u privredi, kao i lica obolela od tuberkuloze, profesionalnih oboljenja ili nesreće na poslu izuzeti su od ovog principa i primaće punu naknadu od prvog dana oboljenja.

Smanjena naknada ima za cilj da potstakne osiguranike da i sami utiču na svoje što bolje i potpunije ozdravljenje, da lečenju posvete punu pažnju, da se založe za efikasnije metode lečenja, da se bore protiv odugovlačenja usled organizacionih slabosti zdravstvene službe itd.

Pored toga, zakonski predlog ne zanemaruje ni neophodne instrumente kontrole koji treba da obezbede zajednicu od propusta pa i zloupotreba. Zdravstveni kartoni i zdravstvene legitimacije prvenstveno će olakšati kretanje zdravlja, ali će doprineti i sprečavanju negativnih pojava kako kod samih osiguranika, tako i kod ustanova koje im pružaju zdravstvenu zaštitu.

Tom cilju treba da doprinese i propisivanje standardnih sredstava za pojedine vrste ortopedskih i drugih pomagala, zatim, jedinstvenih kriterijuma za upućivanje u prirodna lečilišta, određivanje koji se objekti u prirodnim lečilištima smatraju zdravstvenom ustanovom itd.

Pored toga, što predloženim zakonom ustvari otpočinje proces sistematskog i postepenog obuhvatanja cele nacije zdravstvenom zaštitom, on dovodi do ozbiljnog proširenja same zaštite time što uključuje ustanove socijalnog osiguranja i u rad na preventivi. Potreba da se poveže u praktičnom delovanju mere za lečenje i sprečavanje bolesti, našla je na taj način u ovom zakonskom predlogu svoje mesto. Cela jedna glava predloga zakona govori o obaveznom učešću ustanova socijalnog osiguranja u merama za sprečavanje oboljenja i nesreća na poslu. Na taj način potstiče se razvoj preventive kao bitnog faktora naše zdravstvene politike, čemu dosada nije posvećena dovoljna pažnja. Neposredno angažovanje socijalnog osiguranja i u preventivi takođe je jedan od bitnih momenata koji klasičnom bolesničkom osiguranju, orijentisanom na lečenje, daje obeležje zdravstvenog osiguranja, koje kompleksnije zahvata i druge faktore koji utiču na zdravstveno stanje trudbenika.

Među merama koje treba da spreče širenje oboljenja treba spomenuti i odredbe kojima se prvi put u širim razmerama postepeno uvode prethodni pregledi prilikom prvog zapošljavanja. Svrha te mere je da se svako lice usmeri na posao koji neće nepovoljno uticati na njegovo zdravstveno stanje.

Kroz postupak za ostvarivanje prava osiguranika, zakonski predlog — iako ne rešava problem slobodnog izbora lekara, jer je to opšti organizacioni problem zdravstvene službe, omogućuje u izvesnoj meri slobodnije opredeljivanje osiguranika u korišćenju zdravstvenih usluga, a time utiče i na zdravstvene ustanove da se bore za kvalitet usluga koje pružaju.

Položaj lekarske privatne prakse posebno je pitanje u čije rešenje ovaj zakonski predlog nije mogao da ulazi, ali koje je u neposrednoj vezi sa uspešnim radom zdravstvenih ustanova i korišćenjem raspoloživih kapaciteta. Praksa je tu dala već neka povoljna rešenja, putem ugovornog uključivanja pojedinih privatnih lekarskih ordinacija u rad zdravstvenih ustanova, bilo direktno ili ugovorima koje su zaključili zavodi za socijalno osiguranje. Rezultati se nisu još mogli pokazati, ali očigledno je da je i to jedan od načina postepenog podruštvljavanja lekarske prakse.

U predloženom zakonu nije razrađeno zdravstveno osiguranje cele nacije, ali je zato prelaznim odredbama data obaveza Saveznom izvršnom veću da privremeno donese propise o uvođenju novih grupa i kategorija građana u krug lica koja uživaju zdravstvenu zaštitu. Lica koja se bave kulturnom i umetničkom delatnošću obuhvaćena su samim predlogom zakona, a predviđeno je da se u krug uživalaca zdravstvenog osiguranja mogu da uključe i pripadnici samostalnih profesija, kao i druge kategorije građana koje nisu obuhvaćene zakonom. Takođe je predviđeno da se posebnim propisima obuhvate radnici, zaposleni u kućnoj industriji i sezonski radnici van radne sezone.

Predloženi zakon na novim principima treba da doprinese kako boljoj izgradnji sistema socijalnog osiguranja u celini, tako i otklanjanju negativnih pojava i slabosti u našem zdravstvenom osiguranju. U tom smeru, pre svega, će delovati:

— dalje osamostaljenje socijalnog osiguranja i razvijanje njegove samouprave;

— razvijanje zainteresovanosti radnih kolektiva i svakog trudbenika za poslovanje socijalnog osiguranja;

— proširenje mogućnosti za postepeni prelaz na opštu zdravstvenu zaštitu naroda (na nacionalno obezbeđenje).

Visok nivo zdravstvene zaštite i materijalnih davanja koje obezbeđuje naše socijalno osiguranje po predlogu novog zakona o zdravstvenom osiguranju, stavlja ga i dalje u rad najrazvijenijih sistema socijalnog osiguranja s tom razlikom što će izvršene promene omogućiti daleko potpuniju i efikasniju realizaciju prava trudbenika nego što je to dosada bio slučaj. Nije suvišno istaći da zemlje sa razvijenom zdravstvenom službom, sa srazmerno dvostrukim i većim brojem lekara i obimom zdravstvenih kapaciteta, sa daleko većim nacionalnim dohotkom po glavi stanovnika — ne obezbeđuju takva prava. Viša naknada umesto plate za vreme bolovanja ne postoji ni u drugim sistemima socijalnog osiguranja, a ne postoje ni šira ni potpunija prava na zdravstvenu zaštitu. Ovo je značajan uspeh našeg socijalističkog razvitka i društvenih odnosa koji pružaju punu mogućnost radnim ljudima da rešavaju o raspodeli nacionalnog dohotka i da ga raspodeljuju u skladu sa svojim interesima.

Na taj način, osnovna načela zdravstvenog osiguranja radnika i službenika po ovom zakonskom predlogu usklađena su sa osnovama društvenog i političkog uređenja zemlje, a nivo obezbeđene zaštite usaglašen je sa društvenim potrebama i ekonomskim mogućnostima, vodeći računa o međunarodnim obavezama, kao i o tendencijama razvitka naprednijeg socijalnog zakonodavstva u svetu.

II

Iznoseći pred vas ovaj predlog zakona, Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku moli da ga usvojite.

Za izvestioca Odbora određena je narodni poslanik Stanka Veselinov.

Sekretar
Todor Vujasinović, s. r.

Pretsednik
Lidija Šentjurc, s. r.

Članovi:
Dimitar Aleksievski, s. r., **Isa Jovanović**, s. r., **Vlado Šegrt**, s. r., **Desimir Jovović**, s. r., **Ismet Šaćiri**, s. r., **Dobrivoje Miletić**, s. r., **Stojadin Stojković**, s. r., **Tode Čuruvija**, s. r., **Miloje Milojević**, s. r., **Miko Pavlačić**, s. r., **Božo Rkman**, s. r., **Tomo Brejc**, s. r., **Mijat Gavrić**, s. r., **Hasan Burić**, s. r., **Kemal Sejfula**, s. r., **Stanka Veselinov**, s. r., dr. **Jože Potrč**, s. r., **Ilija Rikanović**, s. r., **Spasenija Babović**, s. r., **Nada Manojlović**, s. r., **Mara Naceva**, s. r., **Rade Jakšić**, s. r.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ima reč izvestilac Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača narodni poslanik Isidor Brdarić.

Izvestilac Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača **Isidor Brdarić** *(Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Ne bih vam čitao izveštaj Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača, jer bi to bilo ponavljanje teza iz prethodnog izveštaja. Oba odbora su zajednički pripremila ovaj predlog zakona. Predlažem da dam samo obrazloženje.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ne bih se s tim složio. Ako izvestilac hoće da drži govor neka učestvuje u diskusiji. Ovde je potrebno da pročita izveštaj. Ja tako shvatam.

Izvestilac **Isidor Brdarić** *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja
Br. 58/54
18 novembra 1954 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača i Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća na svojim prvim zajedničkim sednicama od 18 marta 1954 godine, saslušali su obrazloženje pretstavnika Saveznog izvršnog veća druga Dobrivoja Radosavljevića, o potrebi izmena u dosadašnjem sistemu socijalnog osiguranja, uključivši tu zdravstveno osiguranje kao i finansiranje socijalnog osiguranja. Tom prilikom članovi odbora oba veća primili su teze za Zakon o zdravstvenom osiguranju izrađenih od strane Saveznog izvršnog veća. Oba odbora usvojili su tom prilikom preporuku Saveznog izvršnog veća da bi trebalo bolesničko osiguranje uzeti prvenstveno u razmatranje kod donošenja novih zakonskih propisa i kojim bi se regulisao nesklad koji je nastao, usled promene u oblasti socijalnog osiguranja i zdravstvenih ustanova, uvođenjem samouprave u obe institucije.

18 marta 1954 godine održane su prve odvojene sednice odbora oba veća i na njima su odbori izabrali svoje pododbore i grupu stručnjaka. Odbori su dali u zadatak svojim pododborima i grupi stručnjaka da izvrše sve pripremne radove za izradu Nacrta zakona o bolesničkom osiguranju.

Na zajedničkoj sednici oba pododbora od 18 marta 1954 godine izabrana je uža komisija kojoj je stavljeno u zadatak da sarađuje sa grupom stručnjaka na izradi nacrta zakona. Na istoj sednici doneta je takođe odluka i o metodici rada pododbora i komisija. 20 marta 1954 godine oba pododbora na zajedničkoj sednici složila su se da predlože svojim odborima da se sprovede šira anketa po preduzećima i onim institucijama koji su za ovaj zakon zainteresovani, na osnovu teza izrađenih od organa Saveznog izvršnog veća kao i na osnovu potsetnika izrađenih od strane komisija pododbora. Takođe je zaključeno da anketu organizuju grupe poslanika sastavljene od oba odbora.

Na drugoj zajedničkoj sednici od 1 aprila 1954 godine odbori oba veća usvojili su zajednički plan za sprovođenje poslaničke ankete o bolesničkom osiguranju. Obrazovano je šest anketnih komisija sastavljenih od članova odbora oba veća a koje su za desetak dana izvršile anketu po svim republikama. Anketirani su veći kolektivi industriskih preduzeća, socijalno osiguranje, sindikati, saveti zdravlja, zdravstvene ustanove, kao i svi društveni faktori koji su bili zainteresovani pomenutim zakonom.

U cilju što šireg upoznavanja osiguranika i organizacija koje su zainteresovane ovim zakonom, članovi Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja dali su da se teze Saveznog izvršnog veća umnože u veći broj primeraka po republikama. Pored toga, časopisi koji obrađuju pitanja iz oblasti socijalnog osiguranja kao i dnevna štampa pratili su celokupnu diskusiju i razradu sistema socijalnog osiguranja. Treba istaći da su se i republički saveti zdravlja a i istovetni skupštinski odbori republičkih narodnih skupština, posebno i u zajednici sa anketnim komisijama Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja i Odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku Savezne narodne skupštine, angažovali u organizaciji i u opštoj diskusiji o budućem sistemu socijalnog osiguranja, odnosno o budućem nacrtu zakona.

Ovakav rad oba odbora Savezne narodne skupštine je u isto vreme i prvi put primenjen u posleratnoj skupštinskoj praksi i sa političkog stanovišta znači zbliženje i saradnju najvišeg organa vlasti sa onima na koje se zakon odnosi odnosno sa onima koji su taj organ i birali. Na ovaj način Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja dobio je neposredno podatke preko poslanika svojih članova o mišljenju osiguranika, — radnika i službenika o zakonu koji je u pripremi i koji rešava osnovna pitanja njihovog zdravstvenog obezbeđenja. Pored metoda anketiranja bile su pozvane razne društvene organizacije, kao i stručne, da daju svoje sugestije i primedbe. Tako su u celom toku rada na adresu Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja pristizala mnoga pisma raznih organizacija i pojedinaca sa primedbama.

Nesumnjivo je, da je celokupna ova diskusija u našoj javnosti doprinela da se došlo do stvaranja opštih i načelnih stavova i da je ona uključila vrlo veliki broj radnika i službenika što je bilo od neocenjive koristi pri izradi nacrta zakona.

Na trećoj zajedničkoj sednici održanoj 20 aprila 1954 godine anketne komisije su preko svojih izvestilaca podnele izveštaj o svom radu po republikama. Taj materijal, kao i materijali koje su slale društvene i stručne organizacije kao i pojedinci, koji je pristizao pismeno poštom, Odbor je koristio prilikom izrade nacrta zakona.

Na osnovu svih diskusija na terenu, u odborima oba veća i u komisiji stručnjaka, stalo se na stanovište da se celokupna ova oblast ne može obuhvatiti jednim jedinim zakonom i da je potrebno da se istovremeno pristupi izradi takvih zakona i uredaba koji će dopunjujući ovaj osnovni zakon sačinjavati jednu celinu u oblasti zdravstvene zaštite. U osnovi išlo se za tim da budući zakon nema karakter nacionalnog zdravstvenog obezbeđenja, već da on obuhvati samo lica u radnom odnosu, a proširenje kruga osiguranika i na ostale kategorije stanovništva da bude predmet obrade drugih zakona ali u principu idući za ciljem nacionalnog obezbeđenja u politici zdravstvene zaštite, postupno i u zavisnosti od naših objektivnih i subjektivnih mogućnosti u oblasti zaštite narodnog zdravlja.

Rukovodeći se tim, odbori oba veća sa komisijom stručnjaka, prišli su izradi nacrta zakona obuhvatajući kao krug osiguranika samo one kategorije građana koje su u stalnom radnom odnosu kao i članove njihovih porodica. Zatim je zastupljen princip jednakih prava za sve osiguranike kao i to da se ona ne mogu menjati odredbama organa socijalnog osiguranja niti propisima lokalnih ni republičkih vlasti. Takođe je zastupan princip da zdravstvena zaštita bude obuhvaćena na široj osnovi nego je to dosada bila, a to naročito dolazi do svog izražaja u načelnom rešenju problematike preventivne zdravstvene zaštite osiguranika.

U toku aprila i maja 1954 godine izrađen je na osnovu gornjeg, nacrt zakona koji je dostavljen svim članovima Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja na proučavanje.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača Savezne narodne skupštine na svojim sednicama koje su održane 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 i 12 juna 1954 godine pretresao je nacrt zakona kako u načelu tako i u pojedinostima. Istovremeno radile su i izabrane redakcione komisija od strane odbora oba veća koje su saglašavale primedbe svojih odbora u tekstu nacrta zakona.

Zakon o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika usvojen je od Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja u načelu jednoglasno, dok su kod glasanja u pojedinostima neki članovi Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja izdvojili mišljenje po pojedinim članovima pomenutog zakona i zadržali pravo da ih po prikupljenim podacima na terenu eventualno amandmanom obrazlože. Nakog toga, pošto je nacrt zakona usvojen glasanjem u načelu i pojedinostima od odbora oba veća Savezne narodne skupštine, upućen je usaglašeni tekst nacrta zakona, zakonodavnim odborima Savezne narodne skupštine i Saveznom izvršnom veću na proučavanje i saglasnost.

Zakonodavni odbori održali su u toku druge polovine meseca juna 1954 godine svoje zajedničke sednice na kojima su prisustvovali i članovi Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja. U dogovoru sa Zakonodavnim odborom postignuta je saglasnost da zakonodavni odbori daju pravne formulacije na tekst nacrta zakona. Zakonodavni odbori stavili su niz amandmana na nacrt zakona koji su u svojoj osnovi bile nove pravne formulacije pojedinih članova zakona, a dva amandmana izdvajaju se jer su bila suštinske prirode. Sa ovim amandmanima zakonodavnih odbora Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja složio se i u načelu i u pojedinostima. Sve primedbe zakonodavnih odbora ušle su u prečišćeni tekst Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i koji je poslat drugovima narodnim poslanicima na proučavanje.

Savezno izvršno veće bilo je preko Pretsednika Odbora za narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća i preko svojih stručnih pretstavnika u aktivnoj saradnji i učestvovalo je u donošenju konačnih stavova. U takvoj neposrednoj saradnji izgrađeni su i zajednički pogledi u mnogim principijelnim pitanjima.

U toku izrade predloga ovog zakona Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja održao je ukupno 19 sednica što odvojenih što zajedničkih i 3 sednice pododbora. Komisija stručnjaka radila je ukupno 38 dana. Na sednicama kako odvojenim tako i zajedničkim učestvovali su svi narodni poslanici u diskusiji. Prema stenografskim beleškama članovi Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja zatražili su reč na odvojenim i zajedničkim sednicama ukupno 239 puta a stenografske beleške iznose 1024 stranice, bez stenograma sa rada pododbora i komisija.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja kao i Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku dao je izraditi od grupe stručnjaka koji su učestvovali u izradi predloga zakona priručnu publikaciju sa ciljem da šire upoznaju narodne poslanike i javnost o zdravstvenom osiguranju uopšte, o toku izrade samog predloga zakona kao i o principima koji su u zakonu došli do izražaja.

Na poslednjim sednicama održanim 15 i 16 novembra 1954 godine Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja raspravljao je o amandmanima Saveznog izvršnog veća i usvojio ih je u načelu i u pojedinostima. Nakon usvajanja amandmana Saveznog izvršnog veća od strane Odbora za narodno zdravlje i socijalnu politiku kao i zakonodavnih odbora oba veća Savezne narodne skupštine, Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja izglasao je Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u celini jednoglasno. Za svog izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Isidora Brdarića.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Savezne narodne skupštine poziva drugove narodne poslanike Veća proizvođača Savezne narodne skupštine da o Predlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika daju svoje mišljenje i da projekat zakona prime.

16 novembra 1954 godine
Beograd

Za Sekretara
Isidor Brdarić, s. r.

Pretsednik
Norbert Veber, s. r

Članovi:

Anton Šturm, s. r., **Cvetan Nestorovski**, s. r., **Vili Škrinjar**, s. r., **Mišo Kmecik**, s. r., **Emil Kevrešan**, s. r., **Mato Tomas**, s. r., **Simo Tadić**, s. r.

Ja ispred Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja prihvatam primedbe i ispravke koje je predložio Odbor za narodno zdravlje i socijalnu politiku u pogledu definisanja pojma osiguranika i osiguranog lica, kao i ostale predložene primedbe.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ima reč izvestilac Zakonodavnog odbora Saveznog veća dr Jerko Radmilović.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Saveznog veća dr **Jerko Radmilović** *(Izborni srez Hvar, Brač i Vis, NR Hrvatska) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 83
16 novembra 1954 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća, na svojim sednicama od 18, 19, 20, 21, 22, 23 juna i 15 i 16 novembra 1954 godine, pretresao je Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, dostavljen mu na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine od Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća.

Saglasno stavu 2 člana 138 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj svoj izveštaj:

I

U toku rada na pretresu Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika Zakonodavni odbor predložio je niz izmena, koje su se najvećim delom odnosile na sistematiku zakonskog teksta, a posebno na odredbe teksta glave VII o naknadi štete, kaznenim i zaštitnim merama.

Izmene koje je Zakonodavni odbor predložio usvojene su od strane Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća, kao i od strane Zakonodavnog odbora i Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača. Ujedno su u toku rada na izradi ovog predloga zakona nađena zajednička rešenja u svim ostalim pitanjima, tako da je od strane pomenutih odbora oba doma izglasan Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u istovetnom tekstu.

II

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Zakonodavni odbor Saveznog veća odredio je za svog izvestioca dr Jerka Radmilovića.

Sekretar
Dr **Jerko Radmilović**, s. r.

Pretsednik
Dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Članovi:
Ninko Petrović, s. r., **Bogomir Brajković**, s. r., **Savo Brković**, s. r., **Živan Dimitrijević**, s. r., **Ilija Došen**, s. r., **Spasoje Đaković**, s. r, **Gojko Garčević**, s. r., **Drago Gizdić**, s. r., **Ivan Kreft**, s. r., dr. **Hinko Krizman**, s. r., **Radoš Lepenac**, s. r., **Zehra Muidović**, s. r., **Tomo Nikšić**, s. r., **Petar Relić**, s. r., dr **Zaim Šarac**, s. r. **Ivan Šiftar**, s. r.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ima reč izvestilac Zakonodavnog odbora Veća proizvođača Čedomir Jelenić.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Veća proizvođača **Čedomir Jelenić** *(Izborni srez Valjevo, NR Srbija) (čita):*

SAVEZNA NARODA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Zakonodavni odbor
Br. 66
16 novembra 1954 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Veća proizvođača, na svojim sednicama od 18, 19, 20, 21, 22, 23 juna i 15 i 16 novembra 1954 godine, pretresao je Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, dostavljen mu na osnovu člana 133 Poslovnika Veća proizvođača Savezne narodne skupštine od Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača.

Saglasno stavu 2 člana 135 Poslovnika Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, Zakonodavni odbor podnosi Veću proizvođača svoj izveštaj:

I

U toku rada na pretresu Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika Zakonodavni odbora predložio je niz izmena, koje su se najvećim delom odnosile na sistematiku zakonskog teksta, a posebno na odredbe teksta glave VII o naknadi štete, kaznenim i zaštitnim merama.

Izmene koje je Zakonodavni odbor predložio usvojene su od strane Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača, kao i od strane Zakonodavnog odbora i Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća. Ujedno su u toku rada na izradi ovog predloga zakona nađena zajednička rešenja u svim ostalim pitanjima, tako da je od strane pomenutih odbora oba doma izglasan Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u istovetnom tekstu.

II

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću proizvođača da ga usvoji.

Odbor je odredio za svog izvestioca narodnog poslanika Čedomira Jelenića.

Sekretar
Čedomir Jelenić, s. r.

Pretsednik
Janez Hribar, s. r.

Članovi:
Dušan Acanović, s. r., **Stane Benčič**, s. r., **Bogdan Pećanac**, s. r., **Aleksandar Conić**, s. r., **Danilo Knežević**, s. r., **Nikola Šegota**, s. r., **Dobrosav Tomašević**, s. r.

Pretsednik **Moša Pijade:** Ima reč pretstavnik Saveznog izvršnog veća drug Moma Marković.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća **Moma Marković** *(Izborni srez podunavski, NR Srbija):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred vama se nalazi na rešavanju Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica. Ovaj zakon izradili su na osnovu teza Saveznog izvršnog veća (u kojima su postavljeni osnovni principi zdravstvenog osiguranja) Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća i Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, uz pomoć stručnog aparata Saveznog izvršnog veća. On pretstavlja jedan u nizu zakonskih propisa koji se pripremaju iz oblasti socijalne politike i narodnog zdravlja. Pošto je skupštinski odbor u svome izveštaju izneo osnovne principe ovog zakona, ja se ne bih zadržavao na samom predlogu zakona. Smatram da je ovom prilikom potrebno izneti pred Narodnu skupštinu osnovne smernice naše socijalne i zdravstvene politike, kako bi Narodna skupština mogla da ih razmotri i odobri, da bismo mogli nastaviti rad na izradi propisa iz oblasti zdravlja, socijalne zaštite i radnih odnosa.

Dozvolite da se, pre svega, zadržim na dosadašnjim rezultatima postignutim u ovoj oblasti našeg društvenog života i da iznesem samo najbitnije probleme.

Naša društvena zajednica posvećuje ozbiljnu pažnju rešavanju pitanja socijalne politike i narodnog zdravlja i ulaže u tu svrhu znatna materijalna finansiska sredstva. U toku 1953 godine za potrebe socijalne zaštite i zaštite narodnog zdravlja, prema prethodnim podacima, utrošeno je 126 milijardi i 592 miliona dinara, što iznosi 12,38% od nacionalnog dohotka ustanovljenog na osnovu prethodnih podataka.

Od toga iznosa utrošeno je na socijalno staranje (socijalne pomoći, domovi za decu i odrasle, pomoći porodicama kadrovaca, pomoći žrtvama fašističkog terora i dr.) 9 milijardi i 951 miliona, za zaštitu ratnih vojnih invalida 9 milijardi i 233 miliona, za zdravstvenu zaštitu (bez rashoda za zdravstvenu zaštitu osiguranika) 7 milijardi i 88 miliona, za dodatke na decu vojnih lica i zdravstvenu zaštitu vojnih lica, i to na teret budžeta Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane 3 milijarde i 674 miliona, i preostalih 96 milijardi i 646 miliona na socijalno osiguranje.

Od ukupnih rashoda za socijalno osiguranje, za bolesničko osiguranje utrošeno je 24 milijarde i 82 miliona, za invalidsko i penziono osiguranje utrošeno je 24 milijarde i 810 miliona, za dečje dodatke 45 milijarde i 467 miliona, za zaštitu lica koja se privremeno nalaze van radnog odnosa utrošeno je 324 miliona i na razne druge rashode izdato je milijardu i 963 miliona dinara. Rashodi socijalnog osiguranja za prvo polugođe ove godine iznose oko 50 milijardi dinara. Međutim, s obzirom da je drugo polugođe po obimu rashoda veće, može se očekivati da ukupni rashodi socijalnog osiguranja u ovoj godini budu za 4% do 5% veći od dvostrukog iznosa rashoda prvog polugođa. Ako bismo hteli da napravimo poređenje sa stanjem kakvo je bilo neposredno po oslobođenju, biće najjasnije ako uporedimo broj socijalno osiguranih lica danas sa stanjem 1946 godine. Te godine bilo je 743 hiljade aktivnih osiguranika (time je obuhvaćeno 170.000 državnih službenika, koje socijalno osiguranje nije evidentiralo, tako da je ovaj broj rezultat procene), dok ove godine broj aktivnih osiguranika iznosi preko 2 miliona i 100 hiljada, što znači da ukupan broj lica zaštićenih socijalnim osiguranjem, uključujući i članove porodica aktivnih osiguranika, penzionera i invalida rada, danas već prelazi 7 miliona ili 40%, a 1946 godine uku-

pan broj lica zaštićenih socijalnim osiguranjem iznosio je svega 17,14% stanovništva.

Ovih nekoliko podataka rečito govori da naša zemlja odvaja značajna sredstva za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, obuhvatajući time znatan deo stanovništva. Međutim, kada pažljivije razmotrimo rezultate postignute u pojedinim vrstama zaštite, vidimo da se sve vrste i oblici zaštite ne razvijaju uporedo, da kod pojedinih zapažamo značajno zaostajanje, da u njima ima još ostataka administrativnog sistema rukovođenja zbog čega nas postignuti rezultati ne mogu uvek zadovoljiti. Ova nas zapažanja navode na zaključke da kod nas još nije u celini razrađen sistem socijalnog osiguranja, da ga treba uskladiti, a negde i menjati, a to znači da ga je potrebno dalje razvijati u skladu sa razvitkom ostalih oblasti našeg društvenog života.

Izložene okolnosti postavljaju pred nas, pre svega, u oblasti zakonodavstva, obimne zadatke, jer su mnogi zakonski propisi iz ove oblasti zastareli i ne odgovaraju današnjim uslovima i potrebama.

Radi toga smatramo da u prvom redu treba obezbediti dalji razvitak sistema socijalnog osiguranja kod nas, jer neke postavke sadašnjeg sistema ne odgovaraju u potpunosti razvitku naših društvenih odnosa, razvitku naše privrede, razvitku proizvodnih snaga u našoj zemlji. Osnovne, bitne izmene u sistemu socijalnog osiguranja koje treba sprovesti jesu u ovome: potpuno odvojiti fondove socijalnog osiguranja od budžeta i stvoriti posebne fondove za pojedine grane osiguranja: za bolesničku, invalidsku i penzionu granu i za fond porodičnog osiguranja sa dečjim dodatkom. Odvajanje fondova obezbediće pravilno gazdovanje sredstvima, razvitak svih grana osiguranja i svake grane ponaosob i jačanje samouprave socijalnog osiguranja.

Zakon o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica jeste prvi zakon u grupi zakona iz oblasti socijalnog osiguranja. Mi smo smatrali da treba početi sa zakonom o zdravstvenom osiguranju, jer je zdravstveno osiguranje osnovna, početna grana socijalnog osiguranja. Problemi zdravstvenog osiguranja su nesumnjivo primarni, kako za zdravlje ljudi, tako i za privredu, za produktivnost rada i slično. Osim toga, dosadašnji sistem zdravstvenog osiguranja nije odgovarao razvitku naših društvenih odnosa; a istovremeno u njemu je bilo i mnogo praznina koje su omogućavale nepravilno i neracionalno trošenje sredstava socijalnog osiguranja, niti je davao dovoljno mogućnosti da se razvije (a malo je razvijao) borba za poboljšavanje uslova rada, za higijensko-tehničku zaštitu pri radu i za druge mere za zaštitu zdravlja osiguranika.

Naš penziski sistem otklonio je pretežan deo nedostataka nasleđenih iz raznih penziskih sistema. Uvođenjem jedinstvenog sistema socijalnog osiguranja, 1952 godine, rešena su osnovna pitanja penzionog osiguranja. Međutim, 1952 i 1953 godine izvršeno prevođenje preko 349.000 uživalaca penzija i invalidnina, — od toga je u vreme prevođenja bilo oko 16.700 invalida rada, 140.200 invalidskih penzionera, 80.400 starosnih penzionera i 112.300 uživalaca porodične penzije, — otkrilo je i neke nedostatke našeg novog penziskog sistema, kao što su: u osnovi različiti elementi pri ustanovljavanju penzija državnih službenika i ostalih osiguranika i teškoće oko utvrđivanja kvalifikacija lica koja stiču pravo na penziju. Sem toga, praznine u propisima i njihova primena omogućavali su da pojedinci dođu neopravdano do penzija što je nailazilo i nailazi na opravdane prigovore građana. Stečena iskustva ukazuju na potrebu da se pri određivanju elemenata za ustanovljavanje visine penzije ide na potpuno izjednačavanje između radnika i ostalih lica zaposlenih u privredi i državnih službenika, tj. da se i jedni i drugi svrstaju u penziske razrede prema svom doprinosu zajednici, prema stručnim kvalifikacijama i dužini radnog staža. Isto tako, predviđaju se mere pojačane kontrole pri ustanovljavanju prava na penziju.

Predviđaju se takođe izvesne izmene pri određivanju porodičnih penzija i to u pravcu njihovog poboljšanja, a posebno se predviđaju povoljniji uslovi za sticanje prava na porodičnu penziju udove osiguranika.

U budućem zakonu o penzionom osiguranju predviđaju se pored zakonskih penzija i zaštitne lične i porodične penzije u obliku posebnog dodatka. Ovaj dodatak zavisio bi od imovnog stanja uživaoca penzije ukoliko je on uživalac lične penzije, a za porodične penzije i od broja članova porodice.

Moram ovde da napomenem težak materijalni položaj jednog dela uživalaca sadašnjih minimalnih penzija kao i uživalaca niskih zakonskih penzija koji nemaju drugih prihoda. Radi poboljšanja materijalnog položaja uživalaca minimalnih penzija Savezno izvršno veće pripremilo je Uredbu o privremenom dodatku na penzije kojom će se privremeno, do donošenja Zakona o penzionom osiguranju, poboljšati položaj uživalaca minimalnih penzija. Kako se predviđa, ovim dodatkom bi se obuhvatilo oko 61% svih penzionera (ličnih i porodičnih), a to su svi oni uživaoci niskih penzija čiji prihodi od imovine i zarade ne prelaze određeni imovinski cenzus.

Jedna od bitnih izmena bilo bi izdvajanje invalidskog osiguranja iz penziskog sistema u posebnu granu osiguranja. Nov sistem invalidske zaštite obuhvatio bi invalide rada jedinstvenim sistemom invalidske zaštite. Taj sistem obuhvatio bi sve invalide putem službe za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida. Nasuprot dosadašnjem sistemu invalidskog osiguranja koji je zaštitu onesposobljenih osiguranika svodio uglavnom na davanje invalidske penzije ili invalid-

nine, predviđa se da novi sistem invalidske zaštite prenese težište na rehabilitaciju (medicinsku i profesionalnu) i zapošljavanje invalida.

Naš cilj je da osposobimo i one koji su privremeno ispali iz produkcije i da im damo mogućnosti za koristan društveni rad, jer je to u skladu sa principima našeg društvenog razvitka. U tom cilju predviđa se postepeno uvođenje različitih oblika invalidske zaštite, kao naprimer: zdravstvena zaštita i medicinska rehabilitacija, profesionalna orijentacija (izbor zanimanja) i profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i zaštita radnog odnosa, materijalno obezbeđenje do uposlenja; obezbeđenje normalne zarade putem razlike u plati između uposlenih invalida i zdravih radnika, obezbeđenje odgovarajućih penzija težim invalidima koji uopšte ne mogu da rade, smanjenje radnog staža za penziju sniženjem starosne granice i dr.

Nizom ugovora sa zavodima za socijalno osiguranje regulisano je već pitanje socijalnog osiguranja lica koja nisu u radnom odnosu, kao što su književnici, nosači, advokati i sveštenici. Posebni zakon obuhvatiće osiguranje tih lica, zatim zanatlije, čiji je broj prilično veliki i koji vrše važnu privrednu delatnost kao i pripadnike ostalih zanimanja koji nisu u redovnom radnom odnosu. Pripremljen je i zakon o zdravstvenom osiguranju poljoprivrednih proizvođača, koji će uskoro doći pred Narodnu skupštinu. Razume se, ovim zakonom neće biti u potpunosti rešeno zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača, već će se ići postepeno prema objektivnim i subjektivnim mogućnostima, tj. koliko je zajednica u stanju da odvoji sredstava, koliki je kapacitet zdravstvene službe i da li je u stanju da zadovolji potrebe, a s druge strane, koliko su poljoprivredni proizvođači spremni da svojim doprinosom ulažu u fondove za zdravstvenu zaštitu.

Znatni rezultati postignuti su i u zdravstvenoj zaštiti naroda. Navešćemo, radi ilustracije, samo nekoliko primera. U 1953 godini imali smo dva puta više bolesničkih postelja nego 1939 godine. Godine 1939 bilo je 31.665, a 1953 godine 63.631 postelja. Prema tome, naše bolnice su u stanju da pruže lečenje dva puta većem broju bolesnika nego u 1939 godini. Veliki uspesi postignuti su i u školovanju zdravstvenih kadrova. Samo za 7 godina od oslobođenja (1946—1953 godine) srednje medicinske škole završilo je tri i po puta više učenika nego za 20 godina u staroj Jugoslaviji (4.442 prema 1.250). Od oslobođenja do 1.XI.1954 godine diplomirao je na našim medicinskim fakultetima 3.741 lekar, dakle više nego za 20 godina u staroj Jugoslaviji.

Ali ne samo da je znatno povećan broj lekara i ostalih zdravstvenih radnika, nego je i kvalitet njihovog rada mnogo poboljšan. Poboljšanju kvaliteta rada zdravstvene službe je znatno doprineo odlazak na usavršavanje u inostranstvo većeg broja zdravstvenih radnika kao i kongresi i stručni kursevi koji se u našoj zemlji organizuju. Od oslobođenja do danas preko Svetske zdravstvene organizacije i drugih međunarodnih organizacija bilo je na specijalizaciji u inostranstvu oko 480 zdravstvenih radnika. Na taj način naša zdravstvena služba u osnovi je postigla nivo razvijenih zemalja. Sem toga, danas raspolažemo širokom mrežom ambulantno-poliklinič kih ustanova, kojih pre rata, izuzev izvesnog broja ustanova socijalnog osiguranja i domova narodnog zdravlja, praktično nije ni bilo. Danas takvih ustanova ima preko dve hiljade, u kojima traži lekarsku pomoć vrlo veliki broj bolesnika. U ovim ustanovama se prosečno godišnje vrši 26—28 miliona pregleda i intervencija. Treba istaći da je naša zajednica ostvarila široke mogućnosti za lečenje naših građana. Svi socijalno osigurani radnici i službenici i njihove porodice, sva deca do treće godine života, sve porodilje i svi građani oboleli od tuberkuloze, zaraznih bolesti, venerič nih oboljenja, raka, urođenih mana i sl. oslobođeni su plaćanja troškova lečenja, Osim toga, zajednica snosi troškove lečenja socijalno neosiguranih lica, lica koja nisu u radnom odnosu, a imaju minimalne prihode.

Materijalna sredstva koja naša zajednica odvaja za lečenje i sprečavanje bolesti u 1953 godini iznosila su 27,5 milijardi, a ove godine će verovatno iznositi preko 30 milijardi dinara. Ukupni izdaci za narodno zdravlje su još veći, jer ciframa koje smo izneli treba dodati troškove investicija za podizanje novih i adaptaciju starih zdravstvenih objekata i troškove za vanbolničko lečenje socijalno neosiguranih lica, rashode ustanova koje se sa naučne ili administrativne strane bave poslovima narodnog zdravlja i sl. Bez ovih izdataka navedeni troškovi za lečenja i zaštitu zdravlja iznosili su 1952 godine 2,40% od narodnog dohotka, 1953 godine 3,14%, a ove godine će se taj procenat još povećati.

Uporedo sa povećanjem broja zdravstvenih ustanova, lekara i ostalih zdravstvenih radnika, kao i sa stvaranjem ostalih uslova potrebnih za unapređenje zdravstvenog stanja naroda, rešavani su i mnogi drugi krupni zadaci zdravstvene zaštite. Malarija je od nekoliko stotina hiljada slučajeva pre rata spala na svega nekoliko stotina oboljenja u 1953 godini. Najveći broj zaraznih bolesti, od kojih su neke tokom rata i posle oslobođenja harale u obliku epidemije, sveden je na predratni nivo. Drugih zaraznih bolesti je neuporedivo manje nego što ih je bilo pre rata. Endemiski sifilis uskoro neće pretstavljati problem u našoj zemlji jer su postignuti značajni rezultati u njegovom izlečenju. Organizovane su i sprovode se široke akcije protiv tuberkuloze, trahoma, mikoze i ostalih masovnih oboljenja. Svi ovi i drugi zadaci mogli su se ostvariti samo zahvaljujući velikim naporima naše zajednice i zalaganju zdravstvenih radnika.

Društveno upravljanje zdravstvenim ustanovama već je dosad dalo vidne rezultate. Većina upravnih odbora zahvatila je konkretnu problematiku ustanova i stvarno upravlja njima. Odgovornost za zdravstvenu zaštitu ne snose samo zdravstveni radnici, već se problemima zaštite zdravlja bavi čitava zajednica.

Uspesima koje su postigli upravni odbori znatno je doprinelo samostalno finansiranje. Posle uvođenja samostalnog finansiranja poboljšala se unutarnja organizacija rada zdravstvenih ustanova i njihova opremljenost. Sredstva za zdravstvene ustanove se sada mnogo bolje koriste. Mnoge ustanove su obnovile inventar, nabavile razne aparature i uređaje, izvršile popravke, a sve to je uticalo i na kvalitet zdravstvenih usluga. Pokazalo se da je linija društvenog upravljanja i samostalnog finansiranja bila pravilna, i da je bojazan koja je postojala kod nekih zdravstvenih radnika bila neopravdana. Istina, izvesne slabosti u ovom sistemu treba otklanjati, sistem treba dalje razvijati i usavršavati.

U sklopu mera za sprovođenje decentralizacije i demokratizacije, ukinut je sistem administrativnog raspoređivanja kadrova. Strah da će to dovesti do gomilanja kadrova u gradovima pokazao se kao neosnovan. Naprotiv, u novim uslovima porasla je daleko više inicijativa narodnih odbora da se bore za to da dobiju kadrove, stimulirajući ih većim platama i boljim uslovima za život i rad. Te mere, a i veći priliv novih kadrova, ublažili su disproporciju u kadrovima između sela i grada, između nerazvijenih i razvijenih krajeva.

Međutim, iako su u oblasti zdravstvene zaštite postignuti značajni uspesi, zdravstveno stanje našeg naroda još nije zadovoljavajuće i još uvek ima puno zadataka koje treba rešavati. Da to ilustrujemo samo nekim podacima:

Kod nas je smrtnost dece u prvoj godini života još vrlo velika. U odnosu na hiljadu novorođene dece — ona je 4—5 puta veća od zemalja sa najnižom smrtnošću male dece. Čak i u NR Sloveniji, u poređenju sa ovim zemljama, smrtnost dece od 1—4 godine života je tri puta veća; smrtnost dece pretškolskog doba od 4—7 godina veća je više nego dva puta; smrtnost dece školskog doba veća je za 20%, a smrtnost stanovništva od 19—29 godina veća je za 30% itd.

Ove podatke izneo sam da bih pokazao koliko je to pitanje ozbiljno. Ali, isto tako, želim da podvučem da smo mi svesni težine i ozbiljnosti ovog problema i da je naša zemlja preduzela i preduzima niz mera za njegovo što brže ublažavanje i rešavanje i u tom pravcu osećaju se već prvi pozitivni rezultati tako da po prethodnim rezultatima smrtnost odojčadi u 1952 godini iznosi 10.52%, dok je 1951 godine iznosila 14.00% na 100 živorođenih. Ovo smanjenje smrtnosti odojčadi postignuto je, pre svega, razvijanjem mreže dečjih dispanzera i savetovališta i znatnim poboljšanjem kvaliteta njihovog rada, ali u prvom redu povećanjem broja medicinskih sestara u njima. Tom zadatku služe i mreže jasala, dečjih domova i dečjih bolnica. I sama institucija dečjeg dodatka je bez sumnje mnogo doprinela da se u industriskim centrima i gradovima, uz postojeće mreže zdravstvenih ustanova, postignu pozitivni rezultati.

Mislim da je potrebno da na ovom mestu istaknem znatnu pomoć koju smo dobijali i koju i danas dobijamo od UNICEF-a na liniji jačanja i proširivanja naših mreža na polju zdravstvene zaštite majke i dece, naročito za izgradnju i opremu domova narodnog zdravlja, zdravstvenih stanica i dečjih dispanzera, a isto tako i na izgradnji modernih mlekara koje nam omogućuju da znatno poboljšamo kvalitet ishrane male dece. Za korišćenje ove pomoći mi smo uveli princip konkursa kao način koji danas najbolje odgovara našim potrebama, jer ne samo da pruža svakome srezu i komuni mogućnost da koristi tu pomoć, nego ih i potstrekava na mobilizaciju dopunskih materijalnih sredstava i kadrova i to u korist, u prvom redu, male dece.

Za rešavanje ovog problema potrebna je mobilizacija svih naših snaga kako organa narodne vlasti tako i društvenih organizacija. Sve veća aktivnost društava prijatelja dece i republičkih i Saveznog saveta društava za vaspitanje i staranje o deci — igra veliku ulogu u rešavanju ovog problema. Ova aktivnost, kao i ostali naši napori u tom pravcu, biće znatno potpomognuti i stvaranjem u ovoj godini lokalnih, republičkih i saveznih fondova za dečju zaštitu. Ti lokalni fondovi treba da odigraju naročito važnu ulogu u pravilnom i racionalnom njihovom korišćenju. Potrebno je da se ti fondovi stabiliziraju, da im se obezbedi stalan priliv sredstava, da se učvrste i da posluže, uz sredstva koja odvajaju narodni odbori, za dalje učvršćivanje i proširenje dečje zaštite, za uvođenje novih, raznovrsnih formi u njenom sprovođenju.

Jedan od osnovnih problema koji danas još postoje u zdravstvenoj zaštiti jeste obolevanje i smrtnost od raznih oblika tuberkuloze, što je u razvijenim zemljama već postalo neznatno. U našoj zemlji od tuberkuloze još uvek boluje 260.000 stanovnika, a umire prosečno godišnje oko 26.000.

U tom pravcu naša zemlja čini znatne napore kako po liniji povećanja broja tako i kapaciteta antituberkuloznih ustanova. Znatan rad izvršen je u oblasti profilakse putem vakcinacije BSŽ-om: od 31 decembra 1953 testirano tuberkulinom 6,349.787 a vakcinisano 2,697.991 lica. I ovde su društvene organizacije, u prvom redu i na prvom mestu Jugoslovenski crveni krst, razvile vrlo veliku i korisnu akciju. Zbog značaja ovog problema, postavlja se pred nas ne samo zadatak jačanja i učvršćenja svih

faktora koji rade na sprečavanju i suzbijanju tuberkuloze nego i jačanju materijalne baze za tu borbu, stvaranjem eventualno i jednog opšteg fonda za suzbijanje tuberkuloze. Samo se po sebi razume, da će podizanje društvenog standarda, izgradnja stanova, podizanje komunalnih objekata itd., čemu su u ovome periodu usmereni napori čitave društvene zajednice, delovati na ublažavanje problema koji za nas pretstavlja tuberkuloza.

U oblasti zaraznih bolesti stanje je ovako: mi danas imamo 4.500 obolelih od trbušnog tifusa, nekoliko desetina hiljada obolelih od trahoma i još uvek znatan broj obolelih od drugih zaraznih bolesti, što bez sumnje pretstavlja vrlo značajan problem i zadatak u borbi za poboljšanje zdravstvenog stanja naših naroda. Iako je naša zemlja i u ovoj oblasti činila znatne napore, izgradila više-manje zadovoljavajući broj odgovarajućih ustanova, pred nama još stoje vrlo važni zadaci. Pre svega, treba obezbediti obavezno prijavljivanje zaraznih bolesti čiji procenat kod nas još uvek iznosi nešto preko 10%, to razumljivo ne može da nas zadovolji. Isto tako, ne može nas zadovoljiti ni broj lica koji su obuhvaćeni vakcinacijom pa ni samo sprovođenje vakcinacije. Potrebno je obratiti još više pažnje našoj bakteriološko-epidemiološkoj službi, naročito njenoj aktivnosti u unutrašnjosti zemlje i omogućiti da se kako lekari tako i medicinsko osoblje koje na tom polju radi što brže i u što većem broju usavršava. Ovde se nameće kao poseban zadatak razvijanje aktivnosti komuna u pravcu izgradnje komunalnih objekata (vodovod, bunari, kanalizacija i drugo).

Nema sumnje, novi zakonski propisi koji su u izradi doprineće ublažavanju posledica i boljem rešavanju ovog problema.

Na stanje zdravlja našeg stanovništva nesumnjivo negativno utiče i prekomerna upotreba alkoholnih pića. Borba za smanjenje prekomerne upotrebe alkohola koja se danas uglavnom vodi preko Jugoslovenskog crvenog krsta, omladinskih organizacija i drugih društava — trebalo bi da bude potpomognuta ne samo propagandom nego i ubrzanim razvijanjem produkcije bezalkoholnih pića, voćnih i povrćnih sokova za koje kod nas postoje široke mogućnosti jer to može da igra znatnu ulogu i u našoj ekonomici.

Visoka smrtnost i razna oboljenja kod nas ukazuju na niz problema koje treba rešavati, ukazuju na niz slabosti koje treba otkloniti. One su posledica, nema sumnje, ne samo nedovoljno razvijene mreže zdravstvenih ustanova i nedovoljnog broja lekara, pogotovo medicinskih sestara i ostalih zdravstvenih radnika, nego i slabosti u organizaciji. Jedan od uzroka takvom stanju nesumnjivo leži u tome što se malo pažnje poklanja preventivi, što nije sprovedeno jedinstvo kurative i preventive. Uzgred da napomenem da novi Zakon o zdravstvenom osiguranju posvećuje čitavu jednu glavu obaveznom učešću zavoda za socijalno osiguranje u merama za sprečavanje bolesti i oboljenja, a predvideće se i kod lokalnih zavoda za socijalno osiguranje i posebni fondovi za sprečavanje bolesti.

Nedovoljan rad na preventivi može se donekle videti i iz podataka o trošenju sredstava na zdravstvenu službu. Prema nekim podacima, u toku 1953 godine trošeno je na kurativu 98,7% a na preventivu svega 1,3%. Izdaci na preventivu su sigurno ipak nešto veći, jer ovim podacima nisu obuhvaćene mnoge krupne svote koje su date za higijensku i tehničku zaštitu rada i razne komunalne higijenske uređaje i tome slično, ali razlika ostaje ipak nesrazmerno velika.

Ove i druge slabosti, kao i mnogi drugi još nerešeni problemi zdravstvene zaštite, postavljaju pred našu zajednicu krupne zadatke, kako organizacione prirode, tako i materijalne, kao što su izgradnja zdravstvenih ustanova, školovanje i usavršavanje zdravstvenih kadrova i sl. Posebno bi na ovom mestu istakao problem srednjih i nižih medicinskih kadrova. Neposredno posle rata, preduzimane su mere za osposobljavanje nižih i srednjih medicinskih kadrova (pomoćnih medicinskih sestara, ambulantnih bolničarki, dečjih negovateljica, babica, laboranata i sanitetskih tehničara). Međutim, zbog velikih potreba u ovim kadrovima škole i kursevi organizovani posle rata nisu davali dovoljno stručne kadrove ove vrste. Kasnije organizovane škole nisu bile dovoljnih kapaciteta da zadovolje naše potrebe u ovim kadrovima, tako da nije otklonjena disproporcija između lekara i srednjeg odnosno nižeg medicinskog kadra. Zato se pred nas, pre svega, postavlja ozbiljan zadatak da rešimo pitanje statusa srednjih medicinskih škola i statusa srednjih medicinskih kadrova i da predvidimo mere za podsticanje dalje izgradnje tih kadrova stipendiranjem od strane komuna.

Jedan od važnih zadataka u oblasti narodnog zdravlja jeste i izrada zakonodavstva. Mnogi zakonski propisi iz oblasti zdravstvene službe i zdravstvene zaštite naroda ne odgovaraju današnjim uslovima. U pripremi su zakon o organizaciji zdravstvene službe, zakon o suzbijanju i sprečavanju zaraznih bolesti, zakon o nadzoru nad proizvodnjom i prometom namirnicama za život i sl. Svi ovi zakoni biće značajan doprinos zdravstvenoj zaštiti naroda.

Osnivanjem glavnog zdravstvenog saveta osigurana je saradnja naših najistaknutijih zdravstvenih radnika u postavljanju i sprovođenju naše politike iz oblasti zaštite narodnog zdravlja. Ova saradnja biće ne samo od velike koristi u donošenju niza osnovnih propisa iz ove oblasti, nego i u njihovoj daljoj razradi i sprovođenju u život.

Ne malu pažnju naša zajednica posvećuje rešavanju problema ratnih vojnih invalida. Ličnih invalida mi danas imamo 88.568 i porodičnih 236.285. Naša zajednica odvaja 9 milijardi 371 milion dinara za isplatu invalidskih prinadležnosti za lične i porodične ratne vojne invalide iz oba svetska rata. Za zdravstvenu zaštitu invalida godišnji rashodi iznose jednu milijardu i 14 miliona dinara. Ma koliko da su ovo znatna sredstva, naročito kada se pravi poređenje sa predratnim stanjem, položaj izvesnih ličnih i porodičnih ratnih vojnih invalida nije potpuno rešen. Zato se pripremaju izmene i dopune u Zakonu o ratnim vojnim invalidima. Bitno je u tim izmenama da se posveti veća briga problemima rehabilitacije i da se oni invalidi (lični i porodični) koji nemaju nikakvih prihoda diferenciraju od onih koji imaju neko zaposlenje. To bi se rešilo putem invalidskog dodatka.

I drugim vrstama invalida i licima sa raznim telesnim defektima naša zajednica takođe posvećuje punu brigu. Samo u 1954 godini dodeljeno je, isključivo iz saveznih izvora, na ime raznih dotacija Savezu gluvih Jugoslavije 62 miliona dinara, a Savezu slepih 35 miliona dinara. Rehabilitacija gluvih i slepih lica sprovodi se putem zavoda za opšte i stručno obrazovanje i ustanova za smeštaj ovih lica. Zaštita gluvih sprovodi se preko 14 zavoda, od kojih su samo četiri nasleđena od stare Jugoslavije, u kojima je smešteno oko 1400 dece. Pored zavoda postoji i 21 dom u kome je smešteno i uči stručne škole 350 učenika. Isto tako, ima i 8 stručnih škola i 212 učenika. Za zaštitu slepih lica ima 6 zavoda za opšte obrazovanje, 4 zavoda za stručno obrazovanje i 1 zavod za više obrazovanje u kojima je skupa smešteno oko 653 štićenika. Ostale kategorije defektnih lica (telesno i psihički) smeštena su u specijalne ustanove kojih ima u skoro svakoj narodnoj republici.

Veliki broj invalida posle Drugog svetskog rata i invalida rada čiji broj, u vezi sa industrijalizacijom naše zemlje i stalno povećanim rekrutovanjem mlade neiskusne radne snage sa sela, stalno raste, postavio je pred našu zemlju problem rehabilitacije invalida. Naša socijalistička zajednica prišla je ozbiljno rešavanju ovog problema i počela je organizovati službu rehabilitacije na savremenoj osnovi. Uz Centar za kompleksnu rehabilitaciju invalida u Beogradu, ostvareni su i u drugim mestima centri čiji se broj stalno povećava. Iako su dosad postignuti uspesi na tom polju vrlo skromni prema potrebama, ipak treba naglasiti da je naša zemlja dobila značajno priznanje od strane Organizacije Ujedinjenih nacija, time što je izabrana za sedište održavanja međunarodnog seminara za rehabilitaciju invalida, i naš beogradski centar poslužio je kao demonstracioni centar za seminar.

U oblasti rada i radnih odnosa takođe se zapaža izvestan nesklad između postignutog stepena razvitka naše zemlje na polju društveno-ekonomskih odnosa i našeg radnog zakonodavstva.

Donoseći odluku o formiranju posebnog Sekretarijata za pitanja rada i radnih odnosa Savezno izvršno veće je, pre svega, imalo u vidu izvanredan značaj ove oblasti u našem društveno-ekonomskom životu i potrebu donošenja ne samo odgovarajućih pravnih propisa i praćenja njihovog izvršenja, nego i postepenu izgradnju jednog celovitog sistema na tom polju društvene delatnosti.

Za narednu godinu predviđeno je da se pristupi pripremi nacrta osnovnog zakona o radu koji treba da postavi najbitnija načela sistema radnih odnosa u FNRJ. Kako ovaj zadatak zahteva duže proučavanje, a sadašnja situacija, naročito u privredi, postavlja kao hitno donošenje potrebnih propisa iz ove oblasti, to se nameće kao najhitnije donošenje zakona o radnim odnosima u privredi. Ovaj prednacrt već je izrađen i biće uskoro dostavljen Narodnoj skupštini.

Posle prelaska na novi privredni sistem i radničko samoupravljanje, nastala je potreba za donošenjem novih propisa iz oblasti rada i radnih odnosa, kako bi se ovi odnosi uskladili sa novim uslovima. Usled zastarelosti propisa sadašnje stanje pričinjava znatne teškoće zbog niza neregulisanih pitanja iz radnog zakonodavstva. Zakon o radnim odnosima u privredi trebalo bi organizaciono-pravno da postavi i i uskladi radne odnose sa novim privrednim sistemom i radničkim samoupravljanjem, da reguliše prava radnika, da odredi nadležnost organa upravljanja preduzećima u oblasti organizacije rada u onoj meri koja odgovara stepenu našeg društvenog razvoja i potrebi društvene zaštite prava radnih ljudi — ostavljajući privrednim organizacijama da svojim normama, u društveno datim okvirima, samostalno regulišu uslove rada, kao i druga pitanja iz ove oblasti.

Uporedo s radom na daljoj izgradnji i razvitku našeg privrednog sistema, sa izmenama u sistemu oporezivanja i raspodele dohotka privrednih organizacija — pripremaju se izmene i u sistemu plata u privredi. Te izmene treba da omoguće da načinom formiranja fonda plata radnici dobiju u punom iznosu platu koja odgovara postignutom učinku, a u isto vreme da budu zainteresovani i za rentabilnije poslovanje cele privredne organizacije. Time treba da bude obezbeđen interes za povećanje produktivnosti rada, a ujedno da se osiguraju i uslovi za porast životnog standarda radnih ljudi. Na taj način komuni treba da se omogući puniji uticaj na formiranje plata u privrednim organizacijama na njenom području, čime se u većoj meri postiže osnovna tendencija našeg sistema da se odvajanje viška rada od potrebnog

rada što više približi radnim ljudima, a u isto vreme da se otklone razne druge negativne pojave.

Drugi krupan zadatak koji u ovoj oblasti postoji jeste izrada novog zakona o inspekciji rada koji, isto tako, treba da bude u toku 1955 godine iznesen na razmatranje pred Saveznu narodnu skupštinu.

Praksa i život su pokazali da su mere preduzete u pravcu higijensko-tehničke zaštite pri radu još nedovoljno efikasne i da njihovo sprovođenje u život ide suviše usporenim tempom, jer kao rezultat toga dešavaju se često razne nesreće manjeg ili većeg obima. Težeći da dalje razvijemo efikasnost tehničke zaštite rada, potrebno je da se u većoj meri orijentišemo na aktivizaciju svih neposredno zainteresovanih društvenih faktora, pre svega organa radničkog samoupravljanja u rudnicima, fabrikama i drugim radilištima, od čije aktivnosti najviše i zavisi uspeh u otklanjanju nesreća i oboljenja koje nastaju na radu. Ova aktivnost nije dosad dolazila u dovoljnoj meri do izražaja uglavnom zbog toga što se u većini slučajeva smatralo da je dovoljno doneti pravilnike o higijensko-tehničkoj zaštiti pri radu i prema njima urediti zaštitne mere na mašinama i uređajima, zanemarujući upoznavanje radnika sa tim propisima i zapostavljajući propagandu u oblasti zaštite rada, kao i rad na podizanju svesti naših radnih ljudi o potrebi poštovanja zaštitno-tehničke i higijenske discipline na radu. Prema tome, uporedo sa donošenjem pravilnika o higijensko-tehničkim zaštitnim merama pri radu u pojedinim oblastima privredne delatnosti u kojima još nisu takvi pravilnici doneseni, moraće se pojačati borba da sami radnici usvoje i da se pridržavaju tih mera na svakom radnom mestu. U tu svrhu moraće se znatno pojačavati izdavačka delatnost na tom području serijama popularnih brošura i propagandnih plakata, prikazivanjem filmova, održavanjem predavanja po fabrikama itd., dakle moraće se proširiti front borbe za pravilan odnos prema sigurnosti i higijeni rada.

Osim toga, potrebno je paralelno jačati i efikasnost nadzora nad primenjivanjem propisanih mera higijensko-tehničke zaštite, pre svega, određivanjem uloge i učvršćivanjem funkcije inspekcije rada u narodnim odborima, pospešenjem efikasnijeg delovanja sudija za prekršaje i krivičnim gonjenjem odgovornih fizičkih i pravnih lica za nesprovođenje zaštitnih mera pri radu.

Sasvim je razumljivo da treba još veću pažnju poklanjati proizvodnji i nabavci zaštitnih uređaja i opreme, u prvom redu za one grane industrije u kojima su radnici najviše izloženi povredama i uopšte nesrećama pri radu.

Sticanje stručne spreme radnika u privredi je problem od velikog značaja. Mada on treba da nađe svoje konačno rešenje u okviru opšte reforme školstva koja se priprema, moraju se, pre toga, preduzimati mere da se reše najhitniji zadaci sa ovog značajnog područja. Među te zadatke spadaju u prvom redu propisi o strukama i zanimanjima. Slično je stanje i u pitanju sticanja stručne spreme službenika u privredi.

Sa povećanjem od oko 150.000 novozaposlenih radnika i službenika u prvih 8 meseci ove godine, — naročito u industriji i rudarstvu, — uočava se pojava smanjivanja broja lica koja su preko lokalnih biroa za posredovanje rada tražila zaposlenje. U mesecu martu ove godine, broj lica koja su tražila zaposlenje bio je manji za oko 12.000 nego marta prošle godine, kada se obično prijavljuje najveći broj lica za zaposlenje. Porast novozaposlenih lica u ovoj godini nije se odrazio na još veće smanjenje broja lica koja traže zaposlenje zbog toga što je ovogodišnja suša uticala na veći priliv lica sa sela koja su privremeno tražila zaposlenje u privredi.

Nesumnjivo da problem zapošljavanja lica koja to traže treba rešavati, pre svega, u okviru komunalne zajednice, što prirodno ne isključuje i razne druge mere naše društvene zajednice.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja sam pokušao da ovde iznesem stanje i probleme u oblasti socijalne zaštite, narodnog zdravlja i radnih odnosa. Sada bih rekao nekoliko reči o samom Predlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, jer su, kako sam već u početku rekao, izvestioci skupštinskih odbora dali iscrpnu analizu ovog predloga zakona, i, prema tome, ja se neću ponovo na tome zadržavati.

Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica Narodna skupština usvojila je 21 januara 1950 godine. Ovaj zakon je menjan i dopunjavan zakonima i uredbama sa zakonskom snagom, a pojedini propisi su derogirani.

Ovaj zakon je rešavao krupna pitanja socijalnog osiguranja radnika i službenika i njihovih porodica. Način na koji se već u ovom zakonu, i u propisima donesenim na osnovu njega, pristupilo rešavanju pojedinih grana socijalnog osiguranja, otvorio je perspektivu prelaza na nacionalno obezbeđenje, dakle perspektivu postepenog razvitka našeg socijalnog osiguranja u sistem opšteg obezbeđenja cele nacije. Novim merama u ovoj oblasti mi i danas sledimo ovim osnovnim pravcem. Zakon je neposredno regulisao prava radnika i službenika i njihovih porodica u bolesničkom i penzionoinvalidskom osiguranju. Posebno su regulisani dodaci za decu i osiguranje materijalnog obezbeđenja lica koja se privremeno nalaze van radnog odnosa. Nema sumnje, novi zakon i ostali propisi iz te oblasti pretstavljaju krupan

korak napred u našem socijalnom zakonodavstvu.

S obzirom na to da su se za poslednje četiri godine dogodile krupne promene u našem društvenom životu neizostavno se nametnula potreba da se sistem socijalnog osiguranja uskladi sa novonastalim uslovima, da se iz njega otklone ostaci birokratsko-administrativnih elemenata starog sistema.

Istina, za ove četiri godine nizom novih zakonskih propisa i odluka sa zakonskom snagom izvršene su, saobrazno promenama u našem društvenom životu, značajne izmene i dopune u ovom zakonu. Jedna od takvih izmena je organizacija zavoda za socijalno osiguranje kao samostalnih samoupravnih ustanova sa svojim organima (skupštinama i izvršnim odborima). Izvršena je decentralizacija na taj način što su izvesni poslovi preneti na sreske i gradske zavode. Kod tih zavoda obrazovani su fondovi bolesničkog osiguranja, i oni sprovode tu granu socijalnog osiguranja. Neki poslovi penzionoinvalidskog osiguranja takođe su preneti na lokalne zavode, a delimično je na njih preneto i osiguranje lica koja su privremeno van radnog odnosa. Ove mere razvile su inicijativu sreskih zavoda za socijalno osiguranje za što racionalnije korišćenje fondova bolesničke grane socijalnog osiguranja, one su doprinele većoj zainteresovanosti i brizi osiguranika, radnih kolektiva i cele komunalne zajednice za probleme socijalnog osiguranja.

Što se tiče svih ovih promena kao i pravca dalje izgradnje sistema socijalnog osiguranja, njihovu pravilnost je već praksa potvrdila kao što je potvrdila i ispravnost puta kojim smo pošli u rešavanju ovih pitanja.

U skupštinama zavoda i njihovim izvršnim odborima danas učestvuje oko 12.000 trudbenika. Skupštine zavoda i izvršni odbori rešavaju probleme socijalnog osiguranja, brinu se za pravilno i racionalno upravljanje sredstvima socijalnog osiguranja itd. Slabosti i nedostaci u praksi se otklanjaju i zavodi uspešno deluju kao samostalne ustanove sa svojim organima društvenog upravljanja.

Hteo bih ovde da istaknem jedan važan organizacioni problem zavoda za socijalno osiguranje, i to stoga što u praksi postoje različita shvatanja. Zastupnici jednog shvatanja stoje na stanovištu da su zavodi za socijalno osiguranje potpuno komunalne ustanove, a drugi smatraju da zavodi nemaju nikakve veze sa komunama, već da ih treba što više centralistički vertikalno povezati. Mislim da je i jedno i drugo shvatanje pogrešno. Niti su zavodi komunalne ustanove niti ih mi možemo potpuno odvojiti od komune.

Princip društvenog upravljanja u zavodima za socijalno osiguranje ne znači subordinirati ih komuni, pretvoriti ih u komunalne ustanove, da bi se obezbedilo u njima društveno upravljanje. Društveno upravljanje se razvija, a i ubuduće će se razvijati po pojedinim granama i samostalno i vertikalno van komuna. Komuna nije forma, a još manje je jedina forma društvenog upravljanja. Ona je forma organizacije, ujedinjavanja ljudi na jednoj teritoriji za rešavanje njihovih zajedničkih životnih pitanja. Međutim, socijalno osiguranje treba da se razvija kao samostalni mehanizam kroz zavode za socijalno osiguranje u kojima treba razvijati društveno upravljanje. U tom slučaju neće biti potrebno da se komuna neposredno meša. Socijalno osiguranje treba da se osamostaljuje i razvija kao samostalni mehanizam po jedinstvenim propisima, po jedinstvenim organizacionim i finansiskim principima, obezbeđujući instrumente koji će omogućiti da se sredstva prelivaju unutar njega. Za to treba izgraditi takvu organizaciju, takav način finansiranja dati takve instrumente koji će obezbediti da se prelivanjem sredstava ne smanjuje zainteresovanost za pravilno korišćenje sredstava, niti da se dovedu u tešku situaciju oni zavodi koji pored svih preduzetih mera ostanu deficitarni.

Da bi se problem organizacije i finansiranja još razmotrio i pojedina rešenja u praksi proverila, Savezno izvršno veće smatra da u ovaj zakon ne treba da uđu odredbe o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja, već da privremeno treba ići na uredbe koje bi donelo Savezno izvršno veće, i tek kada se novi sistem organizacije i finansiranja u praksi proveri, treba Skupština da donese poseban zakon o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja.

Ja sam se, drugovi narodni poslanici, nešto duže zadržao na problemu organizacije smatrajući da je to jedan od važnih problema u sistemu kako celokupnog socijalnog osiguranja tako i zdravstvenog osiguranja, a samim tim i zdravstvene službe.

Na kraju, istakao bih još i to da je i pored izmena i dopuna koje su bile izvršene u dosadašnjem zakonu, ipak u njemu bilo, kao što sam ranije već rekao, ostataka starog administrativnog načina rada, kao i drugih praznina koje su omogućavale razne negativne pojave pri upotrebi fondova socijalnog osiguranja. Nisu retke pojave nerealnog porasta bolovanja u preduzećima, rasipanje lekova, sanitetskog materijala i ortopedskih pomagala i sl., velika i neopravdana davanja na razna banjska i klimatska lečenja i dr. Razni spekulantski i nesavesni elementi vršili su razne zloupotrebe u korišćenju fonda socijalnog osiguranja, i nanosili time štetu zajednici, što je uticalo na to da se sredstva namenjena socijalnom osiguranju dosta često neracionalno koriste. No, s druge strane, ima i dosta žalbi radnika i službenika na funkcionisanje socijalnog osiguranja. One se većim delom odnose na zdravstvenu službu, čiji su kapaciteti veoma opterećeni, ali u kojoj ima i

dosta pojava nepravilnog odnosa prema bolesnicima. Ovome doprinose i neke mere predviđene dosadašnjim propisima. Razne administrativne i političke mere koje su preduzimane od strane zavoda za socijalno osiguranje da se sredstva što racionalnije koriste, da se spreče razne zloupotrebe nesavesnih pojedinaca, nepravilan odnos prema bolesnicima i sl. nisu bile naročito efikasne i prouzrokovale su i razne druge teškoće, a imale su i svojih štetnih posledica.

Radi svega toga nametalo se kao neophodno da se ne samo preduzmu dalje mere u razvitku društvenog samoupravljanja socijalnim osiguranjem kako bi što više i što potpunije učestvovali sami osiguranici u sprovođenju socijalnog osiguranja, nego i da se zakon i dosadašnji propisi izmene i dopune novim odredbama koje će omogućiti što pravilniju i racionalniju upotrebu sredstava socijalnog osiguranja.

Nema sumnje da će novi Zakon o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica obezbediti pravilnije korišćenje fondova socijalnog osiguranja, obezbediti bolju zdravstvenu zaštitu osiguranicima i onemogućiti razne pojave neracionalnog trošenja fondova zdravstvenog osiguranja.

Zato ime Saveznog izvršnog veća molim Narodnu skupštinu da ovaj predlog zakona usvoji onako kako su Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje, Odbor za pitanje rada i socijalno osiguranje i zakonodavni odbori predložili. (Aplauz).

Pretsednik **Moša Pijade:** Pošto je ovim dnevni red zajedničke sednice iscrpen, zaključujem sednicu.

(Sednica je zaključena u 11 časova).

ПРИЛОЗИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Одбор за социјалну политику
и народно здравље Савезног већа

Одбор за питања рада и социјалног
осигурања Већа произвођача

СНС (А) 42
16 новембар 1954 године

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ЗДРАВСТВЕНОМ ОСИГУРАЊУ РАДНИКА И СЛУЖБЕНИКА

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Друштвена заједница обезбеђује здравственим осигурањем радницима и службеницима и са њима изједначеним лицима, као и члановима њихових породица права на здравствену заштиту, новчане накнаде и помоћи по одредбама овог закона.

Одређена права по основу здравственог осигурања обезбеђују се и другим лицима предвиђеним у овом закону.

Члан 2

Здравствено осигурање обухвата:

право на здравствену заштиту;

право на накнаду уместо плате за време привремене неспособности за рад услед болести и у другим случајевима одређеним овим законом;

право на накнаду уместо плате за време отсуства због трудноће и порођаја и право на помоћ за опрему новорођеног детета и

право на накнаду путних трошкова у вези са коришћењем здравствене заштите.

Члан 3

Лицима одређеним у овом закону обезбеђује се и право на накнаду погребних трошкова и на посмртну помоћ.

Члан 4

Сва лица осигурана по овом закону имају под истим условима једнака права по основу здравственог осигурања.

Од осигураних лица се не може тражити наплата за коришћење права утврђених овим законом.

Члан 5

Здравствено осигурање по овом закону спроводе заводи за социјално осигурање организовани за подручје среза (града) или за подручје више срезова, односно за подручје среза и града.

Заводи за социјално осигурање могу овластити привредне и друге организације и установе да у име завода врше одређене послове у спровођењу здравственог осигурања.

Члан 6

Финансиска средства за здравствено осигурање обезбеђују се фондовима здравственог осигурања, којима управљају заводи за социјално осигурање.

Фондови здравственог осигурања образују се из доприноса који плаћају привредне и друге организације, установе и послодавци за сва код њих запослена лица, као и други обвезници доприноса по посебним прописима.

Члан 7

Заводи за социјално осигурање не могу осигураним лицима ускратити или смањити законом утврђена права због тога што немају расположивих финансиских средстава.

Осигурана лица имају право на судску заштиту ради остваривања права утврђених овим законом.

Члан 8

Права из здравственог осигурања не могу се уговором мењати ни преносити на другог, а не могу бити ни предмет извршења или обезбеђења, изузев накнада уместо плате.

Накнада уместо плате може бити предмет извршења и обезбеђења само за потраживање издржавања које је утврђено судском одлуком.

Новчане накнаде и помоћи по овом закону могу бити предмет наслеђивања кад је право доспело за исплату а није било остварено за живота осигураника.

ГЛАВА II

ОСИГУРАНА ЛИЦА

Члан 9

Радници и службеници запослени на територији Федеративне Народне Републике Југославије осигурани су по одредбама овог закона без обзира на пол, године живота и држављанство, као и без обзира да ли је радни однос заснован сагласно постојећим прописима.

Пољопривредним радницима зајемчује се осигурање по одредбама овог закона под истим условима као и осталим радницима. Савезно извршно веће одређује својим прописима која се запослена лица на имањима пољопривредних домаћинстава сматрају пољопривредним радницима осигураним по овом закону.

Држављани Федеративне Народне Републике Југославије осигурани су по одредбама овог закона и кад су запослени у иностранству у служби југословенских државних органа, установа и привредних организација, или у другој служби по овлашћењу датом на основу посебних прописа, уколико им права предвиђена овим законом нису обезбеђена међународним уговорима односно прописима међународних организација и установа код којих су запослени.

Ближе прописе о спровођењу здравственог осигурања за лица на служби у иностранству и о условима за коришћење здравственог осигурања у иностранству доноси Савезно извршно веће.

Члан 10

Са радницима и службеницима изједначени су у погледу права из здравственог осигурања по овом закону:

1) чланови претставничких тела органа власти који примају сталну награду за свој рад;

2) изабрана лица на сталним дужностима уз сталну награду у друштвеним организацијама, стручним удружењима и коморама, ако им је то једино или главно занимање;

3) страни држављани који се по посебним уговорима о размени стручњака или у оквиру међународне техничке помоћи налазе на раду у Федеративној Народној Републици Југославији.

Члан 11

Осигурана су по одредбама овог закона и имају одређена права из здравственог осигурања и следећа лица:

1) ученици у привреди;

2) ученици нижих и средњих стручних школа, као и студенти виших школа, факултета и високих школа, за време вршења обавезног практичног рада у привредним организацијама или установама;

3) лица која су привремено прекинула радни однос због тога што су од стране привредних орга-

низација или установа упућена на школовање односно стручно усавршавање и за то време примају од њих стипендију односно плату;

4) лица на добровољној пракси (волонтери) која не примају плату;

5) уживаоци личних и породичних пензија, као и уживаоци инвалиднина одређених по прописима о социјалном осигурању;

6) лица на јавним радовима организованим од стране државних органа или друштвених организација, ако на тим радовима раде најмање шест часова дневно и примају награду у натури или у новцу;

7) лица која се у року од месец дана по престанку радног односа пријаве ради запослења надлежном органу службе посредовања рада, ако су непосредно пре престанка радног односа била осигурана најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године;

8) лица која се у року од месец дана по завршеном стручном оспособљавању, односно по завршеном школовању у нижим стручним, средњим или вишим школама или на факултетима и високим школама пријаве ради запослења надлежном органу службе посредовања рада;

9) лица која се у року од месец дана по отслужењу обавезног војног рока у Југословенској народној армији, или у року од месец дана по завршеном лечењу после отпуштања са те војне службе пријаве ради запослења надлежном органу службе посредовања рада, ако су била осигурана најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године пре ступања на отслужење војног рока или су на ту војну службу ступила непосредно по завршеном стручном оспособљавању или школовању;

10) лица повређена на организованим јавним радовима или другим организованим акцијама у друштвеном интересу, уколико нису обухваћена у тачки 6, као и остала лица која су по посебним прописима осигурана за случај несреће на послу — у погледу лечења од повреда у вези са несрећом на послу.

Ако се лица из тач. 8 и 9 претходног става запосле а накнадно дође до престанка радног односа пре него што су провела у осигурању најмање шест месеци, задржавају право из здравственог осигурања под условом да се у року од месец дана по престанку радног односа пријаве ради запослења надлежном органу службе посредовања рада.

Члан 12

Осигурани су по одредбама овог закона и чланови породица радника и службеника (члан 9) и са њима изједначених лица (члан 10), који живе на територији Федеративне Народне Републике Југославије.

По одредбама овог закона осигурани су и чланови породица лица упућених на школовање односно стручно усавршавање (члан 11 тачка 3), чланови породица уживалаца пензија и инвалиднина по прописима о социјалном осигурању (члан 11 тачка 5), чланови породица лица пријављених ради запослења код органа службе посредовања рада (члан 11 тач. 7 и 9), који живе на територији Федеративне Народне Републике Југославије.

Брачни друг и деца лица на служби у иностранству (члан 9 став 3) осигурани су по одредбама овог закона и кад бораве у земљи службовања тих лица.

Члан 13

Права из здравственог осигурања у смислу члана 12 овог закона имају следећи чланови породице осигураника:

1) брачни друг, као и деца (брачна, ванбрачна, усвојена, пасторчад и деца без родитеља узета на издржавање) до навршене 16 године живота, а ако су на школовању — до краја прописаног редовног школовања али најдаље до навршене 25 године живота, под условом да осигураник издржава брачног друга односно децу;

2) родитељи, очух и маћеха, дед и баба, ако су неспособни за рад и немају сопствених прихода довољних за издржавање, па их услед тога осигураник издржава;

3) браћа, сестре и унучад — до навршене 16 године живота, а ако су на школовању — до краја прописаног редовног школовања, али најдаље до навршене 25 године живота, ако немају родитеља као ни прихода довољних за издржавање, па их услед тога осигураник издржава.

Деца узета на издржавање, браћа, сестре и унучад имају права из здравственог осигурања и кад имају родитеље, ако су им родитељи потпуно и трајно неспособни за привређивање, као и у случају кад им се родитељи налазе на издржавању казне, или су напустили земљу, или им је непознато боравиште, а родитељи немају имовине из које би се деца могла издржавати — док такво стање траје.

Ако је дете, односно брат, сестра или унуче прекинуло школовање због боловања одобреног од надлежног органа јавне здравствене службе, па је услед тога било спречено да школовање заврши до навршене 25 године живота, здравствено осигурање продужава се до завршетка редовног школовања, али најдаље до навршене 26 године живота.

Ако деца, браћа, сестре или унучад постану потпуно и трајно или за дуже од годину дана неспособни за привређивање пре него што наврше године живота одређене у ставу 1 тач. 1 и 3 овог члана, продужава им се право на здравствено осигурање за све време док та неспособност траје.

Савезно извршно веће одређује својим прописима: најмањи износ прихода чланова породице који се сматра довољним за издржавање, услове под којима се сматра да осигураник стварно издржава члана породице, као и услове и начин утврђивања неспособности за рад.

Као осигураници у смислу овог закона сматрају се лица из чл. 9 до 11 овог закона.

Члан 14

Права из здравственог осигурања по одредбама овог закона имају и:

1) брачни друг осигураника који није стекао право на породичну пензију зато што није навршио прописане године живота, ако је у часу смрти осигураника био старији од 40 година (жена) односно 55 година (мушкарац), или ако је био млађи а има на издржавању дете млађе од 14 година, или ако се пријавио у року од три месеца по смрти осигураника надлежном органу службе посредовања рада ради запослења;

2) брачни друг осигураника у случају развода брака, ако му је судском одлуком додељено издржавање и ако испуњава услове из претходне тачке, односно ако је трајно неспособан за рад — за све време док има право на издржавање;

3) родитељи умрлог осигураника које је он до своје смрти издржавао, а који нису стекли право на породичну пензију зато што нису навршили прописане године живота или зато што је породична пензија исцрпена од стране осталих чланова породице.

Члан 15

Страни држављани који су на територији Федеративне Народне Републике Југославије у служби међународних организација и установа, страних дипломатских или конзуларних претставништава, или у личној служби иностраних држављана који уживају дипломатски имунитет, изузети су од осигурања по одредбама овог закона, ако уговорима

или међународним споразумима није и за та лица установљено право на здравствено осигурање.

Страни држављани наведени у претходном ставу могу користити право на здравствену заштиту по овом закону ако установа односно организација добровољно пријави на осигурање целокупно своје особље.

ГЛАВА Ш

ПРАВА ИЗ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

1. Здравствена заштита у случају болести и повреда, трудноће и порођаја

Члан 16

Здравствена заштита обухвата:

1) лекарски преглед и лечење у здравственим установама и у стану болесника;

2) давање лекова и других лековитих средстава и санитетског материјала потребног за лечење;

3) лекарску и другу стручну негу и помоћ пре, за време и после порођаја у здравственим установама и у стану породиље;

4) негу зуба (вађење, лечење и пломбирање зуба);

5) лечење са потпуном опскрбом у оним објектима природних лечилишта који су организовани као здравствене установе, кад је такво лечење неопходно.

Под посебним условима одређеним овим законом обезбеђују се осигураницима и следеће врсте здравствене заштите:

1) зуботехничка помоћ и зубна протетичка средства;

2) протезе и друге ортопедске помоћне и санитарне справе;

3) лечење у природним лечилиштима без опскрбе кад је такво лечење корисно али није неопходно.

Здравственим осигурањем редовно се обезбеђује разлика између трошкова за обичну обућу и трошкова за ортопедску обућу. Кад ортопедска обућа има својство ортопедског помагала или је саставни део ортопедске помоћне справе, здравственим осигурањем обезбеђује се пун износ трошкова за ортопедску обућу.

За трошкове смештаја и опскрбе у природним лечилиштима (став 1 тачка 5) заводи за социјално осигурање плаћају паушалне износе, које одређује републички (покрајински, обласни) савет за народно здравље и социјалну политику на предлог републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање. Овако одређени паушални износи обавезни су за све заводе за социјално осигурање.

Савезно извршно веће односно орган од њега овлашћен може, на предлог савета за народно здравље и социјалну политику народне републике, одреди који се објекти у појединим природним лечилиштима сматрају здравственим установама.

Члан 17

Савезно извршно веће, односно орган кога оно овласти, одређује:

индикације и контраиндикације за лечење у природним лечилиштима;

индикације за зуботехничку помоћ и потребу протеза и ортопедских помагала;

стандарде (квалитет, рок трајања и сл.) за материјале у зуботехничким радовима, за израду протеза, ортопедских помагала, санитарних справа и слично, као и врсте и типове ортопедских помагала и санитарних справа.

Савезно извршно веће може својим прописима одредити норме за количине лекова при њиховом прописивању и начин издавања лекова и других лековитих средстава и санитетског материјала потребног за лечење.

По тражењу осигураног лица могу се извршити зуботехнички радови и испоручити протезе, ортопедска помагала и санитарне справе преко прописаних стандарда, ако разлику у цени плати осигурано лице.

Члан 18

Право на здравствену заштиту предвиђену у члану 16 став 1 овог закона имају сви осигураници (чл. 9 до 11).

Право на здравствену заштиту предвиђену у члану 16 став 1 тач. 1 до 4 имају сви чланови породице (чл. 13 и 14) осигураника наведених у члану 12 овог закона.

Савезно извршно веће одређује својим прописима:

1) који чланови породице имају право на здравствену заштиту из члана 16 став 1 тачка 5 овог закона, и

2) које време осигураник треба да буде осигуран да би његови чланови породице имали право на ту врсту здравствене заштите.

Радници и службеници (члан 9) и лица на добровољној пракси (члан 11 тачка 4) имају право на здравствену заштиту ако су редовно запослени најмање са половином пуног радног времена прописаног за послове на којима раде. Изузетно, право на здравствену заштиту имају осигураници и кад не раде најмање половину пуног радног времена услед тога што по оцени надлежног здравственог органа нису способни за рад са најмање половином пуног радног времена, ако су запослени са онолико времена колико одговара њиховој радној способности. То право имају и осигураници — жене које због дојења детета раде са скраћеним радним временом по посебним прописима.

Право на здравствену заштиту припада осигураницима (чл. 9 до 11) без обзира да дужину радног времена кад је та заштита потребна у вези са повредом услед несреће на послу, односно у вези са професионалним обољењем за које осигуранику припадају права као за случај несреће на послу.

Чланови породица радника и службеника запослених са непотпуним радним временом имају право на здравствену заштиту по овом закону само у случајевима кад осигураник има право на рад са скраћеним радним временом по посебним прописима.

Члан 19

Право на здравствену заштиту предвиђену у члану 16 став 2 овог закона имају:

1) радници и службеници у радном односу (члан 9) и изабрани функционери у друштвеним организацијама, стручним удружењима и коморама (члан 10 тачка 2), — ако су запослени са пуним редовним радним временом и ако су осигурани најмање шест месеци непрекидно непосредно пре обољења или најмање дванаест месеци са прекидима за последње две године пре обољења;

2) лица привремено ван радног односа (члан 11 тач. 7 и 9) — ако су осигурана најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године пре обољења;

3) чланови претставничких тела органа власти (члан 10 тачка 1);

4) ученици у привреди (члан 11 тачка 1);

5) уживаоци пензија и инвалиднина из социјалног осигурања (члан 11 тачка 5).

Изузетно од одредаба става 1 тачка 1 овог члана, радници и службеници у радном односу имају право на здравствену заштиту из члана 16 став 2 овог закона и кад не раде са пуним радним временом услед тога што по оцени надлежног здравственог органа нису способни за рад са пуним радним временом, ако су запослени са радним временом које одговара њиховој радној способности. То право имају и осигураници — жене које због дојења де-

тета раде са скраћеним радним временом према посебним прописима.

Право на здравствену заштиту предвиђену у члану 16 став 2 овог закона припада без обзира на време проведено у осигурању, ако је та заштита потребна у вези са повредом услед несреће на послу, односно са професионалним обољењем за које осигуранику по посебним прописима прападају права као за случај несреће на послу.

Под условима из ст. 1 и 2 овог члана, право на здравствену заштиту предвиђену у члану 16 став 2 овог закона имају брачни друг и деца осигураника (члан 13 став 1 тачка 1 и члан 14 тач. 1 и 2).

Савезно извршно веће одређује својим прописима:

1) које се врсте здравствене заштите из члана 16 став 2 овог закона обезбеђују члановима породица наведеним у члану 13 став 1 тач. 2 и 3 и у члану 14 тачка 3 овог закона, и

2) које време осигураник треба да буде осигуран да би ти чланови породице имали право на одређене врсте здравствене заштите.

Члан 20

Право на здравствену заштиту под условима из чл. 18 и 19 овог закона стичу осигураници заснивањем радног односа или стицањем другог својства које даје право на здравствено осигурање по овом закону (чл. 9 до 11).

Право на здравствену заштиту траје за све време док постоји својство које даје право на здравствено осигурање у смислу чл. 9 до 11 овог закона, као и месец дана по престанку тог својства.

Лечење започето за време трајања осигурања продужује се и по престанку осигурања, и то за месец дана, без обзира на радну способност осигураника, а ако је осигураник у том року постао привремено неспособан за рад услед болести, продужује се лечење за сво време док је осигураник привремено неспособан за рад услед болести.

Члан 21

Чланови породице осигураника који је био осигуран најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године непосредно пре ступања на отслужење војне обавезе у сталном кадру Југословенске народне армије, задржавају право на здравствено осигурање и за време док се осигураник налази на тој војној служби.

Право на здравствено осигурање имају и чланови породице осигураника који по отслужењу војне обавезе у сталном кадру Југословенске народне армије задржава право на здравствено осигурање у смислу члана 11 тачка 9 овог закона.

2. Накнада уместо плате у случају болести

Члан 22

Радници и службеници (члан 9), чланови претставничких тела органа власти (члан 10 тачка 1), изабрана лица на сталним дужностима у друштвеним организацијама, стручним удружењима и коморама (члан 10 тачка 2) и ученици у привреди (члан 11 тачка 1) имају право на накнаду уместо плате кад су:

1) услед болести или повреде привремено неспособни за рад;

2) ради лечења или медицинских испитивања смештени у стационарне здравствене установе изузев у случајевима из члана 16 став 2 тачка 3 овог закона;

3) као привремено неспособни за рад услед болести или повреде, по предлогу надлежног лекара јавне здравствене службе, упућени у друго место ради кућне неге или погоднијих климатских услова (промена боравка);

4) спречени да раде било потпуно или делимично услед одређеног лечења или лекарског прегледа или медицинских испитивања, која се не могу обавити ван осигураниковог редовног радног времена;

5) спречени да раде услед тога што су по наређењу надлежног органа здравствене службе изоловани као клицоноше или због заразне болести у њиховој околини;

6) од стране надлежног органа јавне здравствене службе одређени да негују оболелог члана уже породице;

7) од стране надлежног органа јавне здравствене службе одређени за пратиоца болесника упућеног на лечење или лекарски преглед у другом месту, ако им за то време не припада редовна плата као лицима на службеном путовању.

Ученици и студенти на обавезном практичном раду (члан 11 тачка 2), лица на јавним радовима (члан 11 тачка 6) и лица осигурана за случај несреће на послу (члан 11 тачка 10), имају право на накнаду само у случају кад су привремено неспособни за рад или смештени ради лечења у стационарну здравствену установу у вези са повредом услед несреће на послу или услед професионалног обољења.

Запослени уживаоци пензије имају право на накнаду уместо плате у случајевима из става 1 овог члана ако за време запослења не примају пензију.

Члан 23

Накнада уместо плате одређује се редовно на основу просека плата са сталним додацима за рад у редовном радном времену исплаћених за последња три месеца пре оног месеца у коме је наступио случај који даје право на накнаду у смислу члана 22 овог закона (основ за накнаду).

Ако је осигурање трајало мање од три месеца, као основ за накнаду узима се просек плата исплаћених до месеца у коме је наступио случај који даје право на накнаду. Ако је случај који даје право на накнаду наступио у месецу у коме је засновано осигурање, као основ за накнаду узима се плата уговорена односно прописана за редовно радно време.

Део фонда плата који накнадно распоређује привредна организација не узима се у основ за накнаду, али привредне организације при расподели фонда плата узимају у обзир и дане боловања као да су проведени на раду.

Савезно извршно веће може за поједине категорије осигураника посебним прописима установити и паушалне основе за накнаду уместо плате, а може, не мењајући битно висину основа за накнаду, прописати да се и за све осигуранике или поједине категорије осигураника накнада уместо плате одређује према разредима осигурања односно по другим основима по којима се радници и службеници разврставају ради одређивања плате.

Члан 24

Накнада уместо плате у случајевима наведеним у члану 22 став 1 тачка 1 и тач. 3 до 6 овог закона износи:

1) 80% од основа за накнаду (члан 23) за првих седам дана, а 90% од основа за накнаду после седам дана — за осигуранике који су осигурани најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године непосредно пре почетка права на накнаду;

2) 60% од основа за накнаду за првих седам дана а 70% од основа за накнаду после седам дана — за осигуранике који пре почетка права на накнаду нису осигурани шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године.

Осигураницима који се запосле по завршеном стручном оспособљавању односно школовању, па постану неспособни за рад услед болести пре него што су навршили прописано време осигурања за пуну накнаду (став 1 тачка 1), припада накнада уместо плате по тачки 1 претходног става, без обзира на трајање осигурања.

Ако осигураник у року од тридесет дана по престанку боловања постане поново привремено неспособан за рад од исте болести, рачуна се ново боловање као продужење ранијег боловања.

Члан 25

Ученицима у привреди — без обзира на врсту обољења, осигураницима чија је неспособност за рад проузрокована несрећом на послу или професионалним обољењем, као и осигураницима који су одређени за пратиоца болесника (члан 22 став 1 тачка 7), припада накнада уместо плате, изузетно од одредаба члана 24 став 1 овог закона, од првог дана изостанка са посла у висини пуног износа основа за накнаду (члан 23).

Осигураницима оболелим од туберкулозе (свих облика) припада накнада уместо плате, изузетно од одредаба члана 24 став 1 овог закона, од првог дана изостанка са посла у висини пуног износа основа за накнаду ако су осигураници најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године пре почетка права на накнаду, а у висини од 75% од основа за накнаду ако не испуњавају тај услов претходног осигурања.

Члан 26

Привредне и друге организације као и послодавци плаћају на терет својих средстава накнаду уместо плате за првих седам дана неспособности за рад услед болести и повреде за осигуранике — мушкарце, као и половину те накнаде за осигуранике — жене.

Установе плаћају накнаду уместо плате на терет свог предрачуна у свим случајевима до краја оног месеца у коме је започело право на накнаду.

Члан 27

Кад лекар јавне здравствене службе у току лечења осигураника који прима накнаду уместо плате установи да је здравствено стање осигураниково у тој мери побољшано да би могао да ради са скраћеним радним временом и да би такав рад са здравственог становишта био користан за успостављање пуне радне способности, одредиће осигуранику рад са скраћеним радним временом. За време рада са скраћеним радним временом припада осигуранику део накнаде уместо плате (чл. 24 и 25) који одговара сразмери времена проведеног на раду према пуном радном редовном времену.

Рад са скраћеним радним временом из претходног става врши се под надзором надлежног лекара јавне здравствене службе, а може трајати најдуже годину дана.

Привредне организације и установе код којих је осигураник до обољења био запослен дужне су да у случајевима из става 1 овог члана обезбеде осигуранику рад са скраћеним радним временом. Изузетно, привредна организација односно установа може бити ослобођена од те дужности ако надлежна инспекција рада утврди да уопште или за одређено време не постоји могућност обезбеђења рада са скраћеним радним временом.

Члан 28

Кад је осигураник због одређеног лекарског прегледа, лечења или медицинског испитивања (члан 22 став 1 тачка 4), или услед тога што је одређен за пратиоца болесника (члан 22 став 1 тачка 7), био спречен да ради извесно време у току радног дана, припада му накнада уместо плате (чл. 24 и 25) у оном делу који одговара сразмери између времена проведеног ван рада и пуног радног времена.

Осигуранику који се обрати за време редовног радног времена за лекарску помоћ коју је могао користити и ван радног времена, не припада накнада уместо плате за изгубљено радно време. Изузетно, припада осигуранику накнада и у таквом случају ако надлежни лекар јавне здравствене службе потврди да је тражење лекарске помоћи у радном времену било оправдано.

Члан 29

Осигуранику који се налази ради лечења или медицинског испитивања у здравственој установи, у којој има потпуну опскрбу (стационарна здравствена установа), припада право на делимичну накнаду уместо плате, чија висина зависи од броја чланова породице које осигураник издржава (члан 13).

Делимична накнада одређује се у проценту од накнаде која би осигуранику припадала по чл. 24 и 25 овог закона, и износи:

50% — за осигуранике без породице;

75% — за осигуранике са једним чланом породице;

90% — за осигуранике са два члана породице;

100% — за осигуранике са три или више чланова породице.

Упослени чланови породице као и чланови породице — уживаоци пензије, не узимају се у обзир при одређивању висине делимичне накнаде уместо плате.

Уживаоцима пензија, као и уживаоцима инвалиднина због смањења радне способности преко половине, припада за време лечења у стационарним здравственим установама смањени износ пензије односно инвалиднине према ставу 2 овог члана. Савезно извршно веће одређује својим прописима износе испод којих се неће вршити смањивање пензија и инвалиднина у смислу претходних ставова, као и начин смањивања породичних пензија кад је у питању више сауживалаца.

Члан 30

Укрцаним морнарима велике обалне или дуге пловидбе као и бродарима укрцаним на бродовима речне пловидбе, док се као чланови посаде брода налазе у иностранству, дужна је привредна организација којој брод припада обезбедити о свом трошку потребно лечење и пуну опскрбу за сво време боловања. Ово важи и за време задржавања брода у иностраним лукама, ако због природе болести није неопходно искрцавање болесника ради смештаја у болницу, у ком случају трошкови болничког лечења падају на терет надлежног завода за социјално осигурање.

За време боловања проведеног на броду осигураник има право на накнаду уместо плате по одредбама члана 29 овог закона.

Члан 31

У време претходног осигурања од шест односно дванаест месеци предвиђеног по одредбама овог закона урачунава се и време које је осигураник провео као ученик у привреди, време ранијег примања накнаде уместо плате за време боловања, трудноће и порођаја, време примања пензије и инвалиднине по прописима о социјалном осигурању због смањења радне способности преко половине, време проведено на војној вежби, време проведено ван радног односа за које је осигураник пријављен органу службе посредовања рада ако је претходно био осигуран најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две годи-

не, као и време проведено на неплаћеном отсуству до тридесет дана.

При утврђивању да ли постоји непрекинуто осигурање сматраће се да осигурање није прекинуто у случају преласка из једног радног односа у други ако до новог запослења није протекло више од тридесет дана, односно ако се осигураник у том року пријавио ради запослења надлежном органу службе посредовања рада.

Запослење непосредно пре ступања на службу у стални кадар Југословенске народне армије сматра се као непрекинуто, и време тог запослења сабира се са временом запослења по отпуштању са те службе, ако до поновног ступања на посао није протекло више од тридесет дана, односно ако се осигураник у том року пријави ради запослења органу службе посредовања рада.

При одређивању права на накнаду уместо плате исељеницима — повратницима сматра се да они испуњавају услове претходног осигурања по одредбама овог закона.

Члан 32

Право на накнаду уместо плате има осигураник за сво време док постоји привремена неспособност за рад, тј. док надлежни лекар јавне здравствене службе, односно лекарска комисија, не утврди да је успостављена радна способност, или док не буде комисиски утврђено да је наступила инвалидност.

Осигуранику који постане привремено неспособан за рад услед болести за време док се налази на неплаћеном отсуству, припада накнада уместо плате само по истеку неплаћеног отсуства, ако у то време још постоји неспособност за рад услед болести.

Члан 33

Накнада уместо плате за време неговања оболелог члана породице припада осигуранику највише за петнаест дана — ако је оболели члан породице млађи од 14 година, а највише за седам дана — ако је оболели члан породице старији од 14 година.

Изузетно од одредбе претходног става, накнада уместо плате за време неговања оболелог члана породице може се продужити и преко седам односно петнаест дана. Продужење права на накнаду одобрава се највише до тридесет дана, на предлог надлежног лекара јавне здравствене службе. Изузетно, кад је оболелом детету које мајка доји неопходно потребна њена нега, одобрава се продужење права на накнаду и преко тридесет дана, на предлог надлежне лекарске комисије.

Скупштина среског (градског) завода за социјално осигурање установљава својом одлуком случајеве и услове за изузетно продужење права на накнаду због неговања оболелог члана породице.

Члан 34

Осигурана лица кад се налазе у притвору или истражном затвору задржавају право на здравствену заштиту по овом закону за сво време док су осигурана. Под истим условима задржавају право на здравствену заштиту и чланови породица осигураника који се налазе у притвору или истражном затвору.

Ако осигураник буде стављен у притвор или истражни затвор за време док прима накнаду уместо плате (члан 22), припада му од првог дана наредног месеца по доношењу решења о стављању у притвор или истражни затвор смањена накнада уместо плате за време трајања одобреног боловања.

Смањена накнада у случајевима из претходног става исплаћује се у обиму предвиђеном за накнаде радницима и службеницима за време удаљења са посла односно од дужности — по прописима о накнадама радницима и службеницима привредних организација за време отсуствовања са посла, односно по прописима о платама државних службеника.

Осигуранику из става 2 овог члана кад буде пуштен из притвора или истражног затвора зато што је поступак против њега правоснажном одлуком обустављен, или што је правоснажном пресудом ослобођен од оптужбе, или је оптужба одбијена — али не због ненадлежности суда, исплаћује се разлика до пуног износа припадајуће накнаде уместо плате.

За време издржавања казне затвора или строгог затвора не припадају осигураном лицу права из здравственог осигурања по овом закону.

Чланови породице осигураник, који се налази на издржавању казне затвора до шест месеци, задржавају право на здравствену заштиту из члана 16 став 1 тач. 1 до 4, ако осигуранику за време издржавања казне није престало осигурање.

Члан 35

Осигуранику који је од стране завода за социјално осигурање упућен у иностранство ради специјалног лечења, припада за време боравка у иностранству делимична накнада уместо плате, по члану 29 овог закона.

Члан 36

Осигураник који у року од тридесет дана по престанку осигурања постане неспособан за рад услед болести од које се лечио непосредно пре престанка осигурања, има право на накнаду уместо плате за сво време док је привремено неспособан за рад услед те болести.

Право на накнаду уместо плате има и осигураник који постане неспособан за рад услед болести настале после разрешења од дужности а пре истека отказног рока.

Осигуранику који је био осигуран најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године непосредно пре престанка осигурања, а који постане неспособан за рад услед болести настале у року од тридесет дана по престанку радног односа, припада накнада уместо плате, по чл. 24 и 25 односно по члану 29 овог закона, под условом да се пре обољења пријавио надлежном органу службе посредовања рада.

Осигураницима који немају право на накнаду уместо плате по одредби претходног става, а који примају по посебним прописима материјално обезбеђење док се привремено налазе ван радног односа, продужује се исплата тог материјалног обезбеђења и за време док су неспособни за рад услед болести или трудноће и порођаја, који су наступили по престанку радног односа.

Члан 37

Осигураник не стиче односно губи право на накнаду уместо плате за време болести:

1) ако је постао неспособан за рад услед последица кривичног дела за које је осуђен правоснажном судском пресудом;

2) ако је свесно проузроковао неспособност за рад у намери коришћења права по овом закону;

3) ако је намерно спречавао оздрављење односно оспособљавање за рад;

4) ако се без оправданог разлога не одазове позиву на одређени лекарски односно комисиски преглед.

Осигураник губи право на накнаду уместо плате од часа кад се утврде дела наведена у тач. 1 до 4 претходног става, а губитак права траје све док надлежни лекар не утврди да су престале штетне последице тих дела (став 1, тач. 1 до 3), односно док се осигураник не одазове позиву на преглед (став 1 тачка 4).

Осигуранику који се без оправданог разлога не подвргне одређеном лечењу за које по постојећим

прописима није потребан посебан пристанак, обуставља се исплата накнаде уместо плате за време боловања док не поступи по издатим налозима.

3. Права у случају трудноће и порођаја

а) Накнада уместо плате

Члан 38

Осигураници — жене које по члану 22 овог закона имају право на накнаду уместо плате, имају за време отсуства због трудноће и порођаја право на накнаду уместо плате у трајању од деведесет дана, и то по правилу четрдесет пет дана пре и четрдесет пет дана после порођаја.

Накнада уместо плате за време отсуства због трудноће и порођаја износи:

1) за осигуранике — жене које су осигуране најмање шест месеци непрекидно, или дванаест месеци са прекидима за последње две године непосредно пре порођаја — 100% од основа за накнаду одређеног по члану 23 овог закона;

2) за осигуранике — жене које су осигуране мање од шест месеци непрекидно или мање од дванаест месеци са прекидима у последње две године непосредно пре порођаја — 80% од основа за накнаду одређеног по члану 23 овог закона.

За време проведено у здравственој установи у којој породиља има потпуну опскрбу припада јој накнада уместо плате у несмањеном износу.

Осигуранику — жени из става 1 овог члана која је и по истеку отсуства после порођаја неспособна за рад због болести, припада за време такве неспособности накнада уместо плате по чл. 24 и 25 односно 29 овог закона.

Члан 39

Осигуранику — жени која за време од шест месеци после порођаја, односно по предлогу здравствене установе или лекара јавне здравствене службе — до истека осмог месеца после порођаја ради са скраћеним радним временом због дојења детета, припада за време проведено ван рада део накнаде уместо плате из члана 38 став 2 овог закона који одговара сразмери времена проведеног на раду према пуном редовном радном времену.

Осигуранику — жени из става 1 овог члана која у заштитном периоду дојења постане неспособна за рад услед болести, припада док та неспособност траје, поред накнаде по претходном ставу, и део накнаде уместо плате по чл. 24 и 25 овог закона који одговара скраћеном радном времену.

б) Помоћ за опрему новорођеног детета

Члан 40

Осигураницима — женама које имају право на здравствено осигурање (чл. 9 до 11) припада за свако новорођено дете помоћ за опрему детета.

Право на помоћ за опрему детета имају и осигураници (чл. 9 до 11) за случај порођаја женског члана њихове породице који има право на здравствено осигурање (чл. 12 и 13), ако су осигурани најмање шест месеци непрекидно или дванаест месеци са прекидима за последње две године пре рођења детета. Под једнаким условима имају то право и осигурана лица — жене из члана 14 овог закона.

Износ помоћи за опрему новорођеног детета из става 1 овог члана одређује Савезно извршно веће својим прописима.

Скупштина среског (градског) завода за социјално осигурање, као и скупштина републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање, може одлучити да се помоћ за опрему новорођеног детета, уместо у новцу, даје било у опреми потребној за правилну негу детета, било делимично у новцу а делимично у опреми, с тим да укупна вредност ове помоћи треба да одговара износу помоћи одређеном савезним прописом.

Члан 41

Помоћ за опрему новорођеног детета исплаћује се мајци, ако прописима за спровођење овог закона није одређено да се исплата може извршити и другом лицу.

Помоћ за опрему новорођеног детета примљену пре рођења детета задржава осигураник и у случају рођења мртвог детета.

Помоћ за опрему новорођеног детета припада и у случају кад је дете рођено у року од десет месеци после смрти осигураника, односно после развода брака са осигураником по коме постоји право на ову помоћ.

4. Накнада путних трошкова

Члан 42

Накнада путних трошкова обухвата:

1) накнаду за трошкове превоза и

2) накнаду за трошкове опскрбе и смештаја за време путовања и боравка у другом месту.

Право на накнаду путних трошкова имају осигураници (чл. 9 до 11) и чланови породица осигураника из чл. 12, 13 и 14 овог закона у случајевима кад су:

1) од здравствене установе, лекарске комисије или надлежног лекара јавне здравствене службе упућени у друго место на специјални преглед или специјално лечење, или на лечење у стационарној здравственој установи;

2) од завода за социјално осигурање позвани или упућени на комисиски или други стручни преглед ради утврђивања здравственог стања и радне способности или ради остваривања права на здравствену заштиту;

3) од завода за социјално осигурање упућени у природно лечилиште.

Трошкови повратка оболелих морнара и бродара до прве домаће луке (пристаништа) односно до луке припадности брода падају на терет привредне организације којој брод припада.

Морнарима и бродарима који се после искрцавања у првој домаћој луци упућују на лечење у место свог сталног боравка или у здравствену установу припада накнада путних трошкова као и у случајевима из става 1 овог члана.

Скупштине среских (градских) завода за социјално осигурање могу својим одлукама установити право на накнаду путних трошкова и у следећим случајевима:

1) кад осигураници односно чланови породице одлазе из места запослења односно места сталног боравка, у коме нема лекара, ради лекарског прегледа или лечења до најближег лекара или здравствене установе у другом месту;

2) кад се осигураници упућују на промену боравка (члан 22 став 1 тачка 3).

Члан 43

Накнада за трошкове превоза даје се према најкраћој релацији, по основној тарифи за редовна превозна средства јавног саобраћаја.

Завод за социјално осигурање може у појединим случајевима на предлог здравствене установе односно надлежног лекара јавне здравствене службе, с обзиром на стање болесника или дужину пута, одобрити и употребу брзог воза или вишег возног разреда односно посебног превозног средства или другог повољнијег начина превоза.

Посебан начин превоза у хитним случајевима одређује лекар јавне здравствене службе уз накнадно одобрење надлежног завода за социјално осигурање.

Члан 44

Висину накнаде за трошкове опскрбе и смештај за време путовања и боравка у другом месту одређују својим одлукама скупштине среског (градског) завода за социјално осигурање у границама износа које утврди скупштина републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање.

За децу до навршене седме године живота припада половина накнаде за трошкове опскрбе и смештаја одређене у смислу претходног става.

Члан 45

Ако је по оцени надлежног лекара јавне здравствене службе, односно по оцени лекарске комисије или здравствене установе, уживаоцу здравствене заштите неопходан пратилац за време путовања, осигуранику припада накнада путних трошкова и за пратиоца.

За децу до навршене 14 године живота сматра се да је у сваком случају потребан пратилац за време путовања.

Скупштина среског (градског) завода за социјално осигурање установљава својом одлуком случајеве у којима и услове под којима припада накнада путних трошкова пратиоцу који борави с болесником за време лечења у здравственој установи. Решење о накнади доноси се на основу мишљења здравствене установе у којој се болесник лечи, односно на предлог лекарске комисије која је утврдила потребу лечења у природном лечилишту.

Ако је пратилац болесника службеник јавне здравствене службе који путује по налогу здравствене установе, припада му уместо накнаде за трошкове опскрбе и смештаја (члан 44 одговарајућа дневница по прописима о накнади путних трошкова за службена путовања.

Члан 46

Срески (градски) завод за социјално осигурање дужан је накнадити трошкове превоза болесника приликом пријема у здравствену установу, премештаја из једне у другу здравствену установу и отпремања из здравствене установе, кад је потреба превоза утврђена од стране здравствене установе у којој је болесник лечен.

Срески (градски) завод за социјално осигурање дужан је накнадити трошкове превоза уживаоцима здравствене заштите и у случајевима кад је због хитности или с обзиром на стање болесника превоз извршен без претходног налога или одобрења здравствене установе односно надлежног лекара јавне здравствене службе.

ГЛАВА IV

НАКНАДА И ПОМОЋ У СЛУЧАЈУ СМРТИ

Члан 47

У случају смрти осигураника, као и у случају смрти члана породице осигураникове који има право на здравствено осигурање (чл. 12 и 13), породици односно осигуранику припада накнада на име трошкова сахране.

Ако сахрану није извршила породица осигураника, односно осигураник, припада установи односно лицу које је сахрану извршило право на накнаду за стварно учињене трошкове, али највише до износа накнаде која би по овом закону припадала породици односно осигуранику.

Скупштине среских (градских) завода за социјално осигурање одређују својим одлукама у границама износа које утврди скупштина републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање, паушалне износе који се исплаћују као накнада на име трошкова сахране.

Члан 48

У случају смрти радника или службеника, или осигураника који је са њима изједначен по члану 10 тач. 1 и 2 овог закона, припада члановима породице (чл. 12 до 14), које је осигураник до своје смрти издржавао посмртна помоћ у износу једномесечне пуне накнаде уместо плате.

У случају смрти уживаоца пензије или уживаоца инвалиднине због неспособности за рад преко половине по прописима о социјалном осигурању, припада осигураним члановима породице (чл. 12 до 14) које је уживалац до своје смрти издржавао посмртна помоћ у висини једномесечне последње пензије односно инвалиднине.

ГЛАВА V

УЧЕШЋЕ ЗАВОДА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ У СПРОВОЂЕЊУ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ОБОЉЕЊА И НЕСРЕЋА НА ПОСЛУ

Члан 49

Заводи за социјално осигурање дужни су да активно учествују и сарађују са надлежним државним органима на организовању и спровођењу општих мера за заштиту здравља осигураника и чланова њихових породица, а нарочито у спровођењу мера за отклањање узрока несрећних случајева и професионалних обољења, као и других штетних појава које су у вези са радом односно са радном околином и радним условима.

Срески (градски) заводи за социјално осигурање могу се споразумети да заједнички предузимају мере превентивне здравствене заштите за чије је остварење потребно учешће више завода и већа матријална средства.

Срески (градски) заводи за социјално осигурање не могу, споразумно са органима надлежним за питања здравства и установама јавне здравствене службе, заједно са њима предузимати извршење превентивних мера за подручја више срезова или за целу територију народне републике (покрајине, области).

Народне републике (покрајина, област) установиће ближим прописима, с обзиром на посебне услове и могућности на појединим подручјима, одређене обавезе завода за социјално осигурање, као и привредних и других организација и установа у остваривању мера за заштиту здравља и радне способности осигураника у смислу одредаба овог закона.

Члан 50

Лица која први пут ступају на посао, или која ступају на посао после прекида дужег од шест месеци, или која прелазе из једног занимања у друго, дужна су да се подвргну претходном лекарском прегледу у установи јавне здравствене службе ради утврђивања здравственог стања и опште радне способности.

Републичко (покрајинско, обласно) извршно веће, односно народни одбор среза (града) за своје подручје, одређује у којим ће се роковима увести обавезни здравствени прегледи за запослења у појединим привредним делатностима, ако за поједина занимања не постоји таква обавеза по посебним прописима, као и начин увођења и потребне мере за увођење обавезних здравствених прегледа.

Законом народне републике одредиће се начин и услови за запошљавање лица за која се прегледима у смислу става 1 овог члана установи да нису способна за рад на одређеним пословима. Исто тако одредиће се начин и услови за обезбеђење здравствене и материјалне заштите лица за која се по завршеном стручном оспособљавању односно школовању прегледима у смислу става 1 овог члана установи да су неспособна за рад, као и начин и услови здравствене и материјалне заштите радника

и службеника код којих се после дужег прекида запослења установи неспособност за рад.

Члан 51

Привредне организације дужне су да, у сарадњи са надлежним органима здравствене службе а уз учешће завода за социјално осигурање, организују редовне систематске прегледе ученика у привреди и младих радника до 18 година живота, односно до навршене 21 године живота — ако су запослени на пословима штетним по здравље.

Привредне организације дужне су да, уз учешће завода за социјално осигурање а у сарадњи са надлежним здравственим органима, обезбеде периодичне здравствене прегледе лица која раде на пословима нарочито штетним или опасним по здравље.

Периодични и систематски прегледи осигураника запослених код привредних организација, установа и послодаваца који се по посебним прописима обавезно врше, падају на терет односних привредних организација, установа и послодаваца, уколико по посебним прописима не падају на терет народних одбора.

Члан 52

Срески (градски) завод за социјално осигурање може организовати ванредне лекарске прегледе свих осигураника запослених у појединим привредним организацијама и установама, учествовати у поступку за испитивање несрећних случајева, као и захтевати да се комисиски испитају радни услови и радна околина у циљу отклањања узрока побољевања и несрећа на послу односно професионалних обољења.

Члан 53

Срески (градски) заводи за социјално осигурање организују у циљу заштите здравља осигураника и чланова њихових породица, у сарадњи са надлежним органима јавне здравствене службе, повремене систематске и флуорографске прегледе лица обухваћених здравственом заштитом по овом закону, систематске прегледе зуба код деце и омладине — чланова породица осигураника, као и друге сличне мере за спречавање обољења.

Члан 54

Срески (градски) заводи за социјално осигурање могу да у сарадњи са друштвеним и привредним организацијама и са службом социјалне заштите учествују у организовању заједничког опоравка осигураника, као и деце и омладине — чланова породица осигураника, којима је, с обзиром на њихово здравствено стање или стање породице у којој живе, потребан опоравак.

Заједнички опоравак осигураника или деце у смислу претходног става могу заводи за социјално осигурање организовати и сами.

Скупштине среских (градских) завода за социјално осигурање одређују својим одлукама услове и начин коришћења опоравка у случајевима из ст. 1 и 2 овог члана.

ГЛАВА VI

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

1. Остваривање права на здравствену заштиту

Члан 55

Право на здравствену заштиту остварују осигураници и чланови њихових породица код здравствених установа или код лекара јавне здравствене службе на основу прописане легитимације којом доказују својство осигураника и на основу прописане исправе којом се утврђује лични идентитет.

Органи јавне здравствене службе не могу ускратити пружање здравствене помоћи у хитним случајевима зато што осигураник није у могућности да својство осигураника докаже прописаном легитимацијом

Члан 56

Осигураници и чланови породица остварују право на здравствену заштиту, по правилу, код здравствених установа и лекара јавне здравствене службе на подручју завода за социјално осигурање надлежног према месту запослења односно сталног боравка

Изузетно, могу осигураници и чланови породица, кад привремено бораве ван подручја надлежног завода, остварити право на здравствену заштиту из члана 16 став 1 тач. 1 до 4 овог закона и код здравствене установе, односно лекара јавне здравствене службе на подручју завода за социјално осигурање на коме привремено бораве.

Ако по оцени здравствене установе или лекара јавне здравствене службе специјални преглед или лечење не може да се изврши у здравственој установи на подручју надлежног завода за социјално осигурање, осигураник остварује право на здравствене услуге, по правилу, у најближем здравственом центру. Изузетно, завод за социјално осигурање може на образложени предлог надлежне здравствене установе односно лекара јавне здравствене службе, одобрити да се специјални преглед или лечење изврши у неком другом здравственом центру.

Ако осигураник мимо оцене надлежне здравствене установе односно лекара, или без одобрења надлежног завода за социјално осигурање, користи лечење или специјалне прегледе код здравствене установе или лекара јавне здравствене службе ван подручја надлежног завода, надлежни завод за социјално осигурање сноси трошкове лекарског прегледа и лечења из члана 16 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, али није дужан да плати путне трошкове у вези са тим прегледом односно лечењем.

Трошкове лечења у природним лечилиштима сноси завод за социјално осигурање само за осигуранике које је упутио на такво лечење.

Члан 57

Ако је осигураник, односно члан породице осигураника користио здравствене услуге код лекара ван надлежне јавне здравствене установе, завод за социјално осигурање накнадиће трошкове прегледа, лечења и превоза кад због хитности случаја или других објективних околности није било могуће тражити здравствену помоћ од лекара јавне здравствене службе.

Члан 58

Лечење у иностранству на терет социјалног осигурања може одобрити надлежни републички (покрајински, обласни) завод за социјално осигурање на основу решења више лекарске комисије републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање о потреби лечења у иностранству.

Решење о лечењу у иностранству може виша лекарска комисија донети само по претходно прибављеном мишљењу колегијума одговарајуће универзитетске клиничке болнице да се лечење у земљи не може са успехом извршити, а да је лечење у иностранству могуће и да би било вероватно успешно.

Савезно извршно веће може својим прописима ближе одредити услове и поступак за упућивање осигураника на лечење у иностранство.

Члан 59

Поступак за упућивање осигураника у здравствене установе на лечење и начин пружања здрав-

ствених услуга осигураницима упућеним у здравствене установе одређују народне републике својим прописима, држећи се савезних прописа о евиденцији и обрасцима у спровођењу здравственог осигурања.

Заводи за социјално осигурање могу са појединим здравственим установама закључивати уговоре којима се могу утврђивати и ближе одредбе о упућивању осигураника на лечење и о пружању здравствених услуга осигураницима.

Члан 60

Лекари у установама јавне здравствене службе који су према посебним прописима овлашћени за пружање здравствене заштите осигураника (лекари — појединци), надлежни су да:

1) врше прегледе и дају налазе и мишљења о болести, одређују начин лечења и врше потребна лечења у здравственој установи и у стану болесника, прописују лекове и прате ток лечења, упућују односно предлажу болесника на одређено лечење или на промену боравка или на оцену инвалидности;

2) оцењују способност за рад осигураника у току трајања болести;

3) оцењују степен трудноће осигураника — жене ради одређивања отсуства због трудноће и порођаја;

4) установљују потребу пратиоца болесника за време путовања, дају мишљење о потреби боравка пратиоца за време лечења у другом месту и установљују начин превоза болесника у посебним случајевима;

5) одређују изолацију осигураника у случају опасности од заразе;

6) одређују потребу отсуства осигураника ради неге члана породице;

7) учествују у спровођењу одређених мера за заштиту здравља и радне способности осигураника (превентивна здравствена заштита), и врше прописане прегледе лица пре ступања на посао;

8) воде прописане евиденције о лечењу и о општем здравственом стању осигураника, и врше друге послове у вези са здравственом заштитом осигураника предвиђене посебним прописима.

Републички (покрајински, обласни) савет за народно здравље и социјалну политику, на предог републичког (покрајинског, обласног) завода за социјало осигурање, одређује својим прописима који лекари у којим здравственим установама врше поједине послове из претходног става.

Члан 61

Лекарска комисија завода за социјално осигурање надлежна је да:

1) утврђује потребу и трајање промене боравка за осигуранике који се налазе на боловању, и

2) утврђује потребу бањског или климатског лечења, и оцењује да ли је оно неопходно за успешно лечење, или се може одобрити као корисно али не и неопходно, одређује природно лечилиште и трајање лечења и даје мишљење да ли је болеснику потребан пратилац за време таквог лечења;

3) даје стручна мишљења и упутства у погледу начина лечења;

4) прати кретање и узроке неспособности за рад осигураника на свом подручју и предлаже потребне мере, а према указаној потреби, по оцени надлежног завода, врши ванредне прегледе свих болесника запослених у појединим привредним организацијама или установама, односно у појединим гранама или делатностима;

5) даје оцену радне способности осигураника на боловању — по упуту лекара који га лечи односно по захтеву надлежног завода за социјално осигурање, или по захтеву директора привредне организације, старешине установе или послодавца;

6) решава по жалбама против налаза, мишљења и оцена датих од стране лекара — појединца;

7) даје мишљење по захтевима осигураника за накнаду учињених трошкова лечења.

Лекарска комисија састоји се од најмање три лекара и њихових заменика, а образује је извршни одбор завода за социјално осигурање.

Лекарска комисија је орган завода за социјално осигурање.

Срески (градски) завод за социјално осигурање може према потреби образовати и више лекарских комисија са надлежношћу за одређена подручја или за одређене послове.

Више среских (градских) завода за социјално осигурање могу се споразумети да имају заједничку лекарску комисију.

Члан 62

Виша лекарска комисија при републичком (покрајинском, обласном) заводу за социјално осигурање надлежна је да:

1) решава по жалбама осигураника против решења која доносе лекарске комисије у случајевима из члана 61 став 1 тач. 1, 2 и 5 овог закона;

2) решава о потреби лечења осигураника у иностранству (члан 58);

3) решава о ревизији поступка у случајевима из члана 61 тач. 6 и 7 овог закона;

4) даје стручна упутства за рад лекара и лекарских комисија у остваривању здравствене заштите осигураника.

Виша лекарска комисија састоји се од три до пет лекара — специјалиста и њихових заменика, а образује је извршни одбор републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање.

Виша лекарска комисија је орган републичког (покрајинског, обласног) завода за социјално осигурање.

Републички (покрајински, обласни) завод за социјално осигурање може, према потреби, образовати две или више виших лекарских комисија са надлежношћу за поједина подручја, а може образовати два или више већа у саставу више лекарске комисије — са надлежношћу за одређене врсте послова

Члан 63

Лекар јавне здравствене службе који је код осигураника утврдио привремену неспособност за рад услед болести или повреде, дужан је да после навршених тридесет дана непрекидног боловања упути осигураника на преглед надлежној лекарској комисији. Ово не важи за време док се осигураник налази на лечењу у стационарној здравственој установи.

Кад лекарска комисија утврди да је оцена о радној неспособности осигураника правилно дата врађа осигураника надлежном лекару на даље лечење дајући на упуту своју сагласност. Ако се лекарска комисија не сложи са оценом о радној неспособности осигураника, доноси решење о оцени радне способности осигураника (члан 61, став 1 тачка 5).

Члан 64

Налази, мишљења и оцене лекара — појединца обавезни су за завод за социјално осигурање и у случају кад је поднет захтев за комисиску оцену (члан 61 став 1 тачка 5) све док лекарска комисија не донесе своје решење.

Решења, мишљења и оцене лекарске комисије обавезни су за завод за социјално осигурање и надлежног лекара—појединца, као и за привредну организацију, установу и послодавца.

Решења више лекарске комисије обавезна су за завод за социјално осигурање, за лекарску ко-

мисију, за лекара—појединца, као и за привредну организацију, установу, послодавца и осигураника.

Члан 65

Ако осигураник није задовољан налазом односно оценом о радној способности коју је дао надлежни лекар — појединац, може изјавити жалбу лекарској комисији надлежног завода за социјално осигурање.

Жалба се подноси у року од 24 часа усмено или писмено лекару против чијег се налаза односно оцене осигураник жали, или непосредно надлежној лекарској комисији. Жалбу може у име осигураника изјавити и синдикална организација.

Лекар коме је усмено поднесена жалба дужан је о томе учинити забелешку, коју потписују лекар и подносилац жалбе, и жалиоца са забелешком одмах упутити надлежној лекарској комисији. У том случају осигураник је дужан да се комисији јави најдаље у току идућег радног дана, ако је то обзиром на сообраћајне прилике могуће.

Ако је жалба поднесена писмено, лекарска комисија дужна је позвати жалиоца на преглед најдаље у року од два дана, а ако је жалилац дошао из другог места дужна је да преглед изврши одмах. Ако комисија по извршеном прегледу нађе да је за доношење правилног решења потребно допуњавање медицинске обраде случаја, одредиће без одлагања потребна медицинска испитивања.

Лекарска комисија дужна је да по извршеном прегледу односно по завршеном допунском медицинском испитивању одмах донесе решење по жалби и да га писмено саопшти жалиоцу и лекару који осигураника лечи. Решење комисије је коначно и против њега се не може водити управни спор.

У решењу донетом по жалби комисија је дужна одлучити и о праву жалиоца на накнаду путних трошкова, као и о праву на накнаду уместо плате за време проведено на путу у вези са подношењем жалбе. Ако лекарска комисија не уважи жалбу, жалиоцу не припада право на накнаду путних трошкова, као ни право на накнаду уместо плате за време проведено на путу у вези са подношењем жалбе.

Члан 66

Ако срески (градски) завод за социјално осигурање, или директор односно друго овлашћено лице по правилима привредне организације, или старешина установе, или послодавац захтева да се осигураник коме је лекар — појединац одобрио боловање подвргне комисиском прегледу, упутиће свој захтев надлежној лекарској комисији.

Лекарска комисија дужна је да по примљеном захтеву из претходног става одмах позове осигураника на преглед и поступи даље у свему сходно одредбама члана 65 овог закона.

Осигураник је дужан да се јави лекарској комисији ради прегледа у року који комисија одреди. Ако се осигураник без оправданог разлога не одазове позиву на преглед, обуставља му се на основу извештаја лекарске комисије даља исплата накнаде уместо плате све док се не одазове позиву.

Ако се лекарска комисија сагласи с оценом о радној способности датом од стране лекара—појединца, дужан је подносилац захтева да осигуранику накнади путне трошкове у вези са доласком на комисиски преглед. У противном случају, накнаду путних трошкова плаћа срески (градски) завод за социјално осигурање.

Члан 67

Ако осигураник није задовољан решењем лекарске комисије о промени боравка, или о лечењу у природном лечилишту, или о оцени радне способности којом је измењена оцена лекара у случајевима из чл. 63 и 66 овог закона, може изјавити жалбу вишој лекарској комисији у року од три дана по пријему решења.

Жалба се подноси усмено на записник или писмено лекарској комисији против чијег се решења осигураник жали. Комисија је дужна да жалбу заједно са предметом одмах спроведе вишој лекарској комисији. Жалба се може поднети и непосредно вишој лекарској комисији.

Ако је жалба изјављена против решења о оцени радне способности (чл. 63 и 66), виша лекарска комисија дужна је да жалиоца позове на преглед одмах по пријему жалбе. У осталим случајевима виша лекарска комисија може позвати осигураника на преглед.

Решење више лекарске комисије донето по жалби осигураника коначно је и против њега се не може водити управни спор.

Накнаду за трошкове путовања у вези са жалбом осигураника против решења о оцени радне способности сноси надлежни срески (градски) завод за социјално осигурање. Накнаду за трошкове путовања у вези са жалбом осигураника против решења о промени боравка или о лечењу у природном лечилишту сноси срески (градски) завод за социјално осигурање само у случају кад виша лекарска комисија уважи жалбу.

Члан 68

Ако осигураник који се обратио ради лечења надлежном лекару јавне здравствене службе није задовољан налазом и мишљењем о потреби лечења, односно лечењем које тај лекар врши, па се услед тога обрати за лечење другом лекару или здравственој установи у коју није био упућен од надлежног лекара, може од среског (градског) завода за социјално осигурање захтевати накнаду трошкова лечења извршеног код другог лекара односно у другој здравственој установи.

Завод за социјално осигурање накнадиће осигуранику трошкове лечења ако по прибављеном мишљењу лекарске комисије утврди да је из оправданих разлога затражен налаз и мишљење односно лечење код другог лекара или у здравственој установи у коју осигураник није био упућен.

Ако завод за социјално осигурање не уважи захтев осигураника за накнаду трошкова прегледа и лечења код другог лекара односно у другој здравственој установи, осигураник може изјавити жалбу надлежном републичком (покрајинском, обласном) заводу за социјално осигурање. Републички (покрајински, обласни) завод за социјално осигурање доноси коначно решење по жалби, а на основу прибављеног мишљења више лекарске комисије.

Члан 69

Виша лекарска комисија има право да испитује правилност решења која у другом степену доносе лекарске комисије, и да у вршењу овог ревизионог права измени, укине или поништи неправилно решење лекарске комисије којим је повређено законито право осигураника. Виша лекарска комисија дужна је спровести ревизију кад осигураник исправама издатим од одговарајуће здравствене установе учини вероватним да је лекарска комисија донела неправилно решење.

Члан 70

Жалбом осигураника против оцена лекара—појединца односно лекарске комисије, као и захтевом надлежног завода за социјално осигурање, привредне организације, установе или послодавца за извршење комисиског прегледа ради оцене радне способности осигураника, не одлаже се остваривање права која осигуранику припадају према оцени про-

тив које је изјављена жалба односно захтев за комисиски преглед.

Члан 71

У вршењу својих дужности лекари — појединци, лекарске комисије и више лекарске комисије независни су и дају своје налазе, мишљења и оцене, односно доносе решења по свом стручном знању и савести а на основу закона.

Лекар који је извршио преглед односно који лечи осигураника не може учествовати као члан комисије при решавању по жалби осигураника или по захтеву завода, привредне организације, установе или послодавца за давање комисиске оцене о радној способности, али га комисија може позвати да пружи потребна објашњења.

2. Остваривање права на накнаде и помоћи

Члан 72

Право на новчане накнаде и помоћи предвиђене у овом закону остварују осигураници код среског (градског) завода за социјално осигурање, односно код њихових органа, или код привредних организација и установа овлашћених за пружање осигураничких права по посебним прописима о организацији службе социјалног осигурања.

Изузетно од одредбе претходног става, осигураници запослени код привредних организација и послодаваца остварују право на накнаду уместо плате за првих седам дана боловања, односно осигураници — жене половину накнаде за првих седам дана боловања, од привредних и других организација и послодаваца код којих су запослени, а осигураници запослени у државним органима и установама остварују ову накнаду до краја месеца у коме је боловање започело код органа односно установе у којој су запослени.

Члан 73

Накнада уместо плате исплаћује се по захтеву осигураника, на основу оцене надлежног лекара о радној способности за време болести односно о постојању других околности које дају право на накнаду по одредбама овог закона.

Ако због хитности случаја и тежине обољења, или због удаљености места боравка оболелог осигураника од седишта надлежног лекара осигураник није могао да користи здравствене услуге код тог лекара, право на накнаду уместо плате признаје завод за социјално осигурање на основу накнадне оцене надлежног лекара о неспособности за рад за оно време док осигураник није био у могућности да се код њега лечи.

Директор привредне организације односно старешина установе или послодавац може одобрити исплату накнаде уместо плате за боловања која не трају дуже од три дана и без лекарске оцене о радној способности ако нађе да због објективних околности није било могуће или није било потребно прибавити оцену о радној способности осигураника за време тог боловања.

Захтев за исплату накнаде уместо плате ставља се усмено или писмено. Поступак започет по захтеву осигураника спроводи се даље по службеној дужности све до доношења решења.

Исплата накнаде уместо плате врши се, по правилу, без претходног формалног решења. У случају одбијања или делимичног усвајања захтева, дужан је надлежни орган издати осигуранику на његов захтев писмено решење са образложењем и упутством о праву жалбе.

Члан 74

Накнада путних трошкова може се исплатити унапред на основу упута за преглед или лечење у другом месту издатог од здравствене установе или надлежног лекара јавне здравствене службе или од среског (градског) завода за социјално осигурање.

Накнада превозних трошкова у случајевима из члана 46 овог закона исплаћује се накнадно, на основу потврде о извршеном превозу, а кад превоз није извршен превозним средствима јавне установе — ако надлежни народни одбор овери да цена превоза одговара месним приликама.

Помоћ за опрему новорођеног детета даје се, по правилу, унапред на основу налаза и оцене органа јавне здравствене службе да ће порођај вероватно уследити у року од месец дана. Ако је помоћ за опрему детета затражена по рођењу детета, даје се на основу потврде матичара о рођењу живог детета.

Члан 75

Накнада односно помоћ у случају смрти исплаћује се на основу потврде матичара о смрти осигураника односно члана породице.

Члан 76

Против решења којим се потпуно или делимично одбија захтев за накнаду или помоћ по овом закону, осигураник може изјавити жалбу републичком (покрајинском, обласном) заводу за социјално осигурање. Осигураник може изјавити жалбу и у случају кад му је накнада исплаћена без издавања претходног формалног решења.

Жалба се подноси у року од петнаест дана по пријему решења, односно по извршеној исплати, и то по правилу преко органа који је донео решење, односно извршио исплату.

Орган надлежан за решавање по жалби неће одбацити жалбу због неблаговремености ако утврди да је решењем против кога је жалба поднета повређено законом утврђено право осигураника, уколико је жалба била поднета пре истека рока застаревања права које осигураник жалбом остварује.

Жалба не одлаже извршење решења против кога је изјављена.

Ако је жалбом обухваћена и оцена радне способности, а по тој жалби није спроведен поступак предвиђен у члану 65 овог закона, орган коме је жалба предата уступиће жалбу без одлагања надлежној лекарској комисији ради претходног решавања о жалби на оцену радне способности. По прибављеном решењу лекарске комисије орган који је примио жалбу доставља цео предмет на решавање републичком (покрајинском, обласном) заводу за социјално осигурање.

Решење републичког (покрајинског, обласног) завода донето по жалби коначно је. Ово решење има значај управног акта против кога се може покренути управни спор.

Члан 77

Захтеви за накнаде и помоћи по овом закону могу се поднети у року од године дана по доспелости захтева.

Као дан доспелости захтева узима се последњи дан за који је осигуранику припадала накнада по овом закону, односно дан кад су учињени или исплаћени трошкови за које припада накнада.

Члан 78

Заводи за социјално осигурање воде евиденције о осигураницима, са подацима потребним за спровођење здравственог осигурања, као и за обезбеђење и контролу остваривања права из здравственог осигурања.

Привредне организације, установе и послодавци, као и други обвезници доприноса, дужни су да ради евиденције осигураника и остваривања њихових права пријаве надлежном заводу за социјално осигурање свако ступање осигураника на посао и исту-

пања осигураника са посла, као и све промене које утичу на права осигураника.

Савезно извршно веће одређује својим прописима садржину и начин вођења евиденције о осигураницима, као и дужности обвезника доприноса у вези са подношењем пријава о осигураницима.

3. Обезбеђење здравствених услуга

Члан 79

Заводи за социјално осигурање дужни су да обезбеде осигураницима редовно остваривање права на здравствену заштиту и осталих права утврђених овим законом и прописима донетим на основу њега.

Установе јавне здравствене службе дужне су да према посебним прописима (члан 59 став 1) пружају потребне здравствене услуге по овом закону осигураницима које им упућују заводи за социјално осигурање ради лечења или медицинских испитивања.

Прописима предвиђеним у члану 59 став 1 овог закона, као и уговорима које заводи за социјално осигурање могу закључивати са појединим здравственим установама (члан 59 став 2), може се предвидети и паушално плаћање за одређене врсте здравствених услуга.

Заводи за социјално осигурање могу са привредним организацијама закључивати уговоре о испоруци протеза и ортопедских помагала, као и помоћних и санитарних справа. У уговору обавезно се одређују врсте и типови тих помагала и санитарних справа сагласно прописаним стандардима.

Члан 80

Свака здравствена установа дужна је пружати здравствене услуге свим осигураним лицима која уредним исправама докажу да имају на њих право.

Срески (градски) заводи за социјално осигурање дужни су да здравственим установама у случајевима из претходног става подмире рачуне за пружене здравствене услуге осигураним лицима са њиховог подручја.

Члан 81

Здравствене установе могу захтевати од завода за социјално осигурање плаћање здравствених услуга пружених осигураним лицима само у року од године дана од завршеног лечења. По истеку тог рока захтев за исплату застарева.

Члан 82

Ако привредна или друга организација, установа или послодавац упути осигураника ван територије Федеративне Народне Републике Југославије ради извршења одређеног посла односно задатка, или ради стручног усавршавања, па овај тамо оболи, дужни су осигуранику обезбедити неопходне здравствене услуге у иностранству осигурањем код одговарајућих установа односне земље. Ако не постоји могућност за такво осигурање, обезбедиће им коришћење здравствених услуга у иностранству по посебним прописима које доноси Савезно извршно веће.

Одредбе претходног става важе сходно и за брачног друга и децу који су по пристанку организације односно установе или послодавца отишли са осигураником у иностранство.

Члан 83

Здравствене установе дужне су да испитивање и лечење осигураних лица врше примењивањем свих савремених научно-медицинских метода које су потребне и целисходне за што брже и потпуније успостављање здравља и радне способности осигураних лица.

Заводи за социјално осигурање имају право и дужност да проверавају како здравствене установе пружају услуге осигураним лицима и да ли стварно испуњавају прописима и уговорима предвиђене услове и обавезе. У том циљу дужне су установе јавне здравствене службе да заводима за социјално осигурање омогуће потпун увид у своје материјално пословање.

Срески (градски) заводи за социјално осигурање дужни су проверавати да ли се осигурана лица придржавају наређења и савета лекара јавне здравствене службе.

Ради остваривања права и дужности из ст. 2 и 3 овог члана, заводи за социјално осигурање могу имати посебне лекаре — службенике који се старају о правилном остваривању здравствене заштите осигураних лица и о оцењивању радне способности.

Члан 84

Срески (градски) завод за социјално осигурање који под условима предвиђеним овим законом обезбеди на терет властитих средстава здравствену услугу осигуранику или члану породице са подручја другог завода за социјално осигурање, има право на накнаду стварних трошкова од завода надлежног према месту запослења односно сталног боравка осигураника.

Накнаде и помоћи осигуранику са подручја другог завода могу се исплатити само по претходном овлашћењу односно одобрењу надлежног завода.

Члан 85

Осигурана лица дужна су да се придржавају наређења и савета надлежног лекара јавне здравствене службе и да се уредно јављају на одређене лекарске прегледе, да правилно користе прописане лекове и лековита средства, као и да целисходно употребљавају ортопедске и друге помоћне и санитарне справе које су им дате на употребу.

Осигураници су дужни да целисходно користе средства и направе за заштиту при раду који су им стављени на располагање, као и да се придржавају осталих прописаних или наређених мера опрезности.

ГЛАВА VII

НАКНАДА ШТЕТЕ, КАЗНЕНЕ И ЗАШТИТНЕ МЕРЕ

Члан 86

Привредне и друге организације, установе као и послодавци дужни су да накнаде заводу за социјално осигурање штету:

1) кад је болест, повреда или смрт осигураника наступила услед тога што нису извршене прописане или наређене мере за заштиту здравља и живота запослених лица;

2) кад су осигураним лицима омогућили коришћење права која им по овом закону не припадају;

3) кад су омогућили коришћење права из здравственог осигурања лицима којима та права по овом закону не припадају;

4) кад је штета настала услед тога што пријава за осигураника није била поднета у прописаном року или је поднета са нетачним подацима;

5) кад је штета настала због неуредног вођења прописаних евиденција о осигураним лицима.

Члан 87

Здравствене установе које су неправилним радом или неиспуњавањем уговорних обавеза нанеле штету заводу за социјално осигурање, дужне су надокнадити учињену штету.

За штету коју у вршењу своје службе учине здравственој установи, лекари и други службеници установе јавне здравствене службе одговарају по прописима о дисциплинској и материјалној одговорности државних службеника.

Član 88

Zahteve za naknadu štete u slučajevima iz čl. 86 i 87 ovog zakona ostvaruje zavod za socijalno osiguranje pred redovnim sudom.

Član 89

Članovi upravnog odbora i direktori zavoda za socijalno osiguranje odgovaraju po opštim načelima o naknadi štete za štetu koju učine zavodu za socijalno osiguranje.

Za štetu koju službenici zavoda za socijalno osiguranje učine zavodu u vršenju svoje službe odgovaraju po propisima o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti državnih službenika.

Član 90

Zavod za socijalno osiguranje odgovara po opštim načelima o naknadi štete za štetu koju učine osiguraniku organi odnosno službenici zavoda.

Zahtev za naknadu štete ostvaruje osiguranik u postupku pred redovnim sudom.

Član 91

Osigurano lice za koje je pravnosnažnom sudskom presudom u krivičnom postupku utvrđeno da je simuliranjem ili proizrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad ili otežavanjem ili sprečavanjem svog ozdravljenja ili osposobljena za rad ostvarilo prava na osnovu ovog zakona, dužno je zavodu za socijalno osiguranje nadoknadi učinjenu štetu.

Član 92

Ako je bolest, povreda ili smrt osiguranika ili člana njegove porodice proizrokovana krivičnim delom, zavod za socijalno osiguranje koji je obavezan na davanja za te slučajeve ima pravo na naknadu štete od lica koje je pravnosnažnom sudskom presudom oglašeno krivim za odnosno krivično delo.

Član 93

Naknadu štete iz čl. 91 i 92 ovog zakona ostvaruje zavod za socijalno osiguranje podnošenjem otštetnog zahteva u krivičnom postupku pokrenutom protiv odgovornih lica ili u parničnom postupku na osnovu pravnosnažne presude kojom je utvrđena krivična odgovornost lica obavezног na naknadu štete.

Član 94

Privredna organizacija i ustanova sa samostalnim finansiranjem kazniće se novčanom kaznom od 50.000 do 1,000.000 dinara:

1) ako ne sprovede propisane ili naređene mere za otklanjanje uzroka obolevanja i nesrećnih slučajeva na poslu;

2) ako ne obezbedi sanitetski materijal i sprave potrebne za pružanje prve pomoći za slučaj nesreće u preduzeću odnosno u pogonu ili radilištu;

3) ako ne preduzme što je potrebno da se osiguraniku pruži hitna medicinska pomoć u slučaju nesreće na poslu ili u drugim hitnim slučajevima, pa su zbog toga nastupile teže posledice za osiguranika.

Za radnje iz pretходnog stava kazniće se novčanom kaznom do 100.000 dinara i odgovorno lice u privrednoj organizaciji ili ustanovi sa samostalnim finansiranjem.

Član 95

Novčanom kaznom do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj privredna organizacija i ustanova kod koje je osiguranik do oboljenja bio zaposlen ako osiguraniku kome je od strane lekara javne zdravstvene službe određen rad sa skraćenim radnim vremenom (član 27) ne obezbeđi takvo zaposlenje.

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj i odgovorno lice koje učini prekršaj iz pretходnog stava.

Član 96

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u privrednoj ili drugoj organizaciji, kao i ustanovi:

1) ako protivno odredbama ovog zakona uskrati ili ograniči prava osiguranika koja mu pripadaju;

2) ako proširuje prava osiguranika ili omogućuje korišćenje prava licima kojima prava po ovom zakonu ne pripadaju;

3) ako prijavu o nesrećnom slučaju na poslu ne podnese, ili ako je podnese posle propisanog roka;

4) ako ne vodi ili neuredno vodi propisane evidencije o osiguranicima;

5) ako uskrati davanje pojedinih podataka organima službe socijalnog osiguranja, ili daje netačne podatke i obaveštenja o osiguraniku, ili sprečava uvid na licu mesta ili pregled poslovnih knjiga i evidencija koje se odnose na rad u vezi sa socijalnim osiguranjem;

6) ako ne podnese u propisanom roku prijavu o osiguraniku, ili ako podnese neuredну prijavu ili prijavu sa netačnim podacima o osiguraniku;

7) ako ne uplati dospeli doprinos za socijalno osiguranje u propisanom roku, ili ga ne uplati u punom iznosu;

8) ako osiguraniku ne isplati naknadu umesto plate.

Član 97

Novčanom kaznom do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac koji učini koju od radnji iz člana 94 stav 1 ovog zakona.

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac koji učini koju od radnji iz člana 96 stav 1 ovog zakona.

Član 98

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj starešina zdravstvene ustanove odnosno lekar ili drugi odgovorni službenik javne zdravstvene službe:

1) ako uskrati neopходnu medicinsku pomoć licu koje ima pravo na zdravstvenu zaštitu po ovom zakonu, iako je mogao i bio dužan da ukaže pomoć;

2) ako namerno sprečava osigurano lice u ostvarivanju prava po ovom zakonu;

3) ako namerno potpomaže osigurano lice u protivzakonitom korišćenju zdravstvenog osiguranja;

4) ako namerno omogućuje korišćenje zdravstvenog osiguranja licima koja po ovom zakonu nemaju to pravo.

Član 99

Novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se osigurano lice za prekršaj:

1) ako namerno otežava ili sprečava svoje ozdravljenje ili osposobljavanje za rad;

2) ako svesno ne koristi sredstva za zaštitu pri radu i naprave koje mu stoje na raspolaganju ili ako se svesno ne pridržava propisanih ili naređenih mera opreznosti;

3) ako na protivzakonit način koristi prava iz ovog zakona, ukolико to ne predstavlja krivično delo.

Član 100

За поступак по повредама из члана 94 овог закона надлежни су у првом степену окружни привредни судови, а по жалби против решења окружних привредних судова решава у другом степену виши привредни суд. Жалба се изјављује у року од петнаест дана од дана пријема решења.

Ако одредбама овог закона није друкчије одређено, на повреде из члана 94 овог закона сходно ће се примењивати материјалноправне и формалноправне одредбе које важе за повреде прописа којима су предвиђене казнене мере за привредне организације, а по којима су за поступак надлежни привредни судови.

По прекршајима из чл. 95 до 99 овог закона административно-казнени поступак се води по одредбама Основног закона о прекршајима.

Новчане казне наплаћују се у корист фонда превентивне заштите оног завода по чијој је пријави покренут поступак.

ГЛАВА VIII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 101

Осигураним лицима која се на дан 1 јануара 1955 године затекну у коришћењу права из болесничког осигурања стечених по прописима који су били на снази до тога дана, припадају од тог дана права по одредбама овог закона.

Осигураним лицима из претходног става која по одредбама овог закона не испуњавају прописане услове за коришћење права које им је признато по ранијим прописима, продужује се коришћење стеченог права, сагласно одредбама овог закона, све док траје обољење и потреба лечења.

Члан 102

Осигураним лицима која по прописима важећим до 1 јануара 1955 године нису стекла одређена права из болесничког осигурања зато што нису испуњавала тим прописима предвиђене услове или зато што одређена права нису била предвиђена ранијим прописима, припадају после 1 јануара 1955 године права предвиђена овим законом ако испуњавају или доцније испуне услове прописане за односна права овим законом.

Одредбе претходног става примењиваће се и у случајевима кад права предвиђена ранијим прописима нису била остварена до 1 јануара 1955 године иако су били испуњени услови одређени за та права по ранијим прописима.

Члан 103

По жалбама осигураника изјављеним пре 1 јануара 1955 године донеће решења органи који су били надлежни по прописима важећим до тога дана по поступку предвиђеном у ранијим прописима.

У случајевима у којима ће решење по жалбама из претходног става бити донето после 1 јануара 1955 године дужни су надлежни органи, ако коришћење права траје и после тог дана, посебно одлучити о правима жалиоца по ранијим прописима и о правима по овом закону.

Члан 104

До доношења законских прописа о здравственом осигурању лица која се баве уметничком или другом културном делатношћу као самосталним главним занимањем, та лица имају право на здравствено осигурање по одредбам овог закон.

Савезно извршно веће одредиће посебним прописима својства која дају право на здравствено осигурање у смислу претходног става, као и обим заштите и начин плаћања доприноса.

Члан 105

До доношења законских прописа о здравственом осигурању лица која се баве самосталном професионалном делатношћу као јединим или главним занимањем, Савезно извршно веће може својим прописима одредити да се таква лица укључе у здравствено осигурање по одедбама овог закона, било непосредно, било на основу посебних уговора које закључе њихове професионалне организације са среским (градским) заводима за социјално осигурање односно са републичким (покрајинским, обласним) заводима, или са савезним органом надлежним за послове социјалног осигурања.

Савезно извршно веће може својим прописима установити обавезну здравствену заштиту и за поједине категорије лица које нису обухваћене одредбом претходног става, као и посебну здравствену заштиту грађана оболелих од одређених болести.

Прописима из ст. 1 и 2 овог члана одређује се и начин обезбеђивања средстава за спровођење здравствене заштите односних лица.

Члан 106

Постојећи уговори о социјалном осигурању припадника самосталних професионалних делатности остају на снази, с тим што ће се у погледу одредаба о здравственом осигурању сообразити одредбама овог закона најдаље до крај 1954 године.

Члан 107

Лицима која су по прописима важећим до ступања на снагу овог закона била обавезно осигурана за случај болести, а која по овом закону нису обавезно осигурана, продужава се осигурање сагласно одредбама овог закона до доношења нових прописа односно до закључивања уговора о њиховом здравственом осигурању, али најдаље до 1 јула 1955 године.

Заводи за социјално осигурање обезбедиће до 31 марта 1955 године здравствену заштиту и лицима која су као уживаоци сталне државне помоћи до ступања на снагу овог закона имала по посебним прописима право на здравствену заштиту од установа социјалног осигурања.

Члан 108

Савезно извршно веће одредиће својим прописима у којим ће случајевима и под којим условима радници запослени у кућној радиности (кућни радници) имати одређена права из здравственог осигурања предвиђена овим законом, начин на који ће ови радници остваривати права из здравственог осигурања, као и висину, начин обрачунавања и плаћања доприноса за њихово осигурање.

Народне републике одредиће својим прописима врсте радиности у којима ће запослени кућни радници имати право на здравствено осигурање у смислу претходног става.

Члан 109

Савезно извршно веће може својим прописима установити у којим ће случајевима и под којим условима сезонски радници моћи путем посебних скупних уговора закључених са среским (градским) заводима за социјално осигурање продужавати право на здравствену заштиту по одредбама овог закона за време ван радне сезоне.

Члан 110

Организација и финансирање социјалног осигурања установиће се законом.

До доношења законских прописа о организацији и финансирању социјалног осигурања Савезно извршно веће одредиће својим прописима организацију и финансирање социјалног осигурања, сагласно одредбама чл. 5 и 6 овог закона.

До доношења прописа предвиђених у претходним ставовима остају на снази одредбе Уредбе о оснивању завода за социјално осигурање и о привременом управљању средствима социјалног осигурања („Службени лист ФНРЈ", бр. 30/52) и одредбе Уредбе о финансирању социјалног осигурања („Службени лист ФНРЈ", бр. 54/53, 6/54, и 35/54), уколико нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 111

До доношења нових прописа о инвалидском осигурању:

1) лица која су због трајног смањења способности за рад преко половине примила отпремнину уместо инвалиднине односно инвалидске пензије задржавају право на здравствену заштиту из члана 16 овог закона у вези са болешћу или повредом ван посла која је проузроковала инвалидност — за све време док им је та заштита потребна;

2) инвалидима рада чија је инвалидност наступила као последица болести, не припада инвалиднина ако су запослени на истом или сличном послу са несмањеном платом.

Члан 112

До доношења нових прописа о организацији здравствене службе могу заводи за социјално осигурање, уз сагласност савета за народно здравље и социјалну политику надлежног народног одбора, закључивати са појединим лекарима уговоре о пружању осигураницима здравствених услуга ван здравствених установа.

Уговорима предвиђеним у претходном ставу, одређује се које од надлежности из члана 60 став 1 овог закона и у ком обиму имају лекари кад здравствену заштиту пружају осигураницима на основу уговора закључених у смислу претходног става.

Здравствена заштита осигураника на основу уговора из става 1 овог члана врши се под стручним надзором здравствене установе коју одреди савет за народно здравље и социјалну политику надлежног народног одбора.

Члан 113

Савезно извршно веће, односно орган који оно овласти, доноси прописе о начину састављања предлога предрачуна прихода и расхода фондова здравственог осигурања, о вођењу књиговодствене и статистичке евиденције о пословању фондова здравственог осигурања, као и о подношењу периодичних извештаја о пословању тих фондова.

Члан 114

Ако се заводима за социјално осигурање посебним прописима односно одлукама повери извршење других задатака у вези са здравственом заштитом, орган који је донео одлуку о томе дужан је да заводима обезбеди потребна финансиска средства за остваривање тих задатака, као и за трошкове службе у вези са њиховим извршењем.

Средства за извршење поверених задатака у смислу претходног става, воде се одвојено, као средства са посебном наменом.

Члан 115

Срески (градски) заводи за социјално осигурање имају право да у циљу контроле обрачунавања и уплате доприноса за социјално осигурање, као и ради контроле спровођења социјалног осигурања и остваривања права осигураника, врше увид у књиге и евиденције привредних организација и других обвезника доприноса, уколико се односе на пословање у вези са социјалним осигурањем.

Члан 116

Даном одређеним за почетак спровођења овог закона престају да важе одредбе чл. 12 до 24 Закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица, као и остале одредбе тог закона и прописа донетих на основу тог закона, уколико су у супротности са одредбама овог закона.

Члан 117

Одредбе овог закона примењиваће се од 1 јануара 1955 године.

Члан 118

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ".

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за социјалну политику
и народно здравље
Бр. 169
23-XI-1954 год.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
Београд

У прилогу Вам достављамо исправке на текст Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника које сачињавају саставни део Предлога с молбом да га саопштите Дому.

Смрт фашизму — слобода народу!

Претседник
Законодавног одбора
Савезног већа
Др **Макс Шнудерл**, с. р.

Претседник
Одбора за социјалну политику
и народно здравље
Савезног већа
Лидија Шентјурц, с. р.

ИСПРАВКЕ

НА ТЕКСТ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ЗДРАВСТВЕНОМ ОСИГУРАЊУ РАДНИКА И СЛУЖБЕНИКА

Члан 12. У другом ставу, у шестом реду, уместо запете ставити речцу „и".

У наслову изнад члана 16 уместо речи „повреда" ставити „повреде".

Члан 16. У другом ставу, други ред, брисати реч „осигураницима".

Члан 25. У првом ставу, четврти ред, уместо речи „осигураници" ставити „осигураницима". У другом ставу, у четвртом реду, иза речи „изостанка" додати „са посла".

Члан 34. У првом ставу, у петом реду, уместо речи „породица" ставити „породице", а у шестом реду уместо „налазе" ставити „налази".

Члан 55. У првом ставу, пети ред, уместо речи „осигураника" ставити „осигураног лица". У другом ставу, у трећем реду, уместо речи „осигураник" ставити „осигурано лице" и у четвртом реду уместо „осигураника" ставити „осигураног лица".

Члан 56. У трећем ставу, пети ред, уместо „осигураник" ставити „осигурано лице". У четвртом ставу, први ред, уместо „осигураник" ставити „осигурано лице". У петом ставу, други ред, уместо „осигуранике" ставити „осигурана лица".

Члан 58. У трећем ставу, трећи ред, уместо „осигураника" ставити „осигураног лица".

Члан 59. У првом ставу, у првом реду, уместо „осигураника" ставити „осигураног лица" а у трећем реду уместо „осигураник" ставити „осигураног лица" а у трећем реду, уместо „осигураницима" ставити „осигураним лицима". У другом ставу, у четвртом реду, уместо „осигураника" ставити „осигураног лица" а у петом реду уместо „осигураницима" ставити „осигураним лицима".

Члан 60. Први став, трећи ред, уместо „осигураника“ ставити „осигураним лицима“. Под тач. 8) у другом реду уместо „осигураника“ ставити „осигураних лица“, а у трећем реду, такође, уместо „осигураника“ ставити „осигураних лица“.

Члан 61. Први став, под тач. 7) у првом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“.

Члан 62. Први став, под тач. 2) у првом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“ а у тач. 4), у трећем реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураних лица“.

Члан 65. У првом реду првог става уместо речи „осигураник“ ставити „осигурано лице“ а уместо „задовољан“ ставити „задовољно“.

Члан 67. У првом ставу, у првом реду, уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“ а уместо „задовољан“ ставити „задовољно“. У другом ставу, у трећем реду, уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“. У трећем ставу, пети ред, уместо „осигураника“ ставити „осигурано лице“. У четвртом ставу, у другом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“. У петом ставу, у другом и петом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“.

Члан 68. У првом ставу, у првом реду, уместо „осигураник који се обратио“ ставити „осигурано лице које се обратило“. У трећем реду уместо речи „задовољан“ ставити „задовољно“. У шестом реду уместо „био упућен“ ставити „било упућено“. У другом ставу, у првом реду, уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“ а у шестом реду уместо „осигураник није био упућен“ ставити „осигурано лице није било упућено“. У трећем ставу, у другом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“ а у четвртом реду уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“.

Члан 69. У шестом реду уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“ У седмом реду уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“.

Члан 70. У првом и шестом реду уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“ а у седмом реду уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“.

Члан 72. У првом ставу, други ред, уместо „осигураници“ ставити „осигурана лица“.

Члан 76. У првом ставу, у трећем реду, уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“ а у петом реду уместо „Осигураник“ ставити „Осигурано лице“. У трећем ставу, у четвртом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“ а у шестом реду уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“.

Члан 77. У другом ставу, у другом реду, уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“.

Члан 78. У првом ставу, у другом реду, уместо „осигураницима“ ставити „осигураним лицима“. У другом ставу, на крају уместо „осигураника“ ставити „осигураних лица.“ У трећем ставу, у другом и трећем реду, уместо „осигураницима“ ставити „осигураним лицима“.

Члан 79. У првом ставу, у другом реду, уместо „осигураницима“ ставити „осигураним лицима“. У другом ставу, трећи и четврти ред, уместо „осигураницима“ „ставити осигураним лицима“ а уместо „које“ ставити „која“.

Члан 90. У првом ставу, у трећем реду, уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“. У другом ставу, у првом реду, уместо „осигураник“ ставити „осигурано лице“.

Члан 94. У првом ставу, под тач. 3), у првом реду, уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“, а на крају тачке уместо „осигураника“ ставити „осигурано лице“.

Члан 96. У тач. 1) други ред и тач. 2) први ред уместо „осигураника“ ставити „осигураног лица“. У тач. 5), трећи ред, уместо „осигуранику“ ставити „осигураном лицу“.

Члан 103. У првом ставу, у другом реду, уместо „осигураника“ ставити „осигураних лица“.

Додаје се нов члан 104, који гласи: „Војна лица: активни подофициpи, војни службеници, официри, генерали и адмирали Оружаних снага Федеративне Народне Републике Југославије (у даљем тексту: војни осигураници), као и милиционари, подофициpи, официри и генерали Народне милиције (у даљем тексту: припадници Народне милиције) имају право на здравствено осигурање по одредбама овог закона, с тим што за време привремене неспособности за рад услед болести или повреде, а осигураници-жене и за време отсуства због трудноће и порођаја не примају накнаду уместо плате по овом закону, већ задржавају право на редовне принадлежности по одговарајућим прописима.

Савезно извршно веће прописаће, сагласно начелима овог закона, поступак за остваривање права из здравственог осигурања војних осигураника и припадника Народне милиције као и начин финансирања здравственог осигурања за те осигуранике и њихове породице.“

Чланови од 104 до 118 постају чланови од 105 до 119.

VEĆE PROIZVOĐAČA

16-ta SEDNICA

ODRŽANA 24 NOVEMBRA 1954 G.

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda

Saopštenja

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika;

2) Potvrda pravila stručnih udruženja;

3) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe;

4) Pretres Predloga grupe narodnih poslanika o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine.

Govornici: Ivan Božičević, Emil Kevrešan, ing. Drago Čeh, Marko Naumovski, ing Božidar Nikolić (2 puta), Mato Tomas, Greta Kavaj. Josip Cazi, Nikola Bosanac, Milivoj Trivunac, Isidor Brdarić (3 puta), Filep Lajoš, Mijo Đurić, Norbert Veber, Jaroslav Tureček, Dobrivoje Radosavljević, Josip Bosnar, Paula Humek, Anton Frntić, Antun Šturm, Nikola Šegota.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
IVAN BOŽIČEVIĆ
ZAPISNIČAR:
ANTON ŠTURM

Početak u 11,40 časova

Pretsednik **Ivan Božičević** *(Izborni srez Zagreb III, NR Hrvatska):* Otvaram 16-tu sjednicu Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Zapisnik današnje sjednice vodiće zapisničar narodni poslanik drug Anton Šturm.

Molim zapisničara da pročita zapisnik prošle sjednice.

Zapisničar **Anton Šturm** *(Izborni srez Nova Gorica, NR Slovenija)* čita zapisnik 15-te sednice Veća proizvođača od 23 novembra 1954 godine.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Da li ima primjedaba na pročitani zapisnik. (Nema). Pošto primjedaba nema, zapisnik se ovjerava.

Izvolite čuti saopštenja:

Od Pretsjednika Saveznog vijeća dobio sam Nacrt zakona o vinu izrađen od grupe stručnjaka i grupe narodnih poslanika Saveznog vijeća. Nacrt zakona biće dostavljen Odboru za privredu Vijeća proizvođača.

Pošto je juče utvrđen dnevni red ove sjednice, a izvještaji odbora su podnijeti na zajedničkoj sjednici, to odmah prelazimo na diskusiju o Prijedlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Molim drugove narodne poslanike koji žele da učestvuju u diskusiji da se jave za riječ. (*Emil Kevrešan:* Molim za reč). Ima riječ narodni poslanik Emil Kevrešan.

Emil Kevrešan *(Izborni srez Zrenjanin II, APV, NR Srbija):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama se danas nalazi Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika i pošto smo čuli danas ekspoze pretstavnika Saveznog izvršnog veća i odborske izveštaje o ovom predlogu zakona, ja bih hteo da istaknem naročito njegov značaj s obzirom na to da on izjednačuje poljoprivredne radnike sa ostalim radnicima. Poznato je da poljoprivredni radnici u bivšoj Jugoslaviji nisu bili obuhvaćeni socijalnim osiguranjem, mada je bila težnja poljoprivrednih radnika da budu socijalno osigurani. Poljoprivredni radnici su zahtevali da budu socijalno osigurani i donet je Zakon o socijalnom osiguranju radnika, ali u paragrafu 6 je stajalo da se poljoprivredni radnici neće osiguravati.

Naša zemlja je posle oslobođenja prišla rešavanju pitanja socijalnog osiguranja radnika, a uporedo s tim bili su obuhvaćeni i poljoprivredni radnici. Jednom uredbom, koja je izašla 1946 godine, bili su obuhvaćeni osiguranjem i poljoprivredni radnici, ali samo oni koji su bili zaposleni na državnim poljoprivrednim dobrima i u ustanovama. Tom uredbom nije bio obuhvaćen deo poljoprivrednih radnika koji je radio kod veleposednika. Kao što znamo, posle oslobođenja kod nas je donet Zakon o agrarnoj reformi. Veliki broj bezemljaša tada je dobio zemlju i ti ljudi su ulazili u seljačke radne zadruge. U okolini gradova bilo je baštovanluka i tu je bilo zaposleno dosta radnika. Isto tako, bilo je na selima maloletnika koji su radili kod veleposednika. Međutim, uredba o osiguranju radnika nije davala mogućnost da se svi poljoprivredni radnici stave pod režim socijalnog osiguranja, da budu obuhvaćeni socijalnim osiguranjem.

Ovaj Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u kome se izričito kaže da se poljoprivredni radnici izjednačuju sa ostalim radnicima odjeknuo je u srcima poljoprivrednih radnika i oni će pozdraviti ovaj zakon zajedno s ostalim našim radnicima.

Ja izjavljujem da ću glasati *za* Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ko se dalje javlja za riječ? (*Ing. Drago Čeh:* Molim za reč). Ima riječ narodni poslanik ing. Drago Čeh.

Ing. **Drago Čeh** *(Izborni srez Negotin, NR Srbija):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama stoji Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika. Već sama ta činjenica da umesto Zakona o bolesničkom osiguranju imamo Zakon o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika ističe momenat koji treba da uvidimo u sadašnjoj situaciji, naime, da je ovaj zakon umnogome proširen. Pravilno je da se ovom zakonskom predlogu da nov naziv, jer ovde je vrlo važna stvar sada ušla u Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, a to je pitanje preventive. Za preventivu u budućnosti, pored državnih organa, pored privrednih organizacija imaju da se staraju zavodi za sociajno osiguranje srezova i republika. Isto tako, ovaj zakonski predlog je proširen i u pogledu zaštite materinstva nego što je to dosad bio slučaj. Zbog toga je pravilno da je on dobio naziv Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Ovim Predlogom zakona o zdravstvenom osiguranju, koji danas stoji pred nama, mnogo se proširuje obim drugova koji će uživati blagodeti našeg socijalističkog zakonodavstva. Danas je obuhvaćeno oko 40% žitelja naše Federativne Republike Jugoslavije. I mi možemo takvim obimom danas biti zadovoljni, jer je on u upoređenju sa drugim međunarodnim zakonima na dostojnoj visini, a čak mogućno je da je i na prvom mestu. Bile su tendencije, bile su želje da se još proširi naše zdravstveno osiguranje trudbenika, ali u ovom momentu, kako smo čuli iz izlaganja naših drugova i pretstavnika Saveznog izvršnog veća, to nije bilo mogućno izvršiti, jer za to nemamo ni finansiskih sredstava, a nemamo ni dovoljne kapacitete u zdravstvenim ustanovama.

S druge strane, karakteristike novog zakona o zdravstvenom osiguranju jesu izvesna sužavanja prava, koja su išla dosad u širinu. Mi se moramo pomiriti s tim i složiti da je bilo prilično zloupotreba. Tako visina materijalnog obezbeđenja, koja je dosad važila, bila je previsoka i izvesni drugovi nisu imali tendenciju da ozdrave, da što pre završe lečenje, nego su bolovanje otezali. Isti je slučaj bio i u prirodnim lečilištima. Slično je bilo i sa izdavanjem ortopedskih i sanitetskih sprava, zatim sa naknadom u slučaju smrti, — to je sve išlo u širinu i umnogome remetilo plan izdataka koji su na to bili izdavani.

Čule su se po terenu izvesne kritike, ali to je samo od strane izvesnih drugova koji su dosad nemilosrdno iskorišćavali i za svaku sitnicu bolovali više nego što je bilo potrebno. Zbog toga je potpuno pravilno da su se ova prava u sadašnjem momentu suzila. Suzila su se za izvestan mali procenat tako, da će uglavnom naknada koju će osiguranici dobijati za vreme bolovanja biti približno ista. Mi sada imamo slučaj da su primanja kod ovih drugova na bolovanju bila veća nego primanja radnika i službenika koji su bili na poslu.

Važna je stvar da se ovde još više zaštićuju naše drugarice, naše žene pri porođaju i za njih su novim zakonom u potpunosti osigurana sva primanja.

Mi smo imali dosad u privredi, u privrednim preduzećima, prilično labav odnos prema higijensko-tehničkoj zaštiti. Izvesna privredna preduzeća i ustanove tom pitanju nisu poklanjala uopšte nikakvu pažnju, jer plaćalo se sve iz jedne kase i uopšte se nije vodilo računa kako su naši radnici na radnim mestima zaštićeni, da li je potrebno nešto za njih učiniti u pogledu higijensko-tehničke zaštite. Tom pitanju ni naši zavodi za socijalno osiguranje nisu dosad poklanjali nikakvu pažnju. Novim zakonom o zdravstvenom osiguranju nalaže se i zavodima za socijalno osiguranje da moraju stvarati izvesne fondove i da aktivno učestvuju, uz ostale državne organe i privredne organizacije, u pronalaženju raznih mera koje bi pri radu štitile naše radnike i da se na taj način smanji broj bolovanja.

S druge strane, ima i drugih stvari u ovom zakonu, kao što je masovno odašiljanje radnika i članova njihovih porodica koji su ugroženi na otsustvo, na lečenje itd., što je mnogo pozitiv-

no, jer se polazi od stanovišta da je mnogo bolje preduzeti izvesne mere da naši radni ljudi ne poboljevaju, nego ih posle lečiti. To je jevtinije i u interesu je naše društvene zajednice.

Čitav taj zakon gledan u celini je odraz naših finansiskih mogućnosti, ekonomskih mogućnosti u ovom momentu i on potpuno odgovara sadanjem stupnju razvoja socijalizma u našoj zemlji. Ima stvari o kojima bi se moglo diskutovati, za koje možemo u sadašnjem momentu da izrazimo samo želje da se ostvare, ali u ovom momentu ne vidim drugih mogućnosti šta bi bilo moguće bolje preduzeti i zbog toga ću glasati u celini za ovaj zakon.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Riječ ima drug Marko Naumovski.

Marko Naumovski *(Izborni srez Bitolj, NR Makedonija):* Ja bih se u ovoj diskusiji osvrnuo na dosadašnje trošenje sredstava za zdravstveno osiguranje, bilo od strane izvesnih nesavesnih organa u zdravstvu ili izvesnih nesavesnih osiguranika. Nije se računalo uopšte da sredstva koja se daju na zdravstveno osiguranje su društvena sredstva, bilo da izlaze iz kase društvenih organizacija ili preduzeća, bilo da to daju zavodi. Imam niz konkretnih primera u mome gradu i preduzeću da ima izvesnog povezivanja osiguranika i lekara, tako da ima bolovanja koja se računaju do 7 dana, da ona idu na račun preduzeća i čim se to bolovanje od 7 dana završi ono se prekida, tako da se idući dan dolazi na posao a sledeći opet na bolovanje, tako da se sredstva iz preduzeća ne uzimaju kao društvena sredstva, a što je najglavnije tu nema nikakve produktivnosti, nego ima neopravdanog bolovanja za koja su zainteresovani i organi samoupravljanja u preduzeću i ostali organi. Bilo je primera da privredne organizacije, iz bilo kojih razloga, ne osiguraju platni fond u visini sto procenata, tako da se zbog toga na račun socijalnog osiguranja produžavalo bolovanje. Tako je zbog toga nemanja ekvavilenta u preduzeću bilo slučajeva da to ide na teret socijalnog osiguranja, bez obzira na to što će to uticati na produktivnost rada u samom preduzeću, a sam osiguranik bio je zainteresovan da ostane što duže na bolovanju, pogotovu ako je niži platni fond njegovog preduzeća. Tako su novim zakonom ti slučajevi, koje su mogli izvesni nesavesni osiguranici da koriste, sprečeni, jer pored zainteresovanosti privrednih organizacija biće zainteresovani i sami osiguranici.

U vezi sa drugim pitanjem hteo bih samo da napomenem da bi trebalo da narodna vlast posveti veću brigu pitanju osiguranika koji su zaposleni kod privatnih lica, zato što je nedavna anketa u mom gradu pokazala da je kod skoro 50%, pogotovu učenika u privredi, izbegnuto osiguranje, odnosno osiguranje učenika i ostalih radnika zaposlenih kod privatnih lica.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Jedno saopštenje. Od pretsjednika Savezne narodne skupštine primili smo obaviještenje da će uime Saveznog izvršnog vijeća prisustvovati Dobrivoje Radosavljević. Međutim, on nije prisutan ovdje, ali kao poverenici Saveznog izvršnog vijeća sjednici prisustvuju drugovi Gustav Vlahov i dr Krizman.

Ko želi dalje riječ? *(Ing. Božidar Nikolić:* Molim za reč). Ima riječ drug Boža Nikolić.

Ing Božidar Nikolić *(Izborni srez Pazin, NR Hrvatska):* Drugarice i drugovi narodni poslanici, dozvolite mi da nešto nadovežem na izlaganje druga narodnog poslanika Čeha, i to na onaj dio diskusije u kome je iznosio pozitivne strane predloženog zakona u pogledu higijensko-tehničke zaštite radnika na poslu.

Za razliku od prvog prijedloga, koji nam je letos bio uručen, ovaj Prijedlog zakona daleko više, ovom inače vrlo teškom problemu u našoj privredi, posvećuje pažnju. U ovom prijedlogu sve glave prožima ta nit koja daje garantije da će preduzeća, zavodi za socijalno osiguranje i domovi narodnog zdravlja mnogo veću pažnju posvećivati nego što se do danas posvećivala higijenskoj i tehničkoj zaštiti rada radnika na poslu. Naročito smatram pozitivnom glavu VII predloženog zakona, u kojoj se govori o kaznenim mjerama za prekršitelje novih propisa. Međutim, ipak, u tom pogledu bih iz ove materije postavio jedno pitanje koje mi nije jasno.

U članu 26 stoji da preduzeće, privredna organizacija ili ustanova, treba da snosi troškove naknade do 7 dana za bolovanja i za nesrećne slučajeve. Ja mislim, kako sam i naglasio maloprije, pozitivnost ovog prijedloga je u tome što zaoštrava baš ta pitanja zaštite rada, a mislim da ovako formulisani član tupi oštricu baš borbe za veću brigu o radnicima na poslu.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ima riječ drug Mato Tomac.

Mato Tomac *(Izborni srez Beograd VI, NR Srbija):* Predloženi zakon, na kome su odbori radili dosad, smatram da je rešio prilično probleme sa kojima su se susretale privredne organizacije, odnosno osiguranici i da je osnovno, po mom mišljenju, to, što su sredstva socijalnog osiguranja i njihova preraspodela izvršeni tako da će umnogome olakšati stvarno onima kojima su ta sredstva i namenjena.

Drugo, drug ing. Čeh je govorio i o drugom momentu, a to je pitanje da ono što prožima ovaj zakon jeste da će se preventivna zaštita, borba za zdravog čoveka u kolektivu i borba protiv povreda na radu mnogo bolje osetiti u budućnosti, nego što je to bio slučaj — po mom mišljenju — do danas.

Ja bih, drugovi i drugarice, posebno istakao ovde jedan momenat, vrlo socijalan i neophodan, koji je obuhvaćen članom 27 ovog zakona, kojim je radnicima i službenicima omogućen

rad sa skraćenim radnim vremenom, a uz naknadu njihovih punih prinadležnosti koje su imali kad su bili zdravi. Istina, može se reći da unesrećeni radnik prima 100% naknade, dok oboleli prima samo 80% i da je to isto, eto, stimulacija za preduzeća da se više brinu o radniku na poslu. Ja ipak smatram da to još uvek nije dovoljno. Moje je mišljenje, i u vezi s tim postavljam i to pitanje, da bi u tome daleko veće obaveze trebalo da prime na sebe preduzeća. Kod nas, u mom kolektivu, takođe se o tome mnogo diskutovalo i stalo se na stanovište da preduzeće treba da snosi veće troškove, veću odgovornost za isplatu naknade, bez obzira što ono može biti pozvano na odgovornost i biti kažnjeno po drugim propisima. Dakle, da snosi veće troškove, one koje će direktno radnik primiti, a da ne prima to od Zavoda za socijalno osiguranje. Molio bih da mi se odgovori na to pitanje. Ja sam tu primedbu i pismeno dostavio: zašto se stalo na stanovište da preduzeće i za bolovanja i za unesrećenja i profesionalna oboljenja treba da snosi do 7 dana bolovanja u jednom ili drugom slučaju. Drugovi, ovaj momenat će umnogome rešiti probleme i ocenjivanja zdravstvene službe, jer je vrlo teško oceniti da li osiguranika treba slati na bolovanje ili u invalidsku penziju, ili na posao. Međutim, ako sada postoji mogućnost da se radi sa skraćenim radnim vremenom, uz njegovu doplatu, onoliku koliku je imao, taj čovek je materijalno obezbeđen, daće zajednici koliko može i doprineti za svoje brže ozdravljenje koje je njemu neophodno.

Ja mislim da iz ovih prava koja su, po mom mišljenju (to će praksa pokazati, ne tvrdim), proširena u celini u odnosu na dosadašnja uložena sredstva, zbog povećanja prava pojedinih troškova, zbog ovih prava o kojima sam govorio (skraćeno radno vreme), zbog prava porodilja do 6 meseci radnog staža itd. itd. — zbog tih proširenih prava i zbog prava uopšte želim ovde istaći da proističu i obaveze svakog osiguranika, a u prvom redu nas, da stvarno ova prava predviđena ovim zakonom koriste oni ljudi kojima su ona i namenjena. Jer, ukoliko ne budu naši osiguranici svi redom shvatili da je jedini cilj koji se postavlja pred sam aparat za njegovo ostvarivanje onda će biti propusta, jer, ja smatram, ne možemo nikada idealno rešiti sva pitanja jednim zakonom ukoliko se ne bude svesno pristupilo korišćenju i primeni obaveza predviđenih ovim zakonom.

Ovo je, drugovi, prvi zakon koji direktno pogađa nas dole koji radimo i živimo i ja lično se potpuno slažem sa odredbama ovog zakona i glasaću za njega bez ikakve ograde.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Riječ ima drugarica Greta Kavaj.

Greta Kavaj *(Izborni srez Slavonski Brod, NR Hrvatska):* Drugarice i drugovi narodni poslanici, mi danas bez sumnje diskutujemo o jednom predlogu zakona koji će daleko više nego dosadašnji učvrstiti našu zdravstvenu službu i daleko više nego dosada obezbediti naše osiguranike. S obzirom na to što je predlog prilično široko obrazložen na zajedničkoj sednici, ja sam htjela samo da se dotaknem nekih članova o kojima mislim da treba posebno diskutovati i posebno za njih odati priznanje.

Pre svega, radi se o članu 14, koji drugaricama, ženama naših umrlih drugova, daje tu mogućnost da one sada mogu primati penziju, to jest obezbeđenje u doba starosti od 40 godina. Moje je mišljenje, a i mišljenje mnogih naših diskutanata na terenu, da, iako se ovim članom mnogo doprinosi, da on ipak još do kraja ne rešava taj problem i mislimo da bi i naši kolektivi i naše komune daleko veće obaveze trebalo da prime u odnosu na to pitanje i daleko više sami da se založe i da obezbede te žene. Nije danas lako uposliti žene u četrdesetim godinama, jer žena u tim godinama, kao što znamo, češće oboljeva i daleko se teže navikava na rad, nego što to može jedna mlađa žena koja je već bila u radnom odnosu. Ali, i pored toga ovaj propis će ublažiti situaciju na terenu i umnogome pomoći tim našim drugaricama.

Sem toga, posebno treba istaći član 26 koji omogućuje preduzećima da ona samo za prvih sedam dana daju 50% od svojih obaveza za bolovanje drugarica. Mi znamo baš iz prakse da je na temelju toga što su preduzeća i dosad bila obavezna da daju tih 7 dana, i na temelju toga što drugarice ipak češće oboljevaju nego drugovi, da su mnoga preduzeća teško prihvatala to da upošljavaju žene, pa čak i ona preduzeća u čijem rukovodstvu ima veliki broj žena i koja upošljavaju gro ženske radne snage. Zato ja posebno odajem priznanje za ove članove predloga zakona i verujem da će oni biti pozdravljeni od širokih naših masa i s toga ću u celini glasati za predloženi zakon.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ima riječ Josip Cazi.

Josip Cazi *(Izborni srez Zagreb, NR Hrvatska):* Drugovi narodni poslanici, u vezi sa predloženim zakonom htio bih da kažem nekoliko riječi. Prema članu 24 Prijedloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika proizlazi smanjenje naknade umjesto plate za vrijeme nesposobnosti za rad i bolesti, i to za prvih dana ova naknada iznosi 80% osnove a za dalje bolovanje 90% od osnove. Mi smo to, naravno, doznali iz štampe. Mi smo se slagali sa ranijim postavkama skupštinskih odbora.

Zato se uglavnom postavilo pitanje svrsishodnosti tih izmjena. Prigovori su bili slijedeći: ako se time želi smanjiti broj slučajeva korišćenja naknade umjesto plate, onda treba uzeti u obzir da je broj osoba koje iskorišćuju to pravo neznatan u odnosu na broj osoba koje

ga ne koriste. S druge strane, takva mjera neće uticati na osobe koje su sklone da neopravdano koriste sredstva socijalnog osiguranja, jer ona to čine češće iz drugih razloga, to jest da dobiju poštedu radi svojih privatnih poslova, a ne zbog visine naknade. Dalje, odredba o smanjenju naknade umjesto plate pogađa one osiguranike kojima je zbog nesposobnosti za rad potrebna ne samo naknada nego i veća sredstva za pokrivanje njihovih potreba za vrijeme bolovanja.

Uzimajući u obzir da zdravstvene ustanove nisu, i to iz objektivnih razloga, u mogućnosti u prvim danima da utvrde stanje bolesnika, niti ocijene njegovu sposobnost za rad, pojedinci su u mogućnosti, koji su skloni da neopravdano koriste fondove socijalnog osiguranja, da to postignu za izvesno kraće vrijeme. Zbog svega toga mogla bi se ta naknada smanjiti i mi smo predlagali da za prvih sedam dana iznosi 80% a dalje do završetka 30 dana 90%. Za bolovanje preko 30 dana trebalo bi isplaćivati osiguraniku punu naknadu umjesto plate u stopostotnom iznosu. Mi smo imali takav stav zato što puna naknada posle 30 dana bolovanja ne pretstavlja neki značajniji finansiski efekat za fondove socijalnog osiguranja, a potpuno je opravdana kad se radi o stvarno težim slučajevima i kad je dotičnom osiguraniku za njegove potrebe i potrebe njegove porodice potreban pun iznos naknade umjesto plate.

U toku prošle godine broj slučajeva bolovanja preko 7 dana iznosio je nešto preko jedne trećine broja dana otsutnosti sa posla zbog bolovanja. Ako se uzme u obzir eventualno smanjenje naknade umjesto plate i preko 7 dana, ali najdalje za prvih 30 dana, ostaje neznatan broj onih koji će koristiti te pune naknade, to jest preko 30 dana, u odnosu na stvarno bolesne do 30 dana.

Broj slučajeva kratkotrajnih bolovanja od 1 januara 1953 pa dalje, to jest od kada privredne organizacije snose troškove naknade umjesto plate za prvih sedam dana bolovanja, osetno se smanjio u odnosu na ranije godine kada je ta naknada padala na teret socijalnog osiguranja. Smanjenjem broja slučajeva tih kratkotrajnih bolovanja rezultat je veće zainteresovanosti privrednih organizacija za slučajeve neopravdanog korišćenja socijalnog osiguranja odnosno za izostanke sa posla zbog bolesti. Nadalje, i zbog toga što su radni kolektivi mnogih privrednih organizacija osnovali ambulante u samom poduzeću. Na smanjenje neopravdanih slučajeva kraćeg bolovanja uticali su i drugi faktori: pravilno korišćenje fonda socijalnog osiguranja i poboljšanje zdravstvene službe, naročito u pogledu kriterijuma za ocenjivanje radne sposobnosti.

Prema tome, u cilju pravilnog korišćenja fondova socijalnog osiguranja treba da i ubuduće razvijamo prvenstveno istaknute mere, koje proizlaze iz odnosa privrednih organizacija prema tom pitanju, iz rada naše zdravstvene službe i iz rada naših zdravstvenih ustanova, a koje su u dosadašnjoj praksi pokazale pozitivne rezultate.

Međutim, obzirom na to što je stvarno to pitanje prilično prodiskutovano, pošto su na tim pitanjima radili i odbori našeg Vijeća i odbori Saveznog vijeća, pošto je prilično dobro i izanketirano, smatram da zakon, ovakav kako je sada predložen, treba usvojiti. Sa stanovišta finansiskog efekta niti se mnogo mogu uštedeti davanja niti se mnogo mogu povećati. Smatram zato da je ograničenje davanja na 90% predviđeno više iz nekog principa: da onaj koji ne radi dobije manje od onog koji radi. Drugi elementi koje sadrži sam zakon u svakom slučaju su bolji nego što je to bilo u prošlom zakonu i u mnogo većoj mjeri stimuliraju i same radne kolektive i komune za rješavanje pitanja zdravstvene službe i brige za svoje osiguranike.

A kada je riječ o samoj zdravstvenoj službi, htio bih da kažem da su u zakonu vrlo lijepo postavljena i prava i dužnosti osiguranika kao i ustanova zdravstvene službe i liječnika. Htio bih ipak da naglasim kad je riječ o primeni zakona da u zdravstvenoj službi kod nas još uvijek nema dovoljnog broja lječnika opšte prakse, specijalista, da nedostaju kapaciteti u zdravstvenim ustanovama, uređaji itd., naročito u nekim našim krajevima. Ja bih mogao izneti neke podatke iz kojih se vidi da u nekim našim krajevima na jednog lečnika dolazi od 5.000 — 6.000 korisnika prava na zdravstvenu zaštitu i da ima 15.000 — 26.000 stanovnika na jednog lečnika. U Hrvatskoj, naprimjer, na 10.100 stanovnika dolazi jedna ambulanta. Ove okolnosti utiču negativno na kvalitet rada zdravstvenih ustanova u korišćenju fondova socijalnog osiguranja. U Narodnoj Republici Hrvatskoj gdje su već poduzete izvjesne mjere za smanjenje broja putovanja i putnih troškova u vezi sa upućivanjem osiguranika na liječenje, putni troškovi za takva putovanja iznose oko 80 milijuna dinara mjesečno na teret socijalnog osiguranja. Taj primjer i drugi slučajevi pokazuju u kom pravcu treba usmjeriti naša nastojanja za smanjenje rashoda socijalnog osiguranja.

A pri donošenju odluke o proširivanju zdravstvenog osiguranja na sve kategorije građana potrebno je imati u vidu mogućnosti zdravstvene službe obzirom na raspoložive kadrove, ustanove i opremu.

U prvobitnom nacrtu bila je predviđena u jednoj od njegovih glava i organizacija socijalnog osiguranja. Amandmanom Saveznog izvršnog vijeća to je brisano, s tim da se to pitanje privremeno reguliše uredbom pa da se onda naknadno donese o tome poseban zakon. Iz prvobitno predloženih propisa proizlazi i tendencija centralizacije socijalnog osiguranja.

Postavlja se pitanje da li postoji potreba za osnivanjem saveznog zavoda za socijalno osiguranje. Ukoliko se utvrdi da takva potreba postoji, onda se postavlja pitanje obima nadležnosti tog zavoda, s tim da osnivanjem saveznog zavoda ne bi trebalo slabiti pojedina načela decentralizacije sprovođenja socijalnog osiguranja preko kotarskih, gradskih i republičkih zavoda za socijalno osiguranje.

Htio sam dalje da upozorim i na neka krupna pitanja gdje imamo mogućnosti da izvršimo uštede, gdje se radi o ozdravljivanju i postavljanju čitavog našeg osiguranja na čvrste, zdrave finansiske i materijalne temelje. Postavlja se, naprimjer, načelno pitanje utvrđivanja cijene zdravstvenih usluga i pitanje ostvarivanja viškova u zdravstvenim ustanovama. Dosadašnji propisi ograničavali su da cijena utiče na kvalitet smeštaja, a težište se prenosilo na diskusije o visini režiskih troškova, o trošku materijala i slično. Zatim, oni ne stimuliraju zdravstvenu službu na stvaranje viškova. Ne kroz bolju uslugu, nego kroz štednju koja često ide na štetu osiguranika — stvarani su viškovi. Vrlo mnogo se izdaje na lijekove — oko 400 milijuna dinara, naprimjer u Zagrebu — a da nemamo mogućnosti na uticanje tih izdataka. Ovdje se ne radi samo o medicinskoj nego i o čisto komercijalnoj strani. Gotovo svaki pokušaj u tome pravcu nailazio je na odgovor da lekarne, apoteke nisu zdravstvene nego da su zapravo komercijalne ustanove. Tako, naprimjer, dok je socijalno osiguranje prošle godine u Zagrebu imalo deficit od 326 milijuna dinara, lekarne su ostvarile višak od 36 milijuna dinara koji su dijelile. Takvih slučajeva imamo i u bolnicama i u drugim našim zdravstvenim ustanovama.

Htio bih reći da se pripreme raznih propisa vrše bez konsultiranja lokalnih zavoda i drugih organa samouprave. To je naprimjer slučaj sa pitanjem finansiranja. Sve to ne utiče na stabilniji i kvalitetniji rad organa upravljanja i samih zavoda za socijalno osiguranje. Na osnovu dosadašnjeg iskustva ja mislim da bi trebalo razmotriti pitanje mogućnosti prenošenja finansiskog poslovanja u cjelini na ustanove socijalnog osiguranja. To samo zato da bi se ova služba poboljšala. Skupštine zavoda socijalnog osiguranja trebalo bi kroz svoju finansisku politiku da zahvataju i rješavaju problematiku zdravstvene službe što samostalnije, to isto važi i za odnose socijalnog osiguranja sa samim poduzećima. Ja mislim da bi odnos samouprave socijalnog osiguranja trebalo ubuduće u odnosu na zdravstvene ustanove rješavati na taj način da sama samouprava ima pravo i mogućnosti da postavlja da kvalitet usluga u zdravstvenim ustanovama bude što bolji; da sarađuju sa organima vlasti, a ne samo da stručne ustanove daju savjete i da određuju sve detalje. Izvjesni organi samouprave često nisu nizašta drugo nego samo da isplaćuju. Po mom mišljenju, to nema veze sa postojećom samoupravom. Dosadašnje lokalne samouprave socijalnog osiguranja u svom radu, prema tome, nisu mogle da dođu do punog izražaja. Zato mislim da naši propisi koji se donose u vezi sa radom zdravstvene službe i uopšte socijalnog osiguranja, ne bi trebalo da idu u detalje i da svaki apotekar kaže da nije u propisu ovo ili ono i da neće ni o čemu da razgovara sa skupštinom socijalnog osiguranja zato što to nije propisano. Ti propisi ne samo da ulaze u detalje prava samouprave, nego, naprimjer, kad je riječ o cijenama lijekova čak određuju organe koji postavljaju cijene, a samoupravama socijalnog osiguranja nije dato pravo da učestvuje kod određivanja cijena pod određenim uslovima. To samoupravu dovodi u podređen položaj, sputava njenu inicijativu. Da nema ovih stvari sigurno je da bi samouprava brže reagirala na one stvari koje praksa izbacuje kao probleme. Izvršnim odborima je dato pravo da vrše razne poslove. Time se sputava i funkcija skupštine. Glavni teret u vršenju prava samouprave dosad su imali izvršni odbori naših zavoda. Zbog toga su izvršni odbori i administracije zavoda u dosta slučajeva imali glavnu funkciju u samoupravljanju. Jasno je da takav rad, glomaznost posla, zatrpava naše izvršne odbore u riješavanju tekućih problema i to onemogućava da se solidno radi. Novim propisima treba postići to da skupštine budu preko svojih ljudi organi socijalnog osiguranja koji bi u većoj mjeri mogli da zahvate postojeću problematiku. Isto tako, potrebno je da se jača uloga osiguranika i samih kolektiva, da se vodi računa o tome da se spriječava veliki broj nesreća na poslu, da se ide na to da se uvodi higijensko-tehnička zaštita rada. Da se uvode individualni dodatni doprinosi za pojedine kolektive koji imaju nenormalni postotak oboljenja. Treba regresirati onim kolektivima ukoliko smanje broj oboljenja i nesreća od određenog normalnog prosijeka. Takvim kolektivima, koji vode borbu da se smanji broj nesreća na poslu, i izvrše određenu štednju, treba da se u izvesnom procentu vrate natrag pare koje su uzete kako bismo ih stimulirali za dalju borbu za smanjenje oboljenja i nesreća na radu. Na temelju takve politike, po mom mišljenju, mogle bi samouprave socijalnog osiguranja da dobiju bolji sadržaj rada. Isto tako, treba videti i pitanje odnosa komune prema trošenju sredstava za socijalno osiguranje. Bitno je da komune rade na tome da se zdravstvena služba osposobi da bude što kvalitetnija i da bude sposobna ne samo da liječi bolesti nego i da spriječava oboljenja. Dosad su se naši narodni odbori angažovali u problemima socijalnog osiguranja samo onda kada je trebalo platiti manjak. Mislim da bi i naše Vijeće proizvođača u tom smislu moglo dati određenu preporuku vijećima proizvo-

đača gradova i kotareva. Trebalo bi da oni na svom terenu razmatraju pitanje naplate doprinosa socijalnog osiguranja i da vrše analizu stanja oboljenja u pojedinim privrednim granama i da predlažu određene mjere za organe vlasti i za kolektive.

Isto tako, smatram da treba u novom sistemu odvojiti fondove za zdravstveno osiguranje, invalidsko osiguranje, penziono osiguranje i dečji dodatak.

Ove fondove trebalo bi odvojiti jedne od drugih, da se zdravstvena služba u punoj mjeri osamostali i da sa fondovima zdravstvene službe rukovode samoupravni organi zavoda za socijalno osiguranje.

Izjavljujem da ću, obzirom na to što sam već rekao: u osnovi cilj ovog zakona je da učini život radnika u našoj domovini što boljim, glasati za ovaj zakonski prijedlog.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (*Nikola Bosanac:* Ja). Ima riječ narodni poslanik Nikola Bosanac.

Nikola Bosanac (*Izborni srez Daruvar, NR Hrvatska):* U članu 9 predviđa se koji sve radnici i službenici imaju pravo na osiguranje, a u stavu drugom kaže se da će Savezno izvršno veće odrediti u svojim propisima koja se zaposlena lica na imanju poljoprivrednih domaćinstava smatraju poljoprivrednim radnicima osiguranih po ovom zakonu. Dosad su po postojećim propisima socijalnog osiguranja članovi zadruga i ekonomija imali 50% osiguranu zdravstvenu zaštitu. Ovim zakonom se ne predviđa uopšte ta zaštita ni za 50%, ni nikako, iako su zadruge voljne da plate doprinos za zdravstvenu zaštitu i da članovi budu osigurani, pa postavljam upravo to pitanje da li je to moguće ovim zakonom. Ovde se kaže da će Savezno izvršno veće doneti propise za lica zaposlena u poljoprivrednim domaćinstvima, a ne pominju se imanja poljoprivrednih zadruga. Ja bih molio obrazloženje da li je to moguće obuhvatiti ovim zakonom ili nije, naime da li članovi ekonomija mogu biti obuhvaćeni zdravstvenom zaštitom. Pod poljoprivrednim radnicima ovde podrazumevam samo radnike koji rade na poljoprivrednim dobrima, a za ostale poljoprivredne radnike će se donetí posebni propisi.

Zatim u glavi III, u članu 16 u tački trećoj, govori se o lečenju u prirodnim lečilištima bez prava na opskrbu, koje je korisno, ali nije neophodno. Mislim da će po ovom stavu biti teško izlečenje nekih bolesti pojedinim ljudima koji mogu da se i ne izleče trenutno, ali da to lečenje može imati svoje dobre posledice, a oni neće moći u celosti da izdrže opskrbu. Mislim da treba ovde da se odredi da će se jednim propisom odrediti procenat koji će radnik snositi prilikom takvog lečenja, koje je korisno, ali nije neophodno.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Riječ ima drug Milivoj Trivunac.

Milivoj Trivunac (*Izborni srez Kikinda, — APV, NR Srbija):* Ja bih hteo da iznesem ovde dva konkretna primera za koja nisam naišao tumačenje ili nisam zapazio u tekstu predloga ovoga zakona. Radi se o dve varijante. Imamo slučaj kod železničkog osoblja, kod pružnih radnika, da radnici koji rade preko 20 godina na specijalnim poslovima i dužnostima dođu u situaciju da im lekarska komisija umanji radnu sposobnost za 30, 50—70% i oni se predlažu za lakše poslove kao takvi. Međutim, na lakšim poslovima oni rade isto tako osmočasovno radno vreme, a ne mogu da dobiju tarifni stav koji su imali pošto rade lakše poslove. Prema dosadašnjim propisima takvi radnici i službenici sa umanjenom sposobnošću dobijali su naknadu od socijalnog osiguranja. Sadašnji železnički tarifni pravilnik predviđa odredbe za one radnike i službenike koji imaju preko 20 godina službe, da im se daje tarifni stav kakav su imali kad su imali stoprocentnu radnu sposobnost. Prema tome, u takvom slučaju dobijaju ukupnu zaradu veću nego što su dobijali kad su radili na odgovornim poslovima. Ili, druga varijanta, da se o tome diskutuje, da oni radnici koji izgube radnu sposobnost za izvestan procenat, ako se odrede u niži tarifni stav prema dužnosti koju vrše, da kad imaju 30 godina službe, i kad treba da idu uskoro u penziju, da oni negoduju i postavljaju pitanje šta će onda biti. Da li da radnici kad im bude smanjena radna sposobnost za izvestan procenat treba da odlaze u penziju prema stavu u kome su zatečeni. Ja nisam naišao u ovome zakonu objašnjenje za ovakve slučajeve.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Želi li još neko da diskutuje? (Ne javlja se niko). Imamo nekoliko postavljenih pitanja. Ko želi da dâ objašnjenje?

Izvestilac **Isidor Brdarić** (*Izborni srez Beograd I, NR Srbija):* Ja želim da dam neka objašnjenja na postavljena pitanja.

Da odgovorim na pitanje narodnog poslanika druga ing Nikolića koji je svoje izlaganje nadovezao na diskusiju narodnog poslanika druga ing Čeha. On je postavio pitanje naknade za 7 dana, odnosno da li ono tupi oštricu za borbu za zdravstveno stanje unutar radnog kolektiva samo za 7 dana, nego misli da bi trebalo i preko 7 dana da preduzeće plaća. Koliko sam ja bar razumeo pitanje.

Plaćanje hranarine do 7 dana umesto plate, ustvari je tekovina koju je Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja rada usvojio. Međutim, u izvanrednim slučajevima kad preduzeće ne sprovodi mere higijensko-tehničke zaštite, odnosno kad ne usvoji sve ono što razni državni organi i socijalno osiguranje zahtevaju za poboljšanje preventive unutar samog kolektiva, onda preduzeće snosi konsekvence na osnovu člana 86. U tome članu precizirano je da privredna organizacija, ukoliko se ustanovi da je

ona kriva za štetu koju osiguranici imaju bilo po pitanju preventivne zaštite, bilo po pitanju slabe higijensko-tehničke zaštite unutar samog kolektiva, privredna organizacija snosi konsekvence na osnovu člana 86, jer je šteta nastupila nedovoljnim staranjem same privredne organizacije. Prema tome, da ne bi snosilo konsekvence preduzeće je dužno i na osnovu zakona da se stara o preventivnoj zaštiti radnika svoga kolektiva.

Drugo pitanje je postavio drug Cazi. Radi se o finansiranju socijalnog osiguranja. Prema našim prvobitnim diskusijama, finansiranje socijalnog osiguranja bilo je obuhvaćeno ovim predlogom. Međutim, sasvim logično, mi smo prihvatili i usvojili amandman Saveznog izvršnog veća da finansiranje socijalnog osiguranja bude sastavni deo Zakona o organizaciji socijalnog osiguranja. Prema toj nameri i prema onome što rešava, finansiranje pripada pre uz organizaciju socijalnog osiguranja, nego uz ovu materiju koja rešava zdravstvenu zaštitu socijalnih osiguranika.

U vezi sa onim pitanjem koje proizlazi iz njegove diskusije a odnosi se na ugovore koje može socijalno osiguranje da sklapa sa zdravstvenim ustanovama, u samom predlogu ovog zakona nije se stalo kategorički na tu poziciju da socijalno osiguranje treba da sklapa ugovore sa zdravstvenim ustanovama, već na stanovište, odnosno tako je i precizirano samim predlogom, da socijalno osiguranje može ali ne mora da sklapa ugovore. Zavisi od konkretne situacije na terenu i na osnovu toga će Zavod za socijalno osiguranje postupiti. Možda se to nešto različito postavlja u odnosu na apoteke, jer mi pored bolničke i vanbolničke službe podrazumevamo tu i apoteke. Međutim, kod apoteka postoje utvrđene cene, koje utvrđuju svojim propisima Savezno izvršno veće i republički organi, tako da sa samom apotekom možda neće biti uvek potrebno da Zavod za socijalno osiguranje sklapa ugovore, jer su tu već unapred utvrđene cene, sa uključenom jednom određenom maržom, da se tako izrazim, koju apoteka ima prava da uračunava u elemente cene koštanja.

Drug Nikola Bosanac je postavio pitanje poljoprivrednih radnika i rekao da u članu 9 on njih ne vidi (poljoprivredne radnike organizovane u zadruge). Radi se o jednom rešenju, mislim člana 107, u kome se govori da dosadašnji propisi koji su na snazi važe i dalje. Pitanje poljoprivrednih radnika uopšte rešiće se posebnim zakonom, a pitanje ovih u zadruzi rešeno je na taj način što se ti dosad važeći propisi priznaju i dalje.

Onda je postavljeno pitanje upućivanja osiguranika u banje kada je ovo korisno a i neophodno. U banje se upućuje osiguranik u tom slučaju ako po nalazu nadležnog lekara javne zdravstvene službe ne može da koristi medikamentozno lečenje, bilo kad je taj način lečenja koristan i neophodan, odnosno kad nema druge mogućnosti da se on leči.

Međutim, postoji jedna klauzula da se može poslati na banjsko lečenje i onaj osiguranik, kod koga to može biti korisno, ali nije baš neophodno. U tom slučaju Zavod za socijalno osiguranje snosi samo materijalne troškove zdravstvene službe u samoj banji, a ostale troškove (mislim, smeštaja) snosi sam bolesnik.

Na kraju je bilo postavljeno pitanje koje se više odnosi na jednu drugu materiju, na materiju invalidske zaštite. Ta materija nije mogla, jasno, biti obrađena ovim zakonom. To je predmet obrade i rešenja jednog drugog zakona koji će biti, možda u jednom skorijem vremenu podnet.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Prekidam ovu sjednicu s tim da je nastavimo u 5 sati posle podne.

(Sednica je prekinuta u 13,00 časova).

(Nastavak u 17,05 časova)

Pretsednik **Ivan Božičević:** Nastavljamo rad.

Narodni poslanik Dimče Jovanovski moli da mu se odobri otsustvo sa sutrašnje sjednice. Da li Dom odobrava ovo otsustvo? (Odobrava). Objavljujem da je traženo otsustvo odobreno.

Nastavljamo pretres Prijedloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika. Da li ko želi riječ? *(Filep Lajoš:* Molim za reč). Ima riječ Filep Lajoš.

Filep Lajoš *(Izborni srez Subotica — AP Vojvodina, NR Srbija):* Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja bih želeo da mi se da objašnjenje na neka nejasna pitanja.

U članu 25 Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika govori se o pozledama koje su nanete na radu i da se u tom slučaju daje stoprocentna naknada. Meni je nejasno da li se tu podrazumeva i vreme provedeno na putu od kuće do radnog mesta i od radnog mesta do kuće, da li će se povrede zadobijene na tom putu priznavati kao ozlede na radu.

Drugo pitanje bi bilo kako će se priznavati oboljenja prouzrokovana nesrećama posle radnog vremena. Naime, nisu retki slučajevi da osiguranici posle radnog vremena rade kod kuće ili odu kod privatnika na rad. Bio je jedan konkretan primer da je zaposlen radnik u jednom preduzeću posle svog radnog vremena otišao kod privatnika i tamo isterao sebi oko zavrtačem. Mene interesuje ko će u tom slučaju snositi troškove, da li socijalno osiguranje i preduzeće gde je stalno zaposlen taj radnik ili privatnik kod koga je radnik zadobio tu povredu. Najpravilnije bi bilo da troškove snosi privatnik kod koga je radnik zadobio povrede radeći posle svog redovnog radnog vremena.

Ima ljudi koji posle radnog vremena svrate u gostionicu i tamo se ozlede. Ko će onda snositi troškove?

Dakle, treba precizirati da li se priznaju i ozlede koje je radnik zadobio idući od kuće do radnog mesta ili od radnog mesta do kuće, a isto tako precizirati da, ako je radnik zadobio povrede radeći posle radnog vremena u drugom preduzeću ili kod nekog privatnika, — troškove snosi to preduzeće ili privatnik kod koga je prouzrokovana ta nesreća.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ko se dalje javlja za riječ? (*Mijo Đurić:* Molim za reč). Ima riječ narodni poslanik Mijo Đurić.

Mijo Đurić *(Izborni srez Zenica grad, NR Bosna i Hercegovina):* U praksi se susrećemo sa ljudima koji pravilno koriste i sa onima koji zloupotrebljavaju zdravstvenu zaštitu. Ja bih diskutovao u tom smislu kao što je moj prethodnik diskutovao, samo određenije, to jest podneo bih amandman.

Radi se o tome da ima ljudi koji rade na svom imanju u pijanom stanju, pa se posle toga potuku, a bilo je slučajeva da se i organizovano napadaju. Takvi ljudi budu ozleđeni i njih socijalno osiguranje ne samo da leči, nego im, štaviše daje i materijalno obezbeđenje. Ja potpuno razumem da može čovek da nastrada bilo na kom poslu koji je izvan njegovog redovnog rada, ali to se ne sme zloupotrebljavati. Ne mogu razumeti da se razni ljudi, koji su prosto kavgadžije, koriste socijalnim osiguranjem zato što su povređeni u nekoj kući kad su bili pijani. Tačno je to da jedan član predviđa da onaj koji se sudskom presudom označi da je kriv, da se može od njega to naknaditi. Međutim, u praksi je to drukčije. Dogodi se da prođe i po godinu dana dok sud ne donese svoju odluku, a posle toga od njega se ne može naplatiti. Iz tih razloga ja bih predložio amandman na član 22. Taj amandman bi bio: da se u prvom stavu tač. 1), koja glasi: »Usled bolesti ili povrede privremeno nesposobnih za rad«, da se iza reči »povrede« doda ovo: »koja je nastala u vezi sa radom«. Prema tome tačka 1) bi glasila: »Usled bolesti ili povrede koja je nastala u vezi sa radom privremeno nesposobnih za rad«. U vezi sa ovom izmenom predlažem da se unese nov četvrti stav, koji bi glasio: »Savezno izvršno veće doneće bliže propise o tome koje će se povrede smatrati povredama u vezi sa radom«. To je moj predlog.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ima riječ drug Norbert Veber.

Norbert Veber *(Izborni srez Zagreb-srez, NR Hrvatska):* Drugovi, ja bih nešto rekao u vezi onoga što su drugovi narodni poslanici Lajoš i Đurić malopre pitali u vezi nesreća odnosno oboljenja na putu do radnog mesta i u vezi amandmana koji je podnesen.

Sličan amandman je podnet i u Saveznom veću i Odbor za socijalno pitanje Saveznog veća pretresao je to pitanje i odbacio. Ja smatram da takav amandman ne možemo prihvatiti. Ne možemo prihvatiti ako gledamo osnovnu koncepciju zakona a o čemu je bilo reči i u ekspozeu druga Markovića koji je dat pre podne na zajedničkoj sednici, jer mi vidimo da se čitav razvoj socijalnog osiguranja usmerava ka nacionalnom osiguranju. To znači da zakon koji se priprema o osiguranju poljoprivrednih proizvođača i raznih drugih i onih građana koji još posle toga ostaju, mi ćemo verovatno i njih u dogledno vreme imati kao osiguranike. Kada stvar tako postavimo onda je nemogućno u čitavu takvu koncepciju uneti jedan takav stav koji bi izuzimao od lečenja izvesne ljude koji se nisu ozledili na samom radnom mestu. To što su drugovi ovde izneli tačno je. Međutim, smatram da to nije pitanje sistema socijalnog odnosno zdravstvenog osiguranja u konkretnom slučaju, nego je to pitanje obeštećenja ustanove socijalnog osiguranja kao takve, to jest, da se spreči da socijalno osiguranje kao ustanova ne snosi u takvim slučajevima troškove nego da treba preneti nastalu štetu na onoga ko je kriv.

U vezi sa tim mi smo u Odboru diskutovali o tome i uglavnom čitav niz članova postoji koji o tome vode računa i koji omogućavaju socijalnom osiguranju da se u takvim slučajevima obešteti. Da ne bih čitao ja ću samo nabrojati te članove: 22, 37, 91, 86, 92 itd. — dakle, čitav niz članova omogućava da te štete, ukoliko stvarno nastanu a koje ne bi trebalo socijalno osiguranje da plati, socijalno osiguranje može regresirati. Predgovornik je rekao da se to ne može uterati. Mi ćemo morati te ljude lečiti. Ako je neko bolestan, ranjen, ne možemo ga ostaviti na milost i nemilost. Onda će to da padne na teret društva. Prema tome, bilo bi to samo komplikovanje postupka. Jasno je rečeno u čl. 86, tu se govori o tim stvarima, a naročito u čl. 92 u kome se govori o tome da ako je bolest, povreda, smrt osiguranika prouzrokovana krivičnim delom da Zavod za socijalno osiguranje može da regresira. I to nam daje mogućnost da Zavod za socijalno osiguranje sudskim putem dođe do svoga prava. Po mom mišljenju, to nije pitanje sistema socijalnog osiguranja nego pitanje obeštećenja Zavoda za socijalno osiguranje i ja bih zato bio protiv takvog amandmana koji bi uneo nejasnoću, koji bi skrenuo čitav predloženi zakon iz njegove osnovne koncepcije kako je postavljena. Samo da kažem to: bilo bi vrlo teško naći granicu između toga gde je namerno a gde nenamerno, odnosno šta se misli da je na radu a šta nije na radu. Recimo član porodice, žena kuva kod kuće i polije se vrućom vodom. Ona se ozledi i mi je lečimo. Kako možemo tu praviti neko razgraničenje šta je radno mesto, a šta nije. Mi smo išli šire od radnog mesta. Pogotovo zato što idemo na koncepciju nacional-

nog osiguranja. Prema tome, ja sam protiv takvog amandmana.

Međutim, drugovi u Saveznom veću i Odboru za socijalnu politiku Saveznog veća diskutovali su i doneli predlog da bi se član 86 još malo jasnije formulisao u vezi sa prijavama. Postoji problem onih radnika koji izvan svoga radnog vremena rade u drugim preduzećima ili kod privatnika a da nisu prijavljeni. Takav jedan radnik može se unesrećiti a onda to ide na teret socijalnog osiguranja iako to nije pravilno, jer se od strane toga privatnika ništa nije uplatilo. Mi to ne možemo sprečiti, ali treba da postoji mogućnost da se Zavod za socijalno osiguranje obešteti od privatnika i zato se predlaže, to je formulacija Odbora — i ja se s njom slažem, pa bih je i ovde predložio. Dakle, da se u članu 86, tač. 4), preformuliše na taj način što bi glasila: »4) kad je šteta nastala usled toga što prijava za osiguranika nije bila podneta, ili je podneta po isteku propisanog roka ili što je prijava podneta sa netačnim podacima«, tako da se socijalno osiguranje može da obešteti u tim slučajevima kad je neki radnik unesrećen kod privatnika, kad kod njega radi posle svoga radnog vremena a da ga privatnik nije prijavio, na taj način privatnik mora da obešteti Zavod za socijalno osiguranje.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Da li još ko želi riječ? (*Ing Božidar Nikolić:* Molim za reč). Ima riječ drug ing Nikolić.

Ing. **Božidar Nikolić** *(Izborni srez Pazin, NR Hrvatska):* Ja sam, drugovi i drugarice, pre podne diskutovao uglavnom o članu 26. U vezi sa pitanjem koje sam postavio dat mi je takođe i odgovor. Međutim, ja sam u svojoj diskusiji naglasio da smatram da nije dovoljan stimulus za preduzeće ako se ostavi ova formulacija u čl. 26 da za povrede i za bolesti preduzeće snosi troškove hranarine do 7 dana. Meni je dat odgovor na to. Ja ne znam, ja sam obrazložio zašto smatram da to nije dovoljno i ostajem i sada pri tome da to nije dovoljno. Ja bih u dopunu svoje prepodnevne diskusije izneo to da je na XV plenumu Saveza sindikata rudara, kada je bilo reči o raznim problemima u vezi sa higijensko-tehničkom zaštitom i drugim zaštitnim merama pri radu, utvrđeno da ima niz problema koje treba rešavati u preduzeću. I ne samo u preduzećima preko pojedinih ljudi nego u celom kolektivu, svi radnici treba da rešavaju te probleme. Zbog toga predlažem da se usvoji ono o čemu sam pre podne govorio, a to je da padnu troškovi hranarine odnosno naknade mesto plate u slučajevima kada se radnik ozledi, na preduzeće u trajanju ne od 7 dana nego za prvih 14 dana. Ja sam čak mišljenja da bi preduzeće trebalo da snosi hranarinu sve dok radnik ne ozdravi. Međutim, ovu formulaciju: »za prvih 14 dana« dali su dole drugovi sa kojima i ja radim i ja je u krajnjem slučaju prihvatam.

Zbog toga predlažem amandman na stav 1 člana 26 Predloga zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Predlažem da se u članu 26, stav prvi, u četvrtom redu briše »i povrede«.

Istovremeno predlažem da se iza prvog stava umetne novi, drugi stav koji bi glasio *(čita):*

Bez obzira na vrstu oboljenja učenika u privredi, osiguranicima čija je nesposobnost za rad prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnim oboljenjem, privredne i druge organizacije kao i poslodavci plaćaju na teret svojih sredstava naknadu umesto plate za prvih 14 dana.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Riječ ima Jaroslav Tureček.

Jaroslav Tureček *(Izborni srez Krapina, NR Hrvatska):* Drugovi, dozvolite mi da kao član Odbora odgovorim drugu Nikoliću na njegov amandman. Naime, takav ili njemu sličan amandman već je bio postavljen u diskusiji u Odboru, i Odbor je taj amandman usvojio. Mislim da je ovo, dapače, zatupljivanje oštrice u odnosu na član 86 u kome se kaže da su »Privredne i druge organizacije, ustanove kao i poslodavci dužni da naknade Zavodu za socijalno osiguranje štetu: 1) kada je bolest, povreda ili smrt osiguranika nastupila usled toga što nisu izvršene propisane ili naređene mere za zaštitu zdravlja i života zaposlenih lica; . . .«. Prema tome, mada bismo propisali da one plaćaju naknadu samo za 14 dana, to bi samo otupilo ovu oštricu, i mislim da taj amandman nije potreban.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Želi li još neko da govori? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za riječ prelazimo na glasanje. Najprije treba da glasamo o amandmanima.

Postoji najprije amandman druga Mija Đurića sa još jednom grupom narodnih poslanika na čl. 22, kojim se predlaže sledeće: da tačka 1), stava prvog člana 22 glasi: »usled bolesti ili povrede, koja je nastala u vezi sa radom, privremeno nesposobni za rad«, kao i da se doda u istom članu novi, četvrti stav, koji bi glasio *(čita):*

Savezno izvršno veće doneće bliže propise o tome koje će se povrede smatrati povredama u vezi sa radom.

Želi li pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća da se izjasni o tom amandmanu?

Pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća **Dobrivoje Radosavljević:** Ne primam taj amandman.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Želi li izvjestilac da se izjasni?

Izvestilac **Isidor Brdarić:** Slažem se sa stavom druga pretstavnika Saveznog izvršnog veća.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Stavljam na glasanje amandman druga Mija Đurića. Ko je

za neka digne ruku? (Nekoliko poslanika diže ruku). Ko je *protiv?* (Velika većina diže ruku). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Niko). Konstatujem da je amandman druga Đurića odbačen većinom glasova.

Postoji sada amandman druga ing Božidara Nikolića na član 26, stav prvi, koji je on maločas podneo, a koji glasi *(čita):*

Da se u stavu 1, u četvrtom redu, brišu reči »i povrede«;

kao i da se iza stava prvog doda novi stav koji bi glasio *(čita):*

Bez obzira na vrstu oboljenja učenika u privredi, osiguranicima čija je nesposobnost za rad prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnim oboljenjem, privredne i druge organizacije kao i poslodavci plaćaju na teret svojih sredstava naknadu umesto plate za prvih 14 dana.

Želi li pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća da se izjasni?

Pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća **Dobrivoje Radosavljević:** Ne primam taj amandman.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Želi li izvjestilac Odbora da se izjasni?

Izvestilac **Isidor Brdarić:** Ne primam amandman.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća i izvjestilac Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja ne primaju amandman. Prelazimo na glasanje. Ko je *za* neka digne ruku? (Jedan diže ruku). Ko je *protiv?* (Svi ostali dižu ruku). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Konstatujem da je amandman druga ing Nikolića odbačen sa jednim glasom *za.*

Postoji, dalje, amandman na član 86 tačka 4. Tu se radi o prijedlogu koji je podnio drug Veber: da se tačka 4 izmijeni tako da ona glasi *(čita):*

4) Kad je šteta nastala usled toga što prijava za osiguranika nije bila podneta ili je podneta po isteku propisanog roka, ili što je prijava podneta sa netačnim podacima;

Da li se pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća slaže sa ovom izmjenom?

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća **Dobrivoje Radosavljević:** Slažem se.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Pošto se pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća slaže sa tom izmjenom ona postaje sastavni dio teksta i o amandmanu se posebno ne glasa.

Prelazimo na glasanje o Prijedlogu zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u cjelini. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi, sem jednog, dižu ruku). Da li je ko *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Jedan diže ruku). Oglašavam da je Prijedlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika u ovom Vijeću primljen sa jednim uzdržanim glasom.

Slijedeće dvije tačke dnevnog reda bile bi: Pretres Prijedloga odluke o izmjeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu i Pretres Prijedloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu. Međutim, o ovoj drugoj tački, prema dogovoru sa Pretsjednikom Saveznog vijeća i pretstavnikom Saveznog izvršnog vijeća treba da se podnese ekspoze na zajedničkoj sjednici. Zbog toga molim da pređemo na četvrtu i petu tačku dnevnog reda, to jest, da izmjenimo utvrđeni dnevni red. Da li se Vijeće slaže sa tim? (Slaže).

Otvaram pretres o izveštaju Odbora za privredne organizacije. Molim izvestioca Odbora da podnese izvještaj.

Izvestilac Odbora za privredne organizacije **Josip Bosnar** *(Izborni srez Beograd, NR Srbija) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za privredne organizacije
Br. 117
23-XI-1954 god.
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Odbor za privredne organizacije Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, na svojim sednicama od 23 oktobra i 23 novembra 1954 godine razmatrao je pravila stručnih udruženja i to: preduzeća za geološko-istražne i konsolidacione radove FNRJ, Stručnog udruženja morskog ribarstva Jugoslavije, Udruženja montažnih preduzeća Jugoslavije i Udruženja preduzeća staklarske industrije FNRJ.

Pretresajući navedena pravila, Odbor je stavio izvesne primedbe koje su pomenuta udruženja usvojila, te prema tome ona su u skladu sa postojećim zakonskim propisima, u duhu našeg političkog i privrednog sistema, zbog čega predlažemo Veću proizvođača da ih odobri.

Za izvestioca Odbora izabran je narodni poslanik Josip Bosnar.

Sekretar
Rade Vučković, s. r.

Potpretsednik
Josip Bosnar, s. r.

Članovi:
Živorad Ćosić, s. r., ing **Drago Čeh,** s. r., **Mijo Đurić,** s. r., **Ivan Grešak,** s. r., **Ivan Lončar,** s. r., ing **Pavle Šumanovac,** s. r., **Ramo Smajić,** s. r., **Jagoš Subotić,** s. r.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ko želi riječ? (Ne javlja se niko). Stavljam izvještaj Odbora za privredne organizacije Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine na glasanje. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Prema tome, izvještaj Odbora za privredne organizacije primljen je jednoglasno, a time su i pravila navedenih udruženja potvrđena.

Prelazimo na slijedeću tačku dnevnog reda: Pretres izvještaja Odbora za pretstavke i žalbe. Molim izvestioca Odbora da pročita izvještaj.

Izvjestilac Odbora za pretstavke i žalbe **Paula Humek** *(Izborni srez Zagreb VI, NR Hrvatska) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 37
16-XI-1954 godine
Beograd

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRETSTAVKE I ŽALBE VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O RADU ODBORA U VREMENU OD 14. V. DO 15. IX. 1954 GODINE

Na osnovu člana 188 stav 3 Poslovnika Veća proizvođača Savezne narodne skupštine Odbor za pretstavke i žalbe podnosi Domu izveštaj o radu Odbora u vremenu od 14. V. do 15. IX. 1954 godine.

Odbor za pretstavke i žalbe primio je do 15. IX. o. g. ukupno 167 pretstavki i žalbi (u daljem tekstu: pretstavke) od čega je u toku izveštajnog perioda primljeno 73 pretstavke, i to:

a) po pitanju otkazivanja radnog odnosa — — 5
b) po pitanju penzija, lečenja i dečjih dodataka — — — — — — — — — — — — — — — — — 21
v) po pitanju pronalaženja zaposlenja i premeštaja — — — — — — — — — — — — — 15
g) po pitanju plata i nagrada i materijalnog obezbeđenja — — — — — — — — — — — 14
d) po pitanju rada privrednih organizacija — 8
đ) podnetih predloga za donošenje novih ili za izmenu važećih propisa — — — — — — — 7
e) po raznim pitanjima (pomoć, smeštaj dece u dom, traženja objašnjenja zakonskih propisa itd.) — — — — — — — — — — — — — 3

Od ukupno primljenih pretstavki do 15. IX. o. g. njihov broj po narodnim republikama je sledeći:

NR Srbija — — — — — — — — — — — — — —	104
Uža Srbija — — — — — — — — —	32
AP Vojvodina — — — — — — — —	18
AKMO — — — — — — — — — —	2
Grad Beograd — — — — — — — —	52
NR Hrvatska — — — — — — — —	28
NR Slovenija — — — — — — — —	11
NR Bosna i Hercegovina — — — —	14
NR Makedonija — — — — — — —	7
NR Crna Gora — — — — — — — —	3

Karakteristično je da je najveći broj pretstavki upućen od strane građana sa teritorije grada Beograda.

U toku izveštajnog perioda Odbor je održao pet sednica, na kojima je rešio 74 pretstavke odnosno doneo zaključke;

a) da 32 pretstavke spadaju u nadležnost drugih organa;

b) da je po predmetima iz 22 pretstavke u toku upravni, upravno-sudski ili sudski postupak;

v) da su 8 pretstavki prilikom vođenja prethodnog postupka od strane Odbora pozitivno rešene kod organa uprave ili sudova;

g) da su zahtevi iz 10 pretstavki očigledno neosnovani ili su u suprotnosti sa osnovnim principima našeg pravnog i društvenog uređenja; i

d) da kod 2 pretstavke ne postoje povrede važećih zakonskih propisa niti pak da postoje posebne okolnosti zbog kojih bi Dom trebalo iste da razmatra odnosno posebne okolnosti zbog kjih bi zahtev podnosilaca trebalo usvojiti izuzetno od važećih zakonskih propisa.

Pretstavke nisu mogle biti iznesene na sednicu Odbora po redu njihovog prijema, već su iznesene po okončanom prethodnom postupku, koji Odbor vodi po svakoj pretstavci. Ovo iz razloga što je za pojedine pretstavke potrebno duže ispitivanje i prikupljanje materijala od strane Odbora i nadležnih organa, i što u pojedinim slučajevima nadležni organi ne dostavljaju Odboru izveštaj blagovremeno, tako da se podnošenje izveštaja moralo požurivati po dva pa čak i više puta. Kao primer neurednog dostavljanja izveštaja možemo navesti Sekretarijat za poslove privrede AP Vojvodine, koji na traženje Odbora po predmetu SNS (PŽ) 215/50 od 26. IV. o. g nije dostavio potreban izveštaj ni posle dve požurnice zbog čega je Pretsednik Odbora morao da sa takvim radom Sekretarijata pismenim putem upozna Pretsednika Izvršnog veća Narodne skupštine AP Vojvodine, posle čega je traženi izveštaj primljen. Iz sličnih razloga kod Odbora se nalaze u radu 5 pretstavki primljenih pre 15. V. o. g., dok je ukupni broj pretstavki koje se nalaze u radu Odbora 34.

Odbor je prilikom pretresa pojedinih pretstavki formirao pododbore, čiji su članovi morali izlaziti na lice mesta, radi ustanovljavanja činjeničnog stanja. Tako je bio slučaj po pretstavci SNS (PŽ) 192/30 Industrije svilenih tkanina »Stevan Dukić — Zemun.

Na osnovu ovlašćenja dobijenog od Odbora, po kome pretsednik ili sekretar može pojedine pretstavke upućivati nadležnim organima, pretsednik i sekretar su u prethodnom postupku odnosno pre sednice Odbora uputili nadležnim organima 19 pretstavki, od kojih 10 pretstavki po pitanju zaposlenja, 3 po pitanju dečjeg dodatka i 6 po raznim drugim pitanjima. O ovim pretstavkama je podnet izveštaj Odboru koji je svaki pojedini slučaj razmotrio i saglasio se sa odlukom.

Pretstavke za koje je Odbor ustanovio da ne mogu biti predmet rešavanja Doma i Odbora, jer spadaju u nadležnost drugih organa, bilo da se podnosilac nije obraćao nadležnom organu, bilo da je upravni, upravno-sudski ili sudski postupak u toku, odnose se uglavnom na pitanje pronalaženja zaposlenja, priznanje prava na penziju, otkazivanje radnog odnosa i druga razna pitanja.

Pretstavke podnete po pitanju zaposlenja Odbor je uglavnom dostavljao sreskim biroima za posredovanje rada, a izuzetno republičkom birou (ako je podnosilac tražio zaposlenje ma gde na teritoriji narodne republike, a u njegovom mestu prebivanja nema mogućnosti za dobijanje zaposlenja).

Pretstavke u vezi sa otkazima dostavljene su sreskim inspekcijama rada, a izuzetno republičkim inspektorima i to samo u slučaju ako je sreska inspekcija rada predmet već razmatrala ili ako je predmet u radu kod republičke inspekcije. Po ostalim predmetima pretstavka je uvek dostavljana organu koji je nadležan da vodi postupak ili kod koga je postupak u toku.

Kod pretstvki koje su prilikom vođenja prethodnog postupka pozitivno okončane treba navesti da se tu radi o odlukama nadležnih organa koji su na traženje da se Odboru daju potrebna objašnjenja, predmete ponovo uzimali u rad i pozitivno ih rešavali. Takvih slučajeva je bilo kod podnosilaca koji su se žalili:

da im od strane zavoda za socijalno osiguranje nisu priznate stručne kvalifikacije (Borković Đura iz Beočina, SNS (PŽ) 717/110 — priznata mu srednja stručna sprema; Milivojević Milutin iz Beograda, SNS (PŽ) 203/32 — priznato mu svojstvo kvalifikovanog radnika);

da nisu dobili odgovarajuće zvanje u radnom odnosu (Mijović Slavoljub, islednik železničke stanice Kruševac, SNS (PŽ) 462/84 — unapređen je u zvanje višeg tehničara);

da im nije priznato pravo na materijalno obezbeđenje (Radosavljević Natalija iz Beograda, SNS (PŽ) 441/57 — priznato joj pravo na materijalno obezbeđenja sa dečjim dodatkom od 5. XII. 1952 godine) itd.

Kod pretstavki kod kojih je Odbor ustanovio da su zahtevi podnosilaca očigledno neosnovani ili da su

u suprotnosti sa ostalim principima našeg pravnog i društvenog uređenja, odlučio je da pretstavka ne može biti predmet rešavanja Doma i da Domu po takvoj pretstavci ne treba davati posebno obrazloženje i podnosioca odmah obavestio da je predmetno rešenje (odluka nadležnog organa) u saglasnosti sa važećim zakonskim propisima odnosno da Odbor nije našao da su rešenjima povređeni važeći zakonski propisi. Naveli bismo nekoliko primera iz kojih bi se videli zahtevi građana po kojima je Odbor zauzeo gornji stav:

1) SNS (PŽ) 870/139 KLAUZA MIRKO iz Zemuna, žali se da je odbijen od prava na prijem dečjeg dodatka, a bio je osuđen na kaznu zatvora, u kome je bio 6 meseci, te nema neprekidan radni staž od godinu dana odnosno od 20 meseci za poslednje 2 godine.

2) SNS (PŽ) 842/133 FIŠER NIKOLA iz Subotice, žali se na otkaz koji mu je dat od strane Gradskog transportnog preduzeća a ustanovljeno je da je opominjan, kažnjavan, da je utajio izvesnu sumu novca itd.

3) SNS (PŽ) 658/104 MILEVA BABIĆ-TUMARA iz Zemuna, traži da joj se prizna pravo na IX penziski razred koji bi imala da je penzionisana pre 1. IV. 1952 godine. Imenovanoj je radni odnos prestao posle 1. IV. 1952 godine pošto pre toga nije ispunjavala uslove za penziju, a u X platnom razredu nije provela 2 godine da bi mogla dobiti X penziski razred.

4) SNS (PŽ) 585/83 MLADENOVIĆ GVOZDEN iz Valjeva traži da mu se prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida, a ne da mu se određuje invalidska penzija po Zakonu o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, jer je kao radnik onesposobljen na radu u vojnom preduzeću.

5) SNS (PŽ) 616/96 NOVAKOVIĆ DRAGUTIN iz Novih Karlovaca, traži da mu se u radni staž za penziju prizna vreme za koje se kao vlasnik trgovinske radnje bavio samostalnom privrednom delatnošću.

6) SNS (PŽ) 894/145 PREDUZEĆE ZA OBRADU DUVANA U PRILEPU, žali se na presudu Saveznog vrhovnog suda, jer po istoj mora jednom svom proizvođaču da plati parnične troškove i 2% kamate, za novac koje mu predužeće nije isplatilo već ga je stavilo u depozit i to bez presude ili rešenja nadležnog suda.

Po pojedinim pretstavkama čije rešavanje spada u nadležnost drugih organa Odbor je po razmatranju predmeta iste ustupio nadležnim organima sa svojim mišljenjem.

Tako je pretstavka kojom se traži izmena propisa o penzionom osiguranju upućena Odboru za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća sa mišljenjem da bi trebalo doneti dopunu Uredbe o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina koja bi načelno rešila problem nejednakog tretiranja lica penzionisanih, sa istim kvalifikacijama, pre i posle 1. X. 1947 godine.

Pretstavka u kojoj podnosilac navodi da mu se kao brodskom kuvaru osporava dalje ukrcanje, jer Pravilnik o osposobljavanju osoblja trgovačke mornarice FNRJ propisuje da se kao kuvar ne može ukrcati na brod lice koje nema 2 godine plovidbenog staža, upućena je Saveznom izvršnom veću sa mišljenjem da navedene odredbe Pravilnika ne odgovaraju sadanjim uslovima u našoj zemlji.

Pretstavka u kojoj podnosilac navodi da je kao brodarac proveo u egzekutivnoj službi preko 20 godina, da se sada usled profesionalnog oboljenja čula vida nalazi na dužnosti čuvara i da će kao takav otići u penziju sa manjim penziskim razredom, dostavljena je Saveznom izvršnom veću sa mišljenjem da bi to pitanje trebalo razmotriti i načelno rešiti.

U pojedinim slučajevima, po konačnom donetom zaključku od strane Odbora, dobijen je izveštaj od organa kome je pretstavka dostavljena na rešavanje ili se pak građani posle dobijenog obaveštenja ponovo obraćaju Odboru sa istim zahtevom iznoseći nove činjenice itd. Takvi predmeti su ponovo razmatrani na sednici Odbora tako da je Odbor sa svakim izveštajem i podneskom u potpunosti upoznat.

Po pretstavkama kod kojih je Odbor doneo zaključak da ne postoje povrede važećih zakonskih propisa niti da postoje posebne okolnosti zbog kojih bi Dom trebalo iste da razmatra odnosno posebne okolnosti zbog kojih bi zahtev podnosilaca trebalo usvojiti izuzetno od važećih zakonskih propisa, dajemo sledeće obrazloženje:

1) SNS (PŽ) 393/46

Odbor za privredu Saveznog izvršnog veća rešenjem br. 9970 od 3. VIII. 1953 godine odlučio je da se iz ostvarenog viška dohotka Glavne direkcije Jugoslovenskih železnica u 1952 godini izdvoji iznos od dinara 462,620.000.— za isplatu godišnje nagrade radnicima i službenicima eksploatacije železnica.

Radionica železničkih vozila »Boris Kidrič« — Maribor, žali se na navedeno rešenje Odbora za privredu i traži:

Da se i njenim radnicima i službenicima, a ne samo radnicima i službenicima u eksploataciji železnica, isplati odgovarajući deo na ime nagrade;

da Generalna direkcija Jugoslovenskih železnica isplati kolektivu odgovarajući deo za investicije u proporciji iz prednjeg stava;

da se iznosi iz prednjih stavova smatraju za fond plata preduzeća kojim radnički savet može slobodno raspolagati u smislu Uredbe o porezu na fond plata (»Službeni list FNRJ«, br. 17/53).

U prethodnom postupku Odbor je ustanovio da je Odbor za privredu Saveznog izvršnog veća odbio zahtev radionice navodeći: da odnos između preduzeća i Glavne direkcije Jugoslovenskih železnica i način plaćanja za izvršene radove nije imao uticaja na ostvarenje dohotka eksploatacije železnica jer su plaćanja za izvršene radove vršena isključivo iz amortizacionog fonda Jugoslovenskih železnica, a u bruto produktu Jugoslovenskih železnica odvajanja za amortizacioni fond utvrđena su planom u fiksnim mesečnim iznosima nezavisno od faktura preduzeća; da je preduzeće bilo samostalno još od 1948 godine (na osnovu rešenja MS br. 17966 od 21. X. 1947 godine preduzeće je upisano u registar železničkih gazdinstava i preduzeća) i kao takvo je svake godine posebno donosilo svoje završne račune — bilanse po kojima je samostalno (mimo eksploatacije železnica) odlučivalo i o pitanju nagrađivanja radnika i službenika saglasno važećim propisima (ranije preko samostalnih fondova rukovodstva a u 1952 godini preko ostvarenog viška fonda plata).

Radi razmatranja ovog predmeta Odbor je po istom tražio mišljenje Glavne direkcije Jugoslovenskih železnica, Saveznog izvršnog veća i Centralnog odbora sindikata železničkih radnika i službenika. Glavna direkcije Jugoslovenskih železnica smatra da je zahtev preduzeća neosnovan navodeći da su železničke radionice od početka 1952 godine poslovale kao privredna preduzeća sa tarifnim pravilnicima, mada su formalno izdvojene iz sastava Jugoslovenskih železnica rešenjem br. 2427 od 11. VII. 1952 godine (radionica »Boris Kidrič« navodi da je formalni prelaz preduzeća u nadležnost Gradskog narodnog odbora — Maribor izvršen 1. VIII. 1952 godine, a da je stvarni prelaz izvršen 31. VIII. 1952 godine) da je komisija Saveta za saobraćaj i veze Vlade FNRJ odobravala samostalne planove radionica koje su donosili njihovi radnički savet i da su radionice bila preduzeća namenskog karaktera odnosno da su po podmirenju obaveza prema Jugoslovenskim železnicama sa preostalim kapacitetom slobodno raspolagali.

Savezno izvršno veće takođe smatra da je zahtev radionice neosnovan i navodi, pored ostalog što je gore navedeno, da je radionica u 1952 godini svojim radnicima i službenicima podelila iznad prosečnih plata još jednu platu (104% jednomesečne plate) dok je u eksploataciji železnica isplaćeno svega 62% jed-

nomesečne plate i da je ostvareni prosek plata radionice u 1952 godini iznosio 8.477 dinara a u eksploataciji železnica 7.124 dinara.

Centralni odbor sindikata železničkih radnika i službenika stoji na stanovištu da je zahtev radionice opravdan iz razloga što su radionice iz sastava Jugoslovenskih železnica stvarno bile izdvojene tek. 1. VIII. 1952 godine što je Glavna direkcija Jugoslovenskih železnica određivala cene opravki odnosno za izvršene radove plaćala samo stvarne troškove i što zbog takvog stanja radionice nisu bile u mogućnosti da ostvare dobit a sve ostvarene uštede da su išle u korist amortizacionog fonda Jugoslovenskih železnica.

Pored gornjeg treba navesti da stav 2 člana 1 Uredbe o zvanjima i platama železničkog osoblja po kojoj su u 1952 godini bile regulisane prinadležnosti železničkog osoblja u upravnim i izvršnim jedinicama Jugoslovenskih železnica, propisuje da se plate radnika i službenika železničkih preduzeća određuju po propisima Uredbe o raspodeli fonda plata i o zaradama radnika i službenika privrednih preduzeća a ne po Uredbi o zvanjima i platama železničkog osoblja na osnovu koje je (stav 1 član 9) Odbor za privredu Saveznog izvršnog veća i doneo rešenje o isplati nagrada radnicima i službenicima u eksploataciji železnica.

2) SNS (PŽ) 456/60

HORVAT IVAN iz Bedekovčine Donje k. br. 39, žali se na rešenje Zavoda za socijalno osiguranje NR Hrvatske kojim mu je penzija određena kao službeniku po XV penziskom razredu i traži da mu se penzija odredi kao kvalifikovanom radniku jer je radio kao ložač, rukovalac parnih kotlova, lokomobilnih strojeva i električnog postrojenja u Lepoglavi.

Odbor je razmatrajući primljene spise ustanovio da je imenovani kao kvalifikovani radnik radio od 1903 do 1907 godine (po 7 meseci godišnje) i od 1. V. 1907 do 3. II. 1911 što iznosi 6 godina i 242 dana i da je penzionisan 23. IV. 1936 godine kao zatvorski čuvar — zvaničnik I grupe, te mu je rešenjem Ministarstva unutrašnjih poslova NR Harvatske br. 5984 od 5. VII. 1946 godine priznato za penziju, na osnovu Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika, do 23. IV. 1936 — 28 godina, 11 meseci i 22 dana i određena penzija u iznosu od 2.175.— dinara. Imenovanom je na osnovu Uredbe o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina, penzija prevedena kao državnom službeniku sa 33 godine i 314 dana (podneo je nove dokaze o radnom stažu od 1901 do 1907 godine) i određena u 94%-tnom iznosu od XV penziskog razreda (6.400 dinara) što iznosi 6.020 dinara. Ne postoji mogućnost da se Horvat Ivan razvrsta po članu 9 navedene uredbe, jer se po tom članu razvrstavaju osiguranici koji nisu stekli pravo na penziju po citiranom zakonu niti se na njega može primeniti član 52 uredbe jer mu je radni odnos prestao pre 1. X. 1947 godine.

Odbor je podnosioce pretstavki u ovim slučajevima, osim onih za koje je u ovom izveštaju dato posebno obrazloženje, pismeno obaveštavao o donetom zaključku.

Za izvesticoa Odbor je odredio narodnog poslanika Paulu Humek.

Sekretar
Momir Bošković, s. r.

Pretsednik
Savo Medan, s. r.

Članovi:
Paula Humek, s. r., **Antun Iskra**, s. r., **Dimče Jovanovski**, s. r., **Milojko Maksimović**, s. r. **Marica Zorko**, s. r.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Čuli smo izveštaj. Želi li ko riječ o ovom izveštaju? (*Antun Frntić:* Molim za riječ). Ima riječ drug Frntić.

Antun Frntić *(Izborni srez Zagreb V, NR Hrvatska):* Drugovi i drugarice, ja sam slušao drugaricu koja je bila izvjestilac o ovim stvarima. Tada sam se sjetio na stvari koje su prošle, i sreća što su prošle, a to je o pitanju kad je željeznica delila onaj takozvani višak. Postavite se u situaciju kad smo svi zajednički radili da ovaj naš željeznički saobraćaj što prije osposobimo da bi on stvarno dao ono što je mogao dati. Postavlja se pitanje da li je pravilno da oni koji su stvarno radili i zajednički doprinašali poboljšanju našeg željezničkog saobraćaja, kad je trebalo da se dijeli novac da su onda željezničke radionice otpale.

Ja opet to hoću. Sreća je što smo otpali, ali to nije tako kao što se tu navelo. Slažem se sa izvještajem sindikata, jer željezničke radionice su otpale 1. VIII., a dotle su zajednički radili i planovi su dobijani od Generalne direkcije željeznica. U našoj zajednici ima sedam poduzeća koja su postavljala neka pitanja, i to je bilo apsolutno pravilno i na mjestu. Kada bismo mi sada postavljali opet pitanje na terenu da li mi imamo pravo ili ne na radionicu, mislim da bismo mi doživeli ono isto što smo doživeli i onda kada se to pitanje postavljalo. Da li je odluka pravilna ili nije? Ljudi su zaboravili ono što je bilo i kada bismo mi opet postavljali to pitanje, tu bi opet nastao neki razdor na terenu, a to apsolutno nije poželjno. Htio bih reći da ako bismo pitali onoga koji je pogrešio i ako bismo tražili da prizna svoju grešku, to je malo teško, a tu je u pitanju Direkcija, a ona neće priznati grešku, neće priznati da je zaboravila suradnice koje su mnogo doprinele našem željezničkom saobraćaju. Ja se slažem s tim da ovo ostane ovako kako je zaključeno — mislim da je to bolje, nego da opet čeprkamo po terenu, po stvarima koje su otišle u zaborav. Ljudi su to već pregoreli, oni su opet sve dali i dato je možda još više nego pre kada su bili u sastavu JDŽ.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Da li želi još neko riječ? (Niko se ne javlja za reč). Pošto se niko ne javlja, a nema nikakvog prijedloga za preporuku ili za rezoluciju, to predlažem da se, po čl. 190 Poslovnika, pretres zaključi s prostim prelazom na dnevni red. Da li se prihvata ovaj prijedlog? (*Uzvici:* Prihvata!)

Vi ste dobili prijedlog grupe narodnih poslanika o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine. Uz taj prijedlog je priloženo i pismo Pretsjednika Savezne narodne skupštine u kome obavještava da smatra da ovo može da dođe na red na rješavanje u Domu samo pošto Savezno vijeće bude donijelo odluku o Prijedlogu zakona o Javnom tužioštvu. Obaviješten sam od Pretsjednika Saveznog vijeća da su u Saveznom vijeću prihvatili Prijedlog zakona o javnom tužioštvu i, prema tome, nameće se potreba da se raspravlja o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine.

Prema Poslovniku, o promjeni Ustava najprije se riješava da li je uopšte opravdano pristupiti rješavanju o promjeni Ustava. Pitam Dom da li se saglašava da se pristupi riješavanju o promjeni Ustava? Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Molim Zakonodavni odbor da se povuče na sjednicu i da pretrese ovaj prijedlog grupe poslanika o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine.

Određujem odmor.

(Posle odmora)

Pretsednik **Ivan Božičević:** Da nastavimo rad.

Molim zapisničara druga Šturma da pročita tekst prijedloga narodnih poslanika.

Zapisničar **Anton Šturm** *(čita):*

SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI

Beograd

Narodni poslanici, članovi Odbora za organizaciju vlasti i upravu i zakonodavnih odbora oba veća, prilikom pretresa Predloga zakona o javnom tužiоštvu utvrdili su da su načela ovog zakona u suprotnosti sa ustavnim propisima Glave XIV Ustava.

Međutim, pošto Predlog zakona o javnom tužiоštvu odgovara opštim principima i razvitku našeg pravnog sistema, a odredbe Glave XIV Ustava već su zastarele, to treba staviti ovu glavu van snage, i to pre donošenja Zakona o javnom tužiоštvu.

Zbog toga podnosi potpisana grupa narodnih poslanika, u smislu člana 23 stav 1 Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti Saveznoj narodnoj skupštini predlog za promenu Ustava od 31 januara 1946 godine s tim da se donese Zakon o stavljanju van snage Glave XIV Ustava i koji bi glasio:

P R E D L O G

ZAKONA O STAVLJANJU VAN SNAGE GLAVE XIV USTAVA OD 1946 GODINE

Član 1

Danom stupanja na snagu Zakona o javnom tužiоštvu prestaju važiti odredbe Glave XIV — Javno tužiоštvo — Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 31 januara 1946 godine.

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu danom njegovog proglašenja na zajedničkoj sednici oba doma Savezne narodne skupštine.

S. F. — S. N.

17 novembra 1954 godine
Beograd

Narodni poslanici:

Dr **Maks Šnuderl** s. r., dr **Hinko Krizman** s. r., **Savo Brković** s. r., dr **Ivo Sunarić** s. r., **Živan Dimitrijević** s. r., **Dragutin Saili** s. r., **Zehra Muidović** s. r., **Drago Gizdić** s. r., **Metodi Mitevski** s. r., dr **Zaim Šarac** s. r., **Ilija Došen** s. r., dr **Jerko Radmilović** s. r., **Petar Relić** s. r., **Bogomir Brajković** s. r., **Gojko Garčević** s. r., **Antun Biber** s. r., **Stjepan Ivić** s. r., **Elisie Popovski** s. r., **Ninko Petrović** s. r., **Spasoje Đaković** s. r., **Ivan Kreft** s. r., **Radoš Lepenec** s. r., **Tomo Nikšić** s. r. i **Ivan Kreft** s. r.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Molim izvjestioca Zakonodavnog odbora da podnese izvještaj.

Izvestilac Zakonodavnog odbora **Nikola Šegota** *(Izborni srez Osijek grad, NR Hrvatska) (čita):*

VIJEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor, na svojoj sjednici od 24 novembra 1954 godine, pretresao je Prijedlog zakona o stavljanju Glave XIV Ustava iz 1946 godine van snage koji mu je dostavljen od strane Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Odbor je jednoglasno usvojio Prijedlog zakona bez ikakvih izmjena i moli Vijeće da ga izvoli usvojiti.

Za izvjestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Nikolu Šegotu.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Ko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja, prelazimo na glasanje. Prvo ćemo glasati član po član, a onda u cjelini.

Ko je *za* član 1, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Ko je *za* član 2? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Niko). Da li se ko uzdržao? (Nije).

Sada prelazimo na glasanje u cjelini. Molim zapisničara da izvrši prozivku narodnih poslanika zbog glasanja.

Zapisničar **Anton Šturm** vrši prozivku.

Pretsednik **Ivan Božičević:** Molim da se još jedanput prozovu poslanici koji se prilikom prve prozivke nisu odazvali.

Zapisničar **Anton Šturm** ponovo vrši prozivku.

(Posle glasanja)

Pretsednik **Ivan Božičević:** Da li ko od narodnih poslanika nije prozvan? (Niko se ne javlja).

Objavljujem da je za Prijedlog zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava od 1946 godine glasalo 178 članova ovog Doma. Da bi Prijedlog bio izglasan potrebno je da za njega glasa najmanje 3/5 članova ovog Doma, to jest, 122. Prema tome, oglašavam da je Prijedlog u ovom Domu prihvaćen.

Time bi dnevni red današnje sjednice bio iscrpen.

Sutra, u 9 časova, održaće se zajednička sjednica oba doma na kojoj će pretstavnik Saveznog izvršnog vijeća podnijeti ekspoze o Prijedlogu odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu i o Prijedlogu odluke o izmjenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Naredna sjednica našeg Doma održaće se poslije zajedničke sjednice, nakon kraćeg odmora i biće objavljena zvonom.

(Sednica je zaključena u 18,42 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

18-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 24 НОВЕМБРА 1954

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда

Саопштења

Дневни ред:

1) Претрес Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника;
2) Претрес Предлога закона о јавном тужиоштву;
3) Претрес Предлога закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава ФНРЈ од 1946 године.

Говорници: Влада Зечевић, Ђуро Салај, др Јоже Потрч, Тодор Вујасиновић, Илија Матерић (3 пута), Станка Веселинов (3 пута), др Јерко Радмиловић (2 пута), Едвард Кардељ (2 пута), Мома Марковић, Радивој Давидовић (2 пута), Моша Пијаде, Хасан Бурић, Душан Богданов, Нинко Петровић, др Макс Шнудерл, Живко Бернот.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
ВЛАДА ЗЕЧЕВИЋ

ЗАПИСНИЧАР:
ЖИВКО БЕРНОТ

Почетак рада у 11,55 часова

Претседник **Влада Зечевић** *(Изборни срез јадрански, НР Србија)*: Отварам осамнаесту седницу Савезног већа Народне скупштине.

Записник данашње седнице водиће записничар народни посланик Живко Бернот.

Молим записничара да прочита записник XVII седнице.

Записничар **Живко Бернот** *(Изборни срез Кршко, НР Словенија)* чита записник седнице од 23 новембра 1954 године.

Претседник **Влада Зечевић:** Има ли примедаба на прочитани записник? (Нема). Пошто се нико не јавља, пошто примедаба нема, записник се оверава.

Молим да чујете саопштења.

Тражили су отсуства народни посланици: Тодо Куртовић и Мухидин Бегић, због службене спречености, Душан Девечић, због војне вежбе, и Иван Крајачић, због службене спречености.

Да ли Дом одобрава тражена отсуства? (Одобрава).

Примио сам од Одбора за социјалну политику и народно здравље и Законодавног одбора исправке на текст Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника, које су већ подељене народним посланицима.

Од Одбора за народну привреду примио сам: Извештај уз Предлог одлука о изменама и допунама у Савезном друштвеном плану за 1954 годину и извештај уз Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Даље, од Одбора за народну привреду достављен нам је Нацрт закона о вину, који је израђен од стране комисије стручњака и народних посланика Одбора за народну привреду. Овај нацрт, пошто је израђен у Одбору нашег Дома, а за његово доношење надлежан је и други Дом, то јест Веће произвођача, доставио сам Претседнику Већа произвођача ради упућивања надлежном одбору за његово претресање.

Овај нацрт закона биће подељен и члановима овог Дома.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: претрес Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника.

На заједничкој седници чули сте извештаје одбора и експозе претставника Савезног извршног већа друга Моме Марковића.

Приступамо претресу.

Дајем реч народном посланику Ђури Салају.

Ђуро Салај *(Изборни срез Славонски Брод, НР Хрватска)*: Другови и другарице на-

родни посланици, Предлог закона о здравственом осигурању радника и службеника, о коме данас расправљамо, већ од првих дана рада на његовој припреми, био је предмет веома живе и активне дискусије у редовима радничке класе. Томе је у највећој мери допринео и начин на који су скупштински одбори за питања социјалног осигурања приступили проучавању ових проблема — организовањем претходних ширих дискусија и анкета међу осигураницима, самоуправним органима социјалног осигурања, синдикалним организацијама итд. Широка и конструктивна дискусија која је вођена на овај начин о проблемима здравственог осигурања показала је да је у најширим редовима радничке класе већ дубоко продрла свест о томе да наш друштвени развитак карактерише стална брига заједнице за очување и побољшање услова живота и рада њених чланова. Радни људи су схватили да њихов стандард не зависи само од нивоа редовних плата, већ да је он скуп свих оних мера на разним подручјима, којима се решавају различита свакодневна економска и социјална питања радног човека. А у решавању ових питања они данас најактивније учествују као непосредни управљачи моралним и материјалним вредностима које им је поверила заједница. Отуда велики интерес са којим радници и службеници приступају и проблемима социјалног осигурања уопште као и развијен осећај одговорности за правилно функционисање ове службе.

Ради тога је и од стране самих радника и службеника, односно органа самоуправе социјалног осигурања и синдикалних организација у више махова истицана потреба да се систем социјалног осигурања подвргне ревизији ради његовог усклађивања са општим нашим друштвеним развитком, како у организацији саме службе (на принципима даљег развитка друштвеног самоуправљања) тако и у материјално-правном погледу (проширивањем социјалног осигурања на нове категорије и повољнијим регулисањем појединих права). Истовремено је истицана и потреба извесне рестрикције код појединих права и услова за њихово стицање, у односу на која се нарочито јављају разне злоупотребе. А ове су доводиле до прекомерног трошења средстава социјалног осигурања, што се негативно одражавало и на ефикасност саме заштите у целини. Пракса је, наиме, показала да огромна средства која се одвајају на име социјалног осигурања — преко 96 милијарди динара само у 1953 години — нису била у потпуности најрационалније искоришћена, док смо, на другој страни, имали извесних озбиљних нерешених проблема у области социјалне заштите.

Тако су се у дискусијама постављали проблеми и у односу на систем здравственог осигурања. Наравно да су конкретни предлози за решење појединих питања били различити. Али се у целини може рећи да Предлог закона о здравственом осигурању радника и службеника одговара оним принципима, који су дошли до изражаја у дискусијама међу самим осигураницима.

Тако, например, предмет веома живе дискусије било је питање висине материјалног обезбеђења за случај болести (тзв. хранарине). Предлог да се смањи досадашњи износ хранарине у односу на редовну плату, може се рећи, био је углавном у начелу прихваћен од огромне већине осигураника. Мишљења су била различита једино у томе на ком нивоу поставити висину хранарине. Предлагано је да то буде 80% од основа за накнаду за првих месец дана боловања, а било је и доста заступника предлога, да то буде за првих петнаест дана боловања. Мислим да је предлог закона нашао једно сретно решење, које компромисно задовољава све ове различите предлоге.

Постављање извесних оштријих услова и ограничења код неких видова здравствене заштите (бањска и климатска лечења, увођење стандарда за протезе, ортопедска помагала и сл.), као и друге мање корекције (у вези са правима чланова породице на здравствену заштиту, око путних трошкова, потребнине и сл.) несумњиво је оправдано. Они ће свакако отклонити услове који су доводили „легално" до појава злоупотреба у коришћењу ових видова здравствене заштите, који су и иначе у неким облицима постављени на нивоу који прелази оквире наших економских могућности.

Али оно што, по мом мишљењу, битно карактерише нови закон, није само то да он, у целини узето, одржава достигнути ниво (уз напред изнете рестрикције), већ по многим својим одредбама претставља озбиљну основу за даљи развитак наше здравствене заштите и њену већу ефикасност.

У том погледу је свакако од значаја већа оријентација органа социјалног осигурања, као и свих осталих заинтересованих фактора, локалних органа власти, радничких органа самоуправљања, па и самих осигураника, на политику превентиве, са циљем да се појача и заоштри борба за отклањање свих оних узрока који доводе до боловања и несрећа на раду, односно, уопште до смањења радне способности радних људи. Таква политика је позитивна не само са становишта финансија социјалног осигурања, које ниуколико не треба занемаривати. Далеко више, она је од прворазредног значаја са становишта непосредних интереса самих осигураника, којима се пружа заштита и очување њиховог здравља

и живота, као појединаца — грађана, чланова друштвене заједнице. Али у исто време таква политика треба да допринесе очувању њихове радне способности, чије се умањење иначе многоструко негативно одражава како на материјалне интересе појединаца, тако и на интересе читавог друштва. Таква оријентација провејава кроз читав закон, то долази до изражаја чак и тамо где то није директно речено и у томе ја видим нарочити значај овог закона и крупних новина које он собом доноси у овој области.

Спровођење такве политике, као и ефикасност остварења законом регулисане здравствене заштите, несумњиво ће у највећој мери зависити од правилног односа према овим проблемима самих органа социјалног осигурања, као и здравствених установа, који треба да спроводе сам закон. Успостављањем самоуправе у организацији социјалног осигурања створили смо услове непосредног управљања овом важном службом и најшире друштвене контроле над радом њених органа од стране самих осигураника. Исто тако, развијамо систем друштвеног самоуправљања и у здравственим установама. Очување законитости, отклањање слабости којих има у раду ових служби, даље развијање организације здравствене службе, мислим да су важни предуслови за ефикасно спровођење овог закона у живот. Стога сматрам да ће бити потребно што пре приступити законском регулисању свих ових питања, која су непосредно везана са овим законом, а нарочито у погледу организације здравствене службе.

Несумњиво је, да је једна од значајних одредаба самог закона да сва лица осигурана по овом закону имају под истим условима једнака права по основу здравственог осигурања. Оваква одредба је неопходна у нашем систему социјалне заштите и претставља важан елеменат правне сигурности радних људи у остваривању законом гарантованих права. Овом принципу дата је и материјална подлога у законској обавези да се осигураницима обезбеђује остваривање права независно од финансиских услова самих завода за социјално осигурање. Тиме се обезбеђује да прокламовани принцип буде у сваком случају и конкретно остварен. То је, несумњиво, са становишта интереса самих осигураника, важна одредба овог закона.

Сматрам такође потребним да истакнем као значајну одредбу одређеније регулисање здравствене заштите пољопривредних радника, што ће бити од великог значаја за ову друштвено активну категорију радних људи. Такође, су, по мом мишљењу, од значаја и многе друге одредбе, које под повољнијим условима него досада решавају проблеме здравствене заштите извесних категорија осигураника.

Уверен сам да ће усвајање предложеног закона и његово спровођење у живот озбиљно допринети даљем развитку система здравствене заштите, која је од изванредног значаја у читавом нашем систему социјалне политике уопште.

Због тога изјављујем да ћу у целини гласати за усвајање Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника. (Аплауз).

Претседник **Влада Зечевић:** За реч се даље јавио народни посланик др Јоже Потрч.

Др **Јоже Потрч** *(Изборни срез Птуј, НР Словенија):* Другови и другарице народни посланици, ја ћу изрећи неколико речи о анкетном раду скупштинског Одбора за социјалну политику. Овај рад је несумњиво обогатио начин рада Савезне народне скупштине, а његов практични значај много је шири. Не само да су се народни посланици упознали са најразличитијим мишљењима радника и службеника и претставника разних организација, него су они могли да дубље уђу у ту материју и да је простудирају. Увек су се постављала нова питања која је било потребно разрађивати и заузимати став. Ја се прикључујем и предговорнику и извештају наше комисије и нашег Одбора и верујем да је огромна већина наших радника и службеника са топлином прихватила овај нови закон. Међутим, не можемо рећи да је то ишло сасвим глатко, јер би то било нереалистички, јер су ту долазила до изражаја и разна мишљења тако да су неки пут уско гледани неки моменти, уско гледане неке моментане користи. Тако, например, питање еквивалента и нееквивалента било је постављено пред свим радницима, и збиља, огромна већина радника била је за то да се критериј пооштри. Додао бих још и то да анкету није водила само Савезна народна скупштина него и републичке, тако да су народни посланици могли доћи у много ближи додир са својим бирачима и са организацијама. У томе, мислим, можемо видети један нов начин рада и другачији рад Скупштине, уопште. Међутим, ако погледамо мишљења која су се супротстављала онда бих ја показао на једном примеру који смо добили из анкете за скупштински одбор који гласи овако: „Ако се принципом нееквивалентности желе елиминирати злоупотребе фонда социјалног осигурања са стране симуланата и сличних негативних особа, треба имати у виду чињеницу да је њихов број минималан, те би овом мером били погођени прави радници и службеници, који сачињавају неоспорно огромну већину осигураника". Ви знате да је баш овај принцип нееквивалентности био прихваћен. И ми смо се уверили да је огромна већина баш правих радника и службеника била баш нашег мишљења. Штавише, ова мера не

би погодила симуланте, јер не би били материјално оштећени. Осим тога, постигнута уштеда не би одржала равнотежу са повећаним издацима на проширеним давањима предвиђеним овим преднацртом закона. Ја мислим да је на први поглед могућно мислити, као што су нам и на другом месту говорили, да радник не може у моменту када је болестан добити мање баш с обзиром на ниски стандард живота. Ја мислим да је то гледање уско, као што је друг Салај већ рекао, значи да се стандард не ствара социјалним законом, изменом давања, него баш продукцијом и најважније је што они другови који су ово истицали нису видели да се не ради само о неколико стварних симуланата или негативних појава, него се ради о дизању свести наших радника. Зато би у најскорије време требало поставити што оштрији критеријум, како би рад на просвећивању заосталих радника био успешнији. А најважнији аргумент јесте у томе да наши закони не морају бити само економски; баш овај закон треба да буде стимулативан, а то значи: мора се сваки радник уверити на властитом примеру да ће више добити уколико буде више радио, то јест да ће више добити од социјалног осигурања што буде више радио. Зато у овом закону видим најстимулативнији принцип, који се у целом закону провлачи, и који се састоји баш у томе да се стимулира радник на рад како би подигао животни стандард. А што се тиче народних посланика, ја мислим да је за све који су учествовали у анкети и који су добили резултате тог рада изложене у брошури, све ово један допринос, а с друге стране, то је и обавеза да сви сарађујемо на спровођењу овог закона који ће омогућити да се радничко самоуправљање и демократизација убрзају у нашој земљи.

Зато мислим да ће сви, и поред евентуалних малих несугласица, са радошћу гласати за овај закон.

Претседник **Влада Зечевић:** За реч се јавио народни посланик Тодор Вујасиновић.

Тодор Вујасиновић *(Изборни срез Добој и Тешањ, НР Босна и Херцеговина):* Другови и другарице народни посланици, када је реч о закону који је управо на претресу, ја бих, можда нескромно, учинио једну констатацију. Мислим да је начин како се припремао предлог овога закона био управо пример како би, може бити, требало већину закона у овој Скупштини припремати и предлагати. Начин како смо ми од почетка приступили овом послу настојао је да ангажује што више наше јавности, да се њен глас чује, да се по могућности све озбиљно претресе и узме у обзир што више мишљења приликом доношења овог закона. И зато није никакво чудо било што је већ у почетку такав рад изазвао извесну узбуну, да тако кажем. Било их је који су приговарали тим припремама да се иде у детаље. Ти гласови су долазили од извесних званичних и извесних привредних кругова.

С друге стране, известан број малодушних одмах су почели да дижу узбуну говорећи да тај закон иде на неко сужавање и одузимање већ стечених права. Томе је допринео прилично и део штампе који је погрешно интерпретирао нацрт који нам је дошао од стране Савезног извршног већа. Та узбуна брзо се стишала кад се видело како се приступило раду и на који начин смо покушали да питање овог закона решавамо. При самом раду опрезно смо наступали. На првом месту нисмо смели игнорисати наше политичко убеђење, наше друштвене услове, а с друге стране, наравно, морали смо водити рачуна и о нашој друштвеној и економској бази и, наравно, и о здрављу нашег народа. Кад се о томе говори, онда мислим кад се ставља на вагу питање здравља и питање те наше привредне базе, можемо ипак дозволити да језичак на тој ваги, колико толико, претегне у корист здравља нашег народа, а то је оно што смо успели да спроведемо, строго водећи рачуна о привредној бази и нашим могућностима које су заиста у овом часу још прилично ограничене. Друга је ствар колико можемо данас моментано дати. Целу ствар морамо посматрати у једном развоју. У самом раду нисмо пошли ни у ком случају на пробијање. Нисмо за то јер смо морали строго водити рачуна о конкретним условима, које на првом месту намећу наши капацитети и кадрови, пошто то двоје треба да реши питање народног здравља. Ми знамо из статистике да нам је потребно око 70 хиљада болничких постеља и око 30.000 болничких сестара да бисмо задовољили наше потребе. Међутим, наши садашњи услови били су нам онај „јорган" који нам је обележавао границу до које смо могли да се пружамо приликом припреме претреса овога предлога закона.

С друге стране, и привредне могућности играле су нарочиту улогу. Уколико смо негде морали дати више, сигурно смо морали на другом месту ускратити, само при том ускраћивању ми смо строго водили рачуна да скраћујемо тамо где су била утврђена расипања и извесне злоупотребе, а таквих је исто тако било. Ми нисмо могли ићи на сужавање. Њега је било само онде где је, као што рекох, било извесних злоупотреба и расипања. Уосталом, морали смо водити рачуна и о томе да здравствено осигурање чини знатан удео у животном стандарду наших радних људи. Ми смо водили рачуна о социјалном моменту, о конкретном стању, али смо исто тако водили рачуна и о пракси која постоји и код нас и у свету. Било је извесних приговора у погледу извесних „проширења", али то није само

наша ствар. То је ствар међународних конвенција које смо као држава усвојили и, према томе, нисмо их могли дезавуисати. Било је таквих момената, који су ствар борбе целог светског пролетаријата, па и нашег, које нисмо могли дезавуисати.

На првом месту водили смо рачуна о побољшању здравља наших радних људи. То је оно што је и друг Салај лепо напоменуо. То је била основна линија целог предлога закона. Довољно је погледати неке статистичке податке. Не бих ишао у детаље који су прилично драстични. Например, кад погледамо радни стаж наших радних људи видимо да се он креће око 23 године. Наш човек не дочека ни оно што је прописано за његову пензију као просек, а то је несумњиво чињеница која може да нас забрињава. Или, например, у 1953 години код нас је боловало, односно било је изгубљено скоро 29 милиона радних дана на рачун боловања, што је претстављало губитак за социјално осигурање односно социјално осигурање је морало да утроши на лечење тих људи 5 милијарди и 900 милиона динара. Али то није оно што стварно претставља губитак за нашу друштвену заједницу. Ми знамо, например, да само једна изгубљена радна година претставља око пола милиона динара губитка за нашу друштвену заједницу. Нећу да претварам у број шта значи у том губитку 29 милиона дана. Да не говоримо о томе да у тај број не улазе они који су долазили ради евентуалног прегледа у наше амбуланте и губили радно време.

Ми смо овим законом желели да учинимо максимум да бисмо повећали радни капацитет наших људи чувајући њихово здравље и да на тај начин продужимо радни стаж нашег човека. Можда се то неће видети у калкулацијама и билансу нашег здравственог осигурања, али ће оно сигурно да се одражава у нашем општем билансу.

Ми смо анкетом констатовали у чему су главни недостаци и главни пропусти у нашем досадашњем раду на здравственом осигурању. Установили смо да је било таквих који су произлазили као последица недостатка самог законодавства. Например, кад погледамо са колико је параграфа било регулисано здравствено осигурање видимо да их је било свега 12, али да је истовремено постојала шума разних прописа и уредаба, који су услед развоја привреде и друштвене проблематике долазили скоро у контрадикцију једни с другим. Било је извесних база за низ и злоупотреба, и пробијања фондова и слабости на сектору здравственог осигурања. Због тога је главни проблем био организациони моменат. Он би требало да буде главни предмет и овог закона и даљих закона које треба на том сектору донети и упоредо борба свих наших радних људи, колектива и наше друштвене заједнице. Са практичне тачке гледишта, ми смо овим законом покушали да разрадимо тај проблем. Ми смо увидели у чему су главне компликације и злоупотребе које су произилазиле из досадашњих недостатака.

Да ли ће овај закон решити цео проблем? Јасно је: он неће моћи да реши цео проблем. Он је њега знатно начео, створио је полазну тачку одакле можемо даље озбиљно да кренемо. Било их је таквих који су очекивали да ћемо њиме остварити знатне уштеде. Међутим, уштеде треба да произађу тек даљим нашим организационим радом на томе сектору. Оно што је битно у том нашем будућем раду, то је питање борбе за нове наше капацитете и нарочито борба за бројно веће здравствене кадрове. И друго, то је питање доношења даљих закона и законских уредаба. Овим законом, например, нисмо захватили питање финансирања услед извесних објективних узрока. Извесне уредбе су већ предложене и чини ми се да су изазвале полемику у редовима оних који се баве социјалним осигурањем. Има неправилних гледишта које људи упорно бране доле на терену, а има извесних правилних примедаба. С друге стране, морамо што пре приступити озакоњењу наше здравствене службе, осигурања, установа и здравственог особља.

На крају, ја бих још једну ствар казао. Кад смо радили на овом закону, у неколико наврата било је прилично оштре критике на наше здравствене кадрове, на лекаре. Не мислим да браним оне који заслужују нашу друштвену критику и гоњење ради извесних неправилности у свом раду, али чини ми се да је мало у Европи лекара, бар оних који су ангажовани у друштвеном збивању, који су толико оптерећени као што је то случај с нашим лекарима, просто зато јер их је мало и зато што су наше потребе постале све знатније и све веће. Ја мислим да би требало некако порадити да и сами наши лекари уђу још више у проблематику нашег социјалистичког друштва, а с друге стране некако наћи начина да их ми заштитимо као колектив, а ако има разлога за гоњење, да се гоне појединци. А упоштавања, која смо ми сусретали приликом израде овог закона, мислим да би требало на неки начин спречити.

Ја ћу гласати за овај закон. (Аплауз).

Претседник **Влада Зечевић:** Нема више писмених пријава. Имам једну усмену пријаву говорника. Друг Илија Матерић има реч.

Илија Матерић *(Изборни срез Зеница срез и Зеница град, НР Босна и Херцеговина):* Другови и другарице, ја желим да предложим амандман на члан 22 предложеног закона.

У ставу један, тачка 1, члана 22, која гласи: „услед болести или повреде привреме-

но неспособни за рад", да се иза речи „повреде" додају следеће речи: „која је настала у вези с радом", тако да би нова тачка 1) гласила у целини: „услед болести или повреде која је настала у вези с радом привремено неспособних за рад".

У вези с овом изменом предлажем да се дода нови четврти став у истом члану, који би гласио *(чита):*

Савезно извршно веће донеће ближе прописе о томе које ће се повреде сматрати повредама у вези с радом.

Да предложим ове амандмане на члан 22 руководило ме је следеће:

Ми имамо осигураника који добијају озледе без икакве везе с послом на коме су осигурани, као, например, радом на приватним имањима, прековременим радом код разних приватника, затим у разним пијанкама, тучама итд. Ја потпуно разумем потребу здравственог осигурања и таквих осигураника, али ми није јасно због чега би у таквим случајевима давали материјално обезбеђење људима који, по мом мишљењу, стварно немају никакво право на то. Зато предлажем да се усвоје ови амандмани, да не бисмо и даље толерисали овакву праксу коју су досад омогућавали наши прописи.

Претседник **Влада Зечевић:** По пословнику Савезног већа, амандмани се могу подносити све док законски предлог не буде стављен на гласање.

По члану 155, пре гласања о амандману има право да се о амандману изјасни известилац Одбора и подносилац законског предлога. Пошто је подносилац предлога закона Одбор за народно здравље и социјалну политику, молим предлагача да се изјасни о предложеном амандману.

Известилац Одбора за народно здравље и социјалну политику **Станка Веселинов** *(Изборни срез Белоцрквански-ковински, АП Војводина, НР Србија):* Другови народни посланици, уиме Одбора за социјалну политику и народно здравље који предлаже данас овај закон, ја не могу да усвојим овај амандман, и то из следећих разлога:

Усвојити овај амандман значило би нарушити све досадашње принципе социјалног осигурања, јер социјално осигурање штити болесног и повређеног осигураника без обзира на узроке обољења и без обзира на узроке повреде. Заводи за социјално осигурање не могу да улазе и да испитују узроке насталих обољења и узроке повреда; не могу, јер у случају да се ради о кривичном делу или о некаквом злоупотребљавању права, за то постоји суд, и то суд ислеђује. Међутим, осигураник може да буде повређен, иако не на раду и не својом кривицом, и њему припада пуна накнада, односно пуно материјално обезбеђење у разним другим случајевима. Усвојити по овом амандману формулацију да се повреда признаје само на раду, било би, по мом уверењу, уско, јер може осигураник да буде повређен и ван рада, не својом кривицом, а да ипак треба да добије материјалну накнаду. Например, може да буде повређен приликом саобрајне несреће, може да буде повређен случајно, идући улицом, например, може да буде повређен путем напада на њега од стране неких лица, такође не својом кривицом. Не може социјално осигурање да улази у мотиве настале повреде.

Према томе, сматрам да овај амандман не може да се усвоји.

У вези с давањем накнаде постоје извесна ограничења већ у овом предлогу закона. То је члан 37. У том члану стоји дословце ово *(чита):*

Осигураник не стиче односно губи право на накнаду уместо плате за време болести:

1) ако је постао неспособан за рад услед последица кривичног дела за које је осуђен правоснажном судском пресудом;...

Дакле, ове појаве о којима је говорио народни посланик Матерић, које укључују туче, итд. овде су обухваћене, само с том разликом што треба суд најпре да утврди кривицу, да утврди услед чега је дошло до повреде, и после тога осигураник неће добијати накнаду. Међутим, овим предлогом би се уствари извесне компетенције суда преносиле на социјално осигурање, а то је немогућно.

Даље, ограничење је предвиђено истим чланом и у тачки 2) и 3), где се каже: „ако је (осигураник) свесно проузроковао неспособност за рад у намери коришћења права по овом закону" и „ако је намерно спречавао оздрављење односно оспособљавање за рад;"

Значи, ограничење је предвиђено у случају да су у питању злоупотреба или лична кривица, које треба судском пресудом да буду утврђене. Пре доношења судске пресуде социјално осигурање не може у то да улази. А усвојити овај амандман, значило би ићи против свих принципа социјалног осигурања и у ранијем законодавству и у садашњем а немамо разлога ни убудуће да то чинимо.

Због тога ја не могу да прихватим у име Одбора овај амандман.

Претседник **Влада Зечевић:** Молим известиоца Законодавног одбора да се изјасни о предложеном амандману.

Известилац Законодавног одбора др **Јерко Радмиловић** *(Изборни срез Хвар, Брач и Вис, НР Хрватска):* Ја се слажем са излагањем другарице Веселинов, односно не слажем се са амандманом из тог разлога што га сматрам потпуно апсурдним. У тачки у којој

се тражи измјена, као што је нагласила другарица, рјешава се питање права на накнаду усљед болести или повреде. Овдје се не ради о оном питању које би друг желео да ријеши. Уколико би и хтио да га ријеши, то питање би требало да буде ријешавано на једном другом мјесту, а не у том истом члану.

Претседник **Влада Зечевић:** За реч се јавио народни посланик Едвард Кардељ. (Буран аплауз).

Потпретседник Савезног извршног већа **Едвард Кардељ** *(Изборни срез Љубљана град II, НР Словенија):* Ја се, другови, исто тако не бих сложио са формулацијом овог амандмана како га је предложио друг Матерић. Али, мислим, да проблем који је он тим амандманом поставио ипак постоји (аплауз) и да би га некако требало решити, на било ком месту, у овом закону.

Мислим да сврха закона није само у томе да заштити појединца, него и у томе да заштити друштво од злоупотреба (— права која овај закон даје —) са стране појединаца. То је нарочито важно због тога што сви знамо да је веома распрострањена пракса да поједини радници или службеници раде 8 сати у предузећима или установама у којима су осигурани и у којима, према томе, и они сами лично преузимају, нормално, обавезу према друштву које их социјално осигурава, а после тога често раде на пословима, рецимо, код приватних занатлија итд., који за њих не плаћају ништа, и који избегавају обавезе према социјалном осигурању.

Мени се чини да људе који оболе на таквом послу или на таквим пословима добијају озледе итд. не бисмо могли аутоматски изједначити са осталима. Наравно, друго је питање да ли треба погодити непосредно човека који се озледио или разболео на пословима на којима није био социјално осигуран или треба ударити онога који је давао такав посао раднику односно службенику. Ту се ја не могу сложити са аутором предложеног амандмана. Сматрам, наиме, да не треба ударити по раднику, него по послодавцу, који нелегално користи радну снагу.

Мислим, да социјално осигурање никако не треба да сноси трошкове у таквом случају. Треба да их плати онај који је крив за такву озледу; занатлија, приватник или установа која је, противправно запошљавала човека. Можда би се нешто могло да дода на оном месту које је другарица Веселинов цитирала. *(Мома Марковић:* То је прецизирано у Уредби о спровођењу закона, коју треба да донесе Савезно извршно веће.) Шта је прецизирано? *(Мома Марковић:* То о чему ви говорите.) У уредби може бити прецизирано, али мислим да и у закон треба унети принцип. *(Владимир Симић:* То је речено у члану 37).

Претседник **Влада Зечевић:** Молим да се изјасни члан Савезног извршног већа Мома Марковић.

Претставник Савезног извршног већа **Мома Марковић:** Другови, ја се слажем и са другом Материћем и са другом Кардељем да постоји проблем о коме су они говорили, само мислим да није потребно нешто више у закону прецизирати него што је већ речено у члану 37 овог закона. Осим тога, Уредба о спровођењу Закона о здравственом осигурању радника и службеника и њихових породица, коју је Савезно извршно веће изменило и која ће ових дана ступити на снагу, предвиђа такве случајеве, па зато мислим да у овом закону не би било потребно ништа ближе прецизирати.

Претседник **Влада Зечевић:** Ја бих вам прочитао члан 145 Пословника, где се каже *(чита):*

Ако се подносилац законског предлога слаже у начелу са предложеним амандманом, али предлаже нову формулацију, о њој се неће гласати ако се са новом формулацијом слаже подносилац амандмана. Ако се подносилац амандмана не слаже са новом формулацијом амандмана коју је предложио подносилац законског предлога, Дом прво гласа о амандману у првобитној формулацији.

Да ли народни посланик Матерић остаје при својој формулацији?

Илија Матерић *(Изборни срез Зеница срез и Зеница град, НР Босна и Херцеговина):* Ја сам, другови, рекао раније у дискусији да на питању формулације не стојим чврсто, него се ради о принципу и чини ми се да ово што је изјавио друг Марковић, да се уредбом може решити та ствар, ја стојим на становишту да не може, јер у тачки 1) се каже: — „Услед болести и повреда", а то значи све повреде и позледе закон подједнако регулише, па онда не знам како уредба то може да мења.

Стојим на становишту да би нешто требало учинити да се побољша формулација да би уредба могла да разликује случајеве који су најдрастичнији, које не можемо стимулирати, од оних који се могу догодити осигураном човеку у кућном животу, на саобраћајним средствима, у спортском животу, кад фискултурник вежба на справама итд. Не говорим о обештећењу таквих људи него оних који се разболе или повреде усред куће, у пијанству, и слично. Зато се ја не слажем са поставком друга Марковића и остајем при амандману, евентуално са бољом формулацијом.

Претседник **Влада Зечевић**: Ко жели реч? (*Др Јерко Радмиловић:* Ја). Реч има друг народни посланик др Јерко Радмиловић.

Др **Јерко Радмиловић** *(Изборни срез Хвар, Брач и Вис, НР Хрватска):* Другови,

подношење амандмана уопће изазива, макар ја за себе могу да кажем, слабо реаговање. Наиме, врло је тешко код закона као што је овај непосредно бити у стању реагирати на смисао амандмана који је тек прочитан, а није оцијењен у свјетлости цјелокупног једног закона, као што је овај. Ја могу да кажем да сам имао приличних тешкоћа учествујући у изради приједлога закона и зато истичем ову напомену, тако да су и моје примједбе које ћу даље изнијети резултат недовољно проученог амандмана.

Но, уважавајући ову моју претходну напомену желим ипак да се разумијемо у питању овог амандмана. Ја схватам да члан 22 приједлога закона рјешава питање накнада умјесто плате у случају болести, као што то у наслову чл. 22 и пише, и да је у првој тачки сасвим јасно претпостављено да накнада умјесто плате припада особама које су усљед болести привремено неспособне за рад, а то се мисли на особе које су заштићене овим законом. Приједлог закона не рјешава питање у суштини, питање повреда које могу да буду проузроковане на послу или ван посла. Баш, мотивирајући се том ситуацијом, приједлог закона је, у члану 24, у извјесном смислу уважавајући ову разлику која може да постоји, уважавајући разноврсност ситуације која произлази из повреде настале на послу од ситуације када је повреда настала ван посла, протежирао ситуацију која је настала усљед повреде на послу. Због тога се у члану 24 каже: „Ученицима у привреди — без обзира на врсту обољења, осигураницима чија је неспособност за рад проузрокована несрећом на послу или професионалним обољењем, као и осигураницима који су одређени за пратиоца болесника . . .“ итд. — припада пуна накнада.

Даље, као што се види, повреда на послу има привилегован положај у систему нашег здравственог осигурања. И ето, ту, другови, у члану 25, долази до изражаја овај став предлагача, став да се разликује повреда настала на послу и ван посла.

Даље, у вези са излагањем друга Кардеља и излагањем друга Моме Марковића, — овдје се поставља питање, колико сам га ја схватио, шта ће бити у оним ситуацијама, пошто је Завод за социјално осигурање дужан да у овом случају добије накнаду, када је та повреда настала кривњом трећег лица; посебно када је повреда настала можда неправедним радом, незаконитим радом и кривицом, да тако кажем, привредних организација или послодавца, установе код које су осигураници запослени. Мислим да је и то у нашем систему рјешено. То је у члану 86 став 1. Тамо се каже *(чита)*:

Привредне као и друге организације, установе као и послодавци дужни су да накнаде Заводу за социјално осигурање штету:

1) када је болест, повреда или смрт осигураника наступила услед тога што нису извршене прописане или одређене мере за заштиту здравља и живота запослених лица; . . .

(Моша Пијаде: То није то. Ту недостаје став. У том члану треба још нешто додати). Даље, члан 92 је у склопу овог проблема. Он гласи *(чита)*:

Ако је болест, повреда или смрт осигураника или члана његове породице проузрокована кривичним делом, завод за социјално осигурање који је обавезан на давање за те случајеве има право на накнаду штете од лица које је правоснажном судском пресудом осуђено кривим за односно кривично дело.

А што се тиче, другови, самог осигураника о том питању је говорила другарица Станка Веселинов.

Према томе, другови, да право кажем, ми овим законом у првом реду желимо да заштитимо раднике и службенике и са њима изједначена лица, чланове породица, на одговарајући начин. Бојим се да свако отступање од принципа који су већ добили своју потврду како у Приједлогу закона тако и у прошлости при рјешавању овог питања могли бисмо полако да пореметимо идеју која је овдје изражена. Зато другови, уколико се уопште жели да измјени нешто у овом питању, а пошто је ово питање врло осјетљиво, јер ја осјећам да се овдје у извјесном смислу љуља механизам принципа који је спроведен у овом закону, да се прекине сједница, односно да се амандмани формулишу. Такав начин би допринео да се озбиљно приступи тражењу рјешења овог питања уколико је оно од значаја за овај Дом. Јер, може се десити, да услиједи тако једног изненадног амандмана и наглог подизања руке пореметимо читав систем. Другови, овај закон је у приличној мјери технички закон и када су другови из Савезног вијећа предложили малу измјену у погледу осигураног лица и осигураника, ми смо у редакционом одбору, додуше у једном релативно кратком року од 12 сати, морали то да урадимо и нисмо били у стању да до краја рашчистимо текст у смислу те основане примједбе. Тако се десило да смо накнадно, када је био готов овај приједлог закона морали још једно јутро то да радимо да бисмо кроз читав закон оцијенили значај осигураног лица, односно да ли је то осигурано лице или осигураник, јер од тога зависи право осигураног лица. Због тога истичем опасност и указујем на потребу, — уколико се жели да мијења нешто у Приједлогу закона о здравственом осигурању, како је овдје изложено, — да се то пажљивије изврши.

Претседник **Влада Зечевић:** За реч се јавио друг Едвард Кардељ.

Потпретседник Савезног извршног већа **Едвард Кардељ** *(Изборни срез Љубљана град II, НР Словенија):* Ја мислим, да се овде ради само о томе да закон треба да поставимо тако да буду осигурана и права појединаца и да истовремено и друштво буде заштићено од злоупотребе. При доношењу оваквог закона морамо водити рачуна о оба ова момента. Примери које је друг Матерић поставио постоје. Слажем се са тим да не треба да решавамо тај проблем како је то у амандману предложено, јер то би практично значило да бисмо, човека који је кривицом других настрадао оставили самом себи. Али, законом морамо предвидети и неке бране које ће се супротстављати таквим тенденцијама и поступцима. То је неопходно утолико пре што се у члану 86 предвиђа накнада штете Заводу за социјално осигурање. Овде се, што је карактеристично, предвиђају санкције само према оним предузећима која су, по правилу, нормално осигурала своје раднике, али нису предузела све потребне мере, заштитне мере или ако се нису држала рокова социјалног осигурања. Али, ако је неко сасвим нелегално, сасвим противправно запослио радника и на том га послу упропастио он не сноси по члану 86 никакву одговорност. Мислим да бисмо тај проблем могли решити на тај начин што бисмо члан 86 допунили. Можда би било добро само у тачки 4 додати неколико речи, например, тамо где се каже следеће: „Када је штета настала услед тога што пријава за осигураника није била поднета у прописаном року или је поднета са нетачним подацима". Можда би довољно било ако би се тој реченици додале следеће речи: „односно када уопште нису социјално осигурали раднике које су запослили". *(Моша Пијаде:* То би било доста!) И ја мислим да би то било доста. Тиме или нечим сличним завод за социјално осигурање добио би могућност да се бори за накнаду штете која је настала на послу на коме радник уствари није социјално осигуран.

Претседник **Влада Зечевић:** Ко жели још реч? *(Радивој Давидовић:* Ја). Има реч друг Радивој Давидовић.

Радивој Давидовић *(Изборни срез потиски, АП Војводина, НР Србија):* Мало је можда нескромно после друга Кардеља говорити, али ја се јављам због тога што и поред предлога друга Кардеља остаје још једна ствар. Може неко да се запосли, например, само за дан два и да му се деси несрећа. И ту не може да се ухвати онај на основу ових прописа и да се каже да није пријавио на време, јер рок пријаве је осам дана. Не од момента ступања на посао. Због тога, ја бих предложио да се изврши једна измена у члану 86 и то да се дода нова тачка 2), а да тачке 2), 3), 4) и 5) постану тачка 3), 4), 5) и 6) а тачка 2) да гласи — да има право завод за социјално осигурање да тражи накнаду штете и када је болест или повреда настала као последица рада ван радног места или запослења за које је оболели или повређени социјално осигуран. Чини ми се, овакав став обезбедио би право завода за социјално осигурање да тражи накнаду штете, а с друге стране, не бисмо морали одузети право и човеку који је повређен да се лечи. Оваквим прописом обезбедили бисмо право накнаде штете а да социјално осигурање не сноси трошкове него да тражи накнаду за учињене трошкове од онога ко је крив.

Требало би ставити нову тачку у чл. 86, која би се односила на то кад су болест или повреда настале као последица рада ван радног места или запослења за које је оболело или повређено лице осигурано. Ради се о овоме: предузећа пријављују и осигуравају раднике. Уколико настане повреда или обољење ван тога места рада или запослења од кога ће социјално осигурање имати право да тражи накнаду трошкова, али само кад су болест или повреда настале као последица тог другог рада.

Претседник **Влада Зечевић:** Има реч Претседник Савезне народне скупштине Моша Пијаде.

Моша Пијаде *(Изборни срез Београд I, НР Србија):* Овде се ради о овом питању: постоји ли или не појава да људи запослени у предузећу или установи, после свога радног времена, иду и да раде својевољно прековремено код неког занатлије итд. Тих појава има, и то не мало. Има људи који после свог радног времена у предузећу иду и раде код занатлије још четири, шест па и осам часова, а сутра долазе у предузеће уморни од таквог прековременог рада, јер их онај други много плаћа, али их не осигурава. Да ли ту појаву можемо овде неком допуном сузбити, нешто учинити против ње или бар заштитити да не плаћамо у таквим случајевима осигурање. Што се тиче болести о којој говори народни посланик Давидовић, која долази као последица таквог рада, ми не можемо утврдити да ли је добио грип тамо или овамо. То је немогућно. Може се говорити о озледи, повреди ако је задобијена изван редовног радног места, за које му се плаћа осигурање, ако је, дакле, задобијена на неком другом раду, онда треба осигураник да добије накнаду са оног места на коме је ту озледу и добио, јер се за рад на таквом месту уопште ништа не плаћа за осигурање, већ те трошкове сноси друштво. Зато бих ја примио овај додатак друга Давидовића. Ако хоћете да пошаљемо амандман Одбору па да

он мало дубље проучи ствар да не бисмо на пречац доносили одлуку. *(Гласови:* Слажемо се.)

Претседник **Влада Зечевић:** Има реч народни посланик Станка Веселинов као известилац.

Известилац **Станка Веселинов:** У овој дискусији су искрсла два проблема. Један проблем дотиче амандман друга Матерића. То је питање туче. Други је проблем који су истакли друг Едвард Кардељ и остали говорници. Слажем се са предлозима који су досад изнесени, па мислим да је потребно прекинути седницу, односно препустити ово питање нашем Одбору да га размотри и заузме став. Молим друга Претседника да замоли народне посланике да поднесу писмено амандмане да би Одбор могао да их претресе и одреди свој став.

Претседник **Влада Зечевић:** Да ли се слажете да прекинемо претрес о овом предлогу, с тим да седницу наставимо по подне у 5 часова, а да се Одбор за народно здравље и социјалну политику састане у 16 часова. *(Моша Пијаде:* Дискусија се може наставити о закону, а амандман има да се пошаље у Одбор). Рад настављамо у 17 часова.

(Седница је прекинута у 13,05 часова).

(Наставак у 17,05 часова)

Претседник **Влада Зечевић:** Настављамо рад претресом Предлога закона о здравственом осигурању радника и службеника. За реч се јавила народни посланик другарица Станка Веселинов.

Известилац **Станка Веселинов:** Другови народни посланици, Одбор за социјалну политику и народно здравље Савезног већа одржао је пре пола сата седницу и размотрао амандман који је поднео народни посланик Илија Матерић и сугестију коју је поднео друг Едвард Кардељ.

Одбор је у вези с амандманом друга Матерића једногласно заузео став да се амандман у целини одбаци. Овај став заузет је у сагласности и са претставником Савезног извршног већа другом Момом Марковићем. Амандман је одбачен из оних разлога које је овде изнео известилац у име Одбора, и ја не мислим да их понављам.

Што се тиче сугестије коју је поднео друг Едвард Кардељ, о њој је такође било речи на седници Одбора, и Одбор је стао на становиште да се ова сугестија узме у обзир, иако су појаве о којима је друг Кардељ говорио обухваћене одређеним законским члановима, и то, пре свега, чланом 78 законског предлога, у чијем другом ставу стоји:

„Привредне организације, установе и послодавци, као и други обвезници доприноса, дужни су да ради евиденције осигураника и остваривања њихових права пријаве надлежном заводу за социјално осигурање свако ступање осигураника на посао и иступање осигураника са посла, као и све промене које утичу на права осигураника."

Дакле, овде је већ унета обавеза сваког послодавца, па, према томе, и приватног занатлије, да сваког ко ступи на посао пријави. С тим у вези у глави о казненим мерама предвиђене су и санкције за прекршаје ове врсте. Санкције су предвиђене члановима 91, 92 и 94. Ја не мислим да читам све ово, јер пред собом имате текст закона. Санкције су предвиђене и чланом 96, чија трећа тачка гласи: „Ако пријаву о несрећном случају на послу не поднесе, или ако је поднесе после прописаног рока"; а у првом ставу је предвиђена новчана казна којом се тај прекршај кажњава. У тачки 6 такође су предвиђене санкције, а у члану 97 каже се да ће се казнити новчаном казном до 100.000 динара за прекршај послодавац који учини коју од радњи из члана 94 став 1 овог закона. Према томе, ова материја је у приличној мери обухваћена свим овим наведеним члановима. Одбор је ипак заузео став да се примедба и сугестија друга Кардеља узме у обзир. Он ју је усвојио, с тим што је закључио да се у члану 86 тачка 4 престилизује да би била потпуно јасна. Престилизована тачка 4 члана 86 гласила би: „Када је штета настала услед тога што пријава за осигураника није била поднета или је поднета по истеку прописаног рока, или што је пријава поднета с нетачним подацима". А почетак тога члана гласи: „Привредне и друге организације, установе као и послодавци дужни су да накнаде заводу за социјално осигурање штету...", па се онда набрајају услови под тачкама 1, 2 и 3, које остају непромењене, а тачка 4 се мења како сам прочитала.

Дакле, овим је прецизније формулисана обавеза привредне организације односно послодаваца кад су они дужни да штету накнаде. У вези с тим Одбор је закључио да се у духу ове нове редакције изврши промена у стилизацији члана 96 тачка 6, тако да би та тачка у новој редакцији гласила: „ако не поднесе пријаву о осигуранику или поднесе пријаву по истеку прописаног рока или ако поднесе неуредну пријаву или пријаву са нетачним подацима о осигуранику".

Према томе, ова сугестија је, као што сам рекла, узета у обзир и унете су ове стилске измене ради јасноће и прецизности формулације. Ја, у име Одбора, молим да Дом усвоји овај став нашег Одбора. *(Моша Пијаде:* Само, и у тачки 6 треба говорити о „осигураном лицу").

Претседник **Влада Зечевић:** Питам подносиоца амандмана народног посланика друга Матерића да ли усваја ово објашњење и да ли одустаје од свог амандмана? *(Илија*

Матерић: Молим за реч). — Има реч народни посланик друг Илија Матерић.

Илија Матерић: *(Изборни срез Зеница срез и Зеница град, НР Босна и Херцеговина):* Другови, мени је јако непријатно што морам више пута да говорим о овој ствари. Али, сада сам се јавио за реч због тога што ми се чини да Одбор уопште није разумео у принципу какву ја измену у суштини предлажем. Ми у Југославији имамо доста људи који намерно изостају од посла. Ја знам конкретно ситуацију у свом изборном срезу. Људи изостају са посла и раде своје пољопривредне радове, граде куће, било другоме било себи, и позлеђују се. Сматрам да таквим људима, ако се утврди озледа, не треба давати материјално обезбеђење. Исто тако, не треба давати то обезбеђење ни онима који прековремено, у намери да зараде нешто више, раде приватницима, било да су то неке регистроване приватне радње или не. Њима не би требало давати материјално обезбеђење самим тим што ми не осигуравамо људе за рад који се обавља ван радног места на коме су запослени.

Треће, имамо не мало случајева да се у тучама, у пијанству и при разним другим нападима позлеђује много људи. У Зеници, конкретно, у току ове године има стотињак таквих случајева. Давати материјално обезбеђење таквим људима значи оставити једну „рупу“ у закону за оне који симулирају или за оне који често праве нереде на јавним местима. Ако погледамо суштину закона, ако погледамо оно што се њиме хтело, видећемо да се таквим људима не може давати материјално обезбеђење. Чини ми се, то питање треба одвојити и решити га на неки други начин. Ја се слажем с тим да можда формулација коју сам дао није добра, али свакако треба наћи неко друго решење.

Данас је у овом закону та ствар постала јаснија. Ако се нека озледа догоди на раду, онда се то пријављује социјалном осигурању у упутном листу. Зашто не бисмо одвојили озледе које се догоде ван фабрике, и оне које су логичне да се материјално обезбеђују, а зашто да се обезбеђују и повреде које нису настале несрећним случајем. То више због принципијелног становишта, а не само због материјалног фактора, мада и материјална страна није за одбацивање. Ја сам због тога мислио да је потребно да се унесе овај амандман. Дом ће донети своју одлуку, али се не слажем да се амандман ad hoc одбацује, јер ако треба да се мења текст нека се мења ако је то у интересу заједнице.

Претседник **Влада Зечевић:** Пошто је Одбор одбацио амандман а предлагач остао при свом амандману, пре него што приступимо гласању питам да ли жели још неко реч у вези са амандманом. (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам амандман народног посланика друга Матерића на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Неколико народних посланика диже руку). Ко је *против*? (Већина диже руку). Констатујем да је амандман већином гласова одбијен.

Питам другог предлагача амандмана друга Радивоја Давидовића да ли остаје при свом амандману?

Радивој Давидовић *(Изборни срез потиски — АП Војводина, НР Србија):* С обзиром на то да је та материја делимично већ обухваћена предложеним текстом закона одустајем од амандмана.

Претседник **Влада Зечевић:** За реч се јавио народни посланик друг Хасан Бурић.

Хасан Бурић *(Изборни срез Брчко, НР Босна и Херцеговина):* Замисао да се досадашња материја о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица раздвоји на неколико посебних прописа као, напримјер, предложени закон, који ће обухватити само материју здравственог осигурања, затим прописи о пензијама и инвалиднинама итд., позитивно ће се одразити на даљу изградњу система социјалног осигурања код нас.

Од знатних измјена, које се предложеним законом предвиђају нарочито се истичу промјене у начину одређивања висине материјалног обезбјеђења за случај болести и боловања. Отступањем од принципа потпуног намирења зарада или плата за вријеме боловања претставља мјеру која ће стимулативно дјеловати на смањење броја непотребних обољења, самим тим и на смањење сувишних издатака за материјално обезбјеђење, и, што је за заједницу најважније, на смањење непотребних испадања из продукције.

Међутим, смањење материјалног обезбјеђења осигураницима за вријеме док се налазе на лијечењу у здравственим установама са потпуном опскрбом има своје оправдање.

У склопу мјера, које би требало подузети у циљу смањења непотребних изостанака са посла, под изликом боловања, свакако би требало тежити оснивању што већег броја амбуланата у предузећима и установама затвореног типа. Ово с разлога што се у пракси показало, да се отварањем оваквих амбуланата знатно смањује број обољења код тих предузећа, односно установа.

Ради илустрације треба навести и број изгубљених дана због боловања. У 1953 години у Народној Републици Босни и Херцеговини износио је 4,403.000 од чега на терет предузећа и установа отпада 1,563.000, а на терет социјалног осигурања 2,840.000 дана, док је за првих шест мјесеци ове године изгубљено укупно 2,241.000 радних дана, од

чега на терет предузећа и установа 825.000, а на терет социјалног осигурања 1,410.000 радних дана.

Узимајући број изгубљених дана, он у читавој Југославији износи за 1953 годину 27,806.000 радних дана.

Промјене, које се предвиђају за лијечење осигураника у природним лијечилиштима свакако ће се позитивно одразити како на завођење реда при одабирању лица, којима је такво лијечење потребно, тако и у циљу очувања фондова. Позната је чињеница да су досад ова лијечења добрим дјелом користила и таква лица којима она нису била неопходна, док су насупрот томе од стране локалних завода, у циљу очувања фондова, прављене и грубе грешке и кршени прописи на штету осигураника. Ради илустрације наводим да је у Босни и Херцеговини у току 1953 године у природним лијечилиштима, бањским и климатским на мору и планини лијечено укупно 10.117 осигураника и чланова њихових породица. Насупрот овом за првих 9 мјесеци ове године упућено је на оваква лијечења свега 4.675 осигураника (према непотпуним подацима). Из овога се види да је током ове године критеријум за упућивање у природна лијечилишта био знатно оштрији и преоштар.

Поред предложене измјене у овој врсти лијечења требало би да здравствена служба, односно ординирајући љекари сами одабирају и одређују начин лијечења у поменутим лијечилиштима по својој савјести и медицинским индикацијама, а не као досад да за лијечење у оваквим лијечилиштима дају приједлоге на тражење осигураника, чиме би се постигло да таква лијечења користе само она лица којима је то заиста потребно.

Број путовања у циљу остваривања здравствене заштите је несразмјерно велик, чему је и главни узрок заостала и слабо развијена мрежа здравствених установа. У току 1953 године у Републици Босни и Херцеговини извршено је 133.163 путовања од чега на специјалистичке прегледе 80.000 путовања, односно око 50.000 за долазак на специјалистичке прегледе. Кад се зна да већина амбуланата у срезовима не располаже потребним техничким средствима за вршење лабораторијских претрага, рентгенских прегледа и дубинских снимања, као и за утврђивање диоптрије код прописивања наочала, онда број извршених путовања и не изгледа тако велик.

Улагањем потребних средстава за набавку најнужнијих инструмената и техничких помагала могли би се увелико смањити трошкови путовања у циљу остваривања здравствене заштите, а тиме би се истовремено избјегло непотребно малтретирање осигураника путовањима у медицинске центре ради утврђивања елемената, који су по потреби ординирајућег љекара ради одређивања даљег лијечења. На овај начин такође би се у великој мјери утјецало на смањење броја дана, које овакви осигураници изгубе неучествујући у производњи.

Као даља значајна мјера овог закона јесте увођење одређеног стажа за стицање права на поједине дијелове здравствене заштите, као, напримјер, код протетичних радова, на ортопедисању зубала, затим појединих ортопедских и санитарних справа и сл., што ће увелико утицати на правилнију расподјелу средстава предвиђених у ову сврху, јер се у пракси дешавало да се поједина лица запосле, односно ступе у радни однос само да би остварили право на здравствену заштиту.

Једна од важнијих измјена, која се новим законом предвиђа, односи се на накнаду трошкова сахране и помоћи у случају смрти осигураника. По досадашњем начину погребнина за умрлог осигураника износила је 2 његове плате, а за умрлог члана породице, без обзира на његово доба живота, једномјесечну зараду. На овај начин поједини осигураници били су међусобно у неједнаком положају, јер је осигураник са већом платом примао већу погребнину. Предложени начин иде за тим да се у погледу трошкова сахране потпуно изједначе умрли осигураници и чланови породица, а истовремено је омогућено и диференцирање висине трошкова за сахрану чланова породице с обзиром на њихово доба живота, јер нису једнаки трошкови за случај смрти дјетета и одраслог члана. Новина у овом је то што се умјесто досадашње погребнине уводе два различита давања и то накнада за трошкове сахране и посмртну помоћ, која се исплаћује у висини једномјесечне плате умрлог осигураника или уживаоца пензије. Као сасвим ново, уводи се оснивање фондова за превентивно-здравствену заштиту. Формирање овог фонда значи корак напријед у низу мјера које се подузимају у циљу спријечавања обољења и несрећа на послу. Међутим, ове би фондове требало користити само за здравствену заштиту, а не и за техничко-заштитне мјере, јер ове спадају искључиво у надлежност и бригу предузећа. Ако би се, међутим, заводи обавезивали да финансирају хигијенско-техничку заштиту, онда би се предузећа потпуно дезинтересовала или би, у најбољем случају, улагала минимална средства за спровођење хигијенско-техничких-заштитних мјера.

Другови и другарице народни посланици, Приједлог закона о здравственом осигурању радника и службеника, те његова прогресивност како у квалитативном погледу, тј. с обзиром на врсте, обим и трајање појединих права осигураника, тако и у квантитативном

погледу (оно обухвата око 40% становништва), а то је изнад међународне нормале, чине нови закон значајним и у међународном мјерилу.

По својој концепцији, којом се заводе сасвим нови аспекти здравствене заштите, Приједлог закона о здравственом осигурању претставља оригиналан допринос за прогресивно ријешавање социјално-политичких проблема на међународном плану. На овом подручју наша је земља већ досад заузимала једно од најугледнијих мјеста у свијету, а новим законом, кад буде ступио на снагу, нарочито с обзиром на нове прописе о превентивној здравственој заштити и заштити материнства као и с обзиром на свестрано обезбјеђење и пуну заштиту осигураничких права — претстављаће још један значајан корак напријед.

Изјављујем да ћу гласати за предложени закон.

Претседник **Влада Зечевић:** Жели ли још ко реч? (Нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам Предлог закона о здравственом осигурању радника и службеника у целини на гласање. Пре тога, дозволите ми да још једанпут прочитам амандмане као саставни део закона.

У члану 86 наместо садашње тачке 4 ставља се нов став који гласи *(чита):*

Кад је штета настала услед тога што пријава за осигураника није поднета или је поднета после прописаног рока или што је пријава поднета са нетачним подацима.

У члану 96 тачка 6 ставља се нов текст који гласи *(чита):*

Ако не поднесе пријаву о осигуранику или поднесе пријаву по истеку прописаног рока или ако поднесе неуредну пријаву или пријаву са нетачним подацима осигураника.

Стављам Предлог закона о здравственом осигурању радника и службеника у целини са овим амандманима на гласање. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против?* (Нико). Ко се уздржао од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће усвојило Предлог закона о здравственом осигурању радника и службеника.

Прелазимо на другу тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о јавном тужиоштву.

Молим известиоца Одбора за организацију власти и управу да поднесе извештај.

Известилац Одбора за организацију власти и управу **Душан Богданов** *(Изборни срез панчевачки II — АП Војводина, НР Србија):* (Чита извештај Одбора о Предлогу закона о јавном тужиоштву. — Видети прилог)

Имао бих само једну напомену. Приликом прекуцавања законског предлога, поред неких ситнијих, чисто техничких грешака, учињен је један пропуст: унет је у члан 8 последњи став, који иначе није у предлогу ни Одбора за организацију власти ни управу ни Законодавног одбора, него је одбачен, а који гласи: „Државни органи, привредне организације и установе дужни су да обавесте јавно тужиоштво о акту за који сматрају да је њиме повређен закон на штету друштвене заједнице". Упозоравам Веће да се тај последњи став брише.

Претседник **Влада Зечевић:** Молим известиоца Законодавног одбора, народног посланика Нинка Петровића, да поднесе извештај.

Известилац Законодавног одбора **Нинко Петровић** *(НР Србија)* чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о јавном тужиоштву. (Видети прилог).

Претседник **Влада Зечевић:** Чули сте извештаје Одбора за организацију власти и управу и Законодавног одбора.

Отварам претрес о законском предлогу. Жели ли ко реч? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам законски предлог на гласање. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против?* (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није). Објављујем да је Савезно веће једногласно усвојило Предлог закона о јавном тужиоштву.

Пошто је Савезно веће усвојило Закон о јавном тужиоштву, у чијем се тексту налазе одредбе које су у супротности са Главом XIV Устава од 1946 године, показала се потреба за стављањем ван снаге поменуте главе Устава од 1946 године. У вези с тим добио сам предлог од групе народних посланика, о чему сам на прошлој седници обавестио овај Дом. Истовремено, група која је предложила промену Главе XIV Устава прихватила је предлог Претседника Савезне народне скупштине да се решавању у овом Већу о напред наведеном предлогу приступи тек пошто Веће буде одлучило о Предлогу закона о јавном тужиоштву.

Пошто смо тако поступили, у смислу Пословника Савезног већа Дом треба претходно да одлучи да ли је оправдано приступити решавању о промени Главе XIV Устава, која се односи на јавно тужиоштво. Ко је *за,* нека дигне руку. (Сви дижу руку). *Против?* (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није).

Пошто је Дом одлучио да је оправдано приступити решавању о промени Устава, предлажем Дому да допунимо дневни ред и да се као трећа тачка стави: Претрес Предлога закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године.

Истовремено предлажем да допунимо дневни ред новим тачкама, шестом и седмом,

пошто сам саопштио Дому да сам добио од Одбора за народну привреду Предлог одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину и Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Да ли се Дом слаже са овим допунама дневног реда? (Одобравање). Пошто се Дом слаже, објављујем да је допуна дневног реда усвојена.

Пошто је, пре него што бисмо приступили претресу законског предлога за измену Устава, потребно да се састану посланици који су чланови Већа народа, то одређујем кратак одмор, а Претседник Савезне скупштине је замолио другове посланике Већа народа да остану овде и да ту одрже састанак да би донели одлуку о овоме.

(Седница је прекинута у 17,50 часова).

(Наставак у 18,15 часова)

Претседник **Влада Зечевић:** Другови, настављамо рад. Прелазимо на трећу тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године. Од Већа народа добио сам следеће обавештење *(чита):*

Обавештавам Вас да је Веће народа претресло Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године и нашло да је тај предлог закона у сагласности с равноправношћу народа Југославије, па се по истом може водити претрес у Савезном већу.

Претседник састанка
Јосип Видмар, с. р.

Молим известиоца Законодавног одбора, народног посланика Макса Шнудерла да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Законодавног одбора др **Макс Шнудерл** *(Изборни срез Марибор II, НР Словенија) (чита):*

Законодавни одбор на својој седници од 24 новембра 1954 године претресао је Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године који му је достављен од Савезног већа Савезне народне скупштине. Законодавни одбор усвојио је предлог закона без икакве измене. Законодавни одбор моли Веће да овај законски предлог усвоји.

Другови народни посланици, дозволите ми да вам укратко прочитам четири члана која сачињавају Главу XIV Устава од 1946 године.

Члан 124 гласи *(чита):*

Јавно тужиоштво је орган Народне скупштине ФНРЈ за вршење надзора ради правилног испуњавања закона од стране свих министарстава и осталих њима потчињених управних органа и установа Федеративне Народне Републике Југославије и народних република, службених лица и свих грађана.

Члан 125 гласи *(чита):*

Јавног тужиоца ФНРЈ и његове заменике бира и разрешава Народна скупштина ФНРЈ на заједничкој седници оба дома.

Јавне тужиоце народних република и њихове заменике именује и разрешава јавни тужилац ФНРЈ.

Јавне тужиоце аутономних покрајина, аутономних области, области, округа и срезова именује и разрешава јавни тужилац републике уз потврду јавног тужиоца ФНРЈ.

Члан 126 гласи *(чита):*

Јавни тужиоци су независни у своме раду и подређени су само јавном тужиоцу ФНРЈ.

Члан 127 гласи *(чита):*

Јавни тужиоци имају право подизања тужбе и жалбе, право законске интервенције у току судског и управног поступка, право кривичног гоњења, као и право подизања захтева за заштиту законитости против правоснажних одлука судова и управних органа.

Члан 128 гласи *(чита):*

Војног тужиоца Југословенске армије и остале војне тужиоце поставља Врховни командант Југословенске армије.

Савезним законом одредиће се устројство и надлежност војног тужиоштва.

Другови народни посланици, ако сада прочитате само први члан новог Закона о јавном тужиоштву који смо данас примили и који гласи: „Јавно тужиоштво је државни орган који врши функцију кривичног гоњења и друга законом одређена права и дужности", онда видите да је јавно тужиоштво овако како је постављено у овом закону нешто друго, да има много уже функције него што је имало досад. Поред тога, већ је Уставним законом тужиоштво престало да буде орган Народне скупштине, пошто јавног тужиоца не бира више Савезна народна скупштина, него га поставља Савезно извршно веће. Поред тога, можете да видите из Главе II — Општа надлежност и овлашћења — да су надлежности и овлашћења јавног тужиоца тачно одређени овим законом или ће се одредити још неким другим законом, али јавни тужиоци више немају генерално право надзора које су досад имали. Према томе, потребно је да се стави ван снаге Глава XIV Устава како сам прочитао и предлажем да се овај предлог усвоји.

Претседник **Влада Зечевић:** Да би се приступило претресу овог предлога закона, потребно је присуство три петине народних посланика, значи више од 212. Констатујем да постоји довољан број предвиђен Пословником, а исто тако вршиће се прозивка којом ће се такође утврдити потребан број народних посланика.

Молим записничара да прочита члан 1 законског предлога.

Записничар **Живко Бернот** *(Изборни срез Кршко, НР Словенија):* чита члан 1 Предлога закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године. (Текст овог законског пре-

длога видети у 16-тој седници Већа произвођача — стр. 913).

Претседник **Влада Зечевић:** Отварам претрес по члану 1 Предлога закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам на гласање члан 1. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није). Члан 1 је усвојен. Молим записничара да прочита члан 2.

Записничар **Живко Бернот** чита члан 2.

Претседник **Влада Зечевић:** Отварам претрес о члану 2. Жели ли ко реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам члан 2 на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). — *Против?* (Нико). Да ли се ко уздржао? *(Није).* — Објављујем да је и члан 2 усвојен.

Прелазимо на гласање о овом законском предлогу у целини. Жели ли ко реч? (Нико се не јавља.) Молим записничара да изврши прозивку.

Записничар **Живко Бернот** врши прозивку.

(После гласања)

Претседник **Влада Зечевић:** Према члану 163, став 1 Пословника Савезног већа за гласање о измени Устава потребно је да се изјасни три петине од укупног броја чланова Дома, то јест 212 народних посланика.

Како је за ову измену Устава гласало укупно 292 народна посланика, то јест сви народни посланици који се налазе у сали, објављујем да је Дом усвојио Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године.

Овај законски предлог после саглашавања текста усвојеног у Већу произвођача, биће достављен Претседнику Савезне народне скупштине на даљи поступак.

Обавештен сам од Претседника Већа произвођача о предлогу који је дао Дом Већа произвођача. Питам Дом да ли усваја да се сутра у 10 часова пре подне одржи заједничка седница оба дома на којој би био проглашен Закон о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године, избор судија Врховног привредног суда и на којој ће бити поднет експозе члана Савезног већа о изменама и допунама у Савезном друштвеном плану за 1954 годину. Да ли се Дом слаже са овим дневним редом? *(Узвици:* Слаже!)

Наредна седница Савезног већа одржаће се сутра 25 новембра 1954 године пола часа после свршетка заједничке седнице.

Закључујем данашњу седницу.

(Седница је закључена у 19 часова).

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О ЈАВНОМ ТУЖИОШТВУ

I Основне одредбе

Члан 1

Јавно тужиоштво је државни орган који врши функцију кривичног гоњења и друга законом одређена права и дужности.

Члан 2

У вршењу својих права и дужности јавно тужиоштво је самостално и ради у оквиру и на основу закона као и на основу смерница Савезног извршног већа.

Републички јавни тужилац ради и на основу смерница републичког извршног већа.

Члан 3

Права и дужности јавног тужиоштва врше Савезно јавно тужиоштво, републичка јавна тужиоштва, покрајинско јавно тужиоштво, окружна јавна тужиоштва и среска јавна тужиоштва.

Подручја окружних и среских јавних тужиоштава утврђује Савезно извршно веће.

Члан 4

Савезни јавни тужилац стоји на челу јавног тужиоштва.

II. Општа надлежност и овлашћења

Члан 5

Основно право и основна дужност јавног тужиоштва јесте гоњење учинилаца кривичних дела и учинилаца привредних преступа.

Јавно тужиоштво врши и друга права и дужности одређене овим и другим законима.

Члан 6

У вршењу гоњења учинилаца кривичних дела за која се гони по службеној дужности јавно тужиоштво се стара о откривању кривичних дела и проналажењу њихових учинилаца, поставља захтев за покретање кривичног поступка, подиже и заступа оптужбу, изјављује редовне и ванредне правне лекове и предузима друге радње на које је по закону овлашћено.

Члан 7

У вршењу гоњења учинилаца привредних преступа јавно тужиоштво поставља захтев за гоњење привредних и других организација и одговорних лица у тим организацијама, и има одговарајућа права и дужности као и у вршењу гоњења учинилаца кривичних дела.

Члан 8

Кад је управним актом повређен закон у корист појединца или правног лица а на штету друштвене заједнице, јавно тужиоштво је овлашћено да врши све радње које по одредбама закона о управним споровима може вршити странка која покреће спор.

Јавни тужилац може покренути управни спор у року од три месеца од дана доставе управног акта странци у чију је корист акт донет.

Управни спор могу покренути савезни јавни тужилац, републички односно покрајински јавни тужилац, ако посебним законом није друкчије одређено.

Савезни јавни тужилац покреће управни спор кад је за решавање спора у првом степену надлежан Савезни врховни суд, републички јавни тужилац кад је за решавање спора у у првом степену надлежан републички врховни суд, а покрајински јавни тужилац кад је за решавање спора у првом степену надлежан Врховни суд Аутономне Покрајине Војводине.

Државни органи, привредне организације и установе дужни су да обавесте јавно тужиоштво о акту за који сматрају да је њиме повређен закон на штету друштвене заједнице.

Члан 9

Ако народни одбор општине, среза или града или његов орган не употреби правна средства (тужбе, жалбе, захтев за извршење или обезбеђење и друго) која му припадају у погледу општенародне имовине којом управљају они или привредне организације или установе, јавно тужиоштво је овлашћено да употреби та средства ради обезбеђења друштвених интереса. Ако је народни одбор на својој седници донео закључак да не употреби правно средство које му припада, јавно тужиоштво може употребити то правно средство по добијеној сагласности републичког односно Покрајинског извршног већа.

Јавно тужиоштво може употребити правна средства из претходног става у року који је одређен народном одбору, а ако је народни одбор или његов орган пропустио какав процесуалан рок јавно тужиоштво може одговарајуће правно средство употребити и по истеку одређеног рока а најдоцније тридесет дана по истеку рока.

У коришћењу ових правних средстава јавно тужиоштво иступа у име одговарајуће политичко-територијалне јединице, а одлуке које буду донете поводом ових правних средстава обавезују орган који управља општенародном имовином.

Правна средства подноси по ставу 1 овог члана окружни јавни тужилац.

Пре употребе правног средства у име политичко-територијалне јединице јавни тужилац ће затражити обавештење од надлежног органа народног одбора да ли намерава употребити правно средство које му припада.

Јавно тужиоштво може овластити републичког или покрајинског јавног правобраниоца да предузима поједине радње и да врши заступање у поступку поводом употребе правног средства по ставу 1 овог члана.

Члан 10

Јавно тужиоштво може предложити надлежном државном органу да у границама својих права и дужности поништи или укине одлуке и друге акте народног одбора и његових органа донете ван управног поступка који су незаконити односно којима је повређен општи интерес.

Ово право врши окружни јавни тужилац ако се ради о акту народног одбора општине или његових органа, а ако се ради о акту народног одбора среза односно града и његових органа то право врши републички односно покрајински јавни тужилац.

Предлог јавног тужиоца мора бити писмен и образложен.

Члан 11

Јавно тужиоштво је овлашћено да надлежном државном органу који врши надзорна или друга законом одређена права према појединим установама, привредним и другим самоуправним организацијама, указује на одлуке тих установа и организација којима је повређен закон, дајући о томе писмено образложење.

Овлашћење из претходног става врши окружни јавни тужилац ако надзорна или друга права врше органи народног одбора среза односно града. Ако надзорна и друга права врши републички односно покрајински орган, то овлашћење врши републички односно покрајински јавни тужилац, а ако та права врши савезни орган — савезни јавни тужилац.

Ако надлежни државни орган поводом упозорења јавног тужиоца не употреби надзорна или друга права која су му одређена законом, покрајински, републички односно савезни јавни тужилац може цео предмет доставити надлежном извршном већу, односно његовом органу који се стара о законитости рада установа и организација.

Члан 12

Јавно тужиоштво има право да тражи одлагање или обуставу извршења извршних судских одлука и решења управних органа, ако сматра да је њима повређен закон и ако се против такве одлуке или решења може употребити редовно или ванредно правно средство односно покренути управни спор, уколико би услед извршења настала тешко отклоњива штета.

Предлог за одлагање или обуставу може поднети покрајински, републички и савезни јавни тужилац.

Предлог се подноси суду или управном органу који је надлежан да нареди извршење, односно који је надлежан да спроведе извршење.

Суд односно управни орган коме је предлог поднет привремено ће одложити односно обуставити извршење, а предлог ће доставити непосредно вишем суду односно органу који ће коначно одлучити о предлогу.

Одложено односно обустављено извршење ставиће се у ток ако јавни тужилац или странка у законском року не поднесе правно средство или не покрене управни спор.

Одредбе овог члана не односе се на обуставу извршења казни, мера безбедности и васпитно-поправних мера.

Члан 13

Државни органи дужни су указивати правну помоћ јавном тужиоштву.

Јавни тужилац има право да тражи од државних органа, установа, привредних и друштвених организација одређена обавештења и податке који су му потребни за предузимање радњи на које је овлашћен и тражена обавештења и подаци ставиће му се на располагање уколико законом није друкчије одређено.

Члан 14

Јавни тужиоци примају од грађана предлоге, изјаве и обавештења и предузимају одговарајуће радње на које су по закону овлашћени.

Ради вршења својих права и дужности јавно тужиоштво утврђује чињенично стање преко суда или другог овлашћеног државног органа. Оно може и непосредно тражити изјаве и обавештења од грађана ако то служи обезбеђењу и остварењу њихових права и интереса.

III. Организација и рад

Члан 15

Овлашћења која припадају јавном тужиоштву врше савезни јавни тужилац, републички јавни тужилац, покрајински јавни тужилац, окружни јавни тужилац и срески јавни тужилац.

Сваки од ових јавних тужилаца поступа у границама своје стварне надлежности, уколико законом није друкчије одређено.

Савезни јавни тужилац може одредити да окружни јавни тужилац врши послове из надлежности среског јавног тужиоца за подручје града односно једног или више срезова.

Месна надлежност јавног тужиоца одређује се према подручју за које је основано јавно тужиоштво.

Члан 16

Виши јавни тужиоци врше надзор над радом нижих јавних тужилаца.

Виши јавни тужиоци имају право и дужност да нижим јавним тужиоцима стављају примедбе о недостацима у раду, као и да им дају упутства и наредбе за правилно вршење дужности. Упутства и наредбе могу се односити и на поступање у поједином предмету.

Упутства и наредбе виших јавних тужилаца обавезни су за ниже јавне тужиоце.

Члан 17

Виши јавни тужилац овлашћен је да врши свако од појединих права и дужности које припадају нижем јавном тужиоцу, уколико посебним законом није друкчије одређено.

Виши јавни тужилац може рад на поједином предмету или вршење одређене радње из надлежности подређеног јавног тужиоца поверити другом јавном тужиоцу.

Члан 18

Сваки јавни тужилац може имати једног или више заменика. Заменик јавног тужиоца може вршити сваку од радњи за које је по закону овлашћен тужилац.

Ако је јавни тужилац отсутан или спречен, у руковођењу јавним тужиоштвом заступа га заменик кога он одреди у сагласности са непосредно вишим јавним тужиоцем.

Сваки јавни тужилац може, ако нема заменика, за вршење појединих радњи из надлежности јавног тужиоштва овластити службеника који ради на правним пословима.

Члан 19

За јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца може бити постављен држављанин Федеративне Народне Републике Југославије који испуњава опште услове за пријем у државну службу, који има завршен правни факултет и који није био осуђиван због кривичног дела које га чини морално неподобним за вршење дужности јавног тужиоца.

Лице које се поставља за среског јавног тужиоца или његовог заменика мора имати положени судиски или адвокатски испит и три године праксе на правним пословима, а лице које се поставља за окружног јавног тужиоца или његовог заменика положен судиски или адвокатски испит и најмање шест година праксе на правним пословима. Изузетно, за среског или окружног јавног тужиоца или њихове заменике може бити постављено и лице које није положило судиски односно адвокатски испит, али које има најмање три односно шест година праксе на правним пословима. Такво лице не може остати на дужности јавног тужиоца односно заменика ако у року од године дана после постављења не положи овај испит.

Јавни тужилац и заменици у републичком и покрајинском јавном тужиоштву постављају се из редова истакнутих јавних тужилаца, или истакнутих правника који су после завршеног правног факултета провели десет година у пракси у јавном тужиоштву или на другим правним пословима. За заменика савезног јавног тужиоца потребно је најмање дванаест година праксе.

Професори права на факултету могу бити постављени за јавне тужиоце иако не испуњавају услове из ст. 2 и 3 овог члана.

Члан 20

Савезног јавног тужиоца поставља и разрешава Савезно извршно веће.

Заменике савезног јавног тужиоца поставља и разрешава савезни јавни тужилац на основу сагласности Савезног извршног већа.

Републичког јавног тужиоца и његове заменике поставља и разрешава савезни јавни тужилац на основу сагласности републичког извршног већа.

Покрајинског јавног тужиоца и његове заменике поставља и разрешава јавни тужилац Народне Републике Србије на основу сагласности покрајинског извршног већа.

Окружног и среског јавног тужиоца и њихове заменике поставља и разрешава републички јавни тужилац на основу сагласности републичког извршног већа, на територији Аутономне Покрајине Војводине на основу сагласности покрајинског извршног већа, а на територији Аутономне Косовско-метохиске Области на основу сагласности обласног извршног већа.

Члан 21

Пре ступања на дужност јавни тужилац и њихови заменици дају ову изјаву:

„Свечано изјављујем да ћу у свом раду поступати по закону, да ћу своју дужност вршити савесно и да ћу штитити социјалистички поредак Федеративне Народне Републике Југославије."

Савезни јавни тужилац даје ову изјаву пред Савезним извршним већем, републички јавни тужиоци и заменици савезног јавног тужиоца пред савезним јавним тужиоцем, покрајински, окружни и срески јавни тужиоци и заменици републичких односно покрајинског јавног тужиоца пред републичким јавним тужиоцем, а остали заменици јавних тужилаца пред окружним јавним тужиоцима.

Члан 22

Стручни сарадници у јавном тужиоштву јесу:
приправници,
референти,
секретари.

Члан 23

За приправника може бити постављено лице које је завршило правни факултет и које испуњава друге услове за ступање у државну службу.

Приправници се постављају у среским и окружним јавним тужиоштвима и постепено се распоређују на све послове како би стекли праксу из свих области рада јавног тужиоштва.

Члан 24

Приправничка пракса траје три године, од којих једну годину приправник мора провести у среском или окружном суду или окружном привредном суду.

Приправник стиче право да полаже судиски испит после навршене две године приправничке праксе.

После положеног судиског испита и завршене приправничке праксе приправник се поставља за референта у среском или окружном јавном тужиоштву.

Лица која су положила адвокатски испит постављају се одмах за референте. За референте могу бити постављена и лица која нису положила судиски испит, ако су завршила правни факултет, провела три године на правним пословима и положила стручни испит.

Члан 25

За референте у републичком и покрајинском јавном тужиоштву постављају се лица која испуњавају услове за среске јавне тужиоце.

За референте у Савезном јавном тужиоштву постављају се лица која испуњавају услове за окружне јавне тужиоце.

Члан 26

Секретари могу бити постављени само у покрајинском, републичком и Савезном јавном тужиоштву.

За секретаре у републичком и покрајинском јавном тужиоштву могу бити постављена лица која испуњавају услове за окружне јавне тужиоце.

За секретаре у Савезном јавном тужиоштву могу бити постављена лица која испуњавају услове за заменике републичког јавног тужиоца.

Члан 27

Приправнике поставља републички јавни тужилац, а на територији Аутономне Покрајине Војводине покрајински јавни тужилац.

Референте и секретаре у Савезном јавном тужиоштву поставља савезни јавни тужилац, а у републичком и покрајинском јавном тужиоштву републички јавни тужилац. Референте у среском и окружном јавном тужиоштву поставља републички јавни тужилац, а на подручју Аутономне Покрајине Војводине покрајински јавни тужилац у сагласности са републичким јавним тужиоцем.

Члан 28

Административне, финансијске и друге службенике у јавном тужиоштву поставља одговарајући јавни тужилац.

Члан 29

Уколико овим законом није друкчије одређено, на јавне тужиоце, њихове заменике и друге службенике јавних тужилаштава примењују се прописи који важе за државне службенике.

Члан 30

Плате јавних тужилаца, њихових заменика и стручних сарадника одређују се савезним прописима.

Члан 31

Предрачун прихода и расхода јавних тужилаштава саставља савезни јавни тужилац и подноси Савезном извршном већу.

Овај предрачун улази у састав савезног буџета.

Члан 32

Правила о унутрашњој организацији и пословању јавних тужилаштава доноси савезни јавни тужилац а потврђује их Савезно извршно веће.

IV. Дисциплинске одредбе

Члан 33

Јавни тужиоци су дисциплинске старешине за све службенике који раде под њиховим руководством.

Члан 34

За суђење дисциплинских преступа јавних тужилаца, њихових заменика и службеника јавних тужилаштава образују се дисциплински судови.

Дисциплински суд првог степена образује се при сваком републичком јавном тужиоштву, а дисциплински суд другог степена при Савезном јавном тужиоштву.

Члан 35

Дисциплински суд првог степена надлежан је за суђење дисциплинских преступа свих јавних тужилаца, њихових заменика, као и других службеника јавних тужилаштава на територији републике, осим за суђење дисциплинских преступа републичког јавног тужиоца и његових заменика.

Дисциплински суд другог степена решава по жалбама против одлука дисциплинских судова првог степена.

Дисциплински суд при Савезном јавном тужиоштву је истовремено дисциплински суд првог степена за суђење дисциплинских преступа републичких јавних тужилаца и њихових заменика, као и службеника Савезног јавног тужиоштва, осим савезног јавног тужиоца.

Другостепени дисциплински суд при Савезном изврШном већу решава по жалбама против одлука дисциплинског суда при Савезном јавном тужиоштву донетим у првом степену.

Члан 36

Дисциплински судови првог и другог степена састоје се од претседника и двојице судија. Претседнику и судијама одређују се заменици.

Претседника и једног судију дисциплинског суда и њихове заменике, као и дисциплинског тужиоца код дисциплинског суда при републичком јавном тужиоштву, именује републички јавни тужилац, а за дисциплински суд при Савезном јавном тужиоштву савезни јавни тужилац. Једног судију и његовог заменика одређује синдикална организација.

Члан 37

Уколико у овом закону није друкчије одређено, примењиваће се у погледу дисциплинске одговорности јавних тужилаца, њихових заменика, као и других службеника јавних тужилаштава одредбе Закона о државним службеницима.

V. Прелазне и завршне одредбе

Члан 38

До краја 1956 године могу се изузетно постављати за јавне тужиоце, заменике, секретаре и референте и лица која не испуњавају услове у погледу школске спреме, потреоне праксе и положеног судиског испита (члан 19 овог закона).

Јавни тужиоци, заменици, секретари и референти постављени на основу одредбе претходног става, као и лица која се на дан ступања на снагу овог закона затекну на дужности јавних тужилаца и њихових заменика а не испуњавају услове у погледу школске спреме, потреоне праксе и положеног испита (члан 19 овог закона), остају на овим дужностима док Савезно изврШно веће друкчије не одреди.

Члан 39

У року од шест месеци од ступања на снагу овог закона извршиће се превођење старијих помоћника и помоћника у јавним тужиоштвима на звања одређена овим законом. Приликом превођења у погледу услова за ова звања примењиваће се одредба става 1 члана 38 овог закона.

Члан 40

Ступањем на снагу овог закона, овлашћења јавних правобранилаца, финансиске инспекције и других државних органа за покретање поступка пред привредним судом због привредних преступа привредних и других организација и одговорних лица у тим организацијама, за изјављивање жалби против судских одлука и за вршење других радњи у овом поступку прелазе на окружне јавне тужиоце односно на републичког или покрајинског јавног тужиоца. Све несвршене предмете уступиће јавни правобраниоци надлежним јавним тужиоцима у року од петнаест дана од дана ступања на снагу овог закона.

Изузетно од одредбе претходног става, у поступку по предметима који се на дан ступања на снагу овог закона налазе на решавању код привредних судова учествоваће и даље до њиховог окончања надлежни јавни правобранилац.

Члан 41

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о јавном тужиоштву од 22 јула 1946 године, као и други прописи који су у супротности са одредбама овог закона.

Изузетно од одредбе претходног става, до ступања на снагу закона о парничном, ванпарничном и изврШном поступку и Закона о општем управном поступку јавно тужиоштво ће и даље вршити право подизања захтева за заштиту законитости против правоснажних одлука донетих у грађанским и управним стварима према одредбама чл. 14 до 17 Закона о јавном тужиоштву од 22 јула 1946 године.

Члан 42

Овај закон ступа на снагу петнаестог дана по објављивању у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије".

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ЈАВНОМ ТУЖИОШТВУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за организацију власти и управу
Бр. 116
19-XI-1954 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за организацију власти и управу Савезног већа Савезне народне скупштине, на седницама одржаним 11, 12, 13, 14, 15 и 16 новембра 1954 године, претресао је Нацрт закона о јавном тужиоштву који му је као материјал за израду предлога закона, примљен од Савезног изврШног већа, доставио Претседник Савезне народне скупштине на основу члана 86 став 3 и члана 125 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине.

Одбор за организацију власти и управу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

По закону од 1946 године, јавно тужиоштво имало је врло широку надлежност нарочито у надзору над правилним испуњавањем закона од стране свих државних органа, службених лица и грађана. Широка овлашћења јавног тужиоштва одговарала су условима који су постојали у време доношења закона и потребама заштите законитости. Упоредо са општим променама у нашем друштвеном уређењу, нарочито после 1950 године, изменила се функција јавног тужиоштва као надзорног органа над тачним испуњавањем закона и оно је престало бити неки општи надзорни орган.

Услед промењене улоге јавног тужиоштва многе одредбе закона од 1946 године нису одговарале потребама и пракси.

Ради уклањања овог несклада између закона од 1946 године и новог положаја и улоге јавног тужиоштва, односно других позитивних закона неопходно је да се донесе закон који би одредио поло-

жај јавног тужиоштва у складу са променама у државном и друштвеном уређењу и у складу са новим законодавством.

Одбор за организацију власти и управу у начелној дискусији о предложеном закону установио је да је овај предлог у складу са основама, местом и улогом јавног тужиоштва у члану 79, став 9, Уставног закона и да као последица тога мора наступити укидање Главе XIV Устава из 1946.

У току претреса Нацрта закона о јавном тужиоштву Одбор је настојао да што свестранијом анализом предложеног законског предлога да коначни садржај, који ће што прецизније изразити улогу и положај јавног тужиоштва у измењеним условима нашег правног система, државног и друштвеног уређења. У том циљу Одбор је настојао да што адекватније изрази карактер, надлежност и овлашћења која се дају јавном тужиоштву, као и организацију која ће омогућити да јавно тужиоштво буде способно за извршавање својих права и дужности.

Одбор је нацрт закона усвојио као основу за израду предлога усвајајући принципе који су изнети у нацрту, али је у току претреса учињено много измена које су биле неопходне како ради прецизнијег одређивања места, улоге, надлежности и овлашћења јавном тужиоштву тако и у терминолошком смислу. Зато је Одбор решио да се народним посланицима не подели нацрт закона са променама већ пречишћени текст законског предлога.

У овом извештају Одбор ће изнети само битније разлике садашњег законског предлога и нацрта који је достављен Одбору и народним посланицима.

1) У основним одредбама члан 1 претрпео је битну измену. У њему је стајало да јавно тужиоштво као државни орган врши законом одређена права и дужности ради заштите правног поретка и ради обезбеђења примене закона. Одбор је сматрао да се овако широком формулацијом не изражава стварно место јавног тужиоштва, јер није оно једини орган заштите правног поретка, па је тај члан изменио одређујући јавном тужиоштву функцију кривичног гоњења и друга законом одређена права и дужности.

2) У поглављу опште надлежности и овлашћења извршене су такође измене у духу измењеног члана 1 законског предлога.

Тако је члан 5 у целини измењен јер се у нацрту закона губила разлика између главних права и основних дужности јавног тужиоштва и осталих овлашћења која има по овом предлогу и другим законима. Зато је у новом члану 5 издвојено, као основно, право и дужност јавног тужиоштва да гоне учиниоце кривичних дела и учиниоце привредних преступа од осталих права и дужности која су одређена овим предлогом или другим законима и где су права јавног тужиоштва знатно ограничена.

У члану 6 и 7 законског предлога је прецизирано како јавно тужиоштво може користити одговарајућа права и дужности у вршењу гоњења учинилаца кривичних дела и учинилаца привредних преступа. Одбор сматра за потребно да нагласи да је овде дата иста надлежност јавном тужиоштву у гоњењу учинилаца привредних преступа као и у гоњењу учинилаца кривичних дела иако је то право раније вршило јавно правобраниоштво. Пошло се од тога да је потребно функцију гоњења сконцентрисати код једног органа и да је јавно тужиоштво најподеснији орган у вршењу ове функције у целини јер је оно у могућности да цени кад ће покренути поступак за кривична дела, а кад за преступе. Поред тога, јавно тужиоштво је и по својој организацији најпогоднији орган гоњења, јер се његови органи налазе и у средиштима свих срезова.

У члановима (8, 9, 10, 11 и 12) који говоре о осталим овлашћењима јавног тужиоштва, Одбор је настојао да та овлашћења усклади са садашњим правним системом и измењеним положајем јавног тужиоштва, не дајући му нека овлашћења ранијег карактера. У тим члановима јавно тужиоштво је овлашћено да:

— употреби правна средства ако их народни одбор општине среза или града или њихов орган није употребио;

— даје предлог надлежном државном органу за укидање одлука или аката народних одбора и њихових органа донетих ван управног поступка, а који су незаконити или је њима повређен општи интерес;

— указује надлежним државним органима који врше надзорна или друга законом одређена права уколико поједине установе, привредне или друге самоуправне организације донесу одлуку којом је повређен закон и

— право да тражи одлагање или обуставу извршења извршних судских одлука и решења управних органа ако сматра да је повређен закон.

Уколико би неко од ових овлашћења захтевало да јавно тужиоштво има какво посебно право (у погледу рокова и слично), у законском предлогу учињени су само крајњи изузеци без којих јавно тужиоштво не би било у могућности да користи своја овлашћења. Овде се Одбор руководио начелом да се обезбеди правна сигурност, да јавно тужиоштво не буде орган изнад народних одбора и да не задире у самоуправљање радних колектива, а с друге стране да се заштити законитост и спречи незаконито оштећивање општег интереса. У том духу рокови за јавно тужиоштво у погледу употребе правног средства су они исти који су одређени постојећим законима. Изузетак је учињен само код процесуалног рока где јавно тужиоштво може употребити одговарајуће правно средство и по истеку рока, али најдоцније у даљем року од 30 дана (члан 9 став 2). После дуже дискусије дошло се на становиште да јавно тужиоштво без овог изузетка често не би било у могућности да благовремено наступи у погледу заштите законитости и општег интереса.

Да би тужиоштво могло користити овлашћења дата овим предлогом, у члану 14 даје се право јавном тужиоштву да тражи од државних органа, установа, привредних и друштвених организација одређена обавештења и податке, као и да му они морају пружати правну помоћ. Овим је наглашено да државни органи и организације нису дужни достављати све важније акте, одлуке, записнике и слично, већ само одређене акте које затражи јавно тужиоштво.

Такође је регулисан и однос јавног тужиоштва и грађана у духу познатих демократских начела која су регулисана Уставним законом и другим законима. Тако је у истом члану предлога закона дата дужност јавном тужиоцу да прима од грађана предлоге, изјаве и обавештења и предузима одговарајуће радње за које је законом овлашћен. Стало се на становиште да јавно тужиоштво може утврђивати чињенично стање преко суда или других овлашћених органа, а непосредно од грађана само ако то служи обезбеђењу и остварењу њихових права и интереса.

3) У погледу организације и рада тужиоштва нису извршене крупније промене у нацрту закона. Одбор је усвојио основу организације, однос нижих и виших тужиоштава, структуру, право у постављању службеника и услове који се траже за поједине правне службе, осим следећих битнијих измена.

У члану 19 унето је да лице које се поставља за среског јавног тужиоца мора имати поред положеног судиског или адвокатског испита и три го-

дине праксе на правним пословима, а лице које се поставља за окружног јавног тужиоца или његовог заменика мора имати поред положеног судиског или адвокатског испита најмање шест година праксе на правним пословима. Међутим, с обзиром на стање кадрова којима се данас располаже у прелазне одредбе законског предлога унет је члан који предвиђа да се до краја 1956 године у јавним тужиоштвима могу постављати и лица која не испуњавају напред наведене услове, с тим да та лица остају на својим дужностима док Савезно извршно веће друкчије не одреди.

У члану 27 дато је право покрајинском јавном тужиоцу да може у сагласности са републичким јавним тужиоцем постављати референте, секретаре и приправнике у окружним и среским јавним тужиоштвима на подручју Аутономне Покрајине Војводине, и у члану 28 је дато право да административне, финансиске и друге службенике у јавном тужиоштву поставља одговарајући јавни тужилац.

4) У прелазним и завршним одредбама брисани су чл. 40, 41 и 42 пошто се стало на становиште да питање захтева за заштиту законитости у управном поступку треба да реши Закон о општем управном поступку чије се доношење припрема а дотле да јавно тужиоштво ради по одредбама чл. 14 до 17 Закона о јавном тужиоштву од 1946 године.

Подносећи овај извештај Одбор за организацију власти и управу предлаже Савезном већу да усвоји овај законски предлог.

За известиоца Одбор одређује народног посланика Душана Богданова.

За Секретара — Претседник
Душан Богданов, с. р. — **Владимир Симић**, с. р.

Чланови:

Ђурица Јојкић, с. р., **Риста Антуновић**, с. р., **Мухидин Бегић**, с. р., **Антун Бибер**, с. р., **Воја Биљановић**, с. р., **Звонко Бркић**, с. р., **Никола Цвијетић**, с. р., **Рато Дугоњић**, с. р., **Стјепан Ивић**, с. р., **Владо Кривић**, с. р., **Немања Марковић**, с. р., **Душан Мугоша**, с. р., **Наум Наумовски**, с. р., **Драгомир Николић**, с. р., **Грујо Новаковић**, с. р., **Елисие Поповски**, с. р., **Милија Радовановић**, с. р., **Анте Роје**, с. р., **Пашко Ромац**, с. р., **Драгутин Саили**, с. р., **Велимир Стојни**, с. р. **Милева Планојевић**, с. р. и **Благоја Талевски**, с. р.

ИЗВЕШТАЈ
ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ЈАВНОМ ТУЖИОШТВУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Законодавни одбор
Бр. 145
19-XI-1954 год.
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор на својим седницама од 17 и 18 новембра 1954 године, претресао је Предлог закона о јавном тужиоштву, који му је достављен од стране Савезног извршног већа, па о томе подноси Већу, у смислу става 2 члана 138 Пословника, следећи извештај:

Одбор је учинио низ значајнијих измена и допуна у овом предлогу, које су заједно са изменама и допунама извршеним од стране Одбора за организацију власти и управу, сређене и отштампане у новом тексту предлога који је накнадно раздељен народним посланицима, те Одбор сматра да нема потребе да поново излаже то и у овом извештају. Међутим, Одбор сматра да треба посебно да скрене пажњу Већа на две важније измене које је унео у овај предлог.

У члану 9 првобитнога предлога у погледу општенародне имовине, било је дато јавном тужиоцу право употребе Управних средстава у погледу одлука донетих по питањима општенародне имовине којом управљају народни одбори општине, среза и града, привредне организације и установе. Ово право је било дато јавном тужиоцу у сваком случају па чак мимо и супротно ставу и одлуци народнога одбора. Уважавајући разлог, да је народним одборима потребна стручна помоћ јавног тужиоца, нарочито у случајевима пропуста употребе правних средстава од стране народних одбора предузећа и установа, Законодавни одбор није могао пак усвојити гледиште предлога да јавни тужилац ово право може употребити и против јасно израженог становишта пленума народног одбора да из било којих разлога одлучи да не употреби правно средство. У таквим случајевима би јавни тужилац дошао у однос друкчији, у извесном смислу надређени однос према народном одбору, што није била интенција ни самога предлога. Због тога је ово питање у дефинитивном предлогу решено тако, да јавни тужилац у оваквом случају може указати Савезном извршном већу на проблем и предложити му употребу правног средства, па га употребити тек када и ако добије одобрење за то од Савезног извршног већа. Због тога се такво решење и предлаже пленуму по овом питању.

Друго питање о коме је Законодавни одбор заузео друкчији став од онога који је био изнесен у предлогу јесте право употребе захтева за заштиту законитости од стране јавног тужиоца у управном поступку противу коначних решења донетих у случајевима повреде закона. Предлог је оставио право од једне године дана јавном тужиоцу за употребу овога захтева.

Законодавни одбор сматра да би овај правни институт на једној страни био на штету правне сигурности а на другој да ће иза њега уопште отпасти потреба доношења закона о општем управном поступку, који је у припреми и за кратко време ће изаћи пред Народну скупштину. До оваквога становишта Одбор је дошао широком дискусијом о овом питању а и по саслушању правних стручњака. Због тога је предложио решење овога питања тако, да се читав овај правни институт садржан у члану 40 до 42 првобитног предлога избрише а на место њега да се до ступања на снагу Закона о општем управном поступку оставе на снази одговарајуће одредбе досадашњег Закона о јавном тужиоштву, које га овлашћују на то.

Према изложеном, Законодавни одбор предлаже Већу да овај законски предлог са предложеним изменама и допунама усвоји.

За известиоца Одбора по овом предлогу је одређен народни посланик Нинко Петровић.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Секретар — Претседник
Др **Јерко Радмиловић**, с. р. — Др **Макс Шнудерл**, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., **Богомир Брајковић**, с. р., **Саво Брковић**, с. р., **Живан Димитријевић**, с. р., **Илија Дошен**, с. р., **Спасоје Ђаковић**, с. р., **Гојко Гарчевић**, с. р., **Драго Гиздић**, с. р., **Иван Крефт**, с. р., др **Хинко Кризман**, с. р., **Радош Лепенац**, с. р., **Методи Митевски**, с. р., **Зехра Муидовић**, с. р., **Томо Никшић**, с. р., **Петар Релић**, с. р., др **Заим Шарац**, с. р. и **Иван Шифтар**, с. р.

VEĆE NARODA

7-mi SASTANAK

ODRŽAN 24 NOVEMBRA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

Dnevni red:

Pretres Predloga zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava iz 1946 godine.

Govornici: Josip Vidmar, Ninko Petrović, Lazar Koliševski.

PRETSEDAVAO:
JOSIP VIDMAR

ZAPISNIČARI:
ĐOKA PAJKOVIĆ I NIKOLA SEKULIĆ

Početak u 17,55 časova

Josip Vidmar *(NR Slovenija):* Drugovi narodni poslanici, dužnost mi je da otvorim sedmi sastanak Veća naroda Savezne narodne skupštine.

Pre početka predlažem da se izabere pretsednik ovog sastanka i dva zapisničara. Ima li ko predlog? *(Ninko Petrović:* Ja.) Ima reč drug Petrović.

Ninko Petrović *(NR Srbija):* Predlažem druga Vidmara.

Josip Vidmar: Ima li još koji predlog? (Nema). Da li se Dom slaže sa ovim predlogom? (Odobravanje).

Treba da se izaberu dva zapisničara. Ko ima predlog? *(Lazar Koliševski:* Ja). Ima reč drug Koliševski.

Lazar Koliševski *(NR Makedonija):* Predlažem drugove Đoku Pajkovića i Nikolu Sekulića.

Pretsednik **Josip Vidmar:** Slažete li se? (Odobravanje).

Molim druga Pajkovića da pročita zapisnik šestog sastanka.

Zapisničar **Đoka Pajković** *(Autonomna Kosovsko-metohiska Oblast, NR Srbija)* čita zapisnik VI sastanka Veća naroda od 1 jula 1954 g.

Pretsednik **Josip Vidmar:** Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Nema). Zapisnik se overava.

Na dnevnom redu ovog našeg današnjeg sastanka, poznato vam je, da je materija koju smo baš sada izglasali, to jest iz Zakona o javnom tužioštvu. Dosad je javnog tužioca birala Skupština, a po novom zakonu postavlja ga Savezno izvršno veće. Time pitanje tužioštva prestaje biti ustavna materija i zbog toga predlažem da se Glava XIV, koja govori o postavljanju i biranju tužioca, briše iz Ustava. Ja mislim da usvajanje Predloga zakona o stavljanju van snage Glave XIV Ustava iz 1946 godine logično sledi iz izglasanog zakona.

Traži li ko reč o ovom pitanju? (Ne javlja se niko).

Stavljam predlog na glasanje. Ko glasa *za* brisanje glave XIV Ustava iz 1946 godine, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema).

Objavljujem da je promena Ustava u Veću naroda izglasana i da je Veće naroda dalo svoju saglasnost za promenu Ustava iz 1946 godine.

Time je dnevni red ovog našeg sastanka iscrpen. Zahvaljujem vam i zaključujem sednicu.

(Sastanak je zaključen u 18,05 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ
и
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

9-та ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 25 НОВЕМБРА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда:
Саопштења

Дневни ред:
1) Доношење Одлуке о проглашењу Закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава из 1946 г.;
2) Избор претседника и судија Врховног привредног суда;
3) Извештаји одбора за народну привреду оба дома о Предлогу одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 г. и експозе претставника Савезног извршног већа инж. Мијалка Тодоровића.

Говорници: Моша Пијаде, др Заим Шарац, Обрен Стишовић, Велибор Љујић, Маријан Цветковић, Јанко Рудолф, инж. Мијалко Тодоровић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
МОША ПИЈАДЕ
ЗАПИСНИЧАР:
ОБРЕН СТИШОВИЋ

Почетак у 9,15 часова

Претседник **Моша Пијаде** *(Изборни срез Београд I, НР Србија):* Отварам девету заједничку седницу оба дома. Записник ове седнице водиће и прочитаће записник прошле седнице народни посланик Обрен Стишовић, записничар Савезног већа.

Записничар **Обрен Стишовић** *(Изборни срез аријско-моравички, НР Србија)* чита записник са VIII заједничке седнице одржане 24 новембра 1954 године.

Претседник **Моша Пијаде:** Има ли примедаба на записник? *(Др Заим Шарац:* Имам).

Др **Заим Шарац** *(Изборни срез Коњиц и Кисељак, — НР Босна и Херцеговина):* Записничар је прочитао „прекршај", а јуче је било речи о „привредном преступу"?

Претседник **Моша Пијаде:** Тачно, пише „прекршај". Примедба је усвојена.

Изволите чути саопштења.

Од Претседника Савезног већа добио сам следеће писмо *(чита):*

Друже Претседниче, обавештавам Вас да је Савезно веће, на својој седници одржаној 24 новембра 1954 године, уз сагласност Већа народа, усвојило Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године.

Текст усвојеног законског предлога истоветан је са текстом усвојеним у Већу произвођача.

Од Претседника Већа произвођача добио сам писмо сличне садржине *(чита):*

Друже Претседниче, обавештавам Вас да је Веће произвођача, на својој седници одржаној 24 новембра 1954 године, усвојило Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године.

Текст усвојеног законског предлога истоветан је са текстом усвојеним у Савезном већу.

На основу тога предлажем дневни ред ове седнице:

1) Доношење Одлуке о проглашењу Закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 године и

2) Избор чланова и привремених чланова Врховног привредног суда.

С обзиром да ће се после ове седнице састати одбори за народну привреду једног и другог дома у вези са извесним предлозима за допуну и измену предлога Савезног извршног већа о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину; седница ће се прекинути после избора судија Врховног привредног суда и наставити када одбори заврше рад и поднесу извештаје. У наставку те седнице даће експозе о том предлогу члан Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић. Да ли се слажете са овим дневним редом? *(Гласови:* Слажемо се.)

Онда, да пређемо на дневни ред.

Пошто су оба дома, уз сагласност Већа народа, усвојила Предлог закона о стављању ван снаге Главе XIV Устава од 1946 го-

дине, нама остаје да донесемо одлуку о проглашењу. Молим друга Стишовића да прочита предлог одлуке.

Записничар **Обрен Стишовић** *(чита):*

На основу члана 36 тачке 6 Уставног закона о основама друштвеног и политичког уређења Федеративне Народне Републике Југославије и савезним органима власти,

Савезна народна скупштина, на заједничкој седници Савезног већа и Већа произвођача, одржаној 25 новембра 1954 године, донела је

ОДЛУКУ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О СТАВЉАЊУ ВАН СНАГЕ ГЛАВЕ XIV УСТАВА ИЗ 1946 ГОДИНЕ

Проглашава се и ступа на снагу Закон о стављању ван снаге Главе XIV Устава из 1946 године, усвојен од Савезног већа, на седници од 24 новембра 1954 године, и од Већа произвођача, на седници од 24 новембра 1954 године, уз сагласност Већа народа на састанку тога Већа од 24 новембра 1954 године.

Претседник **Моша Пијаде:** Чули сте предлог одлуке. Тражи ли ко реч? (Не јавља се нико). Не тражи нико. Стављам предлог одлуке на гласање. Гласаће се дизањем руке. Ко је *за* овај предлог одлуке, молим да дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Има ли ко *против*? (Нема). Нема никога. Уздржава ли се неко од гласања? (Не). Нико се није уздржао. Предлог одлуке је, према томе, једногласно усвојен и ступио је на снагу Закон о укидању Главе XIV Устава од 1946 године.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Избор претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда.

Има реч известилац Одбора за изборе народни посланик Велибор Љујић.

Известилац Одбора за изборе **Велибор Љујић** *(Изборни срез златарско-прибојско-милешевски, НР Србија)* Чита извештај Одбора за изборе Савезне народне скупштине о наименовању претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда. (Видети прилог).

Претседник **Моша Пијаде:** Чули сте извештај Одбора за изборе. Да ли ко жели реч по овом предлогу? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам на гласање предлог за изборе претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда, који је прочитао известилац Одбора.

Ко је *за*, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао? (Није).

Констатујем да је предлог за избор претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда једногласно прихваћен.

Прекидам ову седницу за 10 минута.

(Наставак у 16,10 часова)

Претседник **Моша Пијаде:** Настављамо девету заједничку седницу.

Пошто је дневни ред исцрпен, предлажем да саслушамо извештаје одбора за народну привреду једног и другог дома и експозе претставника Савезног извршног већа инж. Мијалка Тодоровића о Предлогу одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Да ли се слажете са овим дневним редом? (Одобравање).

Има реч известилац Одбора за народну привреду Савезног већа, друг Маријан Цветковић.

Известилац Одбора за народну привреду Савезног већа **Маријан Цветковић** *(Изборни срез Кутина и Гарешница, НР Хрватска) (чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Одбор за народну привреду
24. XI. 1954 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа, на својој седници одржаној на дан 23 новембра 1954 године, претресао је Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину и после дискусије у начелу и појединостима усвојио је предлог одлуке са изменама:

У одељку 1) тач. а) мења се и гласи: „Федерација ће повући вишак прихода који ће остварити преко расхода предвиђених Савезним друштвеним планом и изменама тога плана за 1954 годину, као и преко расхода на име разлике у ценама при извозу и увозу извршених до 31 децембра 1954 године. У тач. б) истог одељка бришу се речи „својих буџета и фондова".

Ове измене су учињене ради прецизности и јасноће текста.

У другом одељку ст. 1 брише се реч „вишка" и речи „изнад прихода предвиђених републичким друштвеним планом" а место њих стављају се речи „буџета и фондова".

У истом одељку, ст. 2 мења се и гласи:

„Срезови (градови, градске општине са посебним правима) који из својих прихода не могу у целости издвојити износе које им у смислу претходног става одреди народна република, одредиће колико ће која привредна организација уплатити из дела добити са којим располаже за покриће разлике."

Став трећи истог одељка брише се.

Све ове измене учињене су из разлога јер је у дискусији у Одбору за народну привреду утврђено, да се не могу републички и срески друштвени планови узимати као искључива мерила за захватање средстава утврђених овом одлуком. Републички и срески друштвени планови рађени су на основу различитих критерија којима су захватали приходе, односно добит предузећа, а донети су и у различитим роковима.

Стога је Одбор закључио, да се препусти скупштинама народних република и скупштинама срезова, утврђивање не само износа који се имају захватати од срезова и привредних организација, већ

евентуално и мерила, као и границе за уплату одговарајућих средстава водећи рачуна о оправданим интересима привредних организација.

У одељку 3) иза две тачке уместо „до 31 децембра 1954 године" ставља се „до 15 јануара 1955 године".

Ово је учињено да би се избегле евентуалне финансиске тешкоће у привредним организацијама, срезовима и народним републикама, јер у том периоду притичу и потребна средства за извршење уплата обавезних по овој одлуци.

Са свим овим изменама и допунама сагласило се Савезно извршно веће и све су оне саглашене са текстом Одбора за народну привреду Већа произвођача.

Подносећи овај извештај у име Одбора предлажем овом Дому да и он усвоји Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину са изменама и допунама Одбора.

За известиоца одређен је народни посланик Маријан Цветковић.

Секретар
Анте Раос, с. р.

Председник
Милентије Поповић, с. р.

Чланови:
Виктор Авбељ, с. р., **Љубо Бабић**, с. р., **Маријан Цветковић**, с. р., **Пеко Дапчевић**, с. р., **Блажо Ђуричић**, с. р., **Тоне Фајфар**, с. р., **Мика Шпиљак**, с. р., **Ђуро Јовановић**, с. р., **Шефкет Маглајлић**, с. р., **Вицко Крстуловић**, с. р., **Боге Кузмановски**, с. р., **Воја Лековић**, с. р., **Марјан Брецељ**, с. р., **Пашага Манџић**, с. р., **Милош Минић**, с. р., **Пал Шоти**, с. р., **Зоран Полич**, с. р., **Благоје Попов**, с. р., **Франц Симонич**, с. р., **Видое Смилевски**, с. р., **Јефто Шћепановић**, с. р., **Илија Тепавац**, с. р.,

Претседник **Моша Пијаде:** Има реч известилац Одбора за народну привреду Већа произвођача, друг Јанко Рудолф.

Известилац Одбора за народну привреду Већа произвођача **Јанко Рудолф** *(Изборни срез Љубљана срез I, НР Словенија) (чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. 282
24-XI-1954 год.
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Већа произвођача, на својим седницама одржаним 23 и 24 новембра 1954 године, претресао је Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину и после дискусије у начелу и појединостима усвојио предлог одлуке са овим изменама:

у одељку 1) тач. а) мења се и гласи: „Федерација ће повући вишак прихода који ће остварити преко расхода предвиђених Савезним друштвеним планом и изменама тога плана за 1954 годину, као и преко расхода на име разлике у ценама при извозу и увозу извршених до 31 децембра 1954 године. У тач. 3) истог одељка бришу се речи „својих буџета и фондова".

Ове измене су учињене ради прецизности и јасноће текста.

У другом одељку у ст. 1 брише се реч „вишак" и речи „изнад прихода предвиђених републичким друштвеним планом", а уместо њих стављају се речи „буџета и фондова".

У истом одељку, ст. 2 мења се и гласи:

„Срезови (градови, градске општине са посебним правима) који из својих прихода не могу у целости издвојити износе које им у смислу претходног става одреди народна република, одредиће колико ће која привредна организација уплатити из дела добити са којим располаже за покриће разлике."

Став 3 истог одељка брише се.

Све ове измене учињене су из разлога, јер је у дискусији пред Одбором за народну привреду утврђено, да се не могу републички и срески друштвени планови узимати као искључива мерила за захватање средстава утврђених овом одлуком. Републички и срески друштвени планови рађени су на основу различитих критерија којима су захватили приходе, односно добити предузећа, а донети су и у различитим роковима.

Стога је Одбор закључио, да се препусти републичким скупштинама, и скупштинама срезова утврђивање не само износа који се имају захватити, већ евентуално и мерила, као и границе за уплату одговарајућих средстава водећи рачуна о оправданим иинтересима привредних организација.

У одељку 3) иза две тачке уместо „до 31 децембра 1954 године" ставља се „до 15 јануара 1955 године".

Ово је учињено да би се избегле евентуалне финансиске тешкоће у привредним организацијама, срезовима и народним републикама. Предложено је да се први рок уплате предложи за 15 јануар 1955 године јер у том периоду притичу и потребна средства за извршење уплата обавезних по овој одлуци.

По свим овим изменама и допунама сагласило се Савезно извршно веће и све су оне саглашене са текстом Одбора за народну привреду Савезног већа.

Подносећи овај извештај у име Одбора, предлажем и молим Дом да усвоји Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину са изменама и допунама Одбора.

За известиоца је изабран народни посланик Јанко Рудолф.

Секретар
Младен Саздевски, с. р.

Председник
Драги Стаменковић, с. р.

Чланови:
Инж. **Иван Пинтерич**, с. р., инж. **Борис Бакрач**, с. р., **инж. Ђорђе Благојевић**, с. р., **Анте Бојанић**, с. р., инж. **Јован Јанковић**, с. р., **Ненад Јакшић**, с. р., **Радивоје Лукић**, с. р., инж. **Добривоје Лапчевић**, с. р., **Милош Милаковић**, с. р., **Бранислав Младеновић**, с. р., инж. **Војин Поповић**, с. р., **Јанко Рудолф**, с. р., **Андрија Шубат**, с. р., **Борко Темелковски**, с. р., инж. **Милан Мићковић**, с. р., **Душан Секић**, с. р., **Едо Зорко**, с. р.

Претседник **Моша Пијаде:** Има реч претставник Савезног извршног већа друг Мијалко Тодоровић.

Претставник Савезног извршног већа инж. **Мијалко Тодоровић** *(Изборни срез гружански, НР Србија):* Другови и другарице, у склопу мера за сређивање тржишта и заустављање пораста цена, које је већ предузело или намерава да предузме, Савезно извршно веће предлаже Народној скупштини да донесе одлуку о повлачењу једног дела вишка новчаних средстава која су се у овој години формирала код државних органа и привредних организација.

Ова одлука има, додуше, извесне негативне стране, нарочито због тога што се доноси накнадно, на крају године. Али, потреба за предузимањем овакве мере произилази како из ситуације на тржишту у току ове године и пораста цена због чега је дошло до промена у пропорцијама утврђеним овогодишњим Друштвеним планом, тако исто и ради умањивања извесне потенцијалне опасности за даље кретање тржишта, а нарочито за очување нивоа животног стандарда.

Да бих Народној скупштини у потпуности образложио предложену одлуку, било би потребно да изнесем детаљан извештај о развоју привреде у 1954 години, јер кретања на тржишту не могу се посматрати одвојено од осталих кретања у привреди у овој години. Пошто ће Народној скупштини, уз Предлог друштвеног плана за 1955 годину, кроз неколико дана бити поднесен исцрпан извештај о развоју привреде у 1954 години, то ћу се овом приликом ограничити само на најважније проблеме тржишта у овој години.

Наша привреда се у овој години успешно развијала, упркос озбиљних тешкоћа које је овогодишњи слаб род у пољопривреди проузроковао и поред извесних поремећаја у кретањима на тржишту и ценама. Ово, пре свега, показује значајан успон наше индустриске производње, која је у овој години за 14% већа него у 1953 години. Повећана је производња не само средстава рада и материјала за репродукцију, него је значајно порасла и производња индустриске робе за широку потрошњу. Сем тога, значајан успех је постигнут у повећању индустриске производње за извоз.

Насупрот оваквом порасту индустриске производње, производња у пољопривреди је осетно смањена у односу на прошлу годину, услед врло неповољних климатских услова. Обим пољопривредне производње, према досадашњим проценама, мањи је у односу на прошлу годину за око 74 милијарде динара. Нарочито је велико смањење производње житарица, поврћа, воћа и неких индустриских култура. Једино је у овој години сточарска производња забележила осетан пораст.

Значајни резултати постигнути су у овој години у повећању извоза. Повећан је извоз како индустриских тако и пољопривредних производа. Укупан извоз у овој години већи је, по свом обиму, за 24% него у 1953 години. За извоз индустриских производа значајна је промена његове структуре и повећање извоза готових производа и полуфабриката (за 27%), док је извоз наших тзв. традиционалних производа (дрвна грађа, метали), знатно смањен (за 25%), али је укупни извоз индустриских роба већи за 9% у односу на прошлу годину, односно за 32,5% у односу на 1952 годину.

Извоз пољопривредних производа такође показује не само укупан пораст, него и значајне позитивне промене у структури; смањен је извоз кукуруза у односу на раније године, али је јако порастао извоз осталих производа, а нарочито стоке и сточних производа, чиме је надокнађен извозни губитак од кукуруза.

Повећање извоза је омогућило повећани увоз репродукционог материјала (за 11% у односу на прошлу годину) за обезбеђење повећања индустриске производње. Овим је такође омогућено да се — и поред великог увоза хране у овој години и смањења помоћи — смањи дефицит нашег трговинског и платног биланса и обим нашег задужења у иностранству.

У овој години је такође повећан обим наших инвестиционих улагања и у извесној мери измењена структура инвестиција у правцу смањења инвестиционих улагања у индустрију, а повећања учешћа осталих привредних области и друштвеног стандарда. При томе треба нагласити да је довршавање објеката основне инвестиционе изградње ангажовало и ове године знатан део наших средстава.

Карактеристично за ову годину је свакако спровођење у живот нових прописа нашег привредног система. Прилагођавање пословања привредних организација новим условима изазвало је, нужно, извесне тешкоће у првим месецима ове године. Потпуна оцена свих инструмената не може се дати услед кратког времена у коме су примењивани, али се може констатовати да су неки од њих већ испољили позитивна дејства на привређивање. Још више су се испољиле и раније уочене слабости које нису могле бити измењене у току ове године, например, платни систем.

Али у току 1954 године дошло је до извесних поремећаја на тржишту. Ово се огледа у извесном порасту цена како индустриских тако и пољопривредних производа. Цене на мало индустриских производа у октобру месецу ове године веће су за 2,5% од просечног нивоа ових цена у 1953 години. Цене на велико свих индустриских производа су у истом месецу ове године веће за 3% у односу на просек прошле године. Међутим, с обзиром да је при крају прошле године дошло до јачег снижења цена неких индустриских производа, а нарочито текстила, затим с обзиром да су се цене пољопривредним производима формирале у условима обилатог рода у пољопривреди, — у децембру прошле године био је најнижи ниво цена на мало, и то знатно нижи него што је био просечан ниво у целој години. У односу на тај најнижи ниво цена из децембра прошле године цене су у току ове

године порасле осетније него што то показују наведени индекси према просеку прошле године. Тако су цене на мало индустриских производа широке потрошње у октобру ове године за 13,2% веће него у децембру 1953 године, док су цене на велико свих индустриских производа у истом периоду порасле за 8%. Такође су у овој години осетније порасле цене пољопривредних производа: за 16,4% од децембра прошле године до октобра ове године. (Разлике у кретању индекса цена на мало и на велико у односу на прошлу годину произлазе, пре свега, отуда што су ове цене у прошлој години имале различито кретање, јер индекс цена на велико обухвата и репродукционе и инвестиционе материјале поред производа широке потрошње, док се индекс цена на мало односи само на производе широке потрошње.)

Ово су кретања општих индекса цена у овој години, док су цене по појединим производима имале извесна мања или већа отступања од просечних индекса.

Овакво кретање цена имало је неповољно дејство на потрошњу становништва. Повишењем цена долазило је до извесне прерасподеле у потрошњи на штету потрошње становништва, Армије и основне инвестиционе изградње а у корист других видова потрошње. Због тога нису остварена предвиђања Друштвеног плана да се стандард живота у овој години задржи на нивоу који је био достигнут у последњим месецима прошле године, него је он у извесној мери опао. Међутим, ако се потрошња становништва у 1954 години упореди са оствареном потрошњом у целој 1953 години, може се констатовати известан мањи пораст потрошње у 1954 години. Укупна потрошња индустриских и пољопривредних производа у 1954 години је већа за око 4% од потрошње у 1953 години, док је просечна потрошња (по глави становника) већа за око 2%. Значајно је порасла у 1954 години, у односу на претходну годину, потрошња индустриске робе: за 13% укупна потрошња, односно за 11% потрошња по глави становника. То значи: у општој структури потрошње повећало се учешће индустриских производа. У индустриским производима пораст потрошње је забележен нарочито код текстила, угља и обуће. Пораст потрошње проистекао је, поред осталог, из веће запослености, нарочито у индустрији и грађевинарству. Истовремени пораст цена индустриских и пољопривредних производа, уз јаче наглашен пораст цена хране, нарочито је неповољно деловао на потрошњу становништва већих градова. Приходи пољопривредних произвођача од продаје пољопривредних производа и из знатно веће запослености у другим областима привреде порасли су јаче него што су порасле цене индустриске робе, те је зато и њихова потрошња у односу на прошлу годину у извесном порасту, — и поред смањења пољопривредне производње у овој години.

Овакво кретање на тржишту, уз друге факторе, неповољно је деловало и на продуктивност рада.

Другови народни посланици, такво кретање цена и развој тржишта у овој години проистекли су због деловања више фактора.

Пре свега, треба истаћи чињеницу да у расподели средстава коју је предвиђао Друштвени план за ову годину, нису могле да се обезбеде резерве које би се користиле за елиминисање непредвиђених тешкоћа до којих може доћи у извршењу плана, посебно за елиминисање тешкоћа у кретању на тржишту. У таквим условима расподеле, а без већих резерви тржиште постаје осетљиво на све поремећаје до којих долази у извршењу плана. Ово се испољило у том правцу на тржишту већ у првом кварталу, када је производња озбиљно подбацила услед временских неприлика: прекида саобраћаја и несташице електричне енергије и угља, када је због тога озбиљно заостајао извоз (обојени метали и дрво) а средства из помоћи која су стајала на располагању била веома мала.

Отсуство резерви у расподели материјалних добара дошло је до изражаја утолико јаче што је из 1953 у ову годину пренесен већи износ неутрошених средстава државних органа и предузећа него што се предвиђало савезним друштвеним планом.

Даље, неопходност увоза репродукционих материјала и хране из иностранства, као и отплата наших дугова према иностранству, уз смањена иностранa средства плаћања, захтевали су велике напоре за повећање извоза. Повећање обима извоза и значајне промене у његовој структури, повећање извоза готових производа, изазвало је потребу повећане стимулације извоза, која је остварена у доста већем обиму него што се предвиђало. Понекад ова стимулација није била ни правилно одмерена, што је у извесној мери омогућило извозницима подизање цена на унутарњем тржишту. У овом правцу је деловало и ограничење увоза готових производа, које се због истих тешкоћа морало спроводити, а што је осигуравало многим домаћим предузећима монополистички положај у погледу формирања цена. Ниво девизних курсева, који се услед овакве ситуације у платном билансу формирао на тржишту девиза, такође је неповољно деловао на цене у првим месецима године. Разуме се, повећани извоз финалних производа смањио је обим потрошних фондова на унутарњем тржишту.

Значајан фактор кретања на тржишту је слаб овогодишњи род у пољопривреди,

Тржишни вишкови скоро свих пољопривредних производа, осим производа сточарства, знатно су испод нормалних, а нарочито испод оних који су остварени у прошлој години. Тако је производња пшенице и ражи мања у овој години за 1,250.000 тона него у прошлој, тј. скоро за читаве једногодишње тржишне вишкове. Производња кукуруза је такође нижа за 840.000 тона или за 22%, а осетно је и смањење тржишних вишкова код поврћа и воћа. Овакво смањење фондова важнијих пољопривредних производа негативно се одразило на кретање цена, посебно на тржишту пољопривредних производа. Овај фактор дошао је до јачег изражаја у другом полугодишту.

На кретање цена, нарочито од средине године, утицао је пораст обима инвестиција. За девет месеци ове године средства утрошена у инвестиције већа су за 17% у односу на исти период прошле године.

Треба, најзад, подвући још једну веома важну чињеницу. У нашем систему, који, наравно, није још у потпуној мери изграђен, већ се употпуњује и усавршава, нисмо располагали са разрађеним монетарним и финансиским инструментима којима би се у току године усклађивала новчана тражња с материјалним могућностима и којима би се усмеравала кретања на тржишту у складу са утврђеним пропорцијама развитка привреде. Кредитни систем није омогућавао активнију кредитну политику у овом правцу.

У оваквим условима на нашем тржишту дошле су до изражаја и слабости у организацији тржишта и пословању трговине, нарочито на тржишту пољопривредних производа.

Даље кретање цена и развој тржишта зависи, пре свега, од тога у којој ће се мери уклонити или ублажити дејство наведених фактора.

У том циљу је Савезно извршно веће већ предузело неке мере које имају за циљ да ублаже у садашњој ситуацији нека негативна дејства на цене и тржиште. Извршено је ограничавање извоза путем контингентирања текстила и неких других индустриских производа широке потрошње, затим стоке и сточних производа. Такође је извршена ревизија и смањење извозних коефицијената за неке производе. Повећан је месечни контингент пшенице за исхрану становништва, да би се побољшала ситуација у снабдевању градова хлебом и брашном и предузете су мере да се побољша снабдевање становништва белим брашном. Такође се повећава и убрзава увоз масти да би се побољшала садашња ситуација у промету овог артикла; предузете су мере за увоз пиринча, док су већ увезене знатније количине кафе.

Припремљена је и у најскорије време биће спроведена ревизија извозних коефицијената и стимулације извоза већег броја производа, да би се ублажило дејство овог фактора на унутарње цене, а да се при том не ослаби интерес за извозом, који је свакако један од наших основних задатака. Нови извозни коефицијенти ће се примењивати на чврсте курсеве, а не на текуће, те ће се елиминисати дејство које је овим путем вршио курс на девизном обрачунском месту на унутарње цене.

Велика неутрошена новчана средства, у обиму који је знатно већи него у истом периоду прошле године, претстављају опасност за даље кретање цена. Њихово трошење у пуном обиму несумњиво би деловало на даљи пораст цена при крају ове године, а нарочито у првим месецима идуће године. Стога је нужно да се један део вишкова новчаних средстава, који су ове године створени кроз повишене цене, повуче са тржишта и имобилише, што се овом одлуком и предлаже.

Ова мера има — у склопу осталих мера — велики значај за успех наших напора за сређивање тржишта и заштиту стандарда живота. Стога се њено спровођење предлаже Народној скупштини, иако је Савезно извршно веће свесно тежине ове мере, с обзиром да се она примењује ретроактивно.

Износи које народне републике треба да повуку са тржишта утврђени су на бази процењених вишкова, који ће се остварити у републикама преко добити предвиђене приликом израде републичких друштвених планова и Савезног друштвеног плана донесених на почетку ове године. На ове вишкове се, по предложеној одлуци, после примене редовне стопе савезног пореза на добит, примењује јединствена стопа од 50%.

Укупна маса вишка добити, која би се повукла на овај начин из народних република предвиђа се у висини од око 22 милијарде динара, што претставља само део укупног повећања прихода у односу на предвиђања. Тако је на почетку године било предвиђено да ће укупна средства народних република, народних одбора и предузећа износити у овој години 225 милијарди динара, док се предвиђа да ће се она остварити у висини од око 296 милијарди. После повлачења предложених 22 милијарде она ће још увек износити око 274 милијарде динара. На тај начин знатно је ублажено евентуално негативно дејство оваквог метода.

Планирана добит у народним републикама узета је као основа за утврђивање вишкова који би се по предложеној одлуци једним делом захватили, пре свега, зато што је у повећању остварене добити у односу на планиране у највећој мери дошло до изра-

жаја кретање цена у овој години, уз неке друге изворе, као и из повећања обима производње и продуктивности рада.

Посебно је предвиђено да се при спровођењу предложене мере заштити платни фонд предузећа. Зато се предлаже да се платни фонд обрачунава на бази укупно остварене добити применом постојећих редовних инструмената.

По предложеној одлуци оставља се народним републикама могућност да сам поступак издвајања вишкова проведу на начин који сматрају најподеснијим.

Из истих разлога из којих треба применити предложену меру на остварене вишкове средстава народних република, срезова и привредних организација, предлаже се примена ове мере и на вишкове прихода федерације, који прелазе обим расхода утврђен Савезним друштвеним планом за ову годину, као и обим расхода из пословања у извозу и увозу.

Предложеном одлуком би се ови вишкови прихода привремено повукли и обуставило би се њихово трошење, док би дефинитивну одлуку о употреби тих вишкова накнадно донело Савезно извршно веће и поднело на сагласност Народној скупштини.

Разуме се, предузимање само ове мере, као и раније поменутих мера које су већ предузете, не може се сматрати довољним за сређивање тржишта. Досадашњи резултати у нашем економском развоју и успон наше индустриске производње и извоза омогућава извесне промене у расподели у идућој години, као и предузимање и других мера за сређивање тржишта и за очување и постепено повећање стандарда живота становништва, које ће бити садржане у предлогу плана за 1955 годину.

Овом приликом хтео бих само да кажем да ће све те мере бити усмерене у правцу спровођења оне економске политике о којој је недавно говорио друг Тито у Копру. Поред предвиђеног пораста индустриске производње и повећања робних фондова за широку потрошњу, између осталог, ради се и о томе да се у расподели средстава из националног дохотка у идућој години знатније повећају резерве код федерације, народних република, народних одбора и привредних организација, које би се могле трошити само уколико то ситуација на тржишту дозвољава. Даље, да се обим новчаних улагања у инвестиције ограничи на ниво који неће ремстити равнотежу на тржишту.

У циљу усклађивања кретања на тржишту са утврђеним пропорцијама Савезног друштвеног плана и спречавања прерасподеле средстава предвиђа се ефикасније коришћење разних монетарних и финансиских инструмената, који су у разматрању, а који нису израз само постојећих потреба, због садашњег стања на тржишту, него претстављају значајне елементе у развијању комплекснијег и савршенијег нашег привредног система.

Из свих наведених разлога, молим Вас, да усвојите предложену одлуку.

Претседник **Моша Пијаде:** Пошто је дневни ред исцрпен, закључујем IX седницу и обавештавам другове народне посланике да ће после завршетка рада у домовима бити објављено преко звучника да ли ће се одржати посланичка конференција коју је предложила једна група посланика, који су тражили да им друг Кардељ изнесе утиске са свог пута. Ја још нисам сигуран да ће друг Кардељ бити у стању да то одржи, али ће то бити објављено. Присуство на тој конференцији имаће искључиво народни посланици.

(Седница је закључена у 16,40 часова).

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ

ОДБОРА ЗА ИЗБОРЕ О ИЗБОРУ ПРЕТСЕДНИКА, СУДИЈА И ПОВРЕМЕНИХ СУДИЈА ВРХОВНОГ ПРИВРЕДНОГ СУДА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ОДБОР ЗА ИЗБОРЕ
Број 7
23 новембра 1954 године
Београд

САВЕЗНОЈ НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ
Београд

Одбор за изборе Савезне народне скупштине на својој седници од 23 новембра 1954 године, на основу члана 100 став 1 Пословника Савезне народне скупштине, размотрио је предлог Савезног извршног већа да се за судије Врховног привредног суда изабере:

За претседника:

Др Александар Голдштајн, досадашњи претседник Главне и Савезне државне арбитраже. Рођен 15-VII-1912 године у Винковцима.

Правни факултет са докторатом завршио је 1938 године у Загребу.

Пре рата, од 1938 до 1941 године радио је као адвокатски приправник и у Среском и Окружном суду у Осјеку. Од 1943 до 1945 године био у среском и окружном суду на ослобођеној територији, у Банији.

После ослобођења био је начелник Законодавно-правног одељења Министарства правосуђа НР Хрватске, начелник Инспекторског и Контролног одељења Министарства правосуђа ФНРЈ, а од 29-I-1947 године налази се на положају претседника Главне и Савезне арбитраже.

За судије:

1) *Др Никола Костић,* досадашњи арбитар Главне државне арбитраже. Рођен 22-VII-1901 године у Брчком. Правни факултет завршио 1929 године у Загребу, а адвокатски испит положио 1929 године у Сарајеву.

За време окупације био у ратном заробљеништву од 26-IV-1941 до 28-VII-1944 године, када је враћен као болестан.

Пре рата од 1-II-1930 године до 1941 године радио као адвокатски приправник и као правни саветник у творници гуме и обуће „Бата"—Борово.

После ослобођења радио у Министарству унутрашњих послова ФНРЈ и НР Босне и Херцеговине, у Привредном савету Владе ФНРЈ, а од 17-XII-1947 године као арбитар у Главној државној арбитражи.

2) *Милош Исаковић,* досадашњи секретар Главне државне арбитраже. Рођен је 22-II- 1909 године у селу Бањи. Правни факултет завршио 1933 године у Београду, где је положио и судиски испит.

Пре рата од 1934 године до 1941 радио као адвокатски приправник и као судија у разним среским судовима.

После ослобођења од 25-X-1944 до 31-I-1946 године у државној комисији за утврђивање ратних злочина. Од 1-III- 1946 до 1-III-1951 године као начелник Правног одељења у Комисији државне контроле Владе ФНРЈ, а од 1-III-1951 године као секретар Главне државне арбитраже.

3) *Милутин Софронијевић,* досадашњи арбитар Главне државне арбитраже Рођен је 23-X-1900 године у Пањевцу. Правни факултет завршио 1924 године у Београду, а судиско-адвокатски испит положио 1929 године у Београду.

Пре рата од 1924 до 1941 године радио је као адвокатски приправник, судија среских и окружних судова, државни тужиоц и старешина среског суда.

После ослобођења био је на следећим дужностима: као судија и претседник Окружног суда, као виши правни референт Министарства правосуђа НР Србије, као стални арбитар Државне арбитраже при Влади НР Србије и од 29-IX-1951 године као арбитар у Главној државној арбитражи.

4) *Др Милан Докић,* досадашњи арбитар Главне државне ароитраже. Рођен је 21-I-1904 године у Мостару. Правни факултет са докторатом завршио је 1927 године у Загребу. Пре рата од 1927 године до 1941 радио је као адвокатски приправник и судија Среског и Апелационог суда у Сарајеву, као заменик државног тужиоца и у Министарству правде. После ослобођења био је на следећим дужностима: у Министарству правосуђа НР Србије, у Министарству трговине и снабдевања ФНРЈ, у Привредном савету Владе ФНРЈ и у Министарству финансија ФНРЈ као правни саветник. Од 11-VII-1952 године као ароитар у Главној државној арбитражи.

5) *Зденко Бачић,* судија Врховног суда НР Хрватске. Рођен је 1908 године у Пазину. Дипломирао је 1934 године. Пре рата радио је од 1934 до 1941 године као адвокатски приправник и судиски приправник окружног суда, као правни референт Радничке коморе у Љубљани од 1941 до 1945 године. Затим је био правни референт у Савезу синдиката НР Словеније, шеф Испоставе унутрашњих послова у Пазину, 1947 године у Јавном тужиоштву Области Истра, а затим до 1951 године као судија Окружног суда у Копру. Од 1951 године налази се на положају судије Врховног суда НР Хрватске.

6) *Золтан Биро,* судија Врховног суда НР Србије. Рођен је 1912 године у Будимпешти. Завршио је Правни факултет 1934 године у Београду. Пре рата од 1935 до 1940 године радио је као адвокатски приправник а до 1941 године као адвокат. У заробљеништву и на присилном раду био је до 1944 године. У ЈНА од августа 1944 године до септембра 1945 као иследник Војног суда. Од септембра 1945 до 1950 године радио је на економско-правним пословима у Министарству унутрашњих послова НР Србије. Од 1950 године до новембра 1950 као главни директор индустриских предузећа Министарства унутрашњих послова НР Србије. Од децембра 1950 до јула 1952 године као помоћник Министра финансија НР Србије, од јула 1952 до септембра 1953 године као државни правобранилац НР Србије. Од септембра 1953 до данас на положају судије Врховног суда НР Србије, са прекидом од два месеца док је био начелник Одељења у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

За повремене судије:

1. *Др Никола Балог,* рођен 1913 године, државни саветник, секретар Одбора за привреду Савезног извршног већа, члан Главне државне арбитраже.

2. *Божидар Радановић,* рођен 1897 године, виши саветник, начелник Одељења у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, до сада члан Главне државне арбитраже

3. *Милорад Вучковић,* рођен 1908 године, саветник, начелник Сектора у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, до сада члан Главне државне арбитраже

4. *Др Боривоје Познић,* рођен 1914 године, саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, до сада члан Главне државне арбитраже

5. Инж. *Алојз Дулар*, рођен 1903 године, државни саветник у Савезном заводу за привредно планирање, до сада члан Главне државне арбитраже

6. *Владимир Церић*, рођен 1914 године, државни саветник у Савезном заводу за привредно планирање, до сада члан Главне државне арбитраже

7. *Воја Тодоровић*, рођен 1912 године, генерал-мајор, начелник Финансиске управе Државног секретаријата за послове народне одбране, до сада члан Главне државне арбитраже

8. *Мирослав Драгустин*, рођен 1915 године, директор Управе поморства и речног саобраћаја, до сада члан Главне државне арбитраже

9. Др *Андрија Шуц*, рођен 1912 године, виши референт Управе поморства и речног саобраћаја, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

10. Др *Илија Чоловић*, рођен 1908 године, саветник Управе поморства и речног саобраћаја, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

11. *Борис Вуковић*, рођен 1902 године, саветник Савезне спољнотрговинске коморе, до сада члан Главне државне арбитраже

12. Др *Милан Бартош*, рођен 1901 године, професор Универзитета, државни саветник Државног секретаријата за иностране послове

13. *Душан Станковић*, рођен 1904 године, директор предузећа „Југометал“ из Београда

14. *Слободан Антонијевић*, рођен 1909 године, директор предузећа „Гранекспорт“ из Београда

15. Инж. *Предраг Ђурђевић*, рођен 1910 године, директор Обрачунског електро-енергетског центра НРС, претседник Савеза југословенске електропривреде

16. Др *Борислав Благојевић*, рођен 1911 године, професор правног факултета у Београду, до сада члан Главне државне арбитраже

17. Др *Љубомир Бајаловић*, рођен 1904 године, професор Економског факултета у Београду, до сада члан Главне државне арбитраже

18. Др *Павао Растовчан*, рођен 1894 године, професор Правног факултета у Загребу, до сада члан Главне државне арбитраже

19. Др *Алојзије Финжгар*, рођен 1902 године професор Правног факултета у Љубљани

20. Др *Андрија Гамо*, рођен 1911 године, доцент Правног факултета у Београду, до сада члан Главне државне арбитраже

21. Др *Владимир Капор*, рођен 1911 године, доцент Правног факултета у Београду, до сада члан Главне државне арбитраже

22. *Љубиша Димитријевић*, рођен 1899 године, правни саветник Савезне народне скупштине, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

23. *Драгомир Живанчевић*, рођен 1910 године, начелник Одељења у Секретаријату Одбора за привреду Савезног извршног већа, до сада повремни арбитар Савезне државне арбитраже

24. Др *Иван Бауер*, рођен 1907 године, саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

25. Др *Драган Лисичар*, рођен 1902 године, виши референт Секретаријата Одбара за привреду Савезног извршног већа, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

26. Др *Душан Дејановић*, рођен 1909 године, начелник Правног одељења савезног Државног секретаријата за послове народне привреде, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

27. Инж. *Ђорђе Мијић*, рођн 1904 године, саветник Савезног завода за привредно планирање, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

28. Др *Бранко Стјепановић*, рођен 1903 године, финансиски инспектор савезног Државног секретаријата за послове народне привреде, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

29. Др *Божидар Ђикић*, рођен 1910 године, виши инжењер Пројектантског завода НР Србије, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

30. Др *Владимир Степанов*, рођен 1913 године, шеф Службе општих девизних послова Главне централе Народне банке ФНРЈ

31. Др *Јосип Брусић*, рођен 1902 године, саветник Савезне индустриске коморе, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

32. Др *Ото Станић*, рођен 1895 године, правни саветник у пензији, до сада повремени арбитар Савезне државне арбитраже

33. *Љубиша Перовић*, рођен 1908 године, директор Дирекције платног промета са иностранством Главне централе Народне банке ФНРЈ

34. *Велимир Милутиновић*, рођен 1910 године, научни сарадник Економског института НР Србије.

Одбор је нашао да постоје законски услови из чл. 27, 28 и 36 Закона о привредним судовима, за избор горе именованих лица за судије и повремене судије Врховног привредног суда, и предлаже Савезној народној скупштини да се овај предлог о избору усвоји.

За известиоца Одбор је одредио народног посланика Велибора Љујића.

За Секретара
Велибор Љујић, с. р.

Претседник
Илија Дошен, с. р.

Чланови:
Никола Секулић, с. р.
Иван Регент, с. р.

SAVEZNO VEĆE

19-ta SEDNICA

ODRŽANA 25 NOVEMBRA 1954 GOD.

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda:

Saopštenja

Dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o vojnim sudovima;

2) Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe;

3) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu;

4) Pretres Predloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Govornici: Vlada Zečević, Dragomir Nikolić, Drago Gizdić, Ljubomir Zafirov (3 puta), Ljubo Babić.

PRETSEDAVAO:
PRETSEDNIK
VLADA ZEČEVIĆ

ZAPISNIČAR:
ŽIVKO BERNOT

Početak rada u 10,15 časova

Pretsednik **Vlada Zečević** *(Izborni srez jadranski, NR Srbija):* Otvaram devetnaestu sednicu Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Pre početka rada konstatujem da postoji potreban kvorum za rešavanje.

Zapisnik današnje sednice vodiće zapisničar narodni poslanik Živko Bernot. Molim zapisničara da pročita zapisnik sa prošle sednice.

Zapisničar **Živko Bernot** *(Izborni srez Krško, NR Slovenija)* čita zapisnik sa osamnaeste sednice od 24 novembra 1954 godine.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Čuli ste zapisnik prošle sednice. Da li ima primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja.

Sa današnje sednice Saveznog veća tražili su otsustvo narodni poslanici Živojin Nikolić, Branimir Ćirić i Miloš Ledinek, svi zbog službene sprečenosti. Odobrava li Dom tražena otsustva? (Odobrava). Konstatujem da su otsustva odobrena.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga zakona o vojnim sudovima. Molim izvestioca Odbora za organizaciju vlasti i upravu narodnog poslanika Dragomira Nikolića da pročita izveštaj.

Izvestilac Odbora za organizaciju vlasti i upravu **Dragomir Nikolić** *(Izborni srez vlasotinački, NR Srbija)* čita izveštaj Odbora o Predlogu zakona o vojnim sudovima. (Videti prilog).

Pretsednik **Vlada Zečević:** Molim izvestioca Zakonodavnog odbora, narodnog poslanika Draga Gizdića da pročita izveštaj Odbora.

Izvestilac Zakonodavnog odbora **Drago Gizdić** *(Izborni srez Split-srez, NR Hrvatska)* čita izveštaj Odbora o predlogu zakona o vojnim sudovima. (Videti prilog).

Pretsednik **Vlada Zečević:** Čuli ste izveštaje izvestilaca Zakonodavnog odbora i Odbora za organizaciju vlasti i upravu.

Pristupamo pretresu. Ko želi reč o Predlogu zakona o vojnim sudovima? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje. Ko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Objavljujem da je Savezno veće jednoglasno usvojilo Zakon o vojnim sudovima.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda — Pretres izveštaja Odbora za pretstavke i žalbe.

Molim izvestioca Odbora za pretstavke i žalbe, narodnog poslanika Ljubomira Zafirova da pročita izveštaj.

Izvestilac Odbora za pretstavke i žalbe **Ljubomir Zafirov** *(Izborni srez titoveleški, NR Makedonija)* čita izveštaj Odbora za pretstavke i žalbe o radu Odbora u vremenu od 15 maja do 15 septembra 1954 god. (Videti prilog).

Pretsednik **Vlada Zečević:** Narodni poslanik Ljubomir Zafirov podneće sada izveštaj Odbora za pretstavke i žalbe Saveznog veća Savezne narodne skupštine o zaključcima donetim na sednicama održanim u periodu od 15 maja do 6 novembra 1954 godine.

Izvestilac **Ljubomir Zafirov:** Pošto je ovaj izveštaj prethodno dostavljen svima narodnim poslanicima, predlažem Domu da se ne čita.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Da li se Dom slaže sa predlogom narodnog poslanika Zafirova? *(Glasovi:* Slažemo se!).

Izvestilac **Ljubomir Zafirov** *(čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 54
17-XI-1954 godine
Beograd

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA PRETSTAVKE I ŽALBE SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE UZ PREDLOG ZA REŠENJE PRETSTAVKE SNS (PŽ) 667/579 JURKOVIĆA STJEPANA, ZEMLJORADNIKA IZ BILOG BRIGA, SREZ NOVA GRADIŠKA

Odbor je na svojoj XXII sednici od 10-IX-1954 godine pretresao pretstavku Jurkovića Stjepana, zemljoradnika iz Bilog Briga, srez Nova Gradiška, i na osnovu člana 191 stav 2 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine odlučio da Domu podnese predlog za pozitivno rešenje navedene pretstavke.

Jurković Stjepan, zemljoradnik iz Bilog Briga, srez Nova Gradiška, obratio se Saveznoj narodnoj skupštini radi isplate dosuđenog iznosa od 343.294 dinara po pravosnažnoj presudi Okružnog suda u Osijeku G. br. 86/51-22 od 24 oktobra 1951 godine.

Pravosnažnom krivičnom presudom Okružnog suda u Osijeku K. br. 129/49-23 od 8-XII-1949 godine Balent Antun iz Oporovca, srez Prelog, NR Hrvatska, osuđen je na kaznu lišenja slobode u trajanju od šest meseci, uslovno za godinu dana, zbog krivičnog dela ugrožavanja javnog saobraćaja — što je dana 5-III-1949 godine kao šofer, upravljajući kamionom državnog omladinskog građevinskog preduzeća »Autoput« putem iz Nove Kapele prema Novoj Gradiški na ulazu u selo Bili Brig naleteo na Jurkovića Stjepana, zemljoradnika iz Bilog Briga i oborio ga, slomivši mu pri tom obe noge u predelu kolena i odvalivši mu palac leve ruke, usled kojih povreda mu je jedna noga amputirana. Tom presudom sud nije odlučio o oštetnom zahtevu oštećenog Jurkovića, već je istog uputio na građansku parnicu, da svoj zahtev ostvari u redovnom građanskom postupku. Oštećeni Jurković podigao je tužbu za naknadu štete protivu šofera Balent Antuna i državnog omladinskog građevinskog preduzeća »Autoput« u likvidaciji, po kojoj je Okružni sud u Osijeku svojom presudom G. br. 86/51-22 od 24 oktobra 1951 godine odlučio da su tuženici dužni da solidarno plate tužiocu Jurkoviću iznos od 335.176 dinara na ime naknade štete pričinjene mu napred navedenim krivičnim delom i 8.110 dinara na ime parničnih troškova. Protiv navedene presude uložio je žalbu tuženik Balent Antun, ali je ista odbijena od strane Vrhovnog suda NR Hrvatske presudom G. br. 141-52 od 26-II-1952 godine, tako da je presuda Okružnog suda u Osijeku postala pravosnažna.

Na osnovu ove presude Jurković Stjepan podneo je predlog Trećem sreskom sudu za grad Beograd, kao izvršnom, tražeći da sud donese rešenje da se iz sredstava državnog omladinskog građevinskog preduzeća »Autoput« u likvidaciji naplate iznosi dosuđeni mu pravosnažnom presudom Okružnog suda u Osijeku G. br. 86/51-22. Pomenuti sud je prihvatio predlog tražioca izvršenja Jurkovića i doneo rešenje I br. 484/53 od 24-IV-1953 godine kojim je dozvoljeno da se izvrši predloženo izvršenje.

Jurković Stjepan nije uopšte podnosio sudu predlog da se dosuđeni mu iznosi po presudi Okružnog suda u Osijeku naplate od šofera Balent Antuna, kao solidarnog dužnika. Iz uverenja izdatog od strane Mesnog narodnog odbora Draškovac od 21-XI-1951 godine i potvrde Mesnog odbora NO Oporovec, vidi se materijalno i porodično stanje Balenta Antuna. On živi sa ženom i dvoje dece, starih 4 do 6 godina, na imanju od 1000 čhv zemlje sa kućom koje je dobio kao kolonista. Od toga je polovina zemljišta neplodna.

Iz izveštaja Saveznog državnog sekretarijata za poslove opšte uprave i budžet LK. br. 641/1 od 1-IX-1954 godine vidi se da se od preduzeća »Autoput«, kao solidarnog dužnika, nije mogla izvršiti naplata naknade štete po citiranoj presudi Okružnog suda u Osijeku, sa razloga, što je likvidacioni postupak preduzeća »Autoput« okončan bez uplata viška obrtnih sredstava u budžet iz kojih bi se mogla izvršiti isplata dosuđenog iznosa oštećenom Jurkoviću Stjepanu. Ovo tim pre što je preduzeće »Autoput« bilo osnovano kao preduzeće sa određenim zadatkom, koje je imalo da izvede samo izgradnju »Autoputa«, i sredstva za izvođenje toga zadatka crpelo je iz sredstava saveznog budžeta. Po završenom zadatku preduzeće je likvidiralo bez aktive u obrtnim sredstvima.

Narodni poslanik Švabić Mihajlo, biv. direktor preduzeća »Autoput«, izjavio je da je Balent Antun bio marljiv, savestan i disciplinovan šofer kod pomenutog preduzeća, da je kritičnog dana otišao na vožnju sa neispravnim kolima po nalogu preduzeća, jer je to iziskivala hitna potreba preduzeća, mada su u preduzeću znali da su kola neispravna, i na kraju da bi naplata naknade štete od šofera Balenta, kao solidarnog dužnika, dovela u pitanje opstanak njegove porodice, te da bi na osnovu svih činjenica trebalo da preduzeće »Autoput« naknadi štetu oštećenom Jurkoviću.

Iz potvrde Narodnog odbora Nova Kapela od 2 VI 1954 godine, čiji je žitelj podnosilac pretstavke Jurković Stjepan, vidi se da je ovaj zemljoradnik, da mu je zemljoradnja bila glavno zanimanje i jedini izvor prihoda, da poseduje oko 2 kj zemlje slabog kvaliteta i da je posle ovog nesrećnog slučaja postao potpuno nesposoban za privređivanje, posebno za poljoprivredne poslove.

Na osnovu gore izloženog Odbor za pretstavke i žalbe odlučio je da učini predlog Saveznom veću Savezne narodne skupštine da se pretstavka Jurkovića Stjepana zemljoradnika iz Bilog Briga, srez Nova Gradiška, pozitivno reši u smislu kako je izloženo u predlogu odluke.

Za izvestioca o ovom predlogu određen je narodni poslanik Ljubomir Zafirov.

Sekretar
Sreten Vučković, s. r.

Pretsednik
Grga Jankes, s. r.

Članovi:
Milosav Milosavljević, s. r., **Jaka Avšič**, s. r., **Ljubomir Zafirov**, s. r., **Pero Car**, s. r., **Todo Kurtović**, s. r.

Tekst odluke koju predlažem da donese Narodna skupština glasi *(čita):*

Na osnovu člana 37 st. 1 Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti, a u vezi sa članom 193 st. 2 Poslovnika Saveznog veća,

Savezna narodna skupština, na sednici Saveznog veća održanoj 25 novembra 1954 godine, donela je sledeću

O D L U K U

1. Isplatiti iz sredstava Saveznog budžeta za 1954 godinu Stjepanu Jurkoviću, zemljoradniku iz Bilog Briga, srez Nova Gradiška, sumu od 343.294 (tristotinečetrdesettrihiljadedvestotinedevedesetčetiri) dinara na ime isplate iznosa dosuđenog Jurkoviću pravosnažnom presudom Okružnog suda u Osijeku G. br. 86/51-22 od 24 oktobra 1951 godine, po njegovom sporu za naknadu štete protiv Antuna Balenta, šofera iz Oporovca i Državnog omladinskog građevinskog preduzeća »Autoput« u likvidaciji.

2. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Čuli ste izveštaje izvestioca Odbora za pretstavke i žalbe.

U smislu člana 193 stav 1 Poslovnika Saveznog veća Dom može odlučiti, na predlog Odbora ili poslanika, da se o izveštaju Odbora i o određenim pretstavkama i žalbama povede pretres.

Da li postoji kakav predlog u vezi pretresa prva dva izveštaja koji se odnose na rad Odbora za pretstavke i žalbe u periodu od 15 maja do 15 septembra 1954 i na izveštaj o zaključcima donetim na sednicama Odbora za pretstavke i žalbe održanim u periodu od 15 maja do 6 novembra 1954 godine. (Niko se ne javlja).

Da li Dom prima na znanje ova dva izveštaja? (Prima).

Objavljujem da je Dom primio znanju ova dva izveštaja.

Kako se među izveštajima nalazi i izveštaj i predlog za rešenje pretstavke Stjepana Jurkovića, zemljoradnika iz Bilog Briga, pitam Dom da li se slaže da se o ovom predlogu povede pretres? *(Glasovi:* Slažemo se). Pošto se Dom slaže, otvaram pretres. Ko se javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam predlog odluke za rešenje pretstavke Jurković Stjepana, zemljoradnika iz Bilog Briga na glasanje. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv?* (Nema). Da li se neko uzdržao? (Nije).

Objavljujem da je ova odluka usvojena.

Prekidam sednicu, a nastavak će biti objavljen preko zvučnika.

(Posle prekida)

Pretsednik **Vlada Zečević:** Nastavljamo rad.

Pre početka rada konstatujem da imamo dovoljan kvorum i da možemo raditi.

Prelazimo na VI tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu i Predloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Pošto smo na zajedničkoj sednici ove dve tačke podelili u dva dela, nije izvestilac Odbora za privredu Saveznog veća podneo izveštaj, pa molim drugu Babića da podnese izveštaj Odbora za privredu.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu **Ljubo Babić** *(NR Bosna i Hercegovina) (čita):*

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za narodnu privredu
Br. 231
23-XI-1954 god.
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća na svojoj sednici održanoj na dan 23 novembra 1954 godine pretresao je Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu i posle diskusije usvojio je predlog u celini bez izmene.

Podnoseći ovaj izveštaj u ime Odbora predlažem i moliom Dom da i on usvoji Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Ljubo Babić.

Sekretar
Ante Raos, s. r.

Pretsednik
Milentije Popović, s. r.

Članovi:

Viktor Avbelj, s. r., **Ljubo Babić,** s. r., **Marijan Cvetković,** s. r., **Peko Dapčević,** s. r., **Blažo Đuričić,** s. r., **Tone Fajfar,** s. r., **Mika Špiljak,** s. r., **Đuro Jovanović,** s. r., **Šefket Maglajlić,** s. r., **Vicko Krstulović,** s. r., **Boge Kuzmanovski,** s. r., **Voja Leković,** s. r., **Marjan Brecelj,** s. r., **Pašaga Mandžić,** s. r., **Miloš Minić,** s. r., **Pal Šoti,** s. r., **Zoran Polič,** s. r., **Blagoje Popov,** s. r., **Franc Simonič,** s. r., **Vidoe Smilevski,** s. r., **Jefto Šćepanović,** s. r. i **Ilija Tepavac,** s. r.

Pretsednik **Vlada Zečević:** Otvaram diskusiju o Predlogu odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu. Ko želi reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu na glasanje. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Hvala. Ko je *protiv?* (Niko). Da li se neko uzdržao od glasanja? (Nije).

Objavljujem da je Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu usvojen od Saveznog veća.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o dopuni u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu.

Pošto je izvestilac Odbora za narodnu privredu podneo izveštaj na zajedničkoj sednici to pristupamo pretresu Predloga odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu gde se posle Glave XXXV dodaje nova glava XXXV a. Ko želi reč od narodnih poslanika? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč stavljam na glasanje Predlog odluke o dopuni Društvenog plana za 1954 godinu. Ko je *za,* neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je *protiv?* (Niko). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije).

Objavljujem da je Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu usvojen od Saveznog veća.

Prelazimo na saglašavanje zakonskih tekstova usvojenih u Saveznom veću i Veću proizvođača.

Pošto treba saglasiti tekstove ovih odluka sa tekstovima usvojenim u drugom Domu, u Veću proizvođača, treba da prekinemo sednicu. Poslanici mogu sedeti i na svojim mestima a mogu i izaći. Određujem samo kratak odmor.

(Posle odmora)

Pretsednik **Vlada Zečević:** Nastavljamo rad.

Prelazimo na saglašavanje zakonskih tekstova usvojenih u Saveznom veću i u Veću proizvođača.

Od Pretsednika Veća proizvođača obavešten sam da su usvojili u istovetnom tekstu kao i naš Dom:

1) Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika;

2) Predlog odluke o izmenama i dopunama u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu;

3) Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu.

Ovim zaključujem današnju sednicu.

Molim vas da saslušate dva obaveštenja. Odmah posle ove sednice govoriće drug Kardelj, samo za narodne poslanike.

Posle izlaganja druga Potpretsednika Saveznog izvršnog veća, održaće se sastanak članova Izvršnog komiteta Interparlamentarne unije, u sali Zakonodavnog odbora Saveznog veća.

(Sednica je zaključena u 17,40 časova).

PRILOZI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Savezno izvršno veće
B. Br. 1122
19 oktobra 1954 god.
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Dostavljamo Vam Nacrt zakona o vojnim sudovima sa obrazloženjem, koji je izrađen u Državnom sekretarijatu za poslove narodne odbrane i po zaključku Koordinacionog odbora Saveznog izvršnog veća molimo da ga preuzmete na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas izveštavamo da su za poverenike Saveznog izvršnog veća prilikom pretresa i izrade predloga ovog zakona određeni Zvonimir Oštrić, pretsednik Vrhovnog vojnog suda, i Radoš Raičević, načelnik Pravnog odeljenja Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Potpretsednik
Saveznog izvršnog veća
Aleksandar Ranković, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK
R. br. SNS (A) 135
Beograd, 21. X. 1954 god.

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Dostavljam Vam Nacrt zakona o vojnim sudovima sa obrazloženjem, koji mi je uputilo Savezno izvršno veće aktom B. br. 1122 od 19. X. o. g., i molim da taj nacrt dostavite Odboru za organizaciju vlasti i upravu svog Veća na pretresanje i dalji postupak.

Jednovremeno Vas obaveštavam da je Savezno izvršno veće za svoje poverenike pri pretresanju i izradi predloga navedenog zakona odredilo Zvonimira Oštrića, predsednika Vrhovnog vojnog suda i Radoša Raičevića, načelnika Pravnog odeljenja Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane.

Smrt fašizmu — Slobada narodu!

Pretsednik
M. Pijade, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Br. SNS (A) 135
Beograd, 21-X-1954 god.

PRETSEDNIKU ODBORA ZA ORGANIZACIJU VLASTI I UPRAVU

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Nacrt zakona o vojnim sudovima sa obrazloženjem, koji je uputilo Savezno izvršno veće, i molim da taj nacrt pretrese Vaš odbor i dostavi izveštaj Domu.

Istovremeno Vas obaveštavam da je Savezno izvršno veće za svoje poverenike pri pretresanju i izradi predloga navedenog zakona odredilo Zvonimira Oštrića, pretsednika Vrhovnog vojnog suda i Radoša Raičevića, načelnika Pravnog odelenja Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Vlada Zečević, s. r.

NACRT
ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

GLAVA I
Opšte odredbe

Član 1

Vojni sudovi su redovni sudovi za suđenje o krivičnim delima vojnih lica i o drugim predmetima koji su im zakonom stavljeni u nadležnost.

Ustavna načela o sudovima utvrđena u Zakonu o sudovima važe i za vojne sudove.

Član 2

Vojni sudovi jesu:
prvostepeni vojni sudovi;
Vrhovni vojni sud.

Član 3

Vojni sudovi:
sude za krivična dela koja učine vojna lica a u slučajevima predviđenim ovim zakonom i za krivična dela koja učine nevojna lica;

sude sporove o naknadi štete koju vojna lica ili građanska lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji učine državi u vršenju svoje službene dužnosti, kao i o zahtevu države za naknadu onog što je isplaćeno usled nezakonitog rada tih lica;

odlučuju u upravnim sporovima protiv upravnih akata vojnih organa u slučajevima određenim ovim zakonom;

donose odluke o drugim predmetima koji su im zakonom stavljeni u nadležnost.

Član 4

Vojni sudovi sude svim nevojnim licima za sledeća krivična dela predviđena u Krivičnom zakoniku i to:

1) iz člana 100 ako je delo povezano sa podrivanjem odbranbene moći države;

2) iz člana 102;

3) iz člana 104;

4) iz člana 105 ako se radi o vojnom podatku ili dokumentu;

5) iz člana 111 i 113;

6) iz člana 114 i 115 ako se radi o vojnim objektima;

7) iz člana 117 ako je u pitanju vršenje krivičnih dela iz člana 100 kada se radi o podrivanju odbranbene moći države, člana 102 i čl. 114 i 115 ako se radi o vojnim objektima;

8) iz člana 249—253, 255 i 256 ako je stvar koja je predmet dela oružje, municija ili eksploziv a delo je izvršeno u vojnoj jedinici, ustanovi ili preduzeću;

9) iz člana 330, 331, 339—341, 343, 344 i 348.

Pripadnicima Narodne milicije vojni sudovi sude i za sva ostala krivična dela predviđena u Glavi XXV Krivičnog zakonika.

Građanskim licima na službi u jedinicama i ustanovama Jugoslovenske narodne armije vojni sudovi sude i za krivična dela učinjena u vršenju ove službe ili u vezi s njom.

Ratnim zarobljenicima vojni sudovi sude za sva krivična dela koja izvrše u tom svojstvu kao i za krivična dela iz Glave XI Krivičnog zakonika.

Član 5

Ako su krivično delo učinili zajedno vojno i nevojno lice, a za suđenje nevojnom licu nadležan je redovni sud, onda će taj sud suditi i vojnom licu.

Savezni vrhovni sud, može, na predlog Vojnog tužioca Jugoslovenske narodne armije koji je stavljen do početka glavnog pretresa pred redovnim sudom, odrediti da u ovakvom slučaju sudi vojni sud.

Izuzetno od odredbe st. 1 ovog člana ako su ma koje krivično delo iz Glave XXV Krivičnog zakonika izvršili zajedno nevojno i vojno lice za suđenje je nadležan vojni sud.

Član 6

Ako je nevojno lice izvršilo više krivičnih dela iz nadležnosti redovnih i vojnih sudova, za suđenje svih tih dela nadležan je vojni sud.

Član 7

U slučaju privatne tužbe i protivtužbe zbog krivičnih dela uvrede između vojnog i nevojnog lica, za suđanje po protivtužbi nadležan je sud kome je podneta tužba.

Član 8

Ako je do početka glavnog pretresa pred prvostepenim vojnim sudom prestalo svojstvo vojnom licu usled otpusta iz Jugoslovenske narodne armije ili je prestala služba građanskom licu na službi u jedinicama i ustanovama Jugoslovenske narodne armije ili je prestala služba pripadniku Narodne milicije za suđenje je nadležan redovni sud ukoliko se ne radi o krivičnim delima navedenim u stavu 1 člana 4 ovog zakona i o ma kom krivičnom delu iz Glave XXV Krivičnog zakonika.

Član 9

Odluku Vojnog suda može menjati i ukidati po pravilu samo nadležan vojni sud u postupku koji je određen zakonom.

U kojim slučajevima Savezni vrhovni sud odlučuje po žalbi protiv odluke Vrhovnog vojnog suda i ocenjuje zakonitost odluka toga suda određuje zakon.

Član 10

Vojni sudovi sude u većima.

Veća vojnih sudova sastavljena su od sudija ili od sudija i sudija porotnika.

Sudskom veću pretsedava sudija.

Član 11

Kao vojna lica u smislu ovog zakona smatraju se: vojnici, podoficiri, oficiri i vojni službenici u stalnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, lica na vojnoj vežbi ili na drugim vojnim dužnostima i vojni pitomci pod vojnom komandom.

GLAVA II

Vojni sudovi i njihova nadležnost

1. Prvostepeni vojni sudovi

Član 12

Prvostepeni vojni sudovi osnivaju se sa određenu vojnu teritoriju ili pri pojedinim vojnim jedinicama i ustanovama.

Osnivanje, ukidanje, sedište i teritorijalnu nadležnost pojedinih prvostepenih vojnih sudova odnosno nadležnost za suđenje pripadnicima određenih jedinica ili ustanova određuje Vrhovni Komandant Jugoslovenske narodne armije.

Član 13

U predmetima iz nadležnosti vojnih sudova prvostepeni vojni sudovi:

1) u prvom stepenu sude u krivičnim i građanskim predmetima;

2) sudeluju u postupku izviđaja i sprovode istragu;

3) rešavaju o žalbama protiv rešenja vojnog istražnog sudije;

4) rešavaju o prigovoru protiv optužnice;

5) vrše i druge poslove koji su im zakonom stavljeni u nadležnost.

Član 14

Veća prvostepenog vojnog suda sastavljena su od jednog sudije i dvojice sudija-porotnika, a kad sude za krivična dela za koja je zakonom predviđena smrtna kazna ili kazna strogog zatvora dvadeset godina, veća prvostepenog vojnog suda sastavljena su od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika.

Član 15

Kad prvostepeni vojni sud odlučuje:

u krivičnim predmetima protiv vojnika, podoficira i vojnih službenika podoficirskog ranga, jedan sudija porotnik u veću mora biti aktivni podoficir ili vojni službenik podoficrskog ranga; a ostale sudije porotnici oficiri ili vojni službenici oficirskog ranga;

u krivičnim predmetima protiv oficira ili vojnog službenika oficirskog ranga ili protiv nevojnih lica sudije porotnici moraju biti oficiri ili vojni službenici oficirskog ranga;

u krivičnim predmetima protiv generala odnosno admirala, jedan sudija porotnik mora biti general, odnosno admiral;

u krivičnim predmetima po kojima odgovaraju više lica sudije porotnici se određuju prema najvišem činu odnosno rangu okrivljenog, a ako pored vojnika odnosno podoficira, odnosno vojnog službenika podoficirskog ranga odgovara nevojno lice sudije porotnici određuju se kao za suđenje nevojnom licu.

U sporovima za naknadu štete jedan sudija porotnik mora biti oficir službe a drugi sudija porotnik oficir ili vojni službenik oficirskog ranga.

2. Vrhovni vojni sud

Član 16

Vrhovni vojni sud je najviši vojni sud u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

Vrhovni vojni sud obezbeđuje jedinstvenu primenu zakona od strane svih prvostepenih vojnih sudova.

Član 17

U predmetima iz nadležnosti vojnih sudova Vrhovni vojni sud:

1) odlučuje o žalbama protiv odluka prvostepenih vojnih sudova;

2) odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih odluka prvostepenih vojnih sudova;

3) odlučuje o zahtevu za vanredno ublaženje kazne;

4) odlučuje u prvom stepenu u upravnim sporovima;

5) rešava sukobe o nadležnosti između prvostepenih vojnih sudova;

6) vrši i druge poslove koji su mu zakonom stavljeni u nadležnost.

Član 18

Veća Vrhovnog vojnog suda imaju pravo i dužnost da prvostepenim vojnim sudovima daju primedbe o nedostacima u suđenju koji su zapaženi prilikom rešavanja o pravnim lekovima.

Ako se ovi nedostaci pojavljuju kod više sudova ili ako su zapaženi nedostaci većeg značaja, pretsednik veća će obavestiti o tome pretsednika Vrhovnog voj-

nog suda, koji može svim ili nekim sudovima ukazati na ove nedostatke.

Pravna shvatanja izražena u primedbama veća Vrhovnog vojnog suda ili pretsednika toga suda nisu obavezna za prvostepene vojne sudove.

Član 19

Kad Vrhovni vojni sud odlučuje o žalbama protiv presuda prvostepenih vojnih sudova donesenih u krivičnom postupku ili o zahtevu za zaštitu zakonitosti ili pak o vanrednom ublaženju kazne veća su sastavljena od dvojice sudija i trojice sudija porotnika.

Kad Vrhovni vojni sud odlučuje o žalbama protiv presuda prvostepenih vojnih sudova donesenih u sporovima za naknadu štete ili kad odlučuje u upravnim sporovima, veća su sastavljena od dvojice sudija i jednog sudije porotnika.

U svim ostalim slučajevima Vrhovni vojni sud odlučuje u većima sastavljenim od trojice sudija.

Sudije porotnici u većima Vrhovnog vojnog suda moraju biti oficiri.

Član 20

Vrhovni vojni sud na opštoj sednici:

utvrđuje mišljenje o potrebi donošenja ili izmena vojnih zakona ili drugih vojnih propisa;

predlaže pravila o svom unutrašnjem poslovanju i o poslovanju prvostepenih vojnih sudova;

utvrđuje svoj godišnji raspored poslovanja;

vrši druge poslove određene ovim ili drugim zakonom.

Član 21

Opštu sednicu Vrhovnog vojnog suda sačinjavaju pretsednik i sve sudije toga suda.

Opštoj sednici pretsedava pretsednik Vrhovnog vojnog suda koga u slučaju sprečenosti zamenjuje sudija određen rasporedom poslova.

Opšta sednica rešava većinom glasova svih članova.

Za punovažno rešavanje potrebno je prisustvo dve trećine članova opšte sednice.

Član 22

U Vrhovnom vojnom sudu obavezno se vodi evidencija sudske prakse.

GLAVA III

Sudije i sudije porotnici vojnih sudova

1. Postavljenje i razrešenje

Član 23

Sudije vojnih sudova postavlja i razrešava Vrhovni Komandant Jugoslovenske narodne armije.

Član 24

Za sudije vojnih sudova mogu biti postavljeni samo oficiri pravne službe koji imaju završeni pravni fakultet i položeni ispit za čin kapetana pravne službe, sudiski ili advokatski ispit.

Za sudije Vrhovnog vojnog suda mogu biti postavljeni oficiri pravne službe, istaknute sudije prvostepenih vojnih sudova i istaknuti oficiri pravne službe čina potpukovnika ili višeg čina.

Član 25

Sudije porotnici postavljaju se na vreme od dve godine iz reda generala, admirala, oficira, vojnih službenika i podoficira.

Za sudiju porotnika ne može biti postavljeno lice koje nije navršilo 27 godina života.

Za sudiju porotnika u upravnom veću Vrhovnog vojnog suda postavlja se oficir stručan za poslove uprave.

Sudije porotnike postavlja Vrhovni komandant Jugoslovenske narodne armije.

Član 26

Pre stupanja na dužnost sudije i sudije porotnici daju ovu izjavu:

»Svečano izjavljujem da ću se u svom radu pridržavati Ustava i zakona, da ću dužnost sudije vršiti savesno i nepristrasno i da ću štititi socijalistički poredak Federativne Narodne Republike Jugoslavije.«

Sudije i sudije porotnici prvostepenih vojnih sudova daju izjavu pred najstarijim komandantom na području suda odnosno pred komandantom vojne jedinice ili ustanove pri kojoj je sud osnovan. Sudije i sudije porotnici Vrhovnog vojnog suda daju izjavu pred Vrhovnim komandantom Jugoslovenske narodne armije.

2. Prava i dužnosti

Član 27

Sudija i sudija porotnik slobodni su u iznošenju mišljenja o svim pitanjima u čijem odlučivanju učestvuju.

Sudija i sudija porotnik ne mogu biti uzeti na odgovornost za dati glas, osim ako se utvrdi da su datim glasom učinili krivično delo.

Član 28

Sudija i sudija porotnik ne mogu biti pritvoreni niti stavljeni u istražni zatvor zbog krivičnog dela učinjenog u vršenju sudiske dužnosti bez odobrenja Vrhovnog komandanta Jugoslovenske narodne armije.

Član 29

Sudija i sudija porotnik vrše sudisku dužnost po zakonu i svojoj savesti.

Uticanje na sudiju i sudiju porotnika radi donošenja nezakonite odluke i zloupotrebe sudiske dužnosti kažnjava se po zakonu kao krivično delo.

Član 30

Sudije vojnih sudova vrše dužnost sudije kao redovnu dužnost.

Član 31

Dužnost sudije porotnika je počasna i po pravilu besplatna.

Sudijama porotnicima pripada naknada troškova učinjenih zbog vršenja sudiske dužnosti o čemu bliže propise donosi Državni sekretar za poslove narodne odbrane.

Troškovi učinjeni zbog vršenja sudiske dužnosti mogu se odrediti paušalno.

Član 32

U slučaju potrebe sudija prvostepenog vojnog suda može se privremeno uputiti na rad u drugi prvostepeni sud.

Rešenje o privremenom upućivanju donosi pretsednik Vrhovnog vojnog suda.

Član 33

Sudija i sudija porotnik staraju se da stranke dođu što pre do ostvarenja prava koja su im zakonom priznata.

Oni su dužni da svestrano ispitaju okolnosti i utvrde činjenice od kojih zavisi donošenje zakonite odluke.

Član 34

Sudija i sudija porotnik ne mogu učestvovati u suđenju ako postoje razlozi zbog kojih po zakonu nastupa njihovo izuzeće. Oni su dužni da ove razloge saopšte čim za njih saznaju.

Član 35

Sudija će biti udaljen od dužnosti ako je protiv njega otvorena istraga ili stavljen u pritvor ili istražni zatvor.

Odluku o udaljenju donosi za sudiju pretsednik suda, a za pretsednika prvostepenog vojnog suda pretsednik Vrhovnog vojnog suda.

Član 36

Ako je protiv sudije porotnika otvorena istraga, pretsednik suda neće ga pozivati na vršenje dužnosti dok se ne završi krivični postupak.

Član 37

Sudiji prestaje služba po sili zakona, kad se utvrdi da nema uslova da bude postavljen za sudiju ili kad mu prestaje služba u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

3. Odgovornost

Član 38

Sudije i sudije porotnici odgovaraju pred nadležnim sudom za sva krivična dela, bez obzira da li su učinjena u vršenju sudiske dužnosti ili van nje.

Član 39

Sudije i sudije porotnici odgovaraju za štetu koju učine državi svojim nezakonitim radom.

Država odgovara za štetu koju sudija ili sudija porotnik svojim nezakonitim radom učini građanima ili pravnim licima.

Ako je država pravosnažno osuđena da plati naknadu štete, može od sudije ili sudije porotnika tražiti naknadu onog što je isplaćeno samo ako je šteta prouzrokovana nemarno ili iz krajnje nepažnje.

Zahtev za naknadu štete zbog nezakonitog rada sudije ili sudije porotnika zastareva za jednu godinu od dana kada je oštećeni saznao za štetu, a u svakom slučaju za tri godine od dana nastale štete.

Zahtev države da od sudije ili sudije porotnika traži naknadu onog što je isplaćeno zastareva za šest meseci od dana izvršene isplate.

Član 40

Za povredu dužnosti ili ugleda sudiske službe sudije i sudije porotnici odgovaraju disciplinski po vojnim disciplinskim propisima.

GLAVA IV

Stručni saradnici u vojnim sudovima

Član 41

Stručni saradnici u vojnim sudovima jesu:
referenti,
sekretari.

Član 42

Stručni saradnici u vojnom sudu pomažu sudijama i osposobljavaju se za sudisku dužnost.

Član 43

Za referente se postavljaju lica koja su završila pravni fakultet.

Referenti se mogu postavljati u svim vojnim sudovima.

Referente treba naročito upoznati sa svim poslovima u vezi sa suđenjem, a može im se poveriti i izrada nacrta odluka.

Član 44

Sekretari mogu biti postavljeni samo u Vrhovnom vojnom sudu.

Za sekretara može biti postavljen kapetan I klase koji ima svršeni pravni fakultet i koji je položio ispit za čin kapetana pravne službe.

Sekretari pomažu sudijama u proučavanju pravnih pitanja i izrađuju nacrte odluka veća. Njima se može poveriti i vođenje evidencije sudske prakse.

Član 45

Referenti i sekretari u vojnim sudovima postavljaju se po propisima o postavljenju vojnih lica.

GLAVA V

Sudska uprava

Član 46

Sudska uprava obezbeđuje uslove za poslovanje vojnih sudova.

U delokrug sudske uprave spadaju naročito ovi poslovi:

staranje da se poslovi u sudu vrše uredno i na vreme;

rešavanje kadrovskih i personalnih pitanja sudija, sudija porotnika, stručnih saradnika, kancelariskih i pomoćnih službenika;

pozivanje sudija porotnika;

organizovanje poslovanja u sudu;

služba sudske pisarnice;

statistička služba;

staranje o vršenju poslova međunarodne pravne pomoći;

sastavljanje predračuna prihoda i rashoda, izvršenje predračuna i kontrola nad njegovim izvršenjem;

staranje o pravilnoj naplati sudskih taksa;

obezbeđenje sudskih depozita;

poslovi smeštaja suda, nabavljanje inventara i kanlcelariskog materijala;

upravljanje sudskim zgradama i inventarom.

Član 47

Poslove sudske uprave u vojnim sudovima vrše Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane i pretsednici sudova.

Pretsednik suda vrši poslove sudske uprave u sudu. On može obavljanje pojedinih poslova sudske uprave poveriti sudijama, stručnim saradnicima u sudu i kancelariskim službenicima.

Član 48

Nadzor nad poslovima sudske uprave vrši Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane.

Državni sekretar može ovlastiti pretsednika Vrhovnog vojnog suda da u granicama njegovih uputstava izvrši pregled poslovanja u prvostepenim vojnim sudovima u stvarima sudske uprave. Pretsednik Vrhovnog vojnog suda podnosi izveštaj o izvršenom pregledu.

Član 49

Na početku godine u svakom vojnom sudu određuje se rasporedom poslova koje poslove vrše pojedine sudije i službenici u sudu.

Raspored poslova u Vrhovnom vojnom sudu određuje se na opštoj sednici, a u prvostepenim vojnim sudovima raspored poslova određuje pretsednik suda u sporazumu sa sudijama.

Raspored poslova može se u toku godine menjati na način predviđen u prethodnom stavu.

Član 50

Svaki vojni sud ima svoj službeni naziv.

Na svakoj zgradi u kojoj je smešten sud mora biti istaknut natpis koji sadrži naziv suda.

Svaki vojni sud ima svoj pečat, koji mora sadržati naziv suda i grb Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 51

Pravila o svom unutrašnjem poslovanju kao i o unutrašnjem poslovanju u prvostepenim vojnim su-

dovima donosi Vrhovni vojni sud uz prethodnu saglasnost Državnog sekretara za poslove narodne odbrane.

Ovim pravilima određuje se naročito raspored poslova u sudu, poslovanje sudske pisarnice, način vođenja sudskih registara i drugih pomoćnih knjiga, forma sudskih poziva i drugih obrazaca i postupanje sa sudskim spisima.

GLAVA VI

Posebne odrebe o krivičnom postupku pred vojnim sudovima

Primenjivanje Zakonika o krivičnom postupku

Član 52

U krivičnom postupku pred vojnim sudovima primenjivaće se (shodno) odredbe Zakonika o krivičnom postupku, ukoliko u ovom zakonu nije nešto drugo predviđeno.

Poslove i ovlašćenja određene Zakonikom o krivičnom postupku vrše:

poslove i ovlašćenja sreskih i okružnih sudova kao prvostepenih sudova vrše prvostepeni vojni sudovi;

poslove i ovlašćenja Vrhovnih sudova i drugostepenih sudova vrši Vrhovni vojni sud;

poslove i ovlašćenja organa unutrašnjih poslova kao izviđajnih i istražnih organa vrše vojni izviđajni odnosno vojni istražni organi;

poslove i ovlašćenja javnih tužilaca vrše vojni tužioci odnosno Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije.

Član 53

Za krivična dela za koja je u zakonu predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine kao i za krivična dela navedena u čl. 17 tač. 1 Zakonika o krivičnom postupku prvostepeni vojni sudovi primenjivaće odredbe Glave XXV tog Zakonika, s tim što se suđenje vrši u veću.

Odredbe Zakonika o krivičnom postupku o pretresu pred drugostepenim sudom i odredbe o žalbi na presudu drugostepenog suda neće se primenjivati u postupku pred vojnim sudovima.

Vojni tužilac

Član 54

Za krivična dela iz nadležnosti vojnih sudova za koja se goni po službenoj dužnosti ovlašćeni tužilac je vojni tužilac i Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije.

Vojni tužilac postupa pred prvostepenim vojnim sudom, a Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije pred Vrhovnim vojnim sudom.

Član 55

Ako je vojno lice učinilo krivično delo zajedno sa nevojnim licem, a za suđenje nevojnom licu je nadležan redovni sud, Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije može narediti da se sprovedu izviđaji, ali istovremeno mora predložiti da Savezni vrhovni sud odredi nadležnost vojnog suda.

Ako Savezni vrhovni sud ne usvoji predlog Vojnog tužioca predmet će se uputiti nadležnom javnom tužiocu.

Branilac

Član 56

Branilac okrivljenog može biti advokat, kao i oficir ili vojni službenik oficirskog ranga koji, po mogućnosti, treba da imaju pravničku spremu.

Vojni istražni sudija može odrediti da branilac okrivljenog može biti samo oficir ili vojni službenik oficirskog ranga, ako se krivično delo odnosi na povredu unutrašnjeg poretka Jugoslovenske narodne armije ili ako bi u toku postupka moglo doći do otkrivanja vojne tajne. Ovo oglašenje pripada pretsedniku veća u pripremanju glavnog pretresa a veću na glavnom pretresu.

Protiv ovog rešenja vojnog istražnog sudije nije dozvoljena žalba, a rešenje pretsednika veća odnosno veća može se pobijati samo u žalbi na presudu.

Mesna nadležnost

Član 57

Za suđenje je mesno nadležan prvostepeni vojni sud na čijem području se nalazi vojna jedinica, ustanova ili preduzeće kome pripada okrivljeni ili je u njemu zaposleno odnosno sud koji je osnovan pri vojnoj jedinici ili ustanovi kojoj okrivljeni pripada.

Ako je okrivljeni po izvršenom krivičnom delu premešten ili otkomandovan u drugu vojnu jedinicu, ustanovu ili preduzeće nadležan je za suđenje prvostepeni vojni sud koji je bio nadležan u vreme izvršenja krivičnog dela. Izuzetno, veće Vrhovnog vojnog suda može na predlog Vojnog tužioca Jugoslovenske narodne armije odrediti da okrivljenom u tom slučaju sudi sud koji je za njega nadležan u vreme pokretanja postupka.

Član 58

Za suđenje nevojnom licu mesno nadležan vojni sud određuje se prema odredbama Zakonika o krivičnom postupku, a ako je izvršilo krivično delo u zajednici sa vojnim licem, a za suđenje je nadležan vojni sud, mesno nadležan je sud koji je nadležan za suđenje vojnom licu.

Član 59

Ako je u izvršenju krivičnog dela učestvovalo više lica (saizvršioci, saučesnici, prikrivači, lica koja su pomagala učiniocu posle izvršenja krivičnog dela, kao i lica koja nisu prijavila pripremanje krivičnog dela, izvršenje krivičnog dela ili učinioca), a za suđenje su nadležni razni vojni sudovi, ili ako je više lica učestvovalo u vršenju više krivičnih dela, veće Vrhovnog vojnog suda na predlog Vojnog tužioca Jugoslovenske narodne armije odrediće koji će od prvostepenih vojnih sudova sprovesti postupak.

Izviđaj i istraga

Član 60

Izviđaj sprovodi vojni istražni sudija i ovlašćeni vojni istražni organi.

Član 61

Svaki pretpostavljeni vojni starešina dužan je da preduzme mere da se učinilac krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti ne sakrije ili ne pobegne, da se sačuvaju tragovi krivičnog dela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz kao i da se prikupe ova obaveštenja koja bi mogla biti od koristi za uspešno vođenje postupka. O svemu učinjenom vojni starešina dužan je da obavesti vojnog tužioca neposredno ili preko višeg starešine.

Član 62

Istragom rukovodi prvostepeni vojni sud preko veća ili vojnog istražnog sudije.

Član 63

Istragu sprovodi vojni istražni sudija.

Posle otvaranja istrage vojni istražni sudija može naredbom poveriti sprovođenje istrage ovlašćenom vojnom istražnom organu.

U toku istrage vojni istražni sudija može poveriti izvršenje pojedinih istražnih radnji vojnom istražnom sudiji drugog prvostepenog vojnog suda ili ovlašćenom vojnom istražnom organu.

Član 64

Naredbu da se prinudno dovede okrivljeni izdaje vojni sud, istražni sudija prvostepenog vojnog suda i ovlašćeni vojni izviđajni odnosno istražni organi.

Naredbu za dovođenje izvršuje za vojno lice njegova pretpostavljena komanda odnosno uprava a za nevojno lice organ unutrašnjih poslova.

Član 65

Pretresanje stana i drugih prostorija bez naredbe o pretresanju mogu izvršiti ovlašćeni vojni izviđajni odnosno istražni organi, ako je potrebno da se uhvati učinilac krivičnog dela iz nadležnosti vojnih sudova koji je na delu zatečen, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi lice koje se ima pritvoriti ili prinudno dovesti ili koje se tu usled gonjenja sklonilo, ili ako je očigledno da se drukčije ne bi mogli obezbediti dokazi.

Član 66

Vojni sudovi mogu u svemu postupati po čl. 230 st. 2 i 3 Zakonika o krivičnom postupku i prema vojnim licima ili pripadnicima Narodne milicije koji odbijaju da svedoče.

Pritvor ili istražni zatvor

Član 67

Pritvor protiv vojnog lica ili građanskog lica na službi u jedinicama i ustanovama Jugoslovenske narodne armije može narediti vojni istražni sudija i vojni starešina na položaju komandanta divizije ili njemu ravnom ili višem položaju. O svom rešenju vojni starešina obavestiće odmah vojnog tužioca ili vojnog istražnog sudiju.

Pritvor protiv nevojnih lica mogu narediti vojni istražni sudija, kao i, na predlog vojnog tužioca ili po sopstvenoj inicijativi, ovlašćeni organi unutrašnjih poslova. Pritvoreno lice sprovešće organi unutrašnjih poslova odmah nadležnom vojnom istražnom sudiji ili ovlašćenom vojnom istražnom organu. Vreme potrebno za sprovođenje okrivljenog ne računa se u rok trajanja pritvora ali se uračunava u izrečenu kaznu.

Protiv rešenja o pritvoru dozvoljena je žalba veću prvostepenog vojnog suda koja ne zadržava izvršenje rešenja.

Član 68

Svaki vojni starešina na položaju komandira čete, njemu ravnom ili višem položaju, kao i drugi državni organi, mogu lišiti slobode vojno lice samo ako je zatečeno na izvršenju krivičnog dela koje povlači istražni zatvor ili ako bi bili ugroženi životi ili druga važna dobra građana kad bi to lice ostalo na slobodi.

Vojni starešina je dužan da o lišenju slobode vojnog lica odmah izvesti vojnog istražnog sudiju ili vojnog tužioca. Državni organ je dužan da vojno lice koje je lišio slobode odmah preda sa izveštajem o izvršenom krivičnom delu i razlozima zbog kojih ga je lišio slobode najbližoj vojnoj jedinici odnosno ustanovi, koja će ga odmah sprovesti nadležnom vojnom istražnom sudiji ili ovlašćenom vojnom izviđajnom organu.

Član 69

Na osnovu rešenja o pritvoru koje je doneo ovlašćeni vojni starešina ili ovlašćeni organ unutrašnjih poslova okrivljeni se može u toku izviđaja zadržati u pritvoru najviše tri dana računajući od časa pritvaranja. Posle toga roka okrivljeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rešenja vojnog istražnog sudije o produženju pritvora.

Član 70

Rešenje o produženju trajanja istražnog zatvora preko 3 meseca do 9 meseci donosi veće Vrhovnog vojnog suda. Prvim rešenjem ovog veća trajanje istražnog zatvora može se produžiti najviše za tri meseca.

Pravna pomoć redovnih sudova i organa unutrašnjih poslova

Član 71

Ako je u toku izviđaja ili istrage potrebno da se kao svedok sasluša nevojno lice može se ovo saslušanje obaviti preko istražnog sudije okružnog suda, sudije sreskog suda ili ovlašćenog organa unutrašnjih poslova, na čijem se području nalazi svedok.

Ako se na glavnom pretresu sazna da pozvani svedok ili veštak, koji nije ranije saslušan, ne može doći pred sud ili mu je dolazak znatno otežan, može veće ako smatra da je njegov iskaz važan narediti da ga van glavnog pretresa sasluša pretsednik veća ili sudija član veća ili da se saslušanje obavi preko sreskog suda ili istražnog sudije na čijem se području svedok odnosno veštak nalazi.

Zahtev za zaštitu zakonitosti

Član 72

Protiv pravosnažnih odluka prvostepenih vojnih sudova kojima je povređen zakon, a o kojima Vrhovni vojni sud nije rešavao povodom pravnog leka, kao i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama, Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije ima pravo da podigne zahtev za zaštitu zakonitosti pred Vrhovnim vojnim sudom.

Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije ima pravo da podigne zahtev za zaštitu zakonitosti pred Saveznim vrhovnim sudom protiv pravosnažnih odluka Vrhovnog vojnog suda kojima je povređen zakon, kao i protiv sudskog postupka koji je predhodio ovim pravosnažnim odlukama.

Rehabilitacija

Član 73

Rešenje o zakonskoj rehabilitaciji osuđenih aktivnih podoficira, oficira i vojnih službenika, koji su i posle osude ostali u tom svojstvu donosi po službenoj dužnosti prvostepeni vojni sud na čijem se području nalazi vojna jedinica, ustanova ili preduzeće kojoj pripada osuđeni odnosno vojni sud koji je osnovan pri vojnoj jedinici ili ustanovi kojoj osuđeni pripada u času donošenja rešenja o zakonskoj rehabilitaciji. U ostalim slučajevima po presudama vojnih sudova rešenje o zakonskoj rehabilitaciji donosi po službenoj dužnosti ovlašćeni organ unutrašnjih poslova narodnog odbora sreza (grada) nadležan po mestu prebivališta osuđenog lica.

Član 74

O sudskoj rehabilitaciji lica osuđenih od vojnih sudova odlučuje okružni sud na čijem području osuđeni ima prebivalište.

Zahtev za naknadu štete neopravdano osuđenim licima

Zahtev za naknadu štete zbog neopravdane osude u postupku pred vojnim sudom podnosi ovlašćeno lice Državnom seketarijatu za poslove narodne odbrane radi postizanja sporazuma o postojanju štete, vrsti i veličini naknade.

Ako zahtev za naknadu štete nije raspravljen sporazumno, o zahtevu konačno odlučuje Vrhovni vojni sud.

Pravosnažno rešenje kojim se određuje naknada štete, Vrhovni vojni sud će sa svim spisima dostaviti Državnom sekretarijatu za poslove narodne odbrane radi isplate dosuđene naknade.

GLAVA VII

Postupak o upravnim sporovima pred Vrhovnim vojnim sudom

Član 76

Za vođenje upravnog spora pred Vrhovnim vojnim sudom i u postupku toga suda u upravnim sporovima važe odredbe Zakona o upravnim sporovima ukoliko u ovom zakonu nije propisano nešto drugo.

Član 77

Vojno lice koje smatra da mu je upravnim aktom vojnog organa povređeno kakvo pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu može pokrenuti upravni spor samo pred Vrhovnim vojnim sudom. Pred vojnim sudom pokreće upravni spor i lice koje u času podnošenja tužbe nema više svojstvo vojnog lica, ako je upravnim aktom vojnog organa rešavano o pravu ili neposrednom ličnom interesu koji potiče iz njegovog odnosa kao vojnog lica.

Odredba čl. 12 Zakna o upravnim sporovima važi i u postupku pred Vrhovnim vojnim sudom.

Član 78

Ako je upravnim aktom vojnog organa povređen zakon u korist vojnog lica upravni spor pred Vrhovnim vojnim sudom pokreće Vojni tužilac Jugolsovenske narodne armije.

Član 79

Protiv odluke Vrohvnog vojnog suda donete u upravnom sporu može se izjaviti žalba Saveznom vrhovnom sudu. Žalba se predaje Vrhovnom vojnom sudu u roku određenom u Zakonu o upravnim sporovima.

GLAVA VIII

Prelazne i završne odredbe

Član 80

Vojna lica mogu u roku od 60 dana po stupanju na snagu ovog zakona pokrenuti spor protiv upravnog akta vojnog oragana koji im je dostavljen posle 8 aprila 1952 godine pa do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 81

Oficiri pravne službe koji se zateknu na sudskoj dužnosti na dan stupanja na snagu ovog zakona ostaju da vrše ovu dužnost i ako ne ispunjavaju uslove iz čl. 24 ovog zakona.

Član 82

Oficiri pravne službe koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona zateknu na radu u vojnim sudovima vršiće dužnosti referenata odnosno sekretara i ako ne ispunjavaju uslove iz čl. 43 odnosno čl. 44 ovog zakona.

Član 83

Lica kojima je priznat ispit za čin kapetana pravne službe izjednačena su u pogledu ovog uslova za sticanje sudiskog zvanja sa licima koja su ovaj ispit položila.

Član 84

Do donošenja zakona o parničkom postupku, u postupku po sporovima za naknadu štete vojni sudovi će primenjivati pravila parničnog postupka.

Protiv pravosnažnih odluka prvostepenih vojnih sudova donesenih u sporovima za naknadu štete kojima je povređen zakon, a u kojima Vrhovni vojni sud nije rešavao povodom pravnog leka, Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije ima pravo da podigne zahtev za zaštitu zakonitosti pred Vrhovnim vojnim sudom u roku od 6 meseci po pravosnažnosti odluke.

Vojni tužilac Jugoslovenske narodne armije ima pravo da podigne zahtev za zaštitu zakonitosti i pred Saveznim vrhovnim sudom protiv pravosnažnih odluka Vrhovnog vojnog suda kojima je povređen zakon, i to u roku od 6 meseci po pravosnažnosti odluke.

Član 85

Savezno izvršno veće može doneti posebne propise o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u JNA za štetu koju učine državi na način izložen u čl. 3 ovog zakona. Do donošenja takvih propisa ostaje i dalje na snazi Uredba o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u JNA (»Službeni list FNRJ«, br. 11/50) sa svim izmenama i dopunama.

Član 86

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o vojnim sudovima (»Službeni list FNRJ«, br. 105/47) sa svim izmenama i dopunama kao i ostali propisi koji su u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 87

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

OBRAZLOŽENJE
NACRTA ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

Donošenjem novog Zakonika o krivičnom postupku, koji je stupio na snagu 1 januara o. g. kao i Zakona o sudovima nastala je potreba i za donošenjem novog zakona o vojnim sudovima, koji bi uskladio organizacione principe vojnog sudstva sa osnovnim načelima našeg pravosuđa postavljenim u Zakonu o krivičnom postupku.

Vojno pravosuđe u posleratnom periodu naše socijalističke izgradnje vodeći računa o svom osnovnom zadatku — zaštitu oružanih snaga FNRJ od svih društveno opasnih radnji, išlo je uporedo sa razvijanjem našeg pravosuđa uopšte. I Nacrt zakona o vojnim sudovima usvaja osnovne principe postavljene kako Zakonikom o krivičnom postupku tako i Zakonom o vojnim sudovima od 5 jula 1954 godine. Pojedina otstupanja od tih zakona, u Nacrtu zakona o vojnim sudovima učinjena su zbog specifičnosti Armije kao takve, njene organizacije i unutrašnjeg poretka. Baš zbog toga pojedina pitanja, u prvom redu u vezi sa organizacijom i postupkom pred vojnim sudovima moraju biti regulisana na način koji odgovara potrebama Armije i njene organizacije.

Najvažnija otstupanja bila bi:

1. U suđenju vojnih sudova, kada se radi o krivičnom postupku, zadržana je dvostepenost. Trostepenost koju predviđa ZKP u svome članu 368 nije bilo moguće sprovesti obzirom na organizaciju vojnih sudova. Dvostepenost vojnih sudova će nadalje u punoj meri obezbediti jedinstvenu kaznenu politiku u Armiji, kao celini. — Sem toga ako bi Vrhovni vojni sud svojim odlukama sudeći u drugom i poslednjem stepenu povredio zakon, postoji mogućnost da tu grešku ispravi Savezni vrhovni sud, pošto je Zakonom o sudovama od 5 jula 1954 godine određeno da zakonitost odluka Vrhovnog vojnog suda ceni Savezni vrhovni sud.

2. U vojnim sudovima nema sudije pojedinaca. Vojni sudovi sude uvek u većima, bez obzira na težinu krivičnog dela. Ima znatan broj krivičnih dela protiv oružanih snaga za koje bi po Zakoniku o krivičnom postupku bio nadležan sudija pojedinac. Međutim, baš po tim delima korisno je a čak i nužno da u suđenju uzmu učešća i sudije porotnici kao vojni stručnjaci. Nadalje, princip je da suđenje treba da bude kolegijalno. Od toga principa je Zakonik o krivičnom postupku otstupao samo u manje važnim slu-

čajevima da bi sa druge strane obezbedio princip brzine i ekonomičnost postupka. Obzirom na organizaciju Armije i vojnih sudova može se uvek obezbediti u vojnom sudovanju brzina i ekonomičnost krivičnog postupka u svim slučajevima i sa kolegijalnim suđenjem.

3. Sudije porotnici učestvuju gotovo uvek u svim fazama postupka pred vojnim sudovima. Kod vojnih sudova sve odluke koje se donose u prvom stepenu donose se u veću uz suodlučivanje sudija porotnika. Sudije porotnici sudeluju i u prizivnom postupku kod Vrhovnog vojnog suda, kad ovaj odlučuje o žalbama protiv odluka prvostepenih vojnih sudova ili kad odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti ili za vanredno ublaženje kazne. U ostalim slučajevima po kojima Vrhovni vojni sud donosi odluke ili rešenja sudije porotnici ne učestvuju.

Veća Vrhovnih vojnih sudova sastavljena su različito već prema tome da li Vrhovni vojni sud odlučuje u krivičnom postupku ili po sporovima za naknadu štete odnosno u upravnim sporovima. U prvom slučaju, tj. kad odlučuje o krivičnim predmetima Veće Vrhovnog vojnog suda sastavljeno je od 5 članova od kojih su trojica sudije porotnici. U drugom slučaju, kad odlučuje u upravnim sporovima i sporovima za naknadu štete, Veće Vrhovnog vojnog suda sastavljeno je od dvojice sudija i jednog sudije porotnika stručnjaka iz oblasti na koji se upravni ili građanski predmet odnosi. Ova razlika učinjena je zbog toga što u interesu pravilnog presuđenja kod krivičnih predmeta laički elemenat treba da dođe mnogo više do izražaja. Veća koja odlučuju po žalbama kod prvostepenih vojnih sudova sastavljena su na isti način kao i presudna veća.

Sudije porotnici će u mnogome doprineti pravilnosti ocene težine krivičnog dela iz nadležnosti vojnih sudova, naročito za vreme rata, obzirom na njihovo vojničko iskustvo, poznavanje duha Armije i društvene opasnosti pojedinih krivičnih dela, obzirom na poredak, snagu, disciplinu i bojnu gotovost Armije.

4. Nacrt novog zakona o vojnim sudovima reguliše pitanja stvarne nadležnosti vojnih sudova uže i preciznije nego važeći Zakon o vojnim sudovima. Za određivanje nadležnosti vojnih sudova odlučna su dva kriterijuma: 1) Status lica koje je počinilo krivično delo, tj. vojni sudovi su nadležni za suđenje po krivičnim delima koje učine vojna lica kao takva; 2) izvesna krivična dela pod određenim uslovima sude vojni sudovi bez obzira da li su ih počinila vojna ili civilna lica. To su u prvom redu neka — tačno nabrojana — krivična dela protiv oružanih snaga (Glava XXV KZ). To su ona krivična dela koja obzirom na svoj karakter mogu počiniti sva a ne samo vojna lica. Nadalje vojni sudovi su nadležni za pojedina, zakonom tačno navedena krivična dela iz Glave X KZ ako su ta krivična dela izvršena u vojnoj jedinici, ustanovi ili preduzeću ili ako je krivično delo upravljeno protiv vojnog objekta ili sredstava vojnog značaja li ako se radi o vojnim podacima ili dokumentima, dakle ako se radi o krivičnim delima koja ugrožavaju narodnu odbranu. Napokon, u isključivu nadležnost vojnih sudova spadaju i imovinska krivična dela, ukoliko je stvar koja je predmet dela oružje, municija ili eksploziv a delo je učinjeno u vojnoj jedinici, ustanovi ili preduzeću. Objekat napada kod svih tih krivičnih dela su oružane snage FNRJ, odnosno narodna odbrana u prvom redu JNA pa je i razumljivo da su vojni sudovi u prvom redu pozvani i zainteresovani da štite Armiju od tih društveno opasnih radnji bez obzira ko je izvršilac tih krivičnih dela tj. bez obzira radi li se o vojnom ili civilnom licu. Stoga je u svim navedenim slučajevima nadležnost vojnih sudova protegnuta i na ta krivična dela.

Dalje, vojni sudovi su prema nacrtu nadležni i da sude građanskim licima na službi u jedinicama i ustanovama JNA za sva krivična dela koja ta lica učine u vezi sa službom. To iz razloga što je služba građanskih lica u JNA u suštini vojna služba. Specifičnosti Armije zahtevaju da i za ta lica važe ista pravila kao i za vojna lica, koja se odnose na unutrašnji poredak, međusobne odnose i disciplinu.

Vojni sudovi su nadalje nadležni da sude i ratnim zarobljenicima za dela koja ovi u tom svojstvu učine, obzirom da se ratnim zarobljenicima po Ženevskoj konvenciji od 12-VIII-1949 godine priznaje status vojnih lica. Sem toga, vojni sudovi biće nadležni i za presuđenje krivičnih dela ratnih zarobljenika iz Glave XI KZ, tj. za krivična dela protiv čovečnosti međunarodnog ratnog prava, a iz razloga što će ratni zarobljenici ta dela najverovatnije počiniti u svojstvu pripadnika neprijateljskih oružanih formacija ili povodom ratnih operacija.

Vojni sudovi u načelu ne sude vojnim licima kada su ova počinila krivično delo u zajednici sa civilnim licem. U tim slučajevima nadležan je po nacrtu i za vojno kao i za civilno lice redovni sud. To je bitna razlika u nacrtu od važećeg Zakona o vojnim sudovima po kome je uvek vojni sud bio nadležan kad se radilo o saučesništvu između vojnih i civilnih lica. Samim tim je nadležnost vojnih sudova sužena a redovnih proširena. Iznimka od tog principa je samo u tome da su vojni sudovi nadležni da sude za krivična dela protiv oružanih snaga koja počine vojna i nevojna lica zajedno. Razlozi koji govore za nadležnost vojnog suda u ovim slučajevima su neposredna zaštita oružanih snaga i njenog unutrašnjeg poretka odnosno zaštita narodne odbrane u širem smislu.

Istina, nacrt predviđa mogućnost po krivičnim delima koja počine zajedno vojna i nevojna lica da Savezni vrhovni sud na predlog Vojnog tužioca JNA odredi vojni sud kao nadležan za presuđenje. Time se daje mogućnost Saveznom vrhovnom sudu da za pojedine krivične predmete saučesništva vojnih i nevojnih lica delegira vojni sud, u slučaju kad se radi o krivičnim delima koja naročito ugrožavaju oružane snage, ili kada očuvanje vojne tajne to bude zahtevalo.

Međutim, s druge strane po nacrtu vojni sudovi prestaju da budu nadležni — sem za Glavu XXV KZ — za presuđenje krivičnih dela onih vojnih lica koja do momenta glavnog pretresa pred prvostepenim vojnim sudom gube na bilo koji način svojstvo vojnog lica.

Kod pitanja nadležnosti vojnih sudova treba napomenuti još to da je u nacrtu usvojen princip da se kod krivičnog dela uvrede u slučaju tužbe i protivtužbe između vojnog i civilnog lica zasniva nadležnost onog suda kome je tužba podnesena.

5. U nacrtu je zadržana odredba iz sada važećeg Zakona o vojnim sudovima, da vojni sudovi sude po sporovima o naknadi štete koju vojna lica ili građanska lica na službi u JNA učine državi pri vršenju svoje službene dužnosti.

Vojnim propisima postavljeno je pred pripadnike Armije da se sa najvećom brižljivošću odnose prema vojnoj i društvenoj imovini. Propust u službenom radu pripadnika Armije koji je imao za posledicu štetu, pretstavlja po vojnim propisima u najblažem slučaju disciplinsku grešku ukoliko ne prelazi u krivično delo. Za Armiju pitanje rešavanja naknade štete ne pretstavlja samo pitanje utvrđivanja ko je odgovoran za nastalu štetu, ko je dužan tu štetu naknaditi, već je to ujedno pitanje poštovanja unutrašnjih armiskih pravila i propisa od strane vojnih lica, pitanje discipline i izvršavanja naređenja, pa prema tome u krajnjoj liniji i pitanje bojne gotovosti Armije. S druge strane rešavanje naknade štete koju počine vojna lica u odnosu na vojnu imovinu, daje mogućnost uvida u unutrašnji život i organizacionu strukturu Armije. Zbog tih razloga proizilazi potreba da vojni organi raspravljaju pitanje naknade štete, pa bilo da se ceo postupak po naknadi štete sprovodi

pred vojnim sudovima, bilo da o šteti prethodno raspravljaju vojne starešine u administrativnom postupku.

6. Zakonom o upravnom sporu ostavljeno je da se pitanje nadležnosti za rešavanje upravnih sporova, koje vojna lica pokreću protiv upravnih akata vojnih organa, reguliše posebnim propisima.

Nacrt je to pitanje stavio u nadležnost Vrhovnog vojnog suda predvidevši da isti po tim sporovima odlučuje u prvom stepenu. Posebnost unutrašnjeg vojnog poretka i odnosa u Armiji kao i specifičnosti službeničkog odnosa vojnih lica, ukazuje na to da će Vrhovni vojni sud, kao prvostepeni sud moći najuspešnije da raspravlja ta pitanja. S druge strane, stranka koja je nezadovoljna odlukom Vrhovnog vojnog suda kao prvostepenog, ima mogućnost da putem žalbe Saveznom vrhovnom sudu traži ostvarenje svoga prava, a Savezni vrhovni sud da ispravi eventualne nepravilne ili nezakonite odluke Vrhovnog vojnog suda.

7. Sudije postavlja kao i po dosadašnjem Zakonu o vojnim sudovima Vrhovni komandant, isto tako i sudije porotnike postavlja Vrhovni komandant iz redova vojnih lica koja su u aktivnoj službi u JNA, a koja ispunjavaju one uslove koji važe za lica koja mogu biti izabrana za sudije redovnih sudova. Izbornost sudija i sudija porotnika vojnih sudova, ne pokazuje su nužna naročito kad je izbor poveren Vrhovnom komandantu.

8. Nacrtom je postavljeno u principu da branilac okrivljenog u krivičnom postupku pred vojnim sudovima može biti samo oficir ili advokat. Nacrt predviđa, međutim, jedan slučaj kada se može isključiti advokat kao branilac pred vojnim sudom. Radi se o takvim krivičnim predmetima gde bi krivično delo bilo u vezi sa povredom unutrašnjeg poretka JNA gde bi tokom postupka moglo doći do otkrivanja vojne tajne. Vojni sud je u tom slučaju ovlašćen da advokatu uskrati odbranu. Ovo otstupanje od ZKP-a pokazuje se neophodnim da bi se što bolje osigurala tajnost podataka o oružanoj sili i odbrani zemlje, kao i unutrašnji poredak Armije.

9. Nacrt zakona o vojnim sudovima daje svakom vojnom starešini ona ovlašćenja u pogledu preduzimanja neophodnih radnji u krivičnom postupku koja su data i organima unutrašnjih poslova, a starešini ranga komandanta divizije i pravo određivanja pritvora od 3 dana.

Svaki vojni starešina je u situaciji da najbolje zna šta se zbiva u njegovoj jedinici. On je rukovodilac jedinice i njemu su svi potčinjeni. On je odgovoran za jedinicu kao celinu pa i za postupak svakog njegovog pripadnika. Stoga on prati rad svojih potčinjenih kao i uopšte sve pojave i sva zbivanja u jedinici. Prema principu starešinstva, starešina je u jedinici jedina vlast i ništa se u jedinici ne bi smelo da radi bez njegova znanja i odobrenja. Baš iz tih razloga starešina mora imati ista prava kao i organi unutrašnjih poslova odnosno neka od prava ovlašćenih organa unutrašnjih poslova (izviđajnih organa) i stoga mu i nacrt ta prava i daje i podređuje mu vojne izviđajne organe u pogledu obavljanja izviđajnih radnji, ukoliko te radnje ne vrše po zahtevu vojnog tužioca.

10. Još jedno otstupanje od ZKP-a koje predviđa Nacrt zakona o vojnim sudovima je to da mesna nadležnost nije određena po mestu izvršenja krivičnog dela (čl. 25 ZKP) već po mestu u kome se nalazi jedinica odnosno ustanova kojoj pripada počinilac krivičnog dela. Organizaciona struktura vojnih sudova je takva da su oni bez obzira što su određeni za izvesnu teritoriju ustvari sudovi za pripadnike određenih teritorijalnih komandi. Te komande su i te kako zainteresovane za ishod krivičnog gonjenja svoga pripadnika. Komanda će moći pratiti postupak koji se vodi protiv njenog pripadnika i imati uvid u rad vojnog suda jedino ako pripadniku te komande sudi sud koji je organizaciono vezan za komandu učinioca, bez obzira gde je delo počinjeno.

11. Vojni sudovi — prema Nacrtu zakona o vojnim sudovima — sudiće pripadnicima Narodne milicije samo za krivična dela protiv oružanih snaga (Glava XXV KZ) kao i za krivična dela za koja sude svim ostalim građanima. Pripadnici Narodne milicije su deo oružanih snaga FNRJ, podležu vojnoj disciplini i mogu počiniti tipična »vojna krivična dela« kao naprimer neizvršenje naređenja, dezerterstvo i slično. Stoga je potrebno da im za ta dela sude i vojni sudovi. Za ostala krivična dela te potrebe nema, pa će stoga za ta krivična dela pripadnika Narodne milicije biti nadležni redovni sudovi.

Donošenjem novog zakona o vojnim sudovima dalje će se učvrstiti naše vojno pravosuđe i još bolje osposobiti za izvršenje svog zadatka, a taj je: na najefikasniji način krivično pravno zaštititi našu oružanu silu od svih društveno opasnih radnji koje bi je slabile. I sami organizacioni oblici ovog zakona o vojnim sudovima treba da prvenstveno posluže tom cilju.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA O NACRTU ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 137
16 novembra 1954 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama od 13, 14 i 16 novembra 1954 godine pretresao je Predlog zakona o vojnim sudovima, dostavljen mu na osnovu člana 136 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine od Odbora za organizaciju vlasti i upravu Saveznog veća.

Saglasno stavu 2 člana 138 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj svoj izveštaj:

I

U toku rada na pretresu Predloga zakona o vojnim sudovima Zakonodavni odbor predložio je više izmena, uglavnom redakcionog karaktera.

Bitnija izmena odnosila se na tekst člana 85 Predloga zakona o vojnim sudovima, gde se u prvobitnom tekstu predviđalo ovlašćenje po kome bi Savezno izvršno veće moglo doneti posebne propise o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji za štetu koju učine državi. Zakonodavni odbor je smatrao, da se ovde radi o zakonskoj materiji, koja spada u isključivu nadležnost Savezne narodne skupštine pa je predložio brisanje ovog ovlašćenja s tim da do donošenja zakona o materijalnoj odgovornosti pomenutih lica ostane na snazi Uredba o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

Izmene koje je Zakonodavni odbor predložio usvojio je Odbor za organizaciju vlasti i upravu, tako da je od strane oba odbora Saveznog veća izglasan Predlog zakona o vojnim sudovima u istovetnom tekstu.

II

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Zakonodavni odbor Saveznog veća odredio je za svog izvestioca Draga Gizdića.

Sekretar
dr **Jerko Radmilović**, s. r.

Pretsednik
dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Članovi:

Ninko Petrović, s. r., **Bogomir Brajković**, s. r., **Savo Brković**, s. r., **Živan Dimitrijević**, s. r., **Ilija Došen**, s. r., **Spasoje Đaković**, s. r., **Gojko Garčević**, s. r., **Drago Gizdić**, s. r., **Ivan Kreft**, s. r., dr. **Hinko Krizman**, s. r., **Radoš Lepenac**, s. r., **Zehra Muidović**, s. r., **Tomo Nikšić**, s. r., **Petar Relić**, s. r., dr **Zaim Šarac**, s. r., **Ivan Šiftar**, s r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA ORGANIZACIJU VLASTI I UPRAVU O NACRTU ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
ODBOR ZA ORGANIZACIJU VLASTI I UPRAVU
Br. 115
19. XI. 1954 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za organizaciju vlasti i upravu Saveznog veća Savezne narodne skupštine pretresao je na svojim sednicama, održanim 8, 9 i 10 novembra 1954 godine, Nacrt zakona o vojnim sudovima koji mu je dostavio Pretsednik Savezne narodne skupštine na osnovu člana 86 stav 3 i člana 125 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Odbor za organizaciju vlasti i upravu podnosi sledeći

IZVEŠTAJ

I.

Odbor za organizaciju vlasti i upravu Saveznog veća Savezne narodne skupštine prihvatio je Nacrt zakona o vojnim sudovima kao osnovu za pretresanje imajući u vidu potrebu za donošenjem novog zakona o vojnim sudovima nastalu stupanjem na snagu Zakonika o krivičnom postupku i Zakona o sudovima, u kome se u ustavnim odredbama govori o osnovnim principima našeg sudskog sistema. Odbor je uneo izvesne izmene i dopune u Nacrt zakona o vojnim sudovima, koje dajemo na kraju ovog izveštaja i odlučio da ovako izmenjeni nacrt dostavi Saveznom veću Savezne narodne skupštine kao svoj Predlog zakona o vojnim sudovima.

Konstatujući da će zakon o vojnim sudovima omogućiti našem vojnom pravosuđu da što efikasnije pravno štiti našu oružanu silu, Odbor je naročitu pažnju posvetio pojedinim otstupanjima od osnovnih principa postavljenih u Zakoniku o krivičnom postupku i Zakonu o sudovima, koja su nužna usled specifičnosti Armije, njene organizacije i unutrašnjeg poretka.

Vojni sudovi su, kada se radi o krivičnom postupku, iz organizacionih razloga zadržali dvostepenost tj. nisu primili trostepenost kad je ona po Zakoniku o krivičnom postupku predviđena u pojedinim slučajevima kod redovnih sudova.

Po Zakoniku o krivičnom postupku princip je da suđenje bude kolegijalno, otstupajući od toga principa samo onda kad to zahtevaju brzina i ekonomičnost postupka u kom slučaju se predviđa nadležnost sudije pojedinca. Pošto kod vojnih sudova ovi momenti nisu odlučujući, a pored toga je i korisno da u suđenju učestvuju i sudije porotnici, to oni uvek sude u većima.

Dalja razlika i ujedno novina jeste porotnik u Vrhovnom vojnom sudu. U postupku pred vojnim sudovima gotovo uvek učestvuju sudije porotnici kako u prvom stepenu, tako uz neke izuzetke, i kod Vrhovnog vojnog suda. Sastav veća kod Vrhovnog vojnog suda takođe je izmenjen. Kada su u pitanju krivični predmeti, veće je sastavljeno od 5 članova, od kojih su trojica sudije porotnici, a kad su u pitanju upravni sporovi i sporovi za naknadu štete, veća su sastavljena od dvojice sudija i jednog sudije porotnika — stručnjaka iz oblasti na koju se odnosi upravni ili građanski predmet. Razlozi za ovo leže u tome što će sudije porotnici kao stručnjaci umnogome doprineti pravilnom presuđenju stvari.

Pitanje stvarne nadležnosti vojnih sudova određuje se prvo prema statusu lica koja počine krivična dela. Za krivično delo protiv oružanih snaga (gl. 25 KZ) sude vojni sudovi bez obzira na status lica počinioca krivičnih dela. Vojni sudovi su nadležni i za neka dela iz gl. 10 KZ ako su učinjena u vojnoj jedinici, ustanovi ili preduzeću, ako se radi o vojnom objektu, vojnim dokumentima; nadležni su takođe za imovinska krivična dela ukoliko je predmet dela oružje, municija ili eksploziv, s obzirom da su kod svih tih dela objekt napada u krajnjoj liniji oružane snage FNRJ. Vojni sudovi su nadležni još i za građanska lica na službi u JNA kao i za ratne zarobljenike. U slučajevima saučesništva između vojnih i nevojnih lica nadležan je, osim u krivičnom delu protiv oružanih snaga, redovan sud i time je proširena nadležnost redovnih sudova.

Vojni sudovi sude i dalje po sporovima o naknadi štete koju učine državi vojna lica i građanska lica na službi u JNA, jer je u Armiji pitanje naknade štete istovremeno i pitanje poštovanja unutrašnjih pravila kao i izvršavanja naređenja.

Nadležnost za rešavanje upravnih sporova pripada Vrhovnom vojnom sudu što je takođe uslovljeno posebnošću unutrašnjeg poretka Armije.

Pitanje mesne nadležnosti reguliše se ne po mestu izvršenja krivičnog dela, već po mestu u kome se nalazi jedinica ili ustanova kojoj pripada počinilac krivičnog dela.

Sudije i sudije porotnici vojnih sudova ne biraju se kao kod redovnih i privrednih sudova već ih postavlja, kao i po dosadašnjem Zakonu o vojnim sudovima, Vrhovni komandant JNA što je takođe uslovljeno specifičnostima unutrašnje organizacije Armije.

Usvajajući sva ta otstupanja od organizacionih principa i načela izraženih u Zakoniku o krivičnom postupku i u Zakonu o sudovima, ovaj Odbor smatra da će ovakva organizacija vojnih sudova omogućiti da naše vojno pravosuđe izvrši svoje zadatke tj. krivičnopravno zaštiti oružane snage FNRJ s obzirom na poredak, snagu, disciplinu i bojnu gotovost Armije.

II.

Izmene i dopune u nacrtu zakona o vojnim sudovima

Član 3. Druga alineja menja se i glasi: »Sude sporove o naknadi štete koju učine državi vojna lica ili građanska lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji u vršenju svoje službene dužnosti, kao i o zahtevu države za naknadu onog što je isplaćeno usled nezakonitog rada tih lica;«

Član 4, tačka 8) stav 2, mesto reči »municije« staviti reč »municija«. Na kraju ovoga stava brisati tačku i zapetu i mesto njih staviti zapetu i dodati »kao i u ustanovi organa za unutrašnje poslove;«

U članu 4 staviti sledeće zapete: u tački 1) iza broja »100«, u tački 4) iza broja »105«, u tački 6) iza broja »115«, u tački 7) iza broja »117«, u tački 8) iza reči »eksploziv« i iza reči »preduzeću«, u poslednjem stavu iza reči »svojstvu«.

Staviti tačku i zapetu na kraju teksta tačke 5).

Član 5, stav prvi menja se i glasi: »Ako su krivično delo zajedno učinili vojno i nevojno lice, a za suđenje nevojnom licu nadležan je redovan sud, redovni sud sudiće i vojnom licu«. U drugom stavu, prvi

red, iza reči »sud« briše se zapeta. U trećem stavu, prvi red, mesto »st.« staviti »stava«, a iza reči »člana« staviti zapetu. U drugom redu, mesto reči »izvršili zajedno« staviti »zajedno izvršili«. U trećem redu, iza reči »lice« staviti zapetu.

Član 6. U drugom redu menja se red reči, pa se mesto »redovnih i vojnih sudova« stavlja »vojnih i redovnih sudova«.

Član 8. U trećem redu iza reči »armije«, u četvrtom redu iza reči »armije«, u petom redu iza reči »milicije« i u šestom redu iza reči »sud« staviti zapete. U šestom redu mesto reči »redovni« staviti »redovan«.

Član 9, prvi stav, prvi red, iza reči »ukidati« i iza reči »pravilu« staviti zapete.

Član 12, stav drugi, u drugom redu iza reči »sudova« i u trećem redu iza reči »ustanova« staviti zapete.

Član 13, u prvom stavu, prva tačka, umesto »u prvom stepenu sude« staviti »odlučuju u prvom stepenu«.

Član 14, u trećem redu mesto »zakonom« staviti »u zakonu«. U drugom redu brisati crticu između reči »sudije-porotnika«.

Član 15, u prvoj alineji u trećem redu iza reči »ranga« umesto tačke i zapete, staviti zapetu.

Član 18, treći stav, drugi red iza reči »suda« staviti zapetu.

Član 19, prvi stav, treći red, iza reči »zakonitosti« staviti zapetu i brisati reč »pak«.

Član 23, u prvom redu iza »sudije« dodati »i sudije porotnike«.

Član 24, drugi stav, drugi red brisati reči »oficiri pravne službe« a u trećem redu brisati reč »istaknuti«.

Član 25, briše se poslednji stav.

Član 29, drugi stav, drugi red, mesto reči »sudske« staviti »sudiske«.

Član 31, u prvom stavu u prvom redu brišu se reči »po pravilu«. U drugom stavu, u drugom redu iza reči »dužnosti« staviti zapetu.

Član 37, u drugom redu mesto reči »nema« staviti »nije imao« i u istom redu umesto reči »prestaje« staviti »prestane«.

Član 39, treći stav, treći red umesto reči »nemarno« staviti »namerno«.

Član 43, treći stav, prvi red brisati reč »naročito«.

Član 44, drugi stav menja se i glasi: »Za sekretara može biti postavljen oficir čina kapetana I klase ili višeg, koji ima svršeni pravni fakultet i koji je položio ispit za čin kapetana pravne službe, sudiski ili advokatski ispit.«

Članovi 49, 50 i 51 menjaju redosled tako da član 49 postaje član 50, član 50 postaje član 51 i član 51 postaje član 49.

Novi član 49, prvi stav, prvi red iza reči »poslovanje« i drugi red iza reči »sudovima« staviti zapetu.

Novi član 50, prvi stav, drugi red mesto reči »koje poslove vrše« staviti »koje će poslove vršiti«.

Član 52, u prvom stavu drugi red briše se reč »shodno«, a u četvrtom stavu, prvi red reč »Vrhovnih« pisati malim slovom.

Član 53, prvi stav, treći red mesto »čl. 17 tač.« pisati »članu 17 tačka«, a iza reči »postupku« staviti zapetu.

Član 54, prvi stav, drugi red iza reči »dužnosti« staviti zapetu.

Član 55, u prvom stavu, drugi red mesto reči »redovni« staviti »redovan« a u drugom stavu, drugi red iza reči »tužioca« dodati reči »Jugoslovenske narodne armije«.

Član 56, drugi stav poslednji red iza reči »pretresa« staviti zapetu.

Član 57, drugi stav, drugi i treći red mesto »preduzeće nadležan je za suđenje« staviti »preduzeće, za suđenje je nadležan«.

Član 58, u drugom redu iza reči »postupku« mesto zapete staviti tačku, a naredna rečenica menja se i glasi: »Ako je krivično delo izvršeno u zajednici sa vojnim licem, a za suđenje je nadležan vojni sud, mesno nadležan je sud koji je nadležan za suđenje vojnom licu«.

Član 64, drugi stav, drugi red iza reči »uprava« staviti zapetu.

Član 65, treći red, iza reča »organi« briše se zapeta.

Član 66, prvi red mesto »čl. 230 st.« staviti »članu 230 stav«.

Član 67, šesti red, drugi stav, iza reči »pritvora« i stav treći, drugi red, iza reči »suda« staviti zapetu.

Član 68, prvi stav, četvrti red iza reči »zatvor« staviti zapetu.

Član 69, u drugom redu iza reči »poslova« i u trećem redu iza reči »dana« staviti zapetu.

Član 70, u prvom redu broj »3« i u drugom redu broj »9« ispisati slovima »tri« i »devet«.

Član 71, prvi stav, drugi red iza reči »lice«, drugi stav treći red iza reči »Veće« i iza reči »važan«, kao i u petom redu iza reči »veća« staviti zapete.

Član 73, u trećem redu iza reči »svojstvu« i u petom redu iza reči »osuđeni« staviti zapete.

Član 75, treći stav, prvi red iza reči »štete« brisati zapetu.

U naslovu Glave VII mesto »O« staviti »U«.

Član 76, treći red, iza reči »sporovima« staviti zapetu, i iza reči »nije« dodati reč »drukčije« i brisati reči »nešto drugo«.

Član 77, prvi stav, prvi red mesto reči »Vojni« staviti »Vojno«. U trećem redu iza reči »zakonu« staviti zapetu, a u šestom redu mesto reči »pravo« staviti »pravu«.

Član 78, drugi red iza reči »lica« staviti zapetu.

Član 81, drugi red umesto reči »ostaju da vrše ovu dužnost« staviti »mogu ostati na ovoj dužnosti«.

Član 82, drugi red mesto »vršiće« staviti »mogu ostati na« a u trećem redu mesto reči »čl. 43 odnosno čl.« staviti »člana 43 odnosno člana«.

Član 84, u trećem stavu, drugi red iza reči »zakonitosti« dodati »u sporovima za naknadu štete«. U drugom stavu, drugi red iza reči »štete« staviti zapetu. U petom redu broj »6« ispisati slovima »šest«. U trećem stavu, četvrti red broj »6« ispisati slovima »šest«.

Član 85 menja se i glasi: »Do donošenja zakona o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji za štetu koju učine državi na način izložen u članu 3 ovog zakona ostaje na snazi Uredba o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (»Službeni list FNRJ«, br. 11/50) sa svim izmenama i dopunama.«

Član 86, treći red iza reči »dopunama« staviti zapetu.

III.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor za organizaciju vlasti i upravu predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Dragomira Nikolića.

Sekretar
dr **Ivo Sunarić**, s. r.

Pretsednik
Vladimir Simić, s. r.

Članovi:
Rista Antunović, s. r., **Muhidin Begić**, s. r., **Antun Biber**, s. r., **Voja Biljanović**, s. r., **Dušan Bogdanov**, s. r., **Nikola Cvijetić**, s. r., **Rato Dugonjić**, s. r., **Stjepan Ivić**, s. r., **Vlado Krivic**, s. r., **Nemanja Marković**, s. r., **Dušan Mugoša**, s. r., **Naum Naumovski**, s. r., **Dragomir Nikolić**, s. r., **Grujo Novaković**, s. r., **Elisie Popovski**, s. r., **Milija Radovanović**, s. r., **Ante Roje**, s. r., **Paško Romac**, s. r., **Dragutin Saili**, s. r., **Mileva Planojević**, s. r., **Blagoj Talevski**, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRETSTAVKE I ŽALBE SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O RADU ODBORA U VREMENU OD 15 MAJA DO 15 SEPTEMBRA 1954 GODINE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 53
17-XI-1954 god.
Beograd

Na osnovu člana 191 stav 3 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine, Odbor za pretstavke i žalbe podnosi Domu izveštaj o radu za vreme od 15 maja do 15 septembra 1954 godine.

I

Odbor je primio u označenom periodu 439 pretstavki i žalbi (u daljem tekstu: pretstavke) i to:

1) Po pitanju penzija i invalidnina	67
2) Po stanbenim pitanjima	62
3) Žalbi radi sporova nastalih prilikom sprovođenja Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine	33
4) Po pitanju konfiskacije imovine	28
5) Molbi za pomilovanje	28
6) Žalbi na rad upravnih i sudskih organa	25
7) Po pitanju prevođenja službenika	25
8) Po pitanju eksproprijacije	17
9) Molbi za dodeljivanje pomoći	18
10) Po pitanju kolonizacije	18
11) Po pitanju uposlenja	13
12) Po pitanju dečjeg dodatka	9
13) Zahteva za dodeljivanje zemlje dobrovoljcima iz Prvog svetskog rata	8
14) Po pitanju nacionalizacije imovine	5
15) Po pitanju razreza poreza	4
16) Po pitanju otkaza službe	3
17) Po pitanju dodele »Partizanske spomenice 1941«	2
18) Razni zahtevi iz oblasti školstva, naknade štete, nasleđa, materijalnog obezbeđenja i dr	50
19) Raznih predloga	24
Ukupno:	439

Pregled prispelih pretstavki i žalbi iz pojedinih republika je sledeći:

1) Iz NR Srbije		291
a) Uža Srbija	101	
b) AP Vojvodina	65	
v) AKMO	6	
g) Grad Beograd	119	
2) Iz NR Hrvatske		60
3) Iz NR Bosne i Hercegovine		31
4) Iz NR Slovenije		27
5) Iz NR Makedonije		17
6) Iz NR Crne Gore		13
		439

Sem ovoga broja Odboru su pristizale pretstavke koje nisu ispunjavale propisane uslove. Mada su više puta data obaveštenja kroz dnevnu štampu da su podnosioci obavezni da overavaju svoje potpise na pretstavkama u smislu čl. 186 Poslovnika Saveznog veća, ipak je, tokom ova tri meseca, Odboru upućeno 319 pretstavki s neoverenim potpisom. Sve ove neoverene pretstavke vraćene su podnosiocima da ih overe.

Iz pregleda prispelih pretstavki i žalbi po materiji vidi se da se i u ovom periodu najveći broj podnosilaca žali na rešenja o penzijama i invalidninama i po stanbenom pitanju.

Podnosioci pretstavki po pitanju penzija i invalidnina su mahom lica koja su penzionisana pre 1-X-1947 godine po Zakonu o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika. Najveći broj žalilaca po ovom osnovu su prosvetni radnici kod kojih naročito dolaze do izražaja razlike u penziskim razredima između onih koji su prevedeni pre i posle 1947 godine.

Pretresajući pretstavke prosvetnih radnika, Odbor je ustanovio da su rešenja o njihovom prevođenju doneta na osnovu važećih zakonskih propisa i da se ova razlika u penziskim razredima između onih koji su penzionisani pre i posle 1947 godine pojavljuje kao problem, koji bi trebalo da se ima u vidu prilikom donošenja novih propisa o socijalnom osiguranju.

Takođe se broj žalilaca po stanbenim pitanjima nije smanjio. Od ukupnog broja prispelih žalbi po stanbenim pitanjima koji iznosi 62, na Beograd otpada 45. Odbor se u većini slučajeva nije upuštao u rešavanje njihovih žalbi već je iste ustupao organima koji su nadležni za donošenje odgovarajućih odluka.

Pretstavke koje su upućene od strane kolonista mahom se odnose na pitanja svojine na koloniziranoj zemlji. Izvestan broj traži da im se vrati zemlja, koju su napustili prilikom odlaska na koloniziranu zemlju a koja je uneta u fond opštenarodne imovine. Ali najveći broj podnosilaca ovih pretstavki traže pravo vlasništva na koloniziranoj zemlji, ističući da su oni bili vlasnici zemlje koju su napustili prilikom odlaska na zemlju koja im je dodeljena kao kolonistima. Među ove spadaju i lica koja su za vreme okupacije napustila svoju zemju i domove a po završetku rata nisu se vratili na zemlju na koju su imala pravo vlasništva, već im je dodeljena druga zemlja u Vojvodini kao kolonistima, radi čega sada traže da im se prizna pravo vlasništva na koloniziranoj zemlji.

Pretresajući ove pretstavke Odbor je ustanovio da se pitanje priznavanja prava vlasništva na koloniziranoj zemlji licima koja se nisu mogla vratiti na svoju vlastitu zemlju, već im je dodeljena druga kao kolonistima, pojavljuje kao problem koji treba uzeti u razmatranje radi eventualnog donošenja novih ili dopune postojećih zakonskih propisa.

Izvestan broj dobrovoljaca iz Prvog svetskog rata kojima je pre ovoga rata dato na znanje da im se dodeljuje zemlja u Pančevačkom Ritu, a koju ovi nisu naselili, obratili su se Narodnoj skupštini da im se sada ta zemlja preda u vlasništvo i na korišćenje. Ali pošto je ono uneto u opštenarodnu imovinu prilikom sprovođenja Zakona o agrarnoj reformi i pošto je molioci nisu nikada obrađivali što su je imali u posedu, a rok od 6 meseci predviđen zakonom o likvidaciji agrarne reforme vršene do 6 aprila 1941 godine na velikim posedima u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini bio je dovoljan da ispune zakonske uslove i ostvare svoja prava, Odbor je stao na stanovište da se njihovi zahtevi ne mogu usvojiti.

Pretstavke koje su se odnosile na odluke sudova, Odbor dobrim delom je najpre dostavljao Saveznom javnom tužiteljstvu na mišljenje i ispitivanje zakonitosti donetih odluka.

Od državnih organa i ustanova, kojima se Odbor obraćao radi provere navoda u pretstavkama i davanja mišljenja, naročito je bilo predusretljivo Savezno javno tužiteljstvo i republička javna tužiteljstva.

Mada se Poslovnikom Odbora kao i Poslovnikom Saveznog veća Savezne narodne skupštine ne predviđa prijem stranaka, i u ovom periodu vršen je njihov prijem. Primljeno je 158 stranaka, koje su prilikom podnošenja pretstavki usmeno iskazale svoje zahteve ili kojom prilikom im je data pouka i upoznate su sa čl. 186 Poslovnika Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

II

U toku ovog perioda Odbor je održao 12 sednica na kojima je pretresao 222 pretstavke i doneo sledeće zaključke:

1. da se 4 pretstavke odnose na predloge zakona koji se pretresaju u drugim odborima Savezne narodne skupštine;

2. da se 23 pretstavke odnose na rad i postupak republičkih organa;

3. da 130 pretstavki spadaju u nadležnost drugih organa;

4. da 44 pretstavke ne mogu biti predmet rešavanja Doma i Odbora;

5. da se za 20 pretstavki podnese predlog Domu da se podnosioci odbiju od zahteva i

6. da se po pretstavci Jurković Stjepana obavesti Dom i podnese predlog za pozitivno rešenje.

Pretstavke za koje je Odbor ustanovio da se odnose na predlog zakona, upućivane su Odboru kod koga se isti nalazi na pretresanju.

One pretstavke u kojima se podnosioci žale na republičke propise i organe, a prethodno se nisu obraćali republičkim skupštinama, ustupane su odborima za pretstavke i žalbe republičkih skupština. Takve pretstavke odnose se mahom na pitanja dodeljivanja pomoći, žalbe na visinu poreza, itd.

U grupi predmeta koji su ustupljeni u nadležnost drugim organima nalaze se pretstavke koje se odnose na pomilovanja, stanbena pitanja, dodelu socijalne pomoći, uposlenja, i dr. Pretstavke koje su se odnosile na pitanje pomilovanja, uposlenja i dodele stanova zbog njihovog bržeg i efikasnijeg rešavanja predsednik, odnosno sekretar Odbora upućivali su nadležnim organima i pre iznošenja na sednicu Odbora a prema datom ovlašćenju od strane Odbora.

Prilikom upućivanja ovakvih pretstavki, po zaključku Odbora u nekim slučajevima davane su i preporuke u cilju pravilnog rešavanja istih.

Za pretstavke po kojima je Odbor ustanovio da se po njihovom predmetu vodi upravni ili sudski postupak ili da su odluke donete od strane nadležnog organa pravilne i u duhu postojećih zakonskih propisa ili da su zahtevi u njima očigledno neosnovani, Odbor je doneo zaključak da ne mogu biti predmet rešavanja Doma i Odbora. O takvim odlukama odmah su obaveštavani podnosioci pretstavki. U ovu grupu takođe spadaju i pretstavke koje su u toku prethodnog postupka koji je vođen od strane ovog Odbora pozitivno rešene od strane nadležnog organa. Takvih pretstavki bilo je 10.

Na svojoj XXII sednici od 10-IX-1954 godine Odbor je doneo zaključak da se da predlog Domu za pozitivno rešenje po pretstavci Jurković Stjepana. Po ovoj pretstavci Odbor podnosi Domu poseban izveštaj.

Odbor je o svakom donetom zaključku pismeno obaveštavao podnosioce pretstavki osim onih po čijim pretstavkama Dom treba da donese odluku.

Od početka rada ovog Odbora, tj. od 30 januara 1954 godine do 15 septembra 1954 godine ukupno je prispelo 964 pretstavke od koga broja Odbor je na sednicama pretresao i doneo zaključke za 547.

U toku rada po prispelim pretstavkama Odbor je uputio 1255 dopisa raznim organima i licima tražeći izveštaj, podatke, mišljenja i dr., koja su bila potrebna za njihovo rešavanje.

Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Ljubomir Zafirov.

Sekretar
Sreten Vučković, s. r.

Pretsednik
Grga Jankes, s. r.

Članovi:

Milosav Milosavljević, s. r., **Jakov Avšič**, s. r., **Ljubomir Zafirov**, s. r., **Pero Car**, s. r., **Todo Kurtović**, s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA PRETSTAVKE I ŽALBE SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O ZAKLJUČCIMA DONETIM NA SEDNICAMA ODRŽANIM U PERIODU OD 15 MAJA DO 6 NOVEMBRA 1954 GODINE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE
Odbor za pretstavke i žalbe
Br. 55
17-XI-1954 god.
Beograd

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA PRETSTAVKE I ŽALBE SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O ZAKLJUČCIMA DONETIM NA SEDNICAMA ODRŽANIM U PERIODU OD 15 MAJA DO 6 NOVEMBRA 1954 GODINE

Odbor za pretstavke i žalbe Saveznog veća Savezne narodne skupštine odlučio je, shodno članu 191 stav 2 Poslovnika Saveznog veća, da obavesti Dom i stavi na rešavanje svoje zaključke donete na sednicama Odbora, održanim u periodu od 15 maja do 6 novembra 1954 godine, o sledećim pretstavkama i žalbama:

1) SNS (PŽ) Br. 288/250 Jovanović Obrad iz Srebrenice,

2) SNS (PŽ) Br. 414/363 Pilipović Nikola iz Bos. Bojne — srez Velika Kladuša,

3) SNS (PŽ) Br. 436/390 Gopčević Ljubomir, penzioner iz Beograda,

4) SNS (PŽ) Br. 543/478 Burić Todor, iz Popova, srez Bijeljina,

5) SNS (PŽ) Br. 553/487 Vukšić Drago, zemljoradnik iz sela Slatišnice — Srez srebrenički,

6) SNS (PŽ) Br. 587/311 Šagunović—Tomanović Todor, službenik iz Novog Sada,

7) SNS (PŽ) Br. 628/548 Zagorac Rade (sa 6 potpisnika) iz Vrhovina — srez Otočac,

8) SNS (PŽ) Br. 670/582 Podinić Mićo (sa 7 potpisnika) iz Sokolca, NR Bosna i Hercegovina,

9) SNS (PŽ) Br. 958/824 Zečević Nikola, iz Lipnika — srez Sanski Most,

koji svi traže da im se da zemlja, uglavnom u Pančevačkom Ritu, koja je većini dodeljena načelnim rešenjem predratnog Ministarstva poljoprivrede, kao dobrovoljcima u srpskoj vojsci iz Prvog svetskog rata. Jedan deo molilaca podnosi zahtev na osnovu dobrovoljačkog prava svojih muževa odnosno svojih očeva, braće itd.

Na osnovu Zakona o likvidaciji agrarne reforme vršene do 6 aprila 1941 godine na velikim posedima u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, donetog od Narodne skupštine NR Srbije, obnarodovanog 23 februara 1947 godine, izvršena je likvidacija agrarne reforme na velikim posedima u Vojvodini koja do 6 aprila 1941 godine nije bila završena. Po Zakonu o poljoprivrednom zemljišnom fondu raspoloživa zemlja u opštenarodnoj imovini ne može se otuđiti, a može se dodeljivati na korišćenje samo poljoprivrednim organizacijama.

Prema navedenim propisima ne postoji mogućnost da se podnosiocima da tražena zemlja, niti pak da se njihov slučaj izuzme od važećih propisa.

10) SNS (PŽ) br. 55/49 Lušičić Mihovil iz Crikvenice, traži da mu se vrati putnički automobil marke »Mercedes« koji mu je oduzet od strane ustaša 4-I-1944 godine, a kasnije uzet za potrebe JNA u vreme rata.

Ustanovljeno je da postoje prijave građana FNRJ kojima traže da im se naknadi šteta za predmete rekvirirane za potrebe vojske za vreme Narodnooslobodilačkog rata. Takve prijave podnete su od strane građana shodno odredbama Pravilnika o prijavljivanju

i utvrđivanju ratne štete. Ali propisi koji bi regulisali naknadu za rekvirirane stvari nisu doneti, niti je praktično ma kome ta naknada odmeravana i isplaćivana kao ratna šteta.

11) SNS (PŽ) br. 92/79 Živković Manda, domaćica iz Sota — Srez šidski, žali se na rešenje Sreskog suda u Šidu IR br. 157/50 od 28-VI-1950 godine kojim je pored imovine njenog muža Ivana konfiskovana i njena imovina, kao i imovina njenog sina Marka, Mije i snahe Marije, koji skupa čine jedno domaćinstvo. Radi toga moli da joj se dodeli konfiskovana zemlja koja je ranije bila svojina njena i njene dece.

Ustanovljeno je da je njen muž Ivan 1950 godine osuđen pravomoćnom presudom Sreskog suda u Šidu K. br. 127/50 na kaznu lišenja slobode sa prinudnim radom u trajanju od jedne godine i šest mjeseci, kao i na konfiskaciju celokupne imovine zbog neizvršenja obaveznih isporuka državi. Na osnovu ove presude pomenuti sud kao izvršni sproveo je konfiskaciju i svojim napred pomenutim rešenjem konfiskovanu imovinu preneo u svojinu države, a osuđenom Ivanu i njegovoj porodici, koja se sastoji od 5 članova, ostavio nužan minimum imovine za njihovo izdržavanje. Protiv tog rešenja Sreskog suda nije bilo žalbe, a prilikom sprovođenja konfiskacije tj. prilikom popisa i procene imovine niko od zainteresovanih, pa ni žalilja nije stavljala prigovor ni zahtev za izlučenje imovine ispod kanfiskacije. Sličnu pretstavku žalilja je podnosila i Saveznom javnom tužioštvu ali je odbijena.

Odbor smatra da je provedena konfiskacija zasnovana na zakonu i da ne postoje okolnosti radi kojih bi ovaj slučaj trebalo izuzeti od važećih propisa.

12) SNS (PŽ) br. 93/80 Gavrić Milenko iz Donjih Mušića — Srez valjevski, moli da kao rezervni artiljerski potporučnih bude reaktiviran u JNA.

Odbor je ustanovio da se molilac Gavrić obraćao nadležnim vojnim organima da ga reaktiviraju u JNA, ali je isti od toga odbijen sa razloga što ne postoje formaciske mogućnosti za njegov prijem u Armiju.

13) SNS (PŽ) br. 136/115 — Nikolin Vlada iz Srpske Crnje — Banat — žali se na rešenje Sreskog suda u Zrenjeninu I br. 999/50 od 19 decembra 1950 godine kojim mu je konfiskovana celokupna imovina na osnovu presude Sreskog suda u Čačku K. br. 67/49 od 9. II. 1949 godine kojom je, zbog krivičnog dela špekulacije, pored kazne na dve godine i šest meseci lišenja slobode s prinudnim radom, osuđen i na konfiskaciju imovine, navodeći da je prilikom sprovođenja konfiskacije njegove imovine konfiskovana i imovina njegovog oca Nikolin Čede koji je tada bio u životu.

Ustanovljeno je da je sprovedena konfiskacija imovine pravilna i na zakonu zasnovana jer je, pored njegove imovine, konfiskovan samo onaj deo očeve imovine koju je dobio od oca i na taj način postao njen sopstvenik. Sem toga prilikom sprovođenja konfiskacije njemu i njegovoj užoj porodici ostavljen je potreban minimum za egzistenciju.

14) SNS (PŽ) br. 208/175 — Stefanov Božana, nastavnik Srednje tehničke škole u Zrenjaninu — traži da joj se priznaju putni i selidbeni troškovi učinjeni prilikom premeštaja iz Kosovske Mitrovice u Zrenjanin, jer da je premeštena po konkursu koji je raspisao Narodni odbor grada Zrenjanina.

Ustanovljeno je da žalilja Stefanov Božana nije učestvovala u konkursu za prijem nastavnika u Srednjotehničku školu u Zrenjaninu, već je u istu premeštena po molbi na osnovu rešenja Sekretarijata za prosvetu i kulturu NO grada Zrenjanina u saglasnosti sa Sekretarijatom za prosvetu i kulturu NO grada Kosovska Mitrovica. Na osnovu toga Stefanov Božana nema pravo na putne i selidbene troškove po Uredbi o putnim i selidbenim troškovima, a pored toga ne postoje neki specijalni razlozi radi kojih bi njen zahtev trebalo izuzeti od važećih propisa.

15) SNS (PŽ) br. 223/190 Olah Ana — žali se na odluku Gradskog narodnog odbora u Subotici, kojom je odbijena od davanja odobrenja za prenos kupljenih nepokretnosti — vinograda, radi čega je raskinut ugovor o kupoprodaji.

Ustanovljeno je da je pravilna i zakonita odluka Gradskog narodnog odbora u Subotici, kojom je žaliteljka odbijena od davanja odobrenja za prenos kupljenih nekretnina zbog toga što je u to vreme imala vinograd u Kovinu, a ona i njen muž ne bave se zemljoradnjom.

16) SNS (PŽ) br. 230/197 — Jovanović Milan i Dobrila, učitelji u penziji iz Šapca — žale se na eksproprijaciju njihovog placa u Beogradu zbog toga što im je za eksproprisanu parcelu dosuđena mala naknada u novcu ili što im nije dat u zamenu drugi plac ili kuća u Šapcu.

Ustanovljeno je da je eksproprijacija pravilno rešena, jer kao uživaocima lične penzije eksproprisani plac nije pretstavljao jedini ili najvažniji izvor za izdržavanje njihovo i njihove porodice da im je trebalo dosuditi naknadu u većem iznosu ili dati u zamenu drugi plac ili neku kuću u Šapcu.

17) SNS (PŽ) br. 334/290 — Marinković Obrad iz Novog Sada — traži da mu se kao kapetanu bivše jugoslovenske vojske prizna čin kapetana u JNA, jer se u istoj nalazio na dužnosti od 1-V-1945 do 7-IX iste godine, vršeći oficirske poslove, i da se prevede na penziju po Uredbi o socijalnom osiguranju vojnih lica,

Odbor je ustanovio da molilac Marinković, dok se nalazio na dužnosti u JNA, nije imao status aktivnog oficira, niti mu je bio priznat čin kapetana, već je u Armiji bio tretiran kao vojni obveznik, bez obzira na to što je obavljao oficirske dužnosti. Zbog toga, po demobilizaciji iz Armije, on nije mogao biti penzionisan po posebnim propisima koji važe za vojna lica JNA, već po opštim propisima koji važe za državne službenike građanskog reda.

18) SNS (PŽ) br. 225/220 — Šaljić Miladin, učitelj u penziji iz Beograda — žali se na rešenje Agrarne komisije za Srez pećski br. 533 od 24 marta 1946 godine, kojim mu je oduzeta zemlja u selu Kruševcu, Srez pećski, a nije mu ostavljen zakonski minimum predviđen po Zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji.

Odbor je ustanovio da je žalilac Šaljić Miladin u selu Kruševcu — Srez pećski dobio 6,62 ha zemlje od agrarnih organa i u staroj Jugoslaviji. Pri tome on je 1921 godine završio učiteljsku školu i dobio mesto za učitelja tako da mu je taj poziv postao glavno zanimanje, dok je dodeljenu zemlju dao pod zakup. Zbog toga je ista oduzeta od žalioca Šaljića i dodeljena drugim agrarnim interesentima koji je danas drže i obrađuju.

Na gore pomenuto rešenje Šaljić se žalio biv. Agrarnoj komisiji pri Vladi FNRJ i biv. Kontrolnoj komisiji pri Vladi FNRJ, kao i Saveznom javnom tužioštvu, ali je od istih odbijen na osnovu napred iznetih razloga.

19) SNS (PŽ) br. 463/415 — Đorđević Blagoje iz Velikog Gradišta — žali se na rešenje Komisije za arondaciju pri Sreskom narodnom odboru u Velikom Gradištu br. 128 od 22 septembra 1954 godine kojim mu je za parcelu oduzetu u korist ekonomije kaznenopopravnog doma u Požarevccu, koja mu je 1945 godine bila dodeljena na korišćenje kao ocu dva poginula sina u NOV-i, data u zamenu parcela lošijeg kvaliteta, te traži da mu se oduzeta parcela vrati.

Odbor je ustanovio da je do arondacije parcele moralo doći usled toga što se ista nalazi unutar zemljišta ekonomije kazneno-popravnog doma. Pored toga utvrđeno je da zemlja data u zamenu odgovara po površini, bonitetu i položaju arondiranoj zemlji. Inače, žalilac Đorđević kao penzioner prima 4.500 dinara penzije, a pored toga poseduje jednu kuću i baštu u veličini od 9,27 ari.

20) SNS (PŽ) br. 490/436 — Matić Darinka iz Velikog Gradišta — moli da joj se vrati nacionalizirani magazin da bi ga porušila i od materijala dobi-

jenog tim putem izvršila opravku svoje kuće u kojoj stanuje.

Ustanovljeno je da je nacionalizacija magazina zasnovana na zakonu, a ne postoje neki specijalni razlozi radi kojih bi trebalo ovaj slučaj izuzeti od važećih propisa.

21) SNS (PŽ) br. 502/446 — Hadžiomerović Husa, službenik UDB-e u Mostaru — žali se na rešenje Ministarstva unutrašnjih poslova FNRJ br. 5107 od 21-XI-1952 godine i na rešenje Personalne komisije Saveznog izvršnog veća br. 267/30 od 21-II-1953 godine kojima mu vreme od 20-VI-1941 do 15-II-1945 godine nije priznato dvostruko u godine službe za napredovanje, mada navodi da je za ceo ovaj period svu svoju ličnu aktivnost posvetio revolucionarnom radu za NOP.

Odbor je ustanovio da se žalilac u označenom periodu uglavnom nalazio na izdržavanju kazne u Italiji, izrečene po presudi okupatorskog suda i da je stupio u redove NOP-a tek 15-II-1945 godine. Vreme provedeno u internaciji, zarobljeništvu i zatvoru ne može se računati kao vreme provedeno u Narodnooslobodilačkoj borbi. Zbog toga se žaliocu ne može priznati označeni period u dvostrukom iznosu za napredovanje u službi.

22) SNS (PŽ) br. 507/450 — Braimoj Sadrija iz sela Kašice — Srez istočki — žali se na konfiskaciju imovine, navodeći da presudom vojnog suda u Prištini, kojom je osuđen na tri godine lišenja slobode zbog bekstva iz vojske u Albaniju, nije osuđen i na konfiskaciju imovine. Na kraju iznosi da prilikom konfiskacije nije ostavljen njegovoj porodici zakonski minimum za izdržavanje, zbog čega traži da mu se vrati jedan deo konfiskovane imovine.

Odbor je ustanovio da je žalilac Braimoj, zbog saradnje sa domaćim izdajnicima u toku okupacije, oglašen za narodnog neprijatelja i da mu je zbog toga, kao i zbog dezertiranja iz vojske neposredno posle oslobođenja naše zemlje i bekstva u Albaniju, konfiskovana imovina od strane Sreskog suda u Istoku. Prema tome konfiskacija je pravilna i zakonita, iako ista kao kazna nije bila izrečena od strane Vojnog suda u Prištini. Navod žalioca da prilikom konfiskacije imovine nije ostavljen njegovoj porodici zakonski minimum za izdržavanje neosnovan je, jer u vreme donošenja odluke nije imao porodicu koja ima pravo na minimum, a sam se u to vreme nalazio van naše zemlje. Inače, po puštanju sa izdržavanja kazne žalilac je dobio od svoje braće od stričeva deo ranije zajedničke imovine i sada ima dovoljno za izdržavanje svoje i svoje porodice.

23) SNS (PŽ) br. 524/463 — Čermelj Alojz iz Vršca — traži da se kolonistima prizna pravo svojine na koloniziranoj zemlji u Vojvodini koja im je dodeljena u zamenu za njihove zemljišne posede koje su napustili prilikom kolonizacije a koje su kupili po dolasku iz Italije u selu Slatini — NR Bosna i Hercegovina kao optanti pre Drugog svetskog rata.

Odbor je ustanovio da je Čermelj Alojz posle Drugog svetskog rata napustio njegov zemljišni posed u selu Slatini — Bosna i Hercegovina i naselio se u Vojvodini gde mu je dodeljena zemlja kao kolonisti. Prema odredbama Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji ne može mu se priznati pravo svojine na kolonizovanom zemljištu, a pored toga ne postoje okolnosti radi kojih bi njegov slučaj trebalo izuzeti od važećih propisa.

24) SNS (PŽ) br. 535/472 — Dragojević Mileva iz Indije — traži da joj se vrati u posed i vlasništvo zemljište koje je 1949 godine dala seljačkoj radnoj zadruzi »Partizan« u Čortanovcima.

Iz rešenja Sekretarijata za opšte poslove NO Sreza novosadskog br. 13723/53 od 2-XII-1953 godine i rešenja Sekretarijata za poslove privrede AP Vojvodine br. 21121/53 od 2-IV-1954 godine ustanovljeno je da je Dragojević Mileva svoje zemljište poklonila seljačkoj radnoj zadruzi »Partizan« u Čortanovcima zbog svoje duboke starosti i nesposobnosti za obrađivanje zemljišta, dok je kuću prodala i zatim se otselila iz Čortanovaca u Indiju.

25) SNS (PŽ) br. 547/481 — Katušić Marija iz Vinkovaca — žali se na iznos penzije na koju je prevedena po Uredbi o određivanju i prevođenju penzija i invalidnina iz 1952 godine, navodeći da je trebalo da bude prevedena na veću penziju.

Ustanovljeno je da je žaliteljka prevedena na novu penziju u skladu sa važećim propisima koji govore o penziji.

26) SNS (PŽ) br. 602/525 — Atanacković Borivoje iz Beograda — žali se da nije pravilno preveden na novu penziju, ističući da je trebalo da dobije veći penziski razred.

Ustanovljeno je da je penzija žalioca pravilno rešena i u skladu sa postojećim propisima koji regulišu pravo na penziju.

27) SNS (PŽ) br. 627/547 — Vučković Melanija iz Beograda — moli da joj se povrati kuća u Beogradu u ul. Živka Davidovića br. 33, koja joj je 1946 godine oduzeta kao ratnom dobitniku.

Ustanovljeno je da je molilja za vreme okupacije držala kafansku radnju i da je iz tog poslovanja stvarno imala ratnu dobit tako da je 1944 godine kupila predmetnu kuću. Ove činjenice utvrđene su u postupku Komisije za utvrđivanje ratne dobiti i u postupku pred Sreskim sudom za V rejon grada Beograda. Inače molilja je zaposlena i ima mesečnu platu od 10.000 dinara, a živi sa svojom ćerkom koja takođe radi kao daktilografkinja sa platom od 8.500 dinara mesečno.

28) SNS (PŽ) br. 631/550 — Tomovski Stojan iz Skoplja — žali se na zaključak Odbora za pretstavke i žalbe Narodnog sobranja Makedonije, tražeći da mu se dodeli pomoć na ime oduzetog velikog poseda po Zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji.

Ustanovljeno je da je molilac imao veliki posed koji mu je oduzet po Zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji, te nema nikakvog osnova da mu se isti može vratiti ili dodeliti pomoć.

29) SNS (PŽ) br. 654/569 — Dželat Nikola iz Beograda — traži da mu se vrati zemlja koju je bio dobio kao dobrovoljac u Prvom svetskom ratu, a koja se nalazi u selu Bistrici, srez Bosanska Gradiška.

Ustanovljeno je da je Dželat Nikola dobijenu zemlju obrađivao do 1922 godine, kad se zaposlio kao stražar u Kazneno-popravnom domu u Staroj Gradišci. 1941 godine napustio je zemlju i zajedno sa svojom porodicom preselio se u Požarevac a po oslobođenju u Beograd. Od tog vremena se nije više vraćao niti se interesovao za zemlju, usled čega je ista uneta u zemljišni fond opštenarodne imovine.

30) SNS (PŽ) br. 665/577 — Aljinović Đuro, major JNA iz Zagreba — žali se na primanje dečjeg dodatka u smanjenom iznosu iako nema nikakvih prihoda od njegovog dela na suvlasničkom imanju koje uživaju i obrađuju njegov brat i sestra. Zbog toga traži dodeljivanje dečjeg dodatka u punom iznosu.

Odbor je ustanovio da je žalilac Aljinović suvlasnik na imanju koje je ostalo iza njegovog oca i da je ovo imanje zaduženo porezom u iznosu od 7.100 din. godišnje, tako da na Aljinovića otpada 1.183 dinara. Ovaj deo poreza, koji otpada na žalioca Aljinovića, pretstavlja smetnju za primanje dečjeg dodatka u punom iznosu. Navod žalioca da on nema nikakvih prihoda sa tog imanja i da bi zbog toga trebalo da prima dečji dodatak u punom iznosu, ne može se uzeti u obzir, jer se određivanje dečjeg dodatka odmerava prema porezu na dohodak od poljoprivrednog imanja. Što se tiče prava na deo od prihoda sa imanja, to pravo žalilac Aljinović može tražiti tužbom u redovnom građanskom postupku od svojih suvlasnika.

31) SNS (PŽ) br. 673/585 — Ivković dr Petar, komercijalista iz Beograda — traži da mu se prizna u radni staž vreme od 3 godine, 6 meseci i 15 dana

koje je proveo van službe po završetku Drugog svetskog rata.

Ustanovljeno je da je žalilac odmah po oslobođenju otpušten iz službe kao nepodoban, usled čega se za navedeni vremenski period nalazio van službe.

32) SNS (PŽ) br. 680/592 — Turković Dragutin iz Bjelovara — traži da se njegovoj ženi Turković Ankici vrati imovina njenih roditelja Birgler Josipa i Marije, koja im je konfiskovana kao licima nemačke narodnosti.

Ustanovljeno je da su Birgler Josip i Marija živeli u Bačkoj Palanci, gde su imali zemlju i kuću. Sa Nemcima su se povukli i napustili Jugoslaviju 1944 godine, naselivši se u Zapadnu Nemačku, gde je Josip i umro 1947 godine. Prema tome ne postoje uslovi za povraćaj imanja njihovoj ćerki Turković Ankici.

33) SNS (PŽ) br. 689/601 — Stojanović Tanasije iz Vrnjačke Banje — moli obnovu ostavinskog postupka na zaostavštini pok. Dobrivoja Milovanovića, oca njegove žene Stojanović Ruže, koji je okončan 1937 godine pravosnažnom sudskom odlukom, tražeći da se njegovoj ženi prizna status naslednika.

Ustanovljeno je da je ostavina pok. Milovanovića Dobrivoja raspravljena sudski 1937 godine i da nema mesta obnovi ostavinskog postupka po toj stvari, jer je odluka zasnovana na zakonu.

34) SNS (PŽ) br. 762/841 — dr Maksimilijan Držečnik iz Maribora — žali se da eksproprijacija parcele Lavantiskog Škofiskog ordinarijata, čiji je on pravni zastupnik, nije zasnovana na zakonu usled toga što nije izvršena u korist države nego za trgovinske poslove preduzeća »Petrol« u Ljubljani.

Ustanovljeno je da je eksproprijacija parcele izvršena u skladu i u duhu važećih propisa o eksproprijaciji nekretnina.

36) SNS (PŽ) br. 824/716 — Vraneš Mate iz Rijeke — moli da mu se kao imaocu obveznica ratnih dobrovoljaca sa solunskog fronta prizna pravo zamene navedenih obveznica.

Ustanovljeno je da su svi imaoci obveznica, koje su bile obuhvaćene Zakonom o konverziji a koji nisu bili podneli prijave do 30-VI-1947 godine, izgubili pravo na zamenu obveznica i svojih potraživanja. Rok za preventiranje obveznica bio je 30-V-1947 godine.

36) SNS (PŽ) br. 903/776 — Broz Pavao iz Zagreba — žali se na prevođenje na novu penziju po Uredbi o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina iz 1952 godine, navodeći da ima pravo na veću penziju.

Ustanovljeno je da je žalilac preveden na novu penziju saobrazno važećim propisima koji govore o penziji.

37) SNS (PŽ) br. 922/793 — Bratić Nikola iz Beograda — žali se na rešenje Saveznog ureda za patente br. 3349 od 2 novembra 1953 godine kojim je odbijen od izdavanja patenta na njegov pronalazak »ručna dizalica za građevinske radove«.

Ustanovljeno je da njegov pronalazak ne pretstavlja ništa novo što ne bi bilo poznato u građevinarstvu. Radi se o opšte poznatoj napravi sa koturačama pomoću koje se podiže teret.

38) SNS (PŽ) br. 928/797 — Čočorovski Lambe iz Nove Gorice — traži da mu se vrati zemlja i kuća koju je dobio kao kolonista 1947 godine a koja se nalazi u selu Gudurici Srez vršački.

Ustanovljeno je da se Čočorovski Lambe kao oficir JNA od 1946 godine nalazio na službi na grčkoj granici, gde je posle došla kod njega i njegova žena, tako da niko nije ostao na dodeljenoj zemlji. Posle je kao kapetan JNA premešten na službu u Vojni otsek u Novoj Gorici, gde se i sada nalazi. Usled toga, kada je vršena revizija kolonističkih svojstava žalilac je brisan kao kolonista a oduzeta zemlja uneta je u zemljišni fond opštenarodne imovine.

39) SNS (PŽ) br. 1086/868 — Nešković Slavka iz sela Bariča, Srez posavski — traži da joj se izvrši zamena zemljišta koje je kao višak izdvojeno i uneto u zemljišni fond prilikom sprovođenja Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine.

Ustanovljeno je da je izdvajanje viška zemlje zasnovano na zakonu, a ne postoje neki specijalni razlozi radi kojih bi trebalo usvojiti zahtev molilje.

Na osnovu izloženog Odbor predlaže Domu da usvoji zaključke Odbora kojima se podnosioci odbijaju od zahteva iznetih u napred navedenim pretstavkama i žalbama.

Za izvestioca po ovom predlogu određen je narodni poslanik Ljubomir Zafirov.

Sekretar
Sreten Vučković s. r.

Pretsednik
Grga Jankes s. r.

Članovi:
Milosav Milosavljević, s. r., **Jaka Avšič**, s. r., **Ljubomir Zafirov**, s. r., **Pero Car**, s. r., **Tode Kurtović**, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Savezno izvršno veće
B. br. 1228
20 novembra 1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U prilogu Vam dostavljamo Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, s molbom da se iznese pred Saveznu narodnu skupštinu na odlučivanje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Potpretsednik
A. Ranković, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Pretsednik
SNS(A)/152
22. XI. 1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže pretsedniče,

Dostavljam Vam u prilogu Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, koji mi je uputilo Savezno izvršno veće aktom B. br. 1228 od 20.XI. o. g., i molim da taj predlog dostavite Odboru za narodnu privredu svog Doma na pretresanje.

Jednovremeno Vas obaveštavam da je Savezno izvršno veće za svog pretstavnika prilikom pretresanja navedenog predloga odredilo druga Mijalka Todorovića, člana Saveznog izvršnog veća, a za poverenika druga Dušana Vukovića, državnog savetnika u Saveznom zavodu za privredno planiranje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Moša Pijade, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Savezno veće
SNS(A)/152
22. XI. 1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA

Beograd

Druže pretsedniče,

Dostavljam Vam u prilogu Predlog odluke o dopuni Saveznog društvenog plana za 1954 godinu s molbom da taj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Jednovremeno Vas obaveštavam da je Savezno izvršno veće za svog pretstavnika prilikom pretresanja navedenog predloga odredilo Mijalka Todorovića, člana Saveznog izvršnog veća a za poverenika Dušana Vukovića, državnog savetnika u Saveznom zavodu za privredno planiranje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Vlada Zečević, s. r.

PREDLOG

ODLUKE O DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

1. Posle glave XXXV dodaje se nova glava XXXVa) koja glasi:

»1)

U cilju sređivanja tržišta i ublažavanja poremećaja u osnovnim proporcijama društvenih planova, povlači se deo viškova novčanih sredstava nastalih povećanjem cena na tržištu, i to:

a) federacija povlači višak prihoda koji će ostvariti preko rashoda izvršenih na osnovu Saveznog društvenog plana i izmena tog plana, kao i preko rashoda izvršenih na ime razlike u cenama pri izvozu i uvozu,

b) narodne republike povlače iz ostvarenih prihoda svojih budžeta i fondova:

	miliona dinara
NR Srbija	7.000
NR Hrvatska	7.000
NR Slovenija	9.200
NR Bosna i Hercegovina	1.800

Iznose iz prethodnih tačaka ovog odeljka uplatiće federacija i narodne republike navedene u tač. b) na poseban račun kod Narodne banke FNRJ — Glavne centrale.

Savezno izvršno veće doneće propise o upotrebi sredstava iz prethodnog stava. Savezno izvršno veće podneće ove propise Narodnoj skupštini na odobrenje.

2)

Narodne republike koje iz viška prihoda iznad prihoda predviđenih republičkim društvenim planom ne mogu u celosit izdvojiti iznose navedene u tač. b) prethodnog odeljka obavezaće srezove (gradove, gradske opštine sa posebnim pravima) na uplatu razlike, i to tako da će odrediti koliko koji srez (grad, gradska opština sa posebnim pravima) ima platiti na ime ove razlike.

Srezovi (gradovi, gradske opštine sa posebnim pravima) koji iz viška prihoda iznad prihoda predviđenih sreskim (gradskim) društvenim planom ne mogu u celosti izdvojiti iznose koje im u smislu prethodnog stava odredi narodna republika, odrediće koliko će koja privredna organizacija uplatiti iz svoje dobiti za pokriće razlike.

Kao osnov za naplatu razlike iz prethodnih stavova ovog odeljka služiće narodnim republikama i srezovima (gradovima, gradskim opštinama sa posebnim pravima) prvenstveno razlika između dobiti koju privredne organizacije ostvare u ovoj godini i dobiti za koju je u društvenim planovima srezova (gradova, gradskih opština sa posebnim pravima) predviđeno da će je privredne organizacije ostvariti u ovoj godini.

Naplaćivanjem razlika koje na osnovu odredaba ovog odeljka vrše narodne republike i srezovi (gradovi, gradske opštine sa posebnim pravima) ne mogu se umanjiti prava radnih kolektiva na fond plata koji proizlazi iz ukupno stvorene dobiti privredne organizacije.

3)

Narodne republike izvršiće izdvajanje iznosa navedenih u tač. b) odeljka1) i njihovo prenošenje na poseban račun kod Narodne banke FNRJ — Glavne centrale, i to:

75% od ovih iznosa — do 31 decembra 1954 godine; ostatak od 25% od ovih iznosa — do 28 februara 1955 godine.

2. Ova dopuna Saveznog društvenog plana stupa na snagu danom donošenja.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ODLUKE O DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

1) U toku 1954 godine bila je ravnoteža na tržištu u znatnoj meri poremećena, što se ogleda u porastu cena industriskih i poljoprivrednih proizvoda. Ovaj porast cena negativno deluje na razvitak privrede jer remeti stabilnost privredne kalkulacije i štetno utiče na produktivnost rada u privredi, i jer omogućava preduzećima da kroz povišenje cena, bez povećanja produktivnosti rada i realnog sniženja cena koštanja, povećavaju svoje prihode. Dalja negativna posledica ovakvog stanja na tržištu je preraspodela sredstava između preduzeća, komuna, republika i federacije, koja remeti utvrđene proporcije razvitka privrede. Naročito, negativna posledica ovakvog kretanja cena je da se preraspodela vrši na štetu potrošnje stanovništva i standarda života.

Opasnost od daljeg porasta cena realno postoji, iako cene na veliko industriskih proizvoda privremeno stagniraju. Na ovo ukazuje pre svega i dalji konstantni porast cena na malo kako poljoprivrednih tako i industriskih proizvoda, porast opticaja gotovog novca i volumena kratkoročnih kredita, kao i visoka novčana sredstva kojima raspolažu narodne republike, narodni odbori i preduzeća. Ova sredstva su jednim delom rezultat visokih cena proizvoda u ovoj godini, a njihovo trošenje delovalo bi na dalji porast cena. Stoga bi — uz preduzimanje ostalih mera za stabilizaciju tržišta koje je razmatralo Savezno izvršno veće — bilo nužno da se jedan deo ovih sredstava povuče sa tržišta i imobiliše. Ovom merom trebalo bi obuhvatiti najveći deo sredstava koja su proizišla iz povećanja dobiti preduzeća kroz povišenje cena proizvoda, kroz visoku dinarsku stimulaciju izvoza i kroz pozitivne razlike koje su nastale na zalihama preduzeća pri prelazu iz prošle u ovu godinu zbog promene instrumenata privremenog sistema. Na ovoj osnovi izrađen je predlog iznosa koje narodne republike treba da izdvoje iz viška prihoda i uplate na posebni račun kod Narodne banke FNRJ.

2) Iznosi koje narodne republike Srbija, Hrvatska, Slovenija i Bosna i Hercegovina treba da izdvoje i uplate utvrđeni su na bazi procenjenih viškova koji će se preko planirane dobiti ostvariti u tim republikama. Na ove viškove je, posle primene redovne savezne stope poreza na dobit, obračunata kod navedenih republika jedinstvena stopa od 57% i na taj su način dobiveni predloženi iznosi za svaku pojedinu od tih narodnih republika. Makedonija i Crna Gora, prema dosadašnjem izvršenju i proceni do kraja godine, neće

imati viškova dobiti, te zbog toga ne dolaze u obzir za primenu ove mere.

Ukupna masa viška dobiti koja bi se na ovaj način izdvojila i povukla sa tržišta iznosi 25 milijardi dinara.

Sledeći pregled pokazuje iznose planirane i ostvarene dobiti po narodnim republikama za ovu godinu, kao i predložene sume koje bi se imale povući sa tržišta:

	Plan dobiti	Procena izvršenja za 1954	Višak dobiti	Savezni porez na dobit po redovnoj stopi	57% od ostatka viška dobiti
Srbija	48.488	73.426	24.938	12.469	7.107
Hrvatska	47.014	71.820	24.806	12.403	7.069
Slovenija	31.280	63.886	32.606	16.303	9.292
B i H	29.638	35.980	6.342	3.171	1.804
Makedonija	7.588	7.588			
Crna Gora	1.786	1.786			
Svega:	165.794	253.386	88.692	44.346	25.272

Pri izradi predloga nije se kao jedan od kriterijuma mogao upotrebiti kriterijum kretanja cena po narodnim republikama, i to iz sledećih razloga:

a) Statistika ne prati kretanje cena na veliko po republikama, te ne postoje indeksi porasta tih cena u ovoj godini. Jedino se u Sloveniji prati kretanje cena na veliko s tim što je ponderacioni sistem drukčiji nego kod Saveznog zavoda za statistiku, pa stoga i ti podaci nisu uporedivi. Za narodne republike Srbiju i Bosnu i Hercegovinu izvedeni su, na bazi podataka njihovih zavoda za planiranje, indeksi kretanja cena u ovoj godini, ali je račun izveden po nejednakom metodu, te se ni ovi indeksi ne bi mogli uzeti kao osnova za ovu svrhu. Za Hrvatsku i Makedoniju ne raspolaže se sa podacima.

b) Kretanje indeksa cena na veliko ne bi se moglo uzeti kao pouzdan kriterijum za utvrđivanje međusobnih odnosa između republika, čak i kad bi postojali po jedinstvenom metodu izrađeni indeksi. Ovo zato, što je različito kretanje cena na veliko po republikama jednim delom uslovljeno i različitim kretanjem materijalnih troškova, a to bi dovelo do daljih još komplikovanijih ispitivanja.

3) Kao što se iz teksta predložene odluke vidi, kao baza za utvrđivanje viškova sredstava i njihovo obuhvatanje uzima se razlika između planirane i ostvarene dobiti. Smatramo da ovakvu osnovu treba uzeti iz dva razloga:

a) što je u povećanju ostvarene dobiti u odnosu na planiranu — gledano i po republikama i po narodnim odborima i preduzećima — u najvećoj meri došlo do izražaja kretanje cena u ovoj godini, uz neke druge ranije navedene momente (dinarska stimulacija izvoza i razlike u cenama na zalihama). Razume se da je dobit kod pojedinih preduzeća mogla u izvesnoj meri da bude povećana i zbog povećanja obima proizvodnje i produktivnosti rada. Mada ovakvih pojedinačnih slučajeva sigurno ima, kretanje proizvodnje uopšte ne prelazi obim predviđen planom, a produktivnost rada je čak nešto pala. U navedenim pojedinačnim slučajevima mogle bi narodne republike u svom obračunu sa srezovima (gradovima) predvideti izvesne korekture opšteg kriterijuma koji bazira na razlici između planirane i ostvarene dobiti;

b) što je planirana dobit i po republikama i po narodnim odborima služila kao osnovica za raspodelu u društvenom planu za ovu godinu. Povećanjem ove dobiti za oko 50 % u proseku za celu zemlju došlo je do preraspodele sredstava koja remeti proporcije utvrđene društvenim planom. Stoga obuhvatanje i povlačenje sa tržišta najvećeg dela viška dobiti kroz predloženu meru znači ustvari korekturu nastale preraspodele.

Pored toga što se primenom ovo mere ne dira u dobit sa kojom su narodne republike, narodni odbori i preduzeća računali pri izradi svojih planova za 1954 godinu — potrebno je da se pri sprovođenju predložene mere posebno zaštiti platni fond preduzeća. Stoga se i predlaže da se platni fond obračunava na bazi ukupno ostvarene dobiti primenom postojećih redovnih instrumenata.

Sa istih razloga koji važe za preduzimanje predloženih mera u odnosu na narodne republike, srezove i privredne organizacije, treba ove mere preduzeti i u odnosu na federaciju.

Stoga je odlukom predviđeno da se povuku i eventualni viškovi sredstava koje je federacija ostvarila preko planom predviđenih a koji potiču iz istih izvora kao i kod narodnih republika, srezova i privrednih organizacija, tj. iz porasta cena.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Savezno izvršno veće
Br. 746
4-XI-1954 god.
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

U prilogu Vam dostavljam Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, s molbom da se iznese pred Saveznu narodnu skupštinu na odlučivanje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Potpretsednik
Svetozar Vukmanović, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Pretsednik
SNS(A)/146/54
5-XI-1954 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Dostavljam Vam u prilogu Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, koji mi je sa obrazloženjem uputilo Savezno izvršno veće aktom Br. 746 od 4.XI. o. g., i molim da taj predlog dostavite Odboru za narodnu privredu svoga Veća na pretresanje i dalji postupak.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Moša Pijade, s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
Savezno veće
SNS(A)/146
5-XI-1954 god.
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA SNS
Beograd

Druže pretsedniče,

Dostavljam Vam u prilogu Predlog odluke o izmenama i dopunama Saveznog društvenog plana za 1954 godinu, s molbom da taj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsednik
Vlada Zečević, s. r.

PREDLOG

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

1. U glavi XXIII odeljak 3) menja se i glasi:

»Železnička transportna preduzeća koja ostvaruju dobit uplatiće na poseban račun 90% od ostvarene dobiti.

Od iznosa uplaćenog na račun iz prethodnog stava izdvojiće se za fond za pokriće gubitaka železničkih transportnih preduzeća 3.950 miliona dinara, a ostatak će se uplatiti u investicioni fond Zajednice železničkih preduzeća.

Uplate po prethodnim stavovima vrše se pre svakog oporezivanja dobiti.

2. Ove izmene i dopune Saveznog društvenog plana stupaju na snagu osam dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«, a primenjivaće se od 1 januara 1954 godine.«

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1954 GODINU

I

Odeljkom 3) glave XXIII Saveznog društvenog plana za 1954 godinu određeno je da železnička transportna preduzeća koja ostvaruju dobit uplaćuju od ostvarene dobiti pre njenog oporezivanja

36% u fond za pokriće gubitka železničkih transportnih preduzeća i

35% u investicioni fond Zajednice železničkih preduzeća, dakle svega 71% od ostvarene dobiti.

Procenat od 36% za pokriće gubitaka železničkih transportnih preduzeća bio je u planu utvrđen pod pretpostavkom da će ukupni gubici pasivnih preduzeća iznositi 3.004 miliona dinara. Međutim, na osnovu analize izvršenja plana prevoza i procene tog plana do kraja 1954 godine ustanovljeno je da će ti gubici iznositi 3.950 miliona dinara, dakle za 946 miliona dinara više. Do povećanja gubitaka došlo je uglavnom usled elementarnih nepogoda u početku godine.

S druge strane, ova analiza je pokazala da se i dobit aktivnih preduzeća neće ostvariti u predviđenoj visini.

Usled toga ukupni procenat od smanjene dobiti povisiti za onoliko koliko će biti potrebno da se pokriju navedeni gubici pasivnih železničkih transportnih preduzeća i da se obezbedi dovoljno sredstava za najnužnije investicije, s tim da se ujedno jedan deo dobiti ostavi kao stimulacija aktivnim preduzećima.

Od ukupne dobiti aktivnih preduzeća koja će se po naknadno izvršenoj analizi ostvariti u iznosu od 6.885 miliona dinara, treba dakle pokriti navedene gubitke pasivnih preduzeća u iznosu od 3.950 miliona i obezbediti za najnužnije investicije 2.700 „

svega 6.650 miliona

što bi od dobiti od 6.885 miliona iznosilo 96,6%.

Budući da je Savezno izvršno veće stalo na stanovište da bi aktivnim preduzećima u cilju stimulacije trebalo ostaviti 10% od ostvarene dobiti, bilo je potrebno da se navedeni procenat od 96,6% snizi na 90%. To se postiglo sniženjem iznosa predviđenog za investicije od 2.700 miliona na 2.250 miliona dinara.

Prema tome trebalo bi u navedene fondove uneti od dobiti aktivnih preduzeća, i to:

u fond za pokriće gubitaka železničkih transportnih preduzeća — — — — — — — — — — 3.950 miliona

i u ivesticioni fond Zajednice železničkih preduzeća — — — — — — — — — 2.250 „

dakle svega 6.200 miliona

što pretstavlja 90% od predviđene ostvarene dobiti aktivnih preduzeća.

Planom utvrđene procente dotacija za oba fonda trebalo bi dakle usled toga izmeniti tako da bi se

procenat od 36% povisio na 57,3%

a procenat od 35% snizio na 32,7%.

Međutim, budući da se, iako je izvršena analiza, još ne može sa sigurnošću predvideti kakvi će se rezultati poslovanja ostvariti do kraja godine (usled neravnomernosti dinamike ostvarivanja prihoda i izvršenja rashoda, kao i usled toga što se sistem raspodele dobiti prvi put uveo tek ove godine), predlaže se u odluci utvrđivanje jedinstvenog procenta od 90% za oba fonda, s tim da se prvenstveno pokriju predviđeni gubici pasivnih preduzeća u visini od 3.950 miliona dinara, a da se samo ostatak utroši za neophodne investicije.

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

17-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 25 НОВЕМБРА 1954 ГОД.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда:

Одговор на питање народног посланика Николе Босанца

Дневни ред:

1) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

2) Претрес Предлога одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Говорници: Иван Божичевић, Осман Карабеговић (2 пута), Виг Иштван.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПРЕТСЕДНИК
ИВАН БОЖИЧЕВИЋ

ЗАПИСНИЧАР:
ЂУРО ЂОРКОВИЋ

Почетак у 16,50 часова

Претседник **Иван Божичевић** *(Изборни срез Загреб III, НР Хрватска):* Отварам XVII сједницу Вијећа произвођача Савезне народне скупштине.

Записник данашње сједнице водиће народни посланик Ђуро Ђорковић.

Молим друга Ђорковића да прочита записник XVI сједнице.

Записничар **Ђуро Ђорковић** *(Изборни срез Сисак, НР Хрватска)* чита записник шеснаесте седнице од 24 новембра 1954 год.

Претседник **Иван Божичевић:** Да ли има примједаба на записник? (Нема). Пошто нема примједаба, записник ће се овјерити.

Прије преласка на дневни ред претставник Савезног извршног вијећа даће одговор на питање народног посланика Николе Босанца које је поставио још 2 јула 1954 године. Ријеч има друг Осман Карабеговић.

Претставник Савезног извршног већа **Осман Карабеговић:** Другови, ово питање друга народног посланика Босанца постављено је још раније и требало је уствари и раније на њега одговорити. Пошто досад то није учињено, дозволите ми да сада одговорим.

Одговарајући на ово питање треба учинити слиједеће напомене. У питању дугова бивших чланова сељачких радних задруга треба разликовати три могућности:

а) дугови бивших задругара према задрузи односно задружној имовинској маси у вези са враћеним инвентаром или инвестицијама на земљи која је враћена или пак из других основа;

б) дугови бивших задругара из једнаких основа као под а) према задрузи која је наставила рад и послије њиховог иступања;

в) дугови бивших задругара ликвидираних задруга за покриће пасиве саме задруге према њеним повјериоцима.

Досад још није могло бити утврђено колико износи укупан износ дугова бивших задругара према својој задрузи — категорија дугова под а) и б), — а што се тиче јемства задругара за пасиву задруге израчунато је, на основу једне дјелимичне анкете, да би оно могло износити око једну милијарду динара. Тачни подаци биће добијени тек када се правоснажно оконча поступак реорганизације и ликвидације, што се сада приводи крају.

Народни посланик Никола Босанац предлаже једно дефинитивно рјешење овог питања наплате. Он предлаже да Народна банка преузме дужнике бивше задруге, а то значи да преузме потраживања задруге према бившим задругарима тако да би ови дужници исплаћивали своје дугове Народној банци кроз двије до три године, а да задруга тиме не буде оптерећена. То значи да би Народна банка требало задрузи одмах да исплати дугове бивших задругара, с тим да сама врши наплату од тих бивших задругара и то у току двије до три године. За ту сврху Народна банка би требало да стави на располагање знатне износе кредита, јер се претпоставља да дугови задругара који претстављају активу задруге (категорија под а) и б)) износи далеко више од једне милијарде динара ко-

лико износи јемство задругара због пасиве задруга (категорија дугова под в)).

Ја сам ову ствар хтио да вам предочим према информацијама Секретаријата за привреду због тога да би се видјело да се та питања једно од другог не могу одвајати. Државни секретаријат за привреду вршио је анкету садашњег стања, завршне фазе ликвидације и организације задруга и Извршно вијеће ће, чим буде извршена ова анкета и учињен приједлог од стране Секретаријата за привреду, донијети рјешење о овим питањима која је поставио друг Босанац.

Како видите, уз то питање треба ријешити и низ других питања, како обавеза задругара према задрузи и других потраживања задруга, тако и обавезе самих задруга.

Претсједник **Иван Божичевић:** Да ли је друг Босанац задовољан одговором?

Никола Босанац *(Изборни срез Дарувар, НР Хрватска):* Задовољан сам.

Претсједник **Иван Божичевић:** Прелазимо на прву тачку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Молим извјестиоца Одбора за привреду да поднесе извјештај.

Ријеч има извјестилац друг Ненад Јакшић.

Известилац Одбора за народну привреду **Ненад Јакшић** *(Изборни срез Београд II, НР Србија) (чита):*

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. 281
24. XI. 1954 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Већа произвођача СНС на својој седници од 23 новембра 1954 године претресао је Предлог одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину и сагласио се са предложеном изменом.

Потреба за предложену измену у Глави XXIII одељак 3, показала се неопходном пошто је дошло до повећања губитака у пословању југословенских железница углавном услед елементарних непогода на почетку године.

Првобитно код доношења друштвеног плана за 1954 годину одређено је да железничко-транспортна предузећа која остварују добит уплаћују од остварене добити пре њеног опорезивања: 36% у фонд за покриће губитака железничко-транспортних предузећа и 35% у инвестициони фонд Заједнице југословенских железница што би укупно износило 71% од остварене добити.

Одређивањем процента од 35% за покриће губитака пасивних железничких транспортних предузећа полазило се од претпоставке да ће губици износити 3.004 милиона динара. Међутим, на основу анализе извршења плана превоза и процене тога плана до краја 1954 године установљено је да ће ти губици износити 3.950 милиона динара, дакле 946 мил. динара више.

С друге стране ова анализа је показала да се и добит активних предузећа неће остварити у предвиђеној висини.

Услед тога треба укупни проценат од смањене добити повисити за онолико колико ће бити потребно да се покрију наведени губици пасивних железничко-транспортних предузећа и да се обезбеди довољно средстава за најнужније инвестиције, с тим да се уједно један део добити остави као стимулација активним предузећима.

Будући да би активним предузећима у циљу стимулације требало оставити 10% од остварене добити предлаже се у одлуци утврђивање јединственог процента од 90% за оба фонда, с тим да се првенствено покрију губици пасивних предузећа а да се остатак утроши за неопходне инвестиције.

Одбор за народну привреду сматрајући предложену измену и допуну Савезног друштвеног плана целисходном моли Дом да усвоји овај предлог.

За известиоца Одбора изабран је народни посланик Ненад Јакшић.

Секретар
Младен Саздевски, с. р.

Претсједник
Драги Стаменковић, с. р.

Чланови:

Инж. **Иван Пинтерич,** с. р., инж. **Борис Бакрач,** с. р., инж. **Ђорђе Благојевић,** с. р., **Анте Бојанић,** с. р., инж. **Јован Јанковић,** с. р., **Ненад Јакшић,** с. р., **Радивоје Лукић,** с. р., инж. **Добривоје Лапчевић,** с. р., **Милош Милаковић,** с. р., **Бранислав Младеновић,** с. р., инж. **Војин Поповић,** с.р., **Јанко Рудолф,** с.р., **Андрија Шубат,** с.р., **Борко Темелковски,** с.р., **Милан Мићковић,** с.р., **Душан Секић,** с.р., **Едо Зорко,** с.р.

Претсједник **Иван Божичевић:** Ко жели ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам на гласање Приједлог одлуке о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину. Ко је *за*, нека дигне руку? (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није).

Оглашујем да је Приједлог одлуке о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину једногласно прихваћен.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Приједлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину.

Извјештај Одбора је поднет на заједничкој сједници и прелазимо одмах на дискусију. Ко жели ријеч? (Ото Кркварић моли за ријеч). Ријеч има друг Ото Кркварић.

Ото Кркварић *(Изборни срез Карловац, НР Хрватска):* Једна група народних посланика на молбу државних пољопривредних добара и Пољопривредне коморе НР Хрватске поставља питање претставнику Савезног извршног вијећа да одговори на слиједећа питања:

1) Да ли постоји могућност да се забрани извоз свих производа индустрије који могу служити за сточну храну. С тим у вези требало би да Савезна спољнотрговинска комора преконтролира све склопљене уговоре о извозу сточне хране и откаже све оне који се могу поништити.

2) Да ли постоји могућност да се омогући пољопривредним добрима набавка потребних количина кукуруза или сирка за тов свиња.

Ситуација изазвана овогодишњим ниским родом кукуруза довела је у питање извршење това свиња на пољопривредним добрима и товилиштима НР Хрватске у 1955 години. Ту ситуацију још више погоршава извоз сточне хране (сачма, сухи резанци итд.), од стране прерађивачке индустрије.

Бројно стање свиња на пољопривредним добрима износило је у НР Хрвтаској 6 новембра о. г. 117.317 комада од чега у тову 31.430 комада.

Какав значај има тов свиња пољопривредних добара у НР Хрватској за унутарње, а нарочито за ванъско тржиште, показује слиједеће:

У 1953 години продано је укупно 11,593.176 кг товних свиња. У 1954 години до 1 новембра продано је 8,932.090 кг а у новембру и децембру планирано је за извоз још 1,671.000 кг товних свиња. Године 1955 предвиђа се извоз 13,155.000 кг товних свиња, што претставља вриједност од преко 2 милијарде динара.

Одбивши садашње залихе, те властиту производњу на пољопривредним добрима, за планирани тов свиња у 1954 и 1955 години потребне су слиједеће количине хране: кукуруза 5.246 вагона, јечма 447 вагона, сачме 712 вагона и мекиња 1.200 вагона.

Према процјени Главне дирекције житног фонда НР Хрватске перспектива откупа кукуруза је врло слаба. Ове године се очекује у читавој ФНРЈ 75% прошлогодишњег рода кукуруза, а свега 41% прошлогодишњих тржишних вишкова. Прошле године износио је откуп кукуруза у НР Хрватској 7.200 вагона, а ове године се очекује 3 до 3.500 вагона, од чега треба осигурати за широку потрошњу 2.000 вагона. Према томе, остаје за тов свиња на пољопривредним добрима 1.000 до 1.500 вагона, те укупни мањак у кукурузу износи најмање 3.500 вагона, и то уколико успемо да добијемо довољно сачме и осталих концентрата, јер у противном случају мањак се повећава на 4.500 вагона.

Што се тиче осталих концентрата, и то у првом реду разних сачми, уљаних погача и репиних резанаца, ситуација није ништа боља. Већина ових концентрата одлази за извоз. Од овогодишње производње сачме у ФНРЈ у количини од 4.000 вагона, већ је досад извезено 1.000 вагона, а наводно је већ уговорено даљих 1.000 вагона.

Од сухих репиних резанаца, чија производња износи ове године на подручју ФНРЈ око 5.200 вагона већ је закључено 2.500 вагона за извоз, тако да се догађа да пољопривредна добра која су контрахирала и предала шећерну репу не могу добити ни одговарајућу количину свјежих репиних резанаца.

Што се тиче мекиња, њихова ће се производња смањити за једну четвртину од прошле године усљед 85% мељаве.

У оваквој ситуацији мислимо да би било потребно донијети напријед предложене мјере, а поготову јер цијене увозног сирка и кукуруза омогућују рентабилан тов.

Претседник **Иван Божичевић:** Да ли жели још неко ријеч? (Не јавља се нико). Да ли претставник Савезног извршног вијећа може одмах дати одговор?

Претставник Савезног извршног већа **Осман Карабеговић:** Другови народни посланици, ово је једно од оних питања која су уско везана за све мјере које треба предузети за срећивање нашег тржишта. Тачни су подаци које је друг народни посланик изнио. Ми смо стално дискутовали о томе стању това у бројним товилиштима и њиховом опскрбљивању кукурузом и сточном храном и разним концентратима у првом полугодишту ове године, све до септембра мјесеца, ми нисмо имали контингентиране резанце, уљане погаче, сачму итд. Међутим, како смо видјели кретање на тржишту и изненадни скок цијена пољопривредних производа и осталог, ми смо закључили да се забрани извоз и резанаца, и уљаних погача и свих осталих концентрата. Ми нисмо донијели неку забрану, ми немамо никакве прописе о томе, али смо стали на становиште да се за сваки извоз треба да добије извозна дозвола и будући да знамо какво је стање на тржишту, ми уопште нећемо давати дозволе, нећемо дозволити извоз сточне хране. Ови резанци извозили су се у доларско подручје и рентабилан је био извоз, али кад је ситуација са исхраном стоке оваква онда је од већег интереса да та сточна храна остане у земљи.

Што се тиче ситуације са кукурузом, ми смо заиста досад имали врло мале количине купљеног кукуруза. Уз то постоји монопол откупа кукуруза на тржишту. То је имало одраза на откуп кукуруза. Ви знате да имамо јак скок цијена пољопривредних производа, поготову стоке и свих сточних производа. То је дјелимично и услијед већег извоза стоке, с обзиром да смо кукуруз врло мало извезли, јер од 5.000 вагона могли смо врло мало извести, а у оријентационом плану ми смо предвиђали веће количине извоза кукуруза. Баш таква ситуација у стоци и сточним производима, уз систем стимулације, о чему је било ријечи на заједничкој сједници, омогућила је извозницима да сносе велике откупне цијене. Ми сматрамо да се тржиште кукуруза не може средити ако се не среди сточно тржиште. Према томе, цијену од 180 динара живе мјере код свиња треба свести на

нормални ниво, да бисмо могли нормално да купујемо кукуруз и да бисмо обезбједили товилишта, и да бисмо обезбиједили потребе исхране становништва у крајевима гдје се употребљава кукуруз, да се обезбједе потребне количине за индустрију и потребне количине за извоз.

Ми данас у Војводини имамо такву ситуацију да, по приближним прорачунима, имамо близу 25 до 30.000 вагона тржишног вишка кукуруза. Међутим, откуп је мали. С обзиром на то да се свиње продају по високим цијенама, цијена кукурузу креће се 27 и 30 динара, а ако бисмо имали такве цијене, ми бисмо читаво тржиште у погледу цијена пољопривредних производа и нивоа цијена и односа пореметили. Зато ми се чини да је то пут сређивања тржишта уопште и тржишта кукуруза. Ми смо већ продискутовали о томе и у Савезном извршном вијећу донијети су прописи који ће бити објављени ових дана. Ради се о питању измјена у девизном режиму. С друге стране, ми ћемо убудуће водити рачуна да се контингентира извоз стоке. Ми и даље морамо извозити стоку, морамо се борити за већи пољопривредни извоз. Ми нећемо затварати очи пред тим. Има и неосноване критике која произлази из тога што се неће да схвате постојеће тешкоће у платном билансу. Исто тако, и у штампи се понекад појављују коментари који проистичу из неразумијевања тих проблема. Колико год морамо бити опрезни данас да не реметимо извозом наше унутрашње тржиште и да не правимо велике поремећаје у скоку цијена, нарочито цијена пољопривредних производа и потрошне робе, толико нам је дужност, и то у првом реду, да и у јавности схвате, да сваки наш грађанин треба да схвати то да наша земља мора, у ери свог развитка, да се напиње да би осигурала извоз и да чини све могућне напоре да изврши одговарајући и могућни извоз. Ми ћемо водити рачуна да не бисмо омогућили даљи скок цијена. Ми ћемо увести систем контингентирања извоза стоке, самим тим ћемо увести чврст курс и примјену коефицијената на чврст курс, утицати на снижење нивоа цијена сточних производа. Да су се коригирале те цијене у односу на прије, то би било позитивно, а ово је био ненормалан скок. Зато је тржиште кукуруза било затворено и нисмо могли откупити кукуруз. Већ у житородним крајевима имамо тенденцију пада цијена стоке по кг. живе мјере, и то од 175 дин. на 165 и на 150 дин. по кг. Ја не могу ништа овдје чврсто обећати, могу само да кажем да ћемо о томе повести рачуна. Ми смо већ о томе и разговарали и, као што видите, низ мјера је предузето у том правцу, али ја не могу да кажем каквим ћемо темпом и како подмирити потребе това, продукције и исхране становништва.

Што се тиче увоза овог сирка, могу да кажем да у земљи има сточне хране и мислим да би било ненормално да увозимо сточну храну када имамо кукуруза као тржишног вишка према потребама произвођача. Наша је дужност да скренемо пажњу на низ мјера које ће нормализовати наше тржиште пољопривредних производа и ова мјера ће благотворно утицати у мобилисању средстава. Исто тако, низ мјера ће се предузети, о томе је говорио друг Тодоровић. Желимо да сутра у расподјели националног дохотка створимо резерву, да опрезније излазимо на тржиште, да динамику трошења подесимо према ситуацији и да поправљамо ситуацију тржишта.

Хоћу да кажем да је питање кукуруза, уствари, један проблем нашег тржишта гледан са разних страна и да је тај проблем укопчан у сва збивања на нашем тржишту. Тај проблем се не може изоловано од осталих проблема посматрати и изван низа мјера које треба сада предузимати да би се тржиште средило. Но, заиста проблем је прилично оштар код товилишта. Имамо монопол откупа кукуруза, откупљују га одређена откупна предузећа, товилишта немају права да га откупљују, а не можемо им дати кукуруз. Тај проблем треба брзо ријешити. Ако не буде нормализације тржишта и брзог сређивања стања на сточном тржишту, морамо предузети неке мјере. Ја не знам, не могу обећавати. Изгледа ми ненормално да увозимо сирак, а имамо кукуруза у земљи и ситуација сада је резултат извесног поремећаја на тржишту.

Хтио бих да кажем још једну ствар. Код нас се говори о скоку цијена и заиста код пољопривредних и код индустриских производа имамо једно кретање горе, али, другови, треба се уживјети и у оно колико су огромни мањкови ове године, нарочито код пољопривреде и треба бити много опрезан у оцјени како ћемо средити тржиште. Сређивање тржишта врши се робом. Ако је мало робе, цијене морају ићи горе. Ми ћемо увести огромне количине пшенице и масти, али сигурно је да има разлике према ситуацији кад би била родна година, када има и кромпира, и кукуруза, и свих артикала, када је земља снабдјевена у сваком крају и кутку, а ми данас морамо да увозимо и пшеницу и маст. Ту оскудицу морамо трпити. Ми смо у првом полугођу напоминали сушу, али дејство суше одражава се сада у другом полугођу 1954 године и прећи ће и у 1955 годину. Ми се морамо борити да цијене не иду горе, ако можемо да утичемо на то да се и смање цијене, али велико смањење ја не очекујем зато што имамо огроман мањак пшенице. Мање је 120 хиљада вагона пшенице ове године на тржишту у Југославији. Прошле године смо

на тржишту купили 80 хиљада вагона пшенице, а ове године 25 хиљада вагона. То морамо имати пред очима и о томе говорити јавности. Често се у штампи не води о томе рачуна, већ се само пише о скоку цијена. Треба објаснити објективне чињенице у којима се налази наша земља. Проблем је заиста оштар. Проблем снабдјевања товилишта кукурузом мораћемо поново узети у претрес и рјешавање. Ја предвиђам неки пад цијена кукуруза, бар је таква моја оцјена, не знам да ли ћу имати право.

Претсједник **Иван Божичевић:** Ко се јавља за реч? (Ја, Иштван Виг). Има ријеч народни посланик Виг Иштван.

Иштван Виг *(Изборни срез Бачка Топола, АП Војводина — НР Србија):* Баш је дошло у прави час да се забрани извоз онога што је потребно за сточну храну. Ја бих изнео неколико примера. Друг Карабеговић је говорио како је тешко стање код нас у погледу житарица. Док је тешко стање у житарицама, баш због тога што ми извозимо резанце и све што иде у прерађивачку индустрију, баш зато наши сељаци у Војводини данас не само да имају кукуруза на лагеру, него имају и пшенице у већој количини, мељавину пшенице мешају за сточну храну. Ту је велики проблем. Боље би било ако треба нешто увести да увеземо, јер стварно кукуруза има довољно за сточну храну, али за подмладак, за приплод, није довољан само кукуруз, него је потребан концентрат који одговара. Треба учинити нешто у вези с мељавом у нашем крају. Баш зато што сељаци у нашем крају поседују веће количине пшенице, они наравно сада, после изласка Уредбе о измени постотка у мељави, не губе ништа на томе, односно само више употребљавају пшеницу за своје сврхе, јер помоћу примитивних ствари изваде мекиње и много веће количине изваде из пшенице него што би имали када би остала иста врста мељаве која је била досад. Стварно постоји несклад. С једне стране, питање је да ли да имамо две врсте мељаве, две врсте хлеба, а с друге стране они сељаци који ваде само бело брашно, они имају користи, јер поред тог брашна за хлеб корисне су им мекиње којима поправљају концентрат за исхрану стоке.

Зашто сада нема вишка кукуруза и поред тога што је род кукуруза у Војводини изнад просечног. Боље је родило, а нема вишка? Зашто? Зато што баш због тих високих цена које се могу постићи извозом стоке, сви: инокосни сељаци, предузећа, пољопривредна добра и сељачке радне задруге оријентисали су се на што веће повећање сточног фонда. Ту има и објективних потреба. Јер, сељак који има 3 до 4 јутра земље не може да унапређује своју производњу, ако не иде шире у сточарство.

Сада треба изнаћи неку форму. Ако оставимо овакво привређивање, ако останемо при томе да не одређујемо из центра један правац производње, онда не можемо очекивати да ће наши сељаци баш у најжитороднијим крајевима давати вишкове. То се може видети из тога, што откако је укинут откуп све мање и мање житарица долази на тржиште а све је већи пораст сточног фонда и сада је већ дошло до тога да ни један сељак, по његовој оцени, нема вишак кукуруза и неће да продаје кукуруз него кукурузом храни стоку и излази на тржиште са стоком.

Претсједник **Иван Божичевић:** Да ли још ко жели ријеч? (Не јавља се нико). Онда стављам Приједлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину на гласање. Ко је *за*, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није). Оглашујем да је Приједлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину једногласно прихваћен.

Обавијештен сам од претсједника Савезног вијећа да је и Приједлог одлуке о измјенама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину као и Приједлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину прихваћен у Савезном вијећу према тексту приједлога који је прихваћен у овом Дому. Према томе, приједлози одлука су прихваћени у оба дома у истовјетном тексту.

Тиме је дневни ред наше сједнице исцрпен и стога закључујем ову сједницу.

(Сједница је закључена у 17,35 часова).

ПРИЛОЗИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Претседник
СНС(А)/152
22. XI. 1954 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину, који ми је упутило Савезно извршно веће актом Б. бр. 1228 од 20. XI. о.г., и молим да тај предлог доставите Одбору за народну привреду свог Дома на претресање.

Једновремено Вас обавештавам да је Савезно извршно веће за свог претставника приликом претресања наведеног предлога одредило друга Османа Карабеговића, члана Савезног извршног већа, а за повереника друга Бошка Лазаревића, државног саветника у Савезном заводу за привредно планирање.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Веће произвођача
СНС(А)/152
22. XI. 1954 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА

Београд

Друже претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 годину с молбом да тај предлог претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

Једновремено Вас обавештавам да је Савезно извршно веће за свог претставника приликом претресања наведеног предлога одредило друга Османа Карабеговића, члана Савезног извршног већа, а за повереника друга Бошка Лазаревића, државног саветника у Савезном заводу за привредно планирање.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Иван Божичевић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ДОПУНИ САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

(Предлог одлуке о допуни Савезног друштвеног плана за 1954 год. и образложење видети као прилог уз 19-ту седницу Савезног већа на стр. 965).

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Претседник
СНС(А) /146/54
5. XI. 1954 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину, коју ми је са образложењем упутило Савезно извршно веће актом Бр. 746 од 4. XI. о.г., и молим да тај предлог доставите Одбору за народну привреду свог Већа на претресање и даљи поступак.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Савезно веће
СНС(А) /146
5. XI. 1954 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА СНС

Београд

Друже претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 годину, с молбом да тај предлог претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Иван Божичевић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1954 ГОДИНУ

(Предлог одлуке о изменама и допунама Савезног друштвеног плана за 1954 год. и образложење видети као прилог уз 19-ту седницу Савезног већа на стр. 967).

Izdaje Savezna narodna skupština, Beograd. Uređuje redakciona komisija. Odgovorni urednik Slobodan M. Nešović, Kraljevića Marka 9, Beograd. Štampa Jugoslovensko štamparsko preduzeće, Beograd. — Cena ovoj svesci 350 din. Pretplatu prima Komercijalno odeljenje »Službenog lista FNRJ«, Kraljevića Marka 9, tel. 22-619. Abonman u visini od 3.000 din. polaže se na tek. rač. 1032—T—220. Pretplatnici će beleške dobijati sve dok se ovaj iznos ne iscrpe, kada će biti pozvani da obnove pretplatu.